

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ναυτική Επιθεώρηση

Τεύχος 576

Τόμος 171ος

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ
Κ.Ε.Μ.Π.Α.
ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ
4577

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ Κ.Ε.Μ.Π.Α.
ΓΕΝΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ (ΓΕ.Ν.ΕΠ.ΝΑΥ.)
ΜΑΡΤΙΝΟΣ 23, ΟΡΕΟΛΟΦΙΑ
10562 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ 210 4212111

Δεκέμβριος 2010 - Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2011

Ναυτική Επιθεώρηση

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εκδηλώσεις-Φωτογραφίες3 ΓΕΝ/ΔΕΔΗΣ (Δημ. Παναγιωτόπουλος, Νικ. Παναγιωτόπουλος)	Υποναύαρχος ε.α. Ιωάννης Π. Οικονομόπουλος Π.Ν. Ρυθμίσεις γήινου χρόνου69
Αντιναύαρχος ε.α. Δημήτριος Λισμάνης Π.Ν. Η Παροιμιώδης ευσεβεία των Ναυμάχων του 1821. Η άγνωστη πλευρά τους19	Αντισυνταγματάρχης Κωνσταντίνου Σολκίδη (ΣΣΝΣ) Έννοια και εξέλιξη των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ83
Υποναύαρχος ε.α. Μάρκος Μάστρακας Π.Ν. Ιστορικά Αξιοσημείωτα.....29	Κρίστου Εμίλιο Ιωαννίδου Νυχτερινές επιχειρήσεις κατά την υποστήριξη της μαχητικής ισχύος στην Αρχαία Ελλάδα97
Αντιπλοίαρχος Ιωάννης Παρτσάλιδης Π.Ν. Προσεγγίζοντας την υπεροχή στη λήψη αποφάσεων (DECISION SUPERIORITY)33	Επικελευστής (Ν) Ιωάννης Αργυρίου Η συμμετοχή της Υγειονομικής Ομάδας του Π.Ν. στην ειρηνευτική Δύναμη της ISAF μέσω του 299 (KIXNE).....107
Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος Η ιστορία των Στενών των Δαρδανελίων έως τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο49	Δελτίο Ενημέρωσης.....117

ΕΤΟΣ 88ο-ΤΕΥΧΟΣ 575-ΤΟΜΟΣ 171ος
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010-ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2011

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού

Μαρκόνι 20 Βοτανικός-Αθήνα 10447

ΤΗΛ.: 210-3484 233 • ΤΗΛ./ΦΑΞ: 210-3484 234

e-mail: yin1935@gmail.com

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ-ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

Κ. Πλέτσας-Ζ. Κάρδαρη ΟΕ

ISSN 1105-6061

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΕΚΔΟΤΗΣ:

Υποναύαρχος Αθ. Παναγόπουλος Π.Ν.

Δ/ΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:

Αρχιπλοίαρχος Βελ. Παπάς Π.Ν.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ:

Αντιπλοίαρχος Μεν. Ανδριανόπουλος Π.Ν.

Υποπλοίαρχος (Ε) Σοφ. Μιχαηλίδου Π.Ν.

Σημαιοφόρος (Ε) Σπ. Σκουρτσίδης Π.Ν.

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ-ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Τηλ. 210-3484 243

Ανθυπασπιστής (ΤΗΛ) Νικ. Γαλάτης

Ετήσια Στρατ. Προσωπικού ε.ε. και ε.α.,

και Πολιτικού Προσωπικού (Πολεμικού Ναυτικού):

10 €

Ετήσια Ιδιωτών, Νομικών Προσώπων:

12 €

Ετήσια Εξωτερικού

40 \$ ΗΠΑ

Τιμή Τεύχους:

3 €

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ: Οι απόψεις που εκφράζονται στη «Ν.Ε.», είναι προσωπικές και δεν δεσμεύουν το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, ούτε και ερμηνεύουν την πολιτική ή τις αποφάσεις του.

Εξώφυλλο: Τό νέο Υποβρύχιο «ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ» εισέρχεται στον Ναύσταθμο Σαλαμίνας, την 21η Δεκεμβρίου 2010.

Οπισθόφυλλο: Γ΄ Βραβείο Διαγωνισμού Φωτογραφίας Ναυτικής Επιθεώρησης 2010, απενεμήθη στην Υποπλοίαρχο (Ε) Ζαχαρούλα Νικολάου Π.Ν.

Φωτογραφία επομένως σελίδος: Τό νέο ΑΝΣ στην πρώτη συνεδρίαση, υπό τη νέα του σύνθεση, επί του ΠΝΜ «Θ/Κ ΑΒΕΡΩΦ. Από αριστερά προς τα δεξιά: Υποναύαρχος Ε. Αποστολάκης Π.Ν., Υποναύαρχος (Μ) Π. Ελληνιάδης Π.Ν., Αντιναύαρχος (Μ) Κ. Αγιατζίδης Π.Ν., Αντιναύαρχος Π. Ευσταθίου Π.Ν., Υποναύαρχος Ν. Κρουονερίτης Π.Ν., Υποναύαρχος Κ. Χρηστίδης Π.Ν., Υποναύαρχος (Ι) Α. Μαντίδης Π.Ν., Πλοίαρχος (Ο) Δ. Μπαλόπουλος Π.Ν., Υποναύαρχος Κ. Μαζαράκης-Αϊνιάδης Π.Ν., Υποναύαρχος Ι. Κωνσταντινίδης Π.Ν., Αντιναύαρχος Γ. Σκιαδάς Π.Ν., Αντιναύαρχος Δ. Ελευσινιώτης Π.Ν., Υποναύαρχος Γ. Καλόγρηρος Π.Ν., Υποναύαρχος (Μ) Α. Κριμιάτης Π.Ν., Υποναύαρχος Π. Λίτσας Π.Ν., Υποναύαρχος (Ο) Ι. Ζώτος Π.Ν.

Εκδηλώσεις

Φωτογραφίες

Βράβευση ομάδος Αξιωματικών - φοιτητών MIT, μεταξύ των οποίων οι Υποπλοίαρχος (Μ) Ι. Δήμου Π.Ν. και Ανθυποπλοίαρχος (Μ) Ε. Σαρρής Π.Ν., με το βραβείο καλύτερης μεταπτυχιακής εργασίας 2010 (Graduate Paper Award 2010) από την ένωση ναυπηγών ΗΠΑ (SNAME), στη διάρκεια του διεθνούς συνεδρίου ναυπηγών 2010 στο Bellevue, WA, την 04η Νοεμβρίου 2010.

Τέλεση επιμνημόσυνης δέησης πεσόντων Ναυτικής Αεροπορίας στη Διοίκηση Ελικοπτέρων Ναυτικού (Δ.Ε.Ν.) στο Κοτρώι Μαραθώνα, την 31η Ιανουαρίου 2011.

Εθελοντική αιμοδοσία πραγματοποιήθηκε στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων από Αξιωματικούς και Ν. Δοκίμους στα πλαίσια εορτασμού των 165 χρόνων από την ίδρυση της ΣΝΔ, επ' ωφελεία του νέου ογκολογικού νοσοκομείου «Ελπίδα - Μαριάννα Βαρδινογιάννη», την 1η Δεκεμβρίου 2010.

Τελετή ορκωμοσίας Ναυτών 2010 Δ' ΕΣΣΟ, στο Κέντρο Εκπαιδύσεως Πόρος, την 10η Δεκεμβρίου 2010.

Άσκηση «ΚΥΚΛΩΝ 2/10», από την 13η έως την 17η Δεκεμβρίου 2010, Φ/Γ «ΛΗΜΝΟΣ».

Ο Διευθυντής ΓΕΝ/ΔΥΓ Υποναύαρχος (ΥΙ) Απόστολος Μαντίδης Π.Ν. παραλαμβάνει από την Πρόεδρο της Μ.Κ.Ο. «Ανοιχτή Αγκαλιά» αναμνηστική πλακέτα, για την προσφορά και δράση του Π.Ν. στα ακριτικά νησιά, την 18η Δεκεμβρίου 2010.

Τελετή υποδοχής Υ/Β «ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ» στο Ναύσταθμο Σαλαμίνας, την 21η Δεκεμβρίου 2010.

Επίσκεψη του Αρχηγού ΓΕΝ για ανταλλαγή ευχών με το προσωπικό των Ναυτικών Σταθμών και των Παρατηρητηρίων της Ρόδου και της Κω καθώς και του προσωπικού των Κ/Φ «ΟΡΜΗ», «ΚΡΑΤΑΙΟΣ» και του Π.Π. «ΑΝΤΩΝΙΟΥ», την 27η και την 28η Δεκεμβρίου 2010.

Κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας, από τον Αρχηγό ΓΕΝ Αντιναύαρχο Δημήτριο Ελευσινιώτη Π.Ν. στο Δώμα του ΓΕΝ, την 11η Ιανουαρίου 2011.

Στο πλαίσιο αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης, ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Δημήτριος Ελευσινώτης Π.Ν. εγκαινίασε μετεγκατάσταση του Διαβητολογικού Ιατρείου στο Ναύσταθμο Σαλαμίνας, την 17η Ιανουαρίου 2011.

Επίσημη επίσκεψη στην Ελλάδα του Αρχηγού του Ναυτικού του Ισραήλ Αντιναύαρχου Eliezer Marum, από την 23η έως και την 27η Ιανουαρίου 2011.

Κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας του Π.Ν.Μ. «Γ. ΑΒΕΡΩΦ», παρουσία του Α/ΓΕΝ Αντιναυάρχου Δ. Ελευσινιώτη Π.Ν., την 21η Ιανουαρίου 2011.

Επίσκεψη στις εγκαταστάσεις του Ναυτικού Σταθμού Σκύρου του Αρχηγού ΓΕΝ Αντιναυάρχου Δ. Ελευσινιώτη Π.Ν., την 27η Ιανουαρίου 2011.

Τελετή απονομής βραβείων διαγωνισμού φωτογραφίας και μελετών περιοδικού Ναυτικής Επιθεώρησης 2010 που πραγματοποιήθηκε στο Δώμα ΓΕΝ, την 25η Φεβρουαρίου 2011.

Πέρασ εκσυγχρονισμού ΤΠΚ «ΤΡΟΥΠΑΚΗΣ», στα Ναυπηγεία Ελευσίνος, την 25η Φεβρουαρίου 2011.

Ενημερωτική επίσκεψη 4ετών Ναυτικών Δοκίμων στο νέο Υ/Β Παπανικολής στο Ν.Σ., την 15η Μαρτίου 2011.

Παράδοση - παραλαβή Διοικητού ΣΝΔ, την 15η Μαρτίου 2011.

Παραδίδων ο Αντιναύαρχος Γ.Σκιαδάς Π.Ν. - παραλαβών ο Υποναύαρχος Ι.Κωνσταντινίδης Π.Ν., παρουσία του Αρχηγού ΓΕΝ Αντιναύαρχου Δ. Ελευσινιώτη Π.Ν. την 15η Μαρτίου 2011.

Ο παραδίδων ΑΣ Αντιναύαρχος Γ. Δημητριάδης Π.Ν. και ο παραλαμβάνων ΑΣ Αντιναύαρχος Π. Ευσταθίου Π.Ν.

Φωτογραφία επομένης σελίδος: Τό νέο ΑΝΣ υπό τη νέα του σύνθεση, επί του ΠΝΜ «Θ/Κ ΑΒΕΡΩΦ». Από αριστερά προς τα δεξιά: Υποναύαρχος Π. Λίτσας Π.Ν., Υποναύαρχος (Μ) Π. Ελληνιάδης Π.Ν., Υποναύαρχος Ι. Κωνσταντινίδης Π.Ν., Υποναύαρχος Κ. Μαζαράκης-Αιμιάν Π.Ν., Υποναύαρχος Κ. Χρηστίδης Π.Ν., Υποναύαρχος Ε. Αποστολάκης Π.Ν., Αντιναύαρχος (Μ) Κ. Αγιατζίδης Π.Ν., Αντιναύαρχος Π. Ευσταθίου Π.Ν., Αντιναύαρχος Δ. Ελευσινιώτης Π.Ν., Αντιναύαρχος Γ. Σκιαδάς Π.Ν., Υποναύαρχος Γ. Καλόγηρος Π.Ν., Υποναύαρχος (Ι) Α. Μαντίδης Π.Ν., Υποναύαρχος Ν. Κρουονερίτης Π.Ν., Υποναύαρχος (Μ) Α. Κριμιώτης Π.Ν., Υποναύαρχος (Ο) Ι. Ζώτος Π.Ν.

**Η Παροιμιώδης ευσέβεια
των Ναυμάχων του 1821**

Η άγνωστη πλευρά τους

Του Αντιναυάρχου ε.α. Δημητρίου Λισμάνη Π.Ν.

Η ιστοριογραφία της Ελληνικής Επανάστασης έχει ασχοληθεί αρκετά με το μεγάλο αυτό γεγονός. Αλλά έχει περιορισθεί αποκλειστικά στην εξιστόρηση και τη σπουδή των ηρωικών συμβάντων και των υλικών παραγόντων του Αγώνα.

Αλήθεια, πόσα δεν έχει πει η ιστορία για την παλικαριά των ατίθασων ναυτικών μας που χειρίζονταν τα σκοινιά τόσο καλά όσο και το τρομπόνι και το κανόνι στα σιτοκάραβα των προεπαναστατικών χρόνων, αλλά και για τα ανεπανάληπτα επιτεύγματά τους στο ναυτικό πόλεμο της Ανεξαρτησίας? Τι δεν έχουμε διαβάσει για το εμπορικό πνεύμα του νησιώτη άρχοντα που ήξερε να κρύβει τα τάλιρά του, για να 'χει αργότερα να τα σκορπίσει τη μεγάλη ώρα! Πόσα δεν έχουν γραφεί για το πώς οι νησιώτες τα έδωσαν όλα στην Επανάσταση, πλοία και στέρνες γεμάτες χρυσάφι, όπλα και γνώμες, ναύτες και ναυάρχους και ορθώθηκε τότε στα πόδια της η πατρίδα! Αυτή είναι η ηρωική ιστορία των θαλασσομάχων μας που λίγο πολύ είναι γνωστή. Αυτή μαθαίνουμε στα σχολεία, αυτή ακούμε στις τελετές και τους πανηγυρικούς λόγους. Όμως, αυτή δεν είναι ολόκληρη η ιστορία.

Δεν έχει επιχειρηθεί η μελέτη και η προβολή των πνευματικών συντελεστών, που αποτέλεσαν το ψυχικό υπόβαθρο των αγωνιζόμενων επαναστατών (Τυχαίο; δεν νομίζω). Πόσοι έχουμε κατανοήσει ποια ήταν η κρυφή δύναμη που έδινε θάρρος στους αγριωπούς και ανυπότακτους εκείνους καπετάνιους και το τσούρμους, που άφοβα τα 'βαζαν με τις θύελλες, τους κουρσάρους και τους Αγγλους; Πώς θα ακουγόταν σε κάποιον αν του έλεγαν ότι εκείνοι οι βίαιοι και δύστροποι ναυτικοί ήταν μαζί και βαθεία θεοσεβούμενοι άνθρωποι, ότι *«η προς το Θεϊον ευσέβειά τους υπήρξε παροιμιώδης»*; Πόσοι από εμάς γνωρίζουμε ότι η μεγάλη λατρεία των ναυμάχων και ο απεριόριστος σεβασμός τους στην Ορθοδοξία ήταν τα στοιχεία που τους εμπύχωναν και έτρεφαν τις ελπίδες τους για ελευθερία; Είναι άγνωστο το γεγονός ότι η τρυφερή στοργή των σκληροτράχηλων νησιωτών προς την Παναγία αποτέλεσε το πρώτο ελατήριο για τις ηρωικές θυσίες τους προς την πατρίδα και ότι ο Σταυρός ηλεκτρίζει εκείνους τους παράτολμους.

Η ιστορία δεν έχει διαβαστεί σε βάθος ώστε

να μάθουμε για τις δυνάμεις με τις οποίες έγινε δυνατή η υπέρβαση όχι μόνο των υλικών και αριθμητικών ανισοτήτων μεταξύ Ελλήνων και Οθωμανών, αλλά και των αδυναμιών των ίδιων των επαναστατών που εξέθεταν συχνά στον έσχατο κίνδυνο την επιτυχία του επαναστατικού Αγώνα.

Οι Οθωμανοί γνώριζαν πολύ καλά τότε ποιος ήταν ο όρος επιβίωσης αυτού του έθνους. Γι' αυτό από νωρίς στράφηκαν με πάθος κατά της πίστης του και έθεσαν σε κίνηση τους μηχανισμούς των εξισλαμισμών. Πίστευαν πως έτσι χανόταν για τον ελληνισμό όποιος χανόταν για την ορθοδοξία. Οι εξισλαμισμοί αποτέλεσαν μια γενική θρησκευτική και εθνική αιμορραγία στον υπόδουλο ελληνισμό.

Παρόλα αυτά, τα ναυτικά νησιά αντιστάθηκαν στην οθωμανική εκείνη manía. Μολονότι άγονα και μικρά, ήταν πλούσια σε πνευματικό έδαφος, δηλαδή σε ορθόδοξη θρησκευτικότητα και σε εθνική συνείδηση. Ήταν βαθιά ριζωμένη και συντηρούταν ακμαία εκεί η Παράδοση του Γένους.

Στο βράχο της Ύδρας, ιδιαίτερα, γεννήθηκε και ο Νεομάρτυράς του, ο Άγιος Κωνσταντίνος ο Υδραίος. Ο μεγάλος εκείνος άνδρας έδωσε τη μάχη τη δική του, πριν ακουστεί ο κρότος των όπλων. Με ράσο αντί για βράκα ναυτική και κρατώντας στο χέρι σταυρό αντί για σαλιτιρμά, έδειξε πώς γίνεται αντίσταση στο διεφθαρμένο δυνάστη και πώς φθάνεις στην απολύτρωση με καρτερικό αγώνα και με μαρτυρικό τέλος (14 Νοεμβρίου 1800). Το μήνυμα αυτό σήκωσε φουρτούνες και συγκλόνησε τα αρβανίτικα χοντρά κεφάλια των προκρίτων νησιωτών και τράνταξε τις ευαίσθητες καρδιές των καπετάνιων και των συντροφοναυτών.

Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, ο εκ της νήσου Νάξου, λίγα χρόνια μετά το μαρτυρικό θάνατο του Νεομάρτυρα, διερωτάται ρητορικά: *«Από την Ύδρα την άνυδρο, την ταπεινήν, δύναται τι αγαθόν είναι;»*. Και απαντά ο ίδιος με τα λόγια του Φίλιππου προς το Ναθαναήλ: *«Έρχου και ίδε»*.

Και έτσι πράγματι ήταν. Η προσφορά του Νεομάρτυρα επηρέασε την ψυχή των απλών νησιωτών, δυνάμωσε την πίστη τους στην Ορθοδοξία και τόνωσε την πολυπόθητη ελπίδα τους για Ελευθερία.

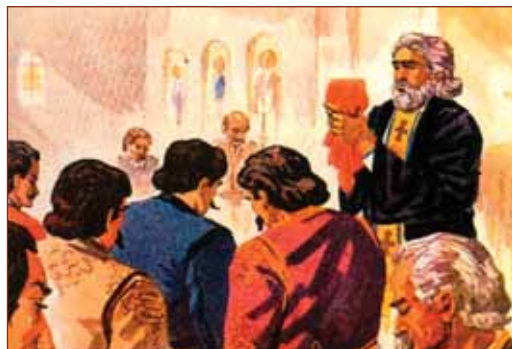
Τώρα είναι ευκολότερο να εξηγηθεί γιατί οι ναυμάχοι τις Επανάστασης –παρά την ιδιόμορφη ιδιοσυγκρασία τους– έκρυβαν μέσα τους μια τόσο βαθειά ευσέβεια προς το θείον και γιατί οι κοινότητες μέσα στις οποίες ζούσαν ήσαν κοινωνίες λατρείας και ευλάβειας. Μας αποκαλύπτεται ένα εντελώς νέο γνώρισμα του χαρακτήρα τους, άγνωστο και φαινομενικά ασύμβατο με τη γενική εικόνα που έχουμε σχηματίσει γι' αυτούς.

Θα επιχειρήσουμε αναδρομές σε αυθεντικά ιστορικά κείμενα, σε ημερολόγια και σε προσωπικές μαρτυρίες. Τα τεκμήρια αυτά είναι πολύτιμα γιατί η μελέτη τους φωτίζει ένα άλλο κεφάλαιο της Ελληνικής Επανάστασης και που αγνοήθηκε. Και κάτι ακόμα: Με τον τρόπο αυτό διευρύνεται και η ιστορική γνώση. Θα καταλάβουμε καλύτερα τους ανθρώπους του ναυτικού Αγώνα, αλλά και τον Αγώνα τον ίδιο.

Γράφει, λοιπόν, ο ιστορικός ότι από τα παλαιότερα χρόνια (17ος-18ος) τα σαχτούρια, τα λατινάδικα και οι σαϊτιές δεν ξεκινούσαν για ταξίδια, προτού οι καπετάνιοι και οι ναύτες πάνε με τις γυναίκες τους στην εκκλησία του νησιού να προσευχηθούν. Στα χρόνια εκείνα τα δίσεκτα, οι ναυτικοί έβλεπαν τους παπάδες τους ως εκφραστές όχι μόνο της ορθοδοξίας, αλλά και της ελληνικότητάς τους. Γύρω τους και γύρω από την ενορία συνάζονταν όλοι οι άνθρωποι του λαού, έπαιρναν δύναμη και προσδιόριζαν την υπόστασή τους.

Πληροφορούμεθα, ότι γινόντουσαν μεγάλες τελετές κάτω στο λιμάνι του νησιού, όποτε οι караβοσαϊτιές και οι πάρωνες ετοιμάζονταν να φύγουν. Οι παπάδες πήγαιναν από το ένα καράβι στο άλλο με τις στολισμένες βάρκες, για να τα ευλογήσουν, να αγιάσουν τα καταστρώματα και να κάνουν προσευχή για επιτυχημένο ταξίδι. Αξιωματικοί, ναύτες, επιβάτες, όλοι γονατισμένοι στην πλήρη, μπροστά στην εικόνα της Παναγίας τη στολισμένη με λουλούδια και κεριά. Η τελετουργία πραγματοποιείτο με πολλή τάξη και επιμέλεια και όταν οι ιερείς επέστρεφαν στις βάρκες για να φύγουν, τα καράβια χαιρετούσαν με βολές των κανονιών τους ενώ ανταπέδιδαν οι κωδωνοκρουσίες των εκκλησιών από την ξηρά.

Κι άμα στο ταξίδι ο αντίθετος άνεμος πήγαινε να το γυρίσει σε φουρτούνα, οι θαλασσινοί

Κανάρης και Πιπίνος μεταλαμβάνουν πριν από την πυρπόληση της ναυαρχίδας του Καρά-Αλή, Ιούνιος 1822. (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

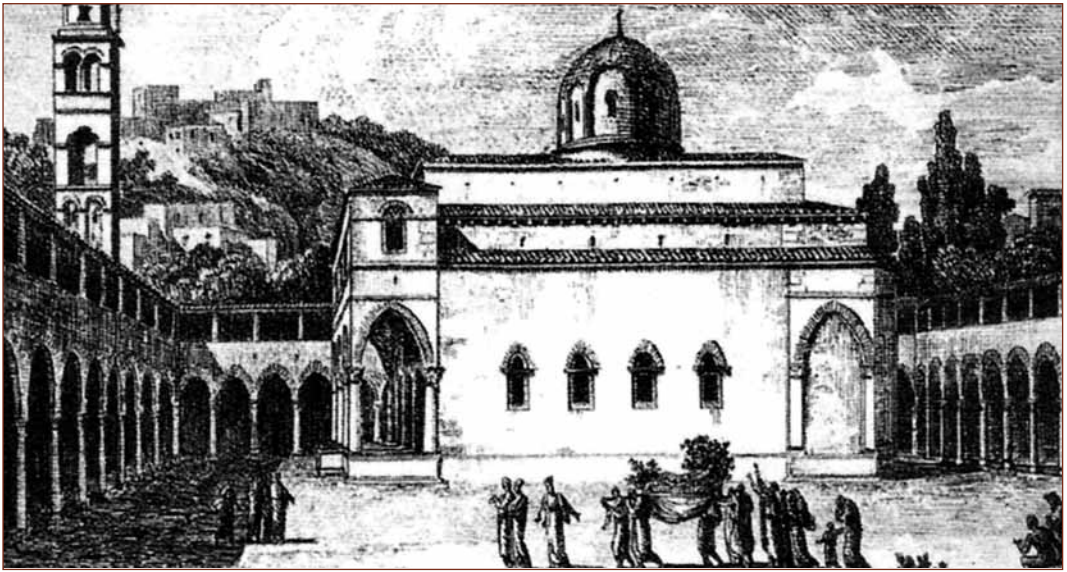
πρώτα θυμιάτιζαν τον Αη-Νικόλα στο εικονοστάσι του πλοίου και μετά έπαιρναν τη στροφή.

Όταν πάλι με το καλό τα πλοία επέστρεφαν από το ταξίδι στο νησί τους, την πρώτη Κυριακή μαζεύονταν στο σπίτι του καπετάνιου όλο το τσούρμιο του караβιού, καθόντουσαν κατάχαμα, σταυροπόδι κι έκαναν το λογαριασμό του ταξιδιού. Έβγαζαν τα κεφάλαια και τους τόκους, άφηναν έξω την τροφή και άλλα έξοδα και προτού πάρουν τα μερίδια του, αφαιρούσαν πάντοτε και 1% για τη συντήρηση του Μοναστηριού της Παναγίας. Πραγματικό κέντρο (πνευματικό και πολιτικό) για το νησί αποτελούσε το ιερό Μοναστήρι στην παραλία. Εκεί έδρευε στην Επανάσταση το φοβερό Ναυαρχείο και παίρνανε τις μεγάλες αποφάσεις για τις ναυτικές εκστρατείες.

Λίγο μετά την ανακομιδή των αγίων λειψάνων του Νεομάρτυρα στην Ύδρα, το 1807, οι συντηρητικοί και αναποφάσιμοι Υδραίοι, δυναμωμένοι και από τα θαύματα του Αγίου τους, βρήκαν το θάρρος και έκαναν το απίστευτο: κατέβασαν από την καγκελαρία την κυματίζουσα τούρκικη σημαία. Φάνηκε σαν η επανάσταση κατά του οθωμανικού ζυγού να είχε κιάλας αρχίσει, σαν το θαύμα να είχε γίνει. Η τόλμη για λευτεριά, που έλειπε χρόνια πολλά, μπήκε επιτέλους στην παιδική ψυχή των δύσκολων αυτών ανθρώπων.

Όπως θα δειχθεί στη συνέχεια, η τεκμηρίωση όλων των παραπάνω είναι συντριπτική και δεν επιδέχεται ούτε αμφισβήτηση ούτε παρανόηση:

– Ο λαϊκός ηγέτης και πρωτεργάτης της Επανάστασης στην Ύδρα, ο πλοίαρχος Αντώνης Οικονόμου, συνάθροισε το λαό του νησιού στην

Το ιστορικό Μοναστήρι της Κοίμησης της Θεοτόκου στην Ύδρα. Τέλη 18ου αιώνα. Το φοβερό Ναυαρχείο του Αγώνα. (Έργο του περιηγητή Antoine L. Castellan).

προκουμιά, το απόγευμα της 27ης Μαρτίου του 1821 και τον εξήγειρε σε επανάσταση. Τα πλοία στο λιμάνι καταλείφθηκαν από τους ναύτες, ενώ οι κήρυκες έτρεχαν στους δρόμους της πόλης όλη τη νύκτα και καλούσαν τους κατοίκους στα όπλα. Να πώς αρχίζει η πρώτη εκείνη προκήρυξη της Επανάστασης στη θάλασσα:

«Αδελφοί χριστιανοί, πιστεύοντες εις ένα και τον αυτόν Θεόν, είμεθα όλοι μία και η αυτή αδελφότης. Διά την σωτηρίαν μας έχυσε το πανάγιόν του αίμα ο θεάνθρωπος Ιησούς. Το αυτό βάπτισμα, τα αυτά άχραντα μυστήρια, η αυτή πίστις και το αυτό γένος μας ενώνουν εις μίαν αχώριστον αδελφότητα. Ήλθεν, αδελφοί, ο καιρός να δείξωμεν πόσην δύναμιν έχει ο ζήλος της πίστεως και η αγάπη της πατρίδος...».

– Ο Κανέλλος Δεληγιάννης, από τους γενναιότερους στρατηγούς και σημαντικότερους πολιτικούς παράγοντες της Επανάστασης, γράφει:

«Ο λαός της Ύδρας ήτον ενθουσιασμένος να μιμηθή τας άλλας δύο νήσους... και ούτως εκίνησαν την Επανάστασιν μετά τα μέσα του Απριλίου, και συναχθέντες όλοι οι προύχοντες και άπας ο λαός εις το Μοναστήρι και ποιήσαντες τελετήν και δοξολογίαν εις τον Ύψιστον, ύψωσαν την σημαίαν της ελευθερίας, και μετά τινας ημέρας εξήλθον τα πλοία των...».

– Επίσης, στα Ιστορικά της Ελληνικής Παλιγγενεσίας του Μιχαήλ Οικονόμου, του Γραμματέα του Γενικού Αρχηγού της Πελοποννήσου, ξεχωρίζουν τρία τεκμήρια της έντονης θρησκευτικής πίστης των νησιωτών:

- α. Η δήλωση ότι η θέα της σημαίας του Σταυρού «ηλέκτρισε και υπερεπύρωσε τα πνεύματα», ώστε οι ανώνυμοι να επιβάλουν τη θέλησή τους στους επώνυμους.
- β. Ότι η συμφωνία της κήρυξης της επανάστασης υπογράφεται ομόφωνα από τους επώνυμους και τους ανώνυμους Υδραίους, αφού προηγουμένως σταυροκοπηθούν και προσευχηθούν, εκφράζοντας έτσι τη βεβαιότητα ότι η επανάσταση ήταν θέλημα Θεού, και
- γ. Ότι στην εκκλησία ψάλλεται παράκληση και αγιασμός και υψώνεται επίσημα η σταυροφόρα σημαία της ελευθερίας (15 Απριλίου 1821).

– Προκήρυξη της Ύδρας προς τους πλοιάρχους και τα πληρώματα:

«Τιμιώτατοι και ανδρειότατοι καπεταναίοι του ελληνικού στόλου, και σεις γενναίοι ναύται και πολεμισταί.

Ηξεύρετε πως... ο πολνεύσπλαχνος Θεός απεφάσισε τον όλεθρον και αφανισμόν των εχθρών της ορθοδόξου πίστεώς μας, και ημείς είμεθα διωρι-

σμένοι από τον Θεόν να τελειώσωμεν την θείαν του απόφασιν...

Υδρα, 16 Απριλίου 1821
Οι κάτοικοι της νήσου Ύδρας».

– Προκήρυγμα εθνικόν των τριών νήσων:

«Γενναίοι αδελφοί! Φιλελεύθεροι Έλληνες! Εφθασε το τέλος των στεναγμών σας διά τας αδικίας, τας ύβρεις... Επεσκέψατο ημάς εξ ύψους ο Σωτήρ ημών. Εις όλους ενέπνευσεν ο θεός αμετάτρεπτον ενθουσιασμόν τού να αποτινάξωμεν τον σκληρότατον και ανυπόφορον ζυγόν των βαρβάρων και ασεβών τυράννων μας... Ο πόλεμος γίνεται διά την Πίστην και την Πατρίδα. Διαδίδεται δια μέσου του Ελληνικού στόλου, τη 18 Απριλίου 1821».

– Προκήρυγμα του Ελληνικού Στόλου:

«Φίλοι ομογενείς, προεστώτες των ελληνικών νήσων και παραλιών, και λοιποί κάτοικοι αυτών.

Ο πόλεμος, τον οποίον κάμνομεν κατά των ασεβών τυράννων δεν είναι κλέπτικος, αλλ' όλου του έθνους μας, αποφασισμένος Θεόθεν και οργανισμένος από μεγάλους άνδρας...

Τη 18 Απριλίου 1821. Εξεδόθη από τον ελληνικόν στόλον συναινέσει των τριών νήσων, Ύδρας, Σπετσών και Ψαρών».

– Ο όρκος που έδωσε ο Γιακουμάκης Τουμπάζης, όταν εκλέχθηκε αρχηγός του υδραϊκού στόλου, αποκαλύπτει καθαρά το μέγεθος της ευλάβειας του σεμνού και έμπειρου караβοκύρη αλλά και των πρωτοκαπετάνιων που συναίνεσαν στον όρκο αυτόν. Να πώς αρχίζει:

«Ορκίζομαι εις τον αληθινόν Θεόν, τον υπεραπιζόμενον τον δίκαιον, τον εκδικούμενον τον ακόν και τον παραβάτην των ηθικών του Ευαγγελίου αρετών. Ορκίζομαι εις το θείον και ιερόν Ευαγγέλιον. Ορκίζομαι εις την ελευθερίαν και εις την μέλλουσαν του Γένους ανέγερσιν...

Αν δε παραβώ τον άνω εκτεθέντα όρκον μου, κηρύττομαι υπόχρεός να δώσω λόγον εις τον θεόν...

Χίος. Εν τω Ελληνικώ Στόλω
τη 28 Απριλίου 1821

Ο Ναύαρχος

Γιακουμάκης Ν. Τουμπάζης

Οι καπετάνοι: Λάζαρος Λαλεχός,

Δημήτριος Βώκος, Γιάννης Βούλγαρης...».

– Λίγο αργότερα, ο ίδιος εξυμνεί την πρώτη νίκη της υδραϊκής μοίρας και την χαρακτηρίζει ως νίκη του σταυρού επί της ημισελήνου. Ο

Αντώνιος Ανδρ. Μιαούλης γράφει σχετικά στο βίο Αντωνίου Κριεζή:

«... Εις την εκστρατείαν αυτήν, καθ' ην πρώτον τρόπαιον οι Έλληνες έστησαν κατά των ναυτικών του τυράννου δυνάμεων και η Ημισέληνος εκιτρίνισεν εμπρός τον Σταυρού...

Εν Ύδρα, 16 Ιουνίου 1821
Γιακουμάκης Τουμπάζης».

– Μα η πεποίθηση στη συμπαράσταση, στη βοήθεια της Θείας Πρόνοιας δεν ήταν μόνο των ηρώων η άποψη. Ήταν και της Κεντρικής Εξουσίας η πίστη. Χαρακτηριστικό, πολύ εύγλωττο, είναι και το επίσημο ικετήριο υπόμνημα της Ελληνικής Κυβέρνησης προς τους τότε ισχυρούς της Ευρώπης –τους Ηγεμόνες στη Σύνοδο της Βερώνας– το δεύτερο δύσκολο χρόνο της επανάστασης:

«Η Προσωρινή Κυβέρνησις της Ελλάδος

Αν δε εγκαταλειφθώσιν οι Έλληνες (από τους ισχυρούς της Ευρώπης), όντες μεν αδύνατοι, θα ελπίσωσιν εις τον Θεόν των δυνάμεων, αλλά καταρτιζόμενοι με την παντοδύναμον χείραν Του, δεν θέλουσι κλίνει τον αυχένα ενώπιον της τυραννίας, όντες χριστιανοί και καταδιωκόμενοι, διότι εμείναμεν πιστοί εις τον Σωτήρα μας, τον Βασιλέα και Κύριόν μας. Θέλομεν δε υπεράσπιση, έως ενός, την εκκλησίαν Του, τας εστίας μας και τους τάφους μας. Είναι δε ευτυχία μας ή να καταβώμεν εις αυτούς ελεύθεροι και χριστιανοί, ή να νικήσωμεν καθώς άχρισ τούδε ενικήσαμεν, διά μόνης της Θείας δυνάμεως του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού και διά της Θείας Του βοήθειας.

Εν Αργεί, τη 29η Αυγούστου 1822

Εν απουσία του Προέδρου του Νομοτελεστικού

Ο Αντιπρόεδρος

Θάνος Κανακάρης

Ο Γραμματεύς της Επικρατείας, μινίστρος

των εξωτερικών υποθέσεων

Θεόδωρος Νέγρης».

– Τη φρικτή σφαγή της Χίου από τους Τούρκους ο ελληνικός στόλος εκδικήθηκε με θρυλικές νίκες. Κατά το τέλος του 1822, αποφασίστηκε να τιμηθούν οι νικητές ναύαρχοι και πληρώματα με ένα θριαμβευτικό πλουν από τη Χίο προς την Ύδρα, αλλά προπάντων και κυρίως για να τιμηθεί ο Τίμιος Σταυρός - όπως δήλωσαν ταπεινά και ευλαβικά οι ίδιοι οι ήρωες. Η πομπή ξεκίνησε. Οι Τούρκοι είχαν εξαφανισθεί από το Αι-

γαίο. Ήταν μία αντιγραφή του θριάμβου των Βυζαντινών Αυτοκρατόρων που διέσχιζαν την Κωνσταντινούπολη με τα λάφυρα. Ενδιαμέσως, στα νησιά του Αιγαίου κατέβαιναν στην παραλία ο Δεσπότης, ο κλήρος με τα λάβαρα και τις εικόνες και ο λαός να προσκυνεί το Σταυρό που κρατούσαν οι ιερείς των πολεμικών πλοίων.

Την όλη σκηνή περιγράφει ο αυτόπτης Γάλλος συγγραφέας, François Rouquerville, ο οποίος καταλήγει: *«Αυτόν τον συγκλονιστικόν πλουν του θριάμβου ουδέποτε θα λησμονήσω... Ουδέποτε λαός εστέναξε με περισσότερον ζήλον, όσον οι Έλληνες του Αρχιπελάγους και της Ύδρας επί τη εμφάνισει του Σταυρού».*

– Κυριακή, 26 Απριλίου 1825. Μια χαρούμενη ανοιξιάτικη ημέρα έχει ανατείλει. Θα περάσει στην Ιστορία σαν αιματοβαμμένη ημέρα θανάτου, καταστροφής, άφθαστων ηρωισμών, αυτοθυσίας, αλλά και της εμφανέστατης Θεϊκής συμπαράστασης. Το βρίκι «Άρης» με κυβερνήτη τον Νικόλαο Βότση τολμάει να εξέλθει από το στενό του Ναυαρίνου, πλέοντος ανάμεσα από 57 αιγυπτιακά πλοία που του έχουν φράξει τον έκπλου. Ένας αγώνας ζωής ή θανάτου αρχίζει. Οι Έλληνες ναύτες αυθόρμητα φέρνουν γρήγορα στο κατάστρωμα την εικόνα της Θεοτόκου και την τοποθετούν πάνω στο βαρούλκο. Ένας ιερέας που είχε διασωθεί πάνω στον «Άρης» μετά την καταστροφή στη Σφακτηρία, ψέλνει τις πιο επίκαιρες ευχές της παράκλησης:

«Προστασίαν και σκέπην της ζωής ημών Σε τιθέμεθα Θεογεννήτωρ Παρθένε.

Συ ημάς κυβέρησον προς τον λιμένα Σου» .

Κι ύστερα, τονωμένοι ψυχικά, γεμάτοι θάρρος και αποφασιστικότητα, παίρνει ο καθένας τη θέση μάχης, της ύστατης μάχης. Πέντε ολόκληρες ώρες κράτησε η υπεράνθρωπη πάλη εκείνων των Ελλήνων ναυτικών. Πέντε ώρες έμεινε γονατιστός κι ο ιερέας μπροστά στην εικόνα. Εκεί ήταν η «θέση μάχης» για τον λειτουργό του Θεού. Οι χαρακτηριστικές αυτές σκηνές είναι αυθεντικές. Είναι από τις ωραιότερες του ναυτικού Αγώνα και τις περιγράφει διεξοδικά ο μεγάλος ιστορικός Σπυρίδων Τρικούπης. Είχε τις πληροφορίες από τον κουνιάδο του, τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο, που επέβαινε στον «Άρης» κατά την υπεράνθρωπη εκείνη συμπλοκή. Τριάντα πέντε εχθρικά καράβια συγκρούστηκαν συνολι-

κά με τον «Άρη», κατά κύματα. Ο αριθμός είναι επίσημα εξακριβωμένος. Δεκάδες κανόνια κτυπούσαν όλα μαζί το ελληνικό σιτοκάραβο από όλες τις διευθύνσεις. Αλλά, το ένα μετά το άλλο τα αιγυπτιακά καράβια υποχωρούν με δεκάδες νεκρούς και τραυματίες. Πέντε εχθρικά καράβια έγιναν άχρηστα για πόλεμο. Ο «Άρης» κατόρθωσε να ξεφύγει από τον κλοιό του θανάτου, να βγει σώος στο ανοικτό πέλαγος και να ενωθεί με τον ελληνικό στόλο. Δεν είχε απλώς διαφύγει τη σύλληψη και τη βύθιση, ήταν ο αναμφισβήτητος νικητής. Οι Αιγύπτιοι σαστίζουν, δεν μπορούν να κρύψουν το θαυμασμό τους και σταματούν τον πόλεμο.

Ο στρατηγός Ιωάννης Μακρυγιάννης, η μεγάλη αυτή ελληνική ψυχή, που παρακολουθούσε τη ναυμαχία από το φρούριο του Νεοκάστρου, γράφει στα απομνημονεύματά του:

«Σώθηκαν με μεγάλο κίντυνο κι απειρίγραπτη γενναιότητα αντείνον οι άνθρωποι του καραβιού. Άλλο είναι να το (β)λέπει άνθρωπος και άλλο να το λέγει. Σώθηκαν με την βοήθεια του Θεού, δίνοντάς τους ανδρεία πολλή».

– Εικοσιτέσσερις ημέρες μετά τον άθλο του «Άρη», η Β΄ Ελληνική μοίρα διασκόρπισε τον τουρκικό στόλο του Χοσρέφ-Τοπάλ σε ολοήμερη ναυμαχία κοντά στον Καφηρέα. Του έκαψε δύο καράβια με τα πυρπολικά, ανάγκασε ένα τρίτο να πέσει στη στεριά και να αυτοπυρποληθεί και συνέλαβε άλλα πλοία. Κατόρθωμα μεγάλο και δύσκολο μπροστά στην εχθρική υπεροπλία. Ο επικεφαλής του ελληνικού στόλου, αντιναύαρχος Γεώργιος Σαχτούρης, αναλύοντας τους συντελεστές της νίκης στην έκθεσή του, δίνει παραστατικά τον παλμό της ψυχής των ναυμάχων:

«Φιλογενέστατοι Πατριώται και αδελφοί,

Ας δοξάσωμεν τον Κύριον με δάκρυα κατανύξεως διά την λαμπράν ναυμαχίαν με την οποίαν ηνδόκησε να τιμήση τα άρματά μας... Ο παρών συστάδην πόλεμός μας, Κύριοι, είναι αποτέλεσμα βέβαια της Θείας Προνοίας, διότι αυτή μόνη ηδύνατο να εμπνεύση τσαυτότην γενναιότητα εις τους ναύτας μας... Δια τούτο ας δοξάσωμεν το όνομα Αντής και ας φωνάξωμεν όλοι ομοφώνως ότι: “Μεθ’ ημών ο Θεός”... Κατά την θάλασσαν μεταξύ Γιούρα και Τσεάς. Τη νυκτί των 20 Μαΐου 1825, εν τη αντιναυαρχίδι. Ο πατριώτης Γεώργιος Σαχτούρης».

– Χαρακτηριστική, πολύ εύγλωττη, είναι και η επίσημη διακήρυξη που εξέδωσε με την ευκαιρία της νίκης αυτής, το Εκτελεστικό Σώμα (η Επαναστατική Κυβέρνηση):

«Προσωρινή Διοίκησης της Ελλάδος

Ο Πρόεδρος τον Εκτελεστικού Διακηρύττει

Τοιαύτα εστάθησαν τα λαμπρά κατορθώματα των ενδόξων Αρχηγών και Ναυτών της Βας Μοίρας, κατορθώματα τα οποία αμαρτάνομεν εάν δεν αποδώσωμεν εις την Θεϊαν αντίληψιν, την μόνην ικανήν να κατορθώση τοιαύτα θαύματα. Ναι, εις αυτήν πρέπει να τα αποδώσωμεν Έλληνες. Όλοι ομοφώνως πρέπει να κράξωμεν: “Τις Θεός μέγας ως ο Θεός ημών;”

Εν Ναυπλίω, τη 24 Μαΐου 1825

Ο Αντιπρόεδρος

Γκίκας Μπότασης

Ο Γενικός Γραμματέας

Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος».

– Όταν οι καπετάνιοι των πολεμικών καραβιών και των πυρπολικών λάβαιναν ομόφωνη απόφαση, το ιερό Ευαγγέλιο και ο τίμιος Σταυρός αποτελούσαν τη μεγαλύτερη αυθεντία στην οποία δεσμεύονταν για την τήρηση της απόφασης. Ήταν δε τόση η χριστιανική πίστη τους, που τα καράβια τους τα βάφτιζαν με ονόματα Αγίων (αν δεν τους έδιναν αρχαίων ηρώων), όπως «*Παναγία*», «*Παναγία της Υδροας*», «*Παναγία Μυρτιώτισσα*», «*Αγία Τριάς*», «*Άγιος Νικόλαος*», «*Αρχάγγελος*», «*Ευαγγελισμός*», «*Ζωοδόχος Πηγή*», «*Αγία Κατερίνα*»¹ κ.ά.

– Σε όλα τα πολεμικά του 1821, πίσω από την καμπίνα του πλοιάρχου, υπήρχε εικονοστάσι με πολλές εικόνες. Δεν άρχιζε καμιά ναυμαχία χωρίς να θυμιατίσουν τις εικόνες, ιδιαίτερα της Θεοτόκου.

Ο Άγγλος ταξιδιώτης, **James Emerson**, που περιηγήθηκε την Ελλάδα το 1825 και πέρασε μερικούς μήνες πάνω στο καράβι «*Αρης*» του ναυάρχου Ανδ. Μιαούλη γράφει: «*Πίσω από την καμπίνα του καπετάνιου υπάρχει μικρό παρεκκλήσιο, με πολλές εικόνες της Θεοτόκου και του Αγίου Νικολάου, εμπρός από τις οποίες διατηρούν αναμμένα λυχνάκια. Όλα τα καράβια του στόλου έχουν την Θεοτόκο τους και το λυχνάρι τους, μπροστά*

Ο νικηφόρος Σταυρός του ναυάρχου Ανδ. Μιαούλη. Οδηγός του στις ναυμαχίες.

στα οποία ο καπετάνιος και οι αξιωματικοί κάνουν την προσευχή τους πρωί και βράδυ. Επιπλέον κατά το ηλιοβασίλεμα κάνουν το γύρο του καταστρώματος κρατώντας ένα θυμιατήρι, τη μυρωδιά του οποίου αναπνέει κάθε μέλος του πληρώματος, κάνοντας ευλαβικά το σημείο του σταυρού και αναπέμποντας μια προσευχή στη Θεοτόκο».

– Άλλοι ξένοι παρατηρητές, που επέβαιναν σε πλοία του τρινησίου στόλου, μας αναφέρουν και ανέκδοτα περιστατικά που συνέβαιναν στη διάρκεια των άγριων ναυτικών συμπλοκών. Όπως, ότι οι ναύτες των ελληνικών πλοίων πίστευαν ότι οι οθωμανικές μπάλες και τα βόλια που ρίχνονταν βροχή εναντίον τους δεν θα τους πειράξουν γιατί τα καράβια τους ήταν χριστιανικά. Και ω του θαύματος! Τα περισσότερα βλήματα έπεφταν στη θάλασσα και οι Έλληνες ναύτες ειρωνεύονταν με φωνές και χειρονομίες (;) τους Τουρκο-αιγύπτιους. Ή ότι σε στιγμές ξεκούρασης από τη μάχη, ο γραμματικός του σκάφους διάβαζε στους συντροφοναύτες τους Βίους Αγίων (αν δεν διάβαζε ιστορίες της ελληνικής μυθολογίας ή για τον Μεγαλέξαντρο).

– Η μεγαλύτερη μορφή του θαλασσινού Αγώνα, ο ναύαρχος Ανδρέας Μιαούλης δεν γνώρισε ποτέ φόβο. Γράφει ο Κ. Παπαρρηγόπουλος: «*Ήτο ο ατρομητότατος των ανθρώπων. Το μυστι-*

1. Υδραίοκο μπρίκι του καπ. Δημήτρη Λιαμάνη

Η επαναστατική σημαία της Ύδρας με σύμβολα εθνικής και θρησκευτικής σημασίας.

κόν της αλόγιστου ανδρείας του εκρίπτετο εις την πίστιν προς τον Τίμιον Σταυρόν». Έλεγε ατάραχος και βέβαιος για την τελική νίκη ο Μιαούλης: «Ο Ελληνικός Στόλος θα μείνει ανίκητος, διότι ενδύεται υπό την σκέπη και προστασία του Τιμίου και ζωοποιού Σταυρού». Γι αυτό, μόλις ανέλαβε την αρχηγία του ναυτικού Αγώνα, κατασκεύασε μεγάλο ξύλινο Σταυρό (περίπου 80 x 45 εκ.), τον οποίο ύψωνε στο πλωριό κατάρτι της ναυαρχίδας «Άρης», πριν από κάθε πολεμική εκστρατεία. Και όταν αποφάσιζε γενική εξόρμηση, εξέπεμπε στα πλοία του το σήμα: «Με την δύναμιν του Σταυρού επιτεθείτε». Στις κεραίες του μαύρου αυτού σταυρού με της τρίλοβες απολήξεις, με άσπρα γράμματα γράφονταν κάθετα οι λέξεις: «Σταυρού τύπος εχθροίς τρόμος», οριζόντια: «Σταυρός πιστών το στήριγμα» και στο κέντρο: «Ιησούς Χριστός νικά». Τα γράμματα ήσαν γραμμένα και στις δύο όψεις του σταυρού. Στην εσωτερική για να τα βλέπουν τα ελληνικά πλοία που ακολουθούσαν πίσω από το ναύαρχο και να παίρνουν δύναμη και θάρρος. Και στην εξωτερική για να τα βλέπει ο κυνηγημένος εχθρός και

να τον καταλαμβάνει τρόμος. Ο Σταυρός αυτός τιμάται ως Τίμιον Ξύλον και ομοίωμά του φυλάσσεται στην Ιερά Μητρόπολη της Ύδρας.

– Μήπως και οι επαναστατικές σημαίες των ναυτικών νησιών δεν αποτελούσαν σύμπλεγμα από σύμβολα με χαρακτηριστικές θρησκευτικές σημασίες; Καθλώνουν τον παρατηρητή με τον εκπληκτικό συμβολισμό τους και τα πολλά αλληγορικά μηνύματα που στέλνουν. Από αυτά τα σύμβολα, το κεντρικό, ο σταυρός, καταπατά θριαμβευτικά την ανεστραμμένη ημισέληνο του Ισλάμ (συμβολίζοντας την κατίσχυση του Χριστιανισμού πάνω στον Ισλαμισμό), ενώ το ιπτάμενο πουλί υποδηλώνει την εξ Ύψους βοήθεια. Το συμβολιστικό αυτό σύνολο κατοπτρεύει ο οφθαλμός της Θείας Πρόνοιας, δίνοντας την ελπίδα για την επικράτηση των Ορθοδόξων Ελλήνων. Ο συνδυασμός δε όλων των συμβόλων, αναπαριστά την Ανάσταση του ελληνικού Γένους μέσω της Ισχύος, της Φρόνησης, της Επιμονής, αλλά και της Χριστιανικής Πίστης. Η έπαρση αυτών των σημαιών πάνω στους ιστούς

των παρώνων, των βριγαντίνων και των πυρπολικών, δηλώνουν καθοριστικά την ακλόνητη πίστη και τη θέληση που είχαν οι σκλαβωμένοι Έλληνες ναυτικοί για αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού και για τον τελειωτικό θρίαμβο του Χριστιανισμού.

Σαν κατακλείδα, αδιάψευστα οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η ευσεβής συνείδηση των νησιωτών αποτέλεσε το στήριγμα του ηρωισμού στο Ναυτικό Αγώνα και το θεμέλιο της νικηφόρας έκβασής του. Σε ώρες δύσκολες, τραγικές, μα και ώρες θριάμβων. Και ήταν φυσικό αυτό το στοιχείο να μίλησε στους θαλασσομάχους, ακόμα και ακαθόριστα και ασυνείδητα στην ψυχή τους, τη δε κρίσιμη ώρα να επέδρασε πάνω τους αποφασιστικά.

Είναι εκείνοι που μας κληροδότησαν όχι μόνο τη συνταρακτική περιπέτεια της ηρωικής ζωής τους, αλλά και το μεγαλείο ενός ψυχικού αναστήματος σπάνιων Ελλήνων. Είναι εκείνοι που συνδύασαν την απεριόριστη προς την πατρίδα αγάπη με την Πίστη και ανύψωσαν τον Απελευθερωτικό Αγώνα σε Ιερόν. Με αυτούς ήρθε και η ελευθερία.

Βιβλιογραφία

1. Γρηγοριάδης Ετεοκλής, «*Η έξοδος του Άρεως*», εκδ. Άλις, Αθήναι, 1975.
2. Δημητρακόπουλος Σοφοκλής, «*Η παράδοση του Γένους στα νησιά του Αργοσαρωνικού*», 2000.
3. Ιερά Μητρόπολις Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης, «*Κωνσταντίνος ο Υδραίος-Νεομάρτυρες προάγγελοι της αναστάσεως του Γένους*», Διορθόδοξο Επιστημονικό Συνέδριο, Ύδρα, 2007.
4. Λιγνός Αντώνιος, ακαδημαϊκός, «*Αρχείον της Κοινότητος Ύδρας: 1778-1832*», εν Πειραιεί, 1921-1932.
5. Του ιδίου, «*Ιστορία της νήσου Ύδρας*», τόμ. 1-3, Αθήναι, 1946-1953.
6. Λισμάνης Δημήτριος, αντιναύαρχος ε.α., «*Η χριστιανική Ύδρα θεμέλιο της ηρωικής*», Ύδρα, 2000.
7. Του ιδίου, «*Υδραίοι, πρόδρομοι και ναυμάχοι του Εικοσιένα*», εκδ. Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, Αθήνα, 2007.
8. Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, «*Η Ορθοδοξία, όρος επιβίωσης του Ελληνισμού*», 1997.
9. Υπουργείο Ναυτιλίας, «*Ανθολογία ναυτικών κειμένων*», 1972.

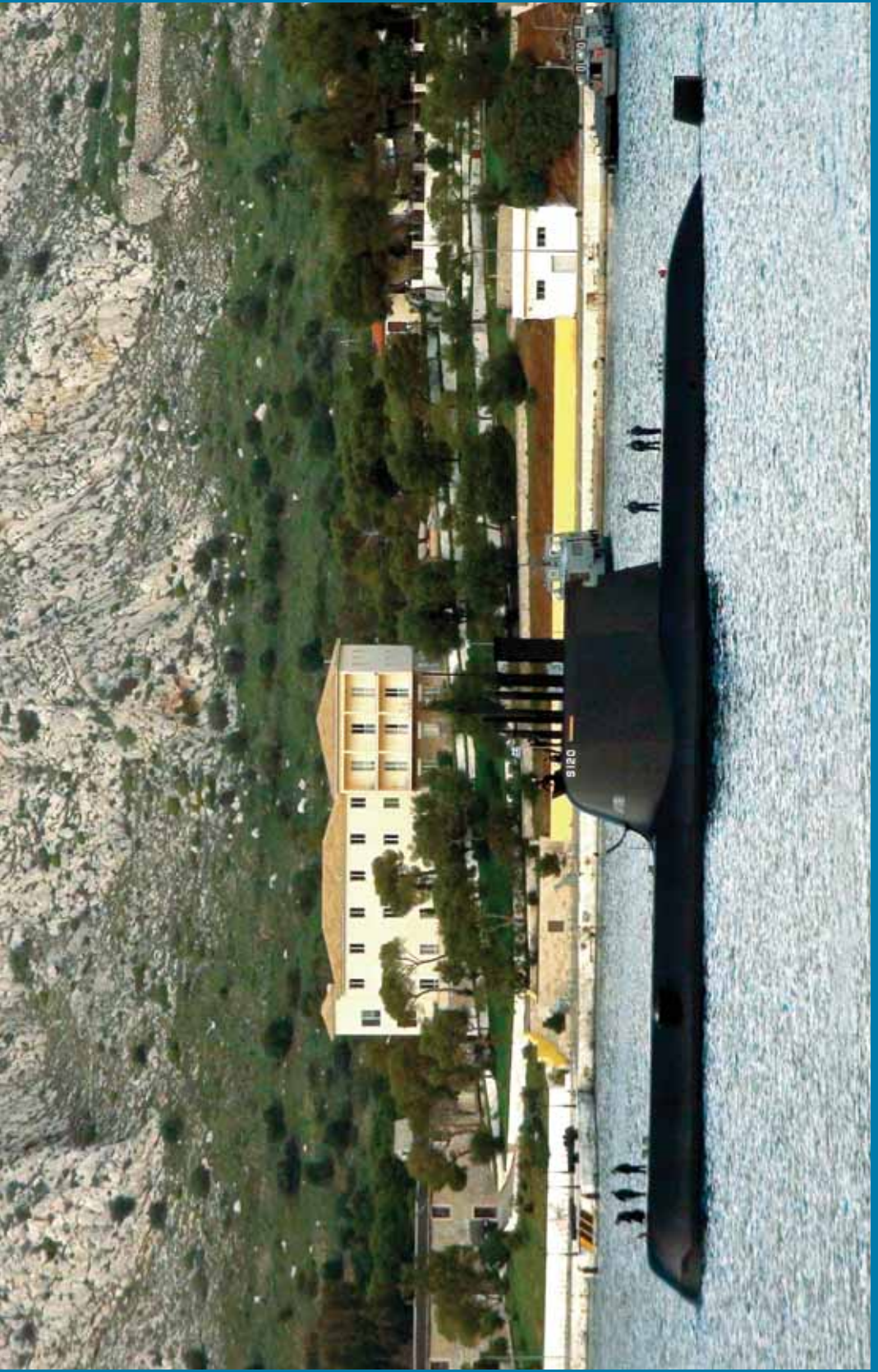
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο συγγραφέας γεννήθηκε στον Πειραιά από γονείς Υδραίους. Αποφοίτησε από τη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων το 1955. Ως αξιωματικός φοίτησε στις προβλεπόμενες Σχολές του Πολεμικού Ναυτικού, στη Ναυτική Σχολή Πολέμου και σε Σχολές του εξωτερικού (U.S. Fleet Gunnery School, U.S. Naval Gun Fire Control System, U.S. Naval Guided Missile School, U.S. Industrial College of the Armed Forces, U.S. Naval War College - Master's with Distinction). Του απονεμήθηκαν τα Πτυχία Επιτελούς και Ναυτικής Πυροβολικής. Υπηρέτησε σε πλοία του Στόλου ως Αξιωματικός Πυροβολικού, Ύπαρχος, Επιστολέας και Κυβερνήτης, καθώς και σε Αμερικανικό αντιτορπιλικό κατευθυνόμενων βλημάτων, ως Missile Fire Control Officer, στο 2ο Αμερικανικό Στόλο του Ατλαντικού και στον 6ο της Μεσογείου. Τοποθετήθηκε ως κυβερνήτης στο πλοίο του τότε Βασιλέως. Υπηρέτησε στο Επιτελείο Διοίκησης του Ναυστάθμου Σαλαμίνας και στη Διακλαδική Διεύθυνση

Επιχειρήσεων του Πεδίου Βολής Κρήτης. Διετέλεσε Διοικητής της Ναυτικής Σχ. Πολέμου και Διευθυντής: Οπλικών Συστημάτων του ΓΕΝ, Πολιτικής και Ναυτικής Σχεδίασης του ΓΕΝ, του Κλάδου Α΄ Επιχειρήσεων ΓΕΝ (και Επιτελάρχης, Commander Eastern Mediterranean), καθώς και Υπαρχηγός του ΓΕΝ. Δίδαξε στη Σχολή Ναυτ. Δοκίμων και τη Ναυτ. Σχ. Πολέμου. Τοποθετήθηκε ως Ναυτικός Ακόλουθος στην Ουάσιγκτον (και Εθνικός Αντιπρόσωπος, Supreme Allied Command Atlantic). Εκπροσώπησε το Π. Ναυτικό σε Συνέδρια στο Στρατηγείο του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες. Τιμήθηκε με παράσημα και μετάλλια του Πολ. Ναυτικού, καθώς και με τα U.S. Navy Unit Commendation Ribbon, U.S. Navy Commendation Medal for Military Merit, U.S. Medal of the Legion of Merit. Σειρά μελετών του έχουν δημοσιευθεί και βραβευθεί. Ιστορική έρευνά του τιμήθηκε με το Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών 1999. Αποστρατεύθηκε το 1986 με το βαθμό του Αντιναυάρχου.

Φωτογραφία επομένης σελίδος: Τό νέο Υποβρύχιο «ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ» εισέρχεται στον Ναύσταθμο Σαλαμίνας, την 21η Δεκεμβρίου 2010. (Φωτογραφία: Μάριος Μειμάρης)

Ιστορικά Αξιομνημόνευτα

**Η πρώτη γυναίκα στην ιστορία
που αναλαμβάνει τη Διοίκηση
Ομάδος Κρούσεως Αεροπλανοφόρων
του Αμερικανικού Ναυτικού!...**

**Ελεύθερη μετάφραση
του Υποναύαρχου ε.α. Μάρκου Μάστρακα Π.Ν.
Άρθρο του Hugh Lessing της "Daily Press" ΗΠΑ της 29/7/ 2010**

Όταν το έτος 1979 η **Nora W. Tyson** εισήλθε στο Ναυτικό, δεν επιτρεπόταν στις γυναίκες να ασκούν θαλάσσια καθήκοντα επί Αεροπλανοφόρων.

Η ιδέα για μια γυναίκα να διοικήσει μία ισχυρή δύναμη κρούσεως Αεροπλανοφόρων;

Αυτό μετά βεβαιότητας ήταν (όνειρο) για μια άλλη μέρα.

Η ημέρα αυτή έφθασε την Πέμπτη 29η Ιουλίου του 2010 για την Υποναύαρχο Tyson, που έγραψε ιστορία αναλαμβάνοντας στη ναυτική βάση του Norfolk τη Διοίκηση της «Ομάδος Κρούσεως Αεροπλανοφόρων II» σε ιστορική τελετή επί του Πυρηνοκινήτου Αεροπλανοφόρου CVN 77 «USS George H.W. Bush» (προς τιμή του πρώην Προέδρου των ΗΠΑ).

Η Ομάδα Κρούσεως II περιλαμβάνει: Το «Bush», νεότερο Αεροπλανοφόρο των ΗΠΑ (που καθελκύστηκε την 7 Οκτ. 2006 στο New Port News, Va) –4 Καταδρομικά Κ/Θ Βλημάτων– την 22α Μοίρα Αντιτορπλικών (που διαθέτει 6 Α/Τ Κ/Θ Βλημάτων και 2 Φρεγάτες) και την 8η Αεροπορική Πτέρυγα Αεροπλανοφόρων με 8 Μοίρες Αεροσκαφών.

Παραλαμβάνοντας τα νέα της καθήκοντα η Tyson μίλησε για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Ναυτικό και είπε ότι αισθάνεται ευτυχής για την επιλογή της.

Μιλώντας αργότερα στους δημοσιογράφους, θέλησε να μετριάσει την ένταση για το ιστορικό της βήμα λέγοντας:

«Σε ό,τι αφορά την πρωτοπορία, καταλαβαίνω ότι είμαι η πρώτη γυναίκα σ' αυτή τη θέση, αλλά είμαι επαγγελματίας, όπως ακριβώς είναι οι όλοι οι Διοικητές Μοιρών και Αξιωματικοί που υπηρετούν στη Δύναμη αυτή».

Ο Αρχηγός των Ναυτικών Επιχειρήσεων Ναύ-

Το Bush σε πλήρη επιχειρησιακή δράση!...

αρχος Gary Roughead είπε ότι η επιλογή της θα πρέπει να στείλει παντού το μήνυμα ότι: «Δεν υπάρχουν όρια στο τι μπορείς να κάνεις.»

Τον Απρίλιο ανακοινώθηκε από το Ναυτικό ότι η πολιτική τοποθετήσεων άλλαξε και επιτρέπεται πλέον στις γυναίκες να υπηρετούν και σε Υποβρύχια!...

Τον Ιούνιο ανακοινώθηκε από το Ναυτικό ότι στους πρώτους 4 βραβευθέντες Ναύτες του έτους οι γυναίκες σάρωσαν για πρώτη φορά!...

«Είναι ένα τρομερό έτος για τις γυναίκες στο Ναυτικό», είπε η Regina Akers, μία ιστορικός ναυτικού της «Διοίκησης Ναυτικής Ιστορίας και Κληρονομίας.».

Στη τελετή της Πέμπτης η Akers ζήτησε να μνημονευθούν και άλλες γυναίκες που έσπασαν τους φραγμούς στο Ναυτικό, αρχίζοντας με την Joy Bright Hancock. Γεννήθηκε το 1898 και υπηρέτησε κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ως Υπαξιωματικός Αποθηκάριος, χάνοντας δύο συζύγους σε αεροπορικά δυστυχήματα ενώ ήταν μόλις 20 ετών!... Αργότερα έγινε μία από τις πρώτες γυναίκες Αξιωματικούς στο Ναυτικό των ΗΠΑ, σεβαστό μέλος της Αεροναυτικής Υπηρεσίας και πρωτοπόρος φυσιογνωμία μεταξύ των γυναικών σε εφεδρεία, με την επωνυμία «WAVES». Απεβίωσε το 1986.

Μαθαίνοντας τη νέα τοποθέτηση της Tyson, η Akers είπε ότι η πρώτη της σκέψη ήταν να φωνάξει αυθόρμητα «Ποπό, τι σπουδαίο γεγονός!...».

Στη συνέχεια επεσήμανε ότι αξίζει να θυμηθούμε ότι και άλλες γυναίκες του Ναυτικού έχουν σπάσει επίσης τους (ανδρικούς) φραγμούς, όπως ενδεικτικά:

Η Barbara Allen, πρώτη γυναίκα μάχιμος πιλότος το 1974.

Η Brenda Robinson, πρώτη μαύρη μάχιμος γυναίκα πιλότος.

Η Rosemary Mariner, πρώτη γυναίκα που διοίκησε αεροπορική μάχιμη μοίρα.

«Εξετάζοντας ευρύτερα το σημερινό γεγονός, αυτό είναι μόλις ένα άλλο τεράστιο άλμα του Ναυτικού που οδηγεί σε περαιτέρω εξελίξεις!...» είπε κλείνοντας η Akers.

Ο Ltjg G. W. Bush υπήρξε ο νεώτερος πιλότος του Ναυτικού στον Β΄ ΠΠ (1942-45). Καταρρίφθηκε σε αερομαχία με ιαπωνικά Α/Φ την 2/9/44 στον Ειρηνικό και διασώθηκε από αμερικανικό Υ/Β!...

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο συγγραφέας γεννήθηκε το 1941 στο Προφήτη Ηλία του Πειραιά όπου και κατοικούσε μέχρι το γάμο του το 1966. Έκτοτε διαμένει με τη σύζυγο του Μαίρη στη Κηφισιά. Τελείωσε στον Πειραιά το Δημοτικό Σχολείο και στη συνέχεια το Α΄ Πρότυπο Γυμνάσιο (Ιωνίδειος Σχολή). Το 1958 εισήλθε στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων απ' όπου απεφοίτησε το 1962 ως Μάχιμος Σημαιοφόρος. Κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του στο ΠΝ υπηρέτησε σε πολλούς τύπους Πλοίων με ανάλογα καθήκοντα μέχρι και Κυβερνήτης διαφόρων τύπων πλοίων, στη ΣΝΔ ως Επιτηρητής, στο ΓΕΝ ως Επιτελής Επιχειρήσεων - Υπασιπιστής Α/ΓΕΝ - Επιτελής Αυτοματοποιήσεως του Συστήματος Διοικήσεως & Ελέγχου Ναυτικών Επιχειρήσεων - Εθνικός Αντιπρόσωπος στο ΝΑΤΟ για θέματα αυτομάτων συστημάτων - Πρόεδρος Επιτρο-

πής Αναδιοργανώσεως του Ναυτικού, στο ΓΕΕΘΑ ως Διευθυντής Γραφείου Διαλειτουργικότητας Αυτομάτων Συστημάτων, Μέλος ΔΣ στο Πολεμικό Μουσείο και Α΄ Αντιπρόεδρος στην Ελληνική Θαλάσσια Ένωση. Μεταξύ 1973-74 συμμετείχε στην αποστολή παραλαβής από τις ΗΠΑ του Αντιτορπιλικού «Κουντουριώτης». Τη διετία 1978-80 φοίτησε στο Πανεπιστήμιο σε ΗΠΑ. Το 1981 αποφοίτησε της Σχολής Πολέμου Ανωτέρων του ΠΝ. Του έχουν απονεμηθεί όλες οι προβλεπόμενες για κάθε βαθμό ευδόκιμης υπηρεσίας ηθικές αμοιβές της Πολιτείας. Αποστρατεύθηκε το 1999 (μετά δύο ανακλησεις εκ της παραίτησής του το 1988) με τον βαθμό του Υποναυάρχου και μέχρι τώρα ασχολείται ως Σύμβουλος ναυτικών και άλλων επιχειρήσεων επί θεμάτων της ειδικότητός του ως και με τη συγγραφή βιβλίων και διαφόρων κειμένων σε περιοδικά και εφημερίδες.

Φωτογραφία επομένης σελίδος: Α΄ Βραβείο Διαγωνισμού Φωτογραφίας Ναυτικής Επιθεωρήσεως 2010, απενεμήθη στο Πλωτάρχη Νικόλαο Κουνελάκη Π.Ν.

Strategos Moltke.

"The most unfortunate of all supreme Commanders is the one who is under close supervision, who has to give an account of his plans and intentions every hour of every day. This supervision may be exercised through a delegate of the highest authority at his HQ, or through a telegraph wire attached at his back. In such cases all independence, rapid decision and audacious risk, without which no war can be conducted, ceases."

Προσεγγίζοντας την υπεροχή στη λήψη αποφάσεων (DECISION SUPERIORITY)

Του Αντιπλοίαρχου Ιωάννη Παρτσαλίδη Π.Ν.

Εισαγωγή

Η Υπεροχή στη Λήψη Αποφάσεων (Decision Superiority), ορίζεται ως¹ *“the state in which better-informed decisions are made and implemented faster than an adversary can react, allowing the future joint force commander to shape the environment to best fit his needs and objectives. Decision superiority is critically dependent on achieving and maintaining a position of information dominance and shared situational awareness during all phases of an operation. It enables a better understanding of the operational situation than the adversary, which means that the pace, coherence and effectiveness of operations can be dramatically improved. Decision cycles once measured in days will reduce to hours and perhaps minutes”*.

Αρκετοί «στρατηγιστές» και αναλυτές, στην προσπάθειά τους να περιγράψουν τα επιχειρησιακά χαρακτηριστικά των συγκρούσεων του 21ου αιώνα, επικεντρώνονται στην ιδέα ότι η τεχνολογία, διαφοροποιεί τα δεδομένα με τρόπο δραστικό και ολιστικό. Αυτό σημαίνει ότι πολύπλοκοι οργανισμοί, όπως οι ΕΔ, προκειμένου να επιτύχουν την «Υπεροχή», υιοθετούν ολοένα και πιο «ψηφιακά σχήματα» λειτουργίας και οργανώσεως όπου η «πληροφοριακή υπεροχή» προσπαθεί να εξαλείψει το «ομιχλώδες τοπίο» των συγκρούσεων, έτσι ώστε ο «λήπτης αποφάσεων» να λαμβάνει την κατάλληλη απόφαση με «καθαρή» εικόνα της καταστάσεως που αντιμετωπίζει.

Η παρούσα εργασία υποστηρίζει ότι ο αποπλανητικός χαρακτήρας της τεχνολογίας δύναται να μας αφαιρέσει τη δυνατότητα για σύλληψη νέων ιδεών, για διαμόρφωση καινοτόμων προσεγγίσεων και για ρεαλιστική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, και προτείνει ότι η επίτευξη της Υπεροχής στη Λήψη Αποφάσεων, πρέπει να βασίζεται:

- Στην «μεταπήδηση» από την εποχή της Διαχείρισεως της Πληροφορίας (Information Management) στην εποχή Διαχείρισεως της

Γνώσεως (Knowledge Management), η οποία επεκτεινόμενη πέραν των ορίων του πληροφοριακού πεδίου, παρέχει τις κατάλληλες προϋποθέσεις για τη δημιουργία του απαραίτητου περιβάλλοντος, ούτως ώστε ο εκάστοτε Λήπτης Αποφάσεων να δύναται να λάβει μια απόφαση με ολιστική προσέγγιση του προβλήματος που αντιμετωπίζει.

- Στην αλλαγή του τρόπου με τον οποίο προσεγγίζουμε τις έννοιες της Διοικήσεως και του Ελέγχου, ο οποίος δεν πρέπει να επικεντρώνεται μόνο στην υιοθέτηση αναδιοργανωτικών προσεγγίσεων, αλλά στο ότι πρέπει να εδράζεται στους ακόλουθους δύο πυλώνες, οι οποίοι θεωρούνται πολύ πιο αποτελεσματικοί από τη δομική αναδιοργάνωση (μελέτη του Πανεπιστημίου Harvard²):
 - Καθορισμό των δικαιωμάτων λήψεως αποφάσεων, δηλαδή ποιος λαμβάνει κάθε απόφαση και ποιος παρέχει τα δεδομένα.
 - Εξασφάλιση ότι οι πληροφορίες φθάνουν εκεί όπου πραγματικά απαιτούνται, με τη δημιουργία των απαραίτητων και κατάλληλων ανθρώπινων δικτύων επικοινωνιών και συνεργασιών.

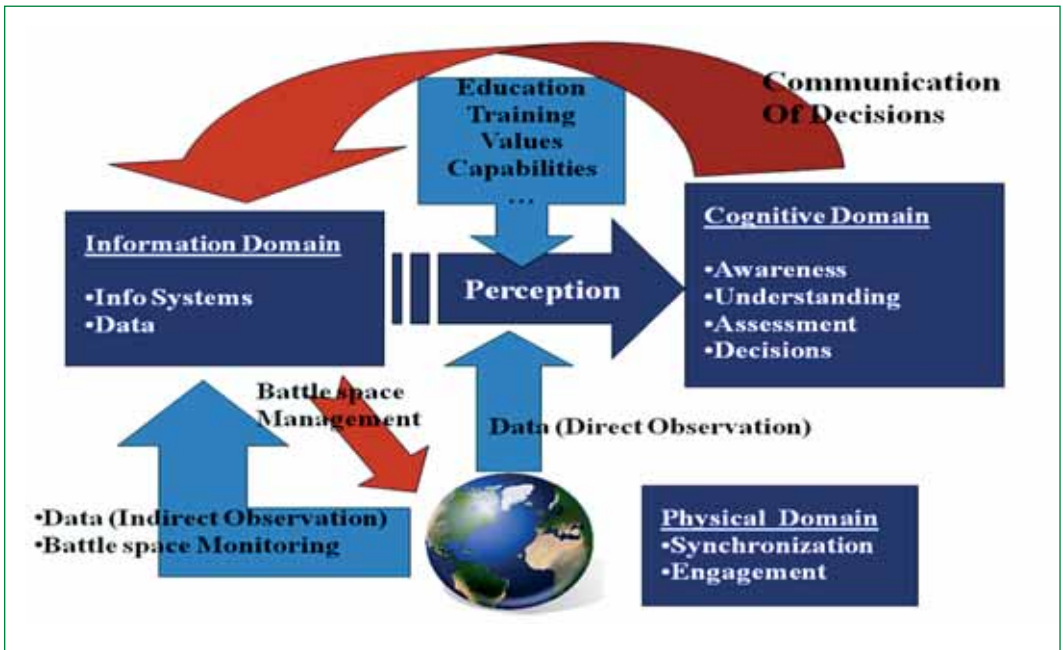
Επιχειρησιακό Περιβάλλον

Το σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον αναγνωρίζεται από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά και απαιτήσεις:

- Οικοδόμηση και ανταλλαγή της «κοινής αντίληψης της καταστάσεως».
- Κατανόηση των προθέσεων του Διοικητή, αλλά και των λοιπών εμπλεκόμενων.
- Συνεργασία και Συγχρονισμό ενεργειών.
- Αριθμό και διαφορετικότητα των εμπλεκόμενων.
- Πολλαπλές και αλληλοεξαρτώμενες «άλυσοι Διοικήσεως».
- Επιμόρφωση και εκπαίδευση για την καλύτερη κατανόηση της σχέσεως «αιτίας-αποτελέσματος» και για την πρόβλεψη των επιδράσεων από τους διάφορους εναλλακτικούς τρόπους ενέργειας.

1 NATO Strategic Vision: The Military Challenge (August 2004).

2 Harvard Business Review, «The Secrets to Successful Strategy Execution», June 2008.

Σχήμα 1. Πεδία και Λειτουργίες.

Το κλασικό μοντέλο κατατίμησης του επιχειρησιακού περιβάλλοντος σε «ξηρά»-«θάλασσα» και «αέρα» (τα τελευταία χρόνια και «κυβερνοχώρο»), έχει μετεξελιχθεί στα ακόλουθα πεδία, όπου πολυδιάστατα και πολυεπίπεδα, πλέον, προβλήματα πρέπει να αντιμετωπισθούν ταυτόχρονα σε όλα τα επίπεδα της Διοίκησης:

- **Το φυσικό πεδίο** (*physical domain*), όπου λαμβάνουν χώρα οι συγκρούσεις, οι κινήσεις και η προστασία.
- **Το πληροφοριακό πεδίο** (*information domain*), όπου λαμβάνουν χώρα η δημιουργία, η διαχείριση και η μετάδοση/ανταλλαγή της πληροφορίας.
- **Το γνωστικό πεδίο** (*cognitive domain*), όπου δημιουργούνται και αναπτύσσονται οι αντιλήψεις, οι διαισθήσεις και η κατανόηση. Είναι το πεδίο όπου λαμβάνονται οι αποφάσεις.

Οπου³:

Battle space Monitoring (Επιτήρηση Πεδίου

Εμπλοκής): Η διαχείριση των πάσης φύσεως συστημάτων (επιτηρήσεως, αναγνώρισεως, στοχοποιήσεως κ.λπ.) για λήψη αναφορών επί του επιχειρησιακού περιβάλλοντος. Οι αναφορές μεταδίδονται, αποθηκεύονται και παρουσιάζονται με χρήση των κατάλληλων εργαλείων και συστημάτων στο πληροφοριακό πεδίο.

Situational Awareness (Αντίληψη της Καταστάσεως): Η ποιότητα που προσδίδει το γνωστικό πεδίο στη πληροφορία. Η «συναίσθηση» της καταστάσεως. Η ικανότητα συγκερασμού των πληροφοριών (συλλεγομένων και αποθηκευμένων) με σκοπό την ανάπτυξη ορθής αντίληψης της τρέχουσας καταστάσεως και την κατανόηση της σημασίας της.

Situational Understanding (Κατανόηση της Καταστάσεως): Αναγνώριση το τι πραγματικά σημαίνουν οι «φιλτραρισμένες» πληροφορίες. Η γνωστική ικανότητα για την απαλοιφή

3 Οι παρουσιαζόμενοι ορισμοί αποτελούν «ελεύθερες» μεταφράσεις από τη διεθνή βιβλιογραφία με γνώμονα την προσωπική αντίληψη και κατανόηση του συγγραφέα για τη σημασία τους.

του «ομιχλώδους τοπίου», να προβλέψεις το πώς θα εξελιχθεί μια κατάσταση. Με την ολοκλήρωση του εν λόγω σταδίου, ο Λήπτης Αποφάσεων θα πρέπει να είναι έτοιμος να λάβει κάποια απόφαση.

Perception (Αντίληψη): Το «φίλτρο» μέσω του οποίου εισάγονται όλα τα δεδομένα στο γνωστικό πεδίο. Παράμετροί του, η εκπαίδευση, το κοινωνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο, οι προσωπικές αξίες κ.λπ.

Decision Making (Λήψη Αποφάσεων): Το προϊόν της γνώσεως, το οποίο μεταδίδεται από τον Λήπτη της Αποφάσεως σε όλους τους εμπλεκόμενους και συνιστώσες του αποτελούν η τρέχουσα κατάσταση, η επιθυμητή τελική κατάσταση (end-state) και τα βήματα που απαιτούνται για την υλοποίησή του.

Battle space Management (Διαχείριση Πεδίου Μάχης): Η διαδικασία μέσω της οποίας οι αποφάσεις μετουσιώνονται σε δραστηριότητες στο φυσικό πεδίο από τους εμπλεκόμενους. Συνιστώσες δε, αποτελούν και οι ενέργειες που αναλαμβάνονται τόσο στο γνωστικό όσο και στο πληροφοριακό πεδίο.

Synchronization (Συγχρονισμός): Οι εμπλεκόμενες Δυνάμεις, αντιλαμβανόμενες την αποστολή και τα έργα τους, τις προθέσεις του Διοικητή και υποστηριζόμενες από τους κατάλληλους, ανά περίπτωση, πολλαπλασιαστές ισχύος, προσπαθούν να επιτύχουν την επιθυμητή τελική κατάσταση. Ουσιαστικά, είναι η «ιδεατή» κατάσταση όπου οι Δυνάμεις προετοιμάζονται κατάλληλα και ενεργούν όταν πρέπει, πριν διαταχθούν.

Οι σύγχρονοι Λήπτες Αποφάσεων πρέπει να έχουν τη δυνατότητα αξιολογήσεως του πλήθους των συλλεγόμενων πληροφοριών με ποιοτικούς παράγοντες. Θα πρέπει να ενημερώνουν τα ΜΜΕ και τη Κοινή Γνώμη για τα αίτια που οδήγησαν στη λήψη της συγκεκριμένης αποφάσεως και τους παράγοντες που ελήφθησαν υπό

ψη. Θα πρέπει να έχουν πρόσβαση και να λαμβάνουν υπόψη τις εκτιμήσεις/αναλύσεις των ειδικών, να συνυπολογίζουν τυχόν επιδράσεις/επιρροές/αντικρουόμενα συμφέροντα έτερων εμπλεκόμενων και να συνεκτιμούν τις τυχόν αντιδράσεις από αυτούς. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας με τους διάφορους Οργανισμούς (Κυβερνητικούς και μη-Κυβερνητικούς), οι οποίοι αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της εξισώσεως και επιβάλλουν ένα περιβάλλον λήψεως αποφάσεων το οποίο θα πρέπει να διασφαλίζει την ανάπτυξη εναλλακτικών υπό το πνεύμα της σφαιρικής κατανοήσεως της συνοχής των εν λόγω Οργανισμών με το στρατηγικό σκοπό. Εν κατακλείδι, οι Λήπτες Αποφάσεων, όλων των επιπέδων, πρέπει να λειτουργούν σε περιβάλλον το οποίο συνδράμει στη σφαιρική εκτίμηση της καταστάσεως υπό καθεστώς αντικρουόμενων παραγόντων και αποδεχόμενοι, παράλληλα, κάποιο βαθμό αβεβαιότητας.

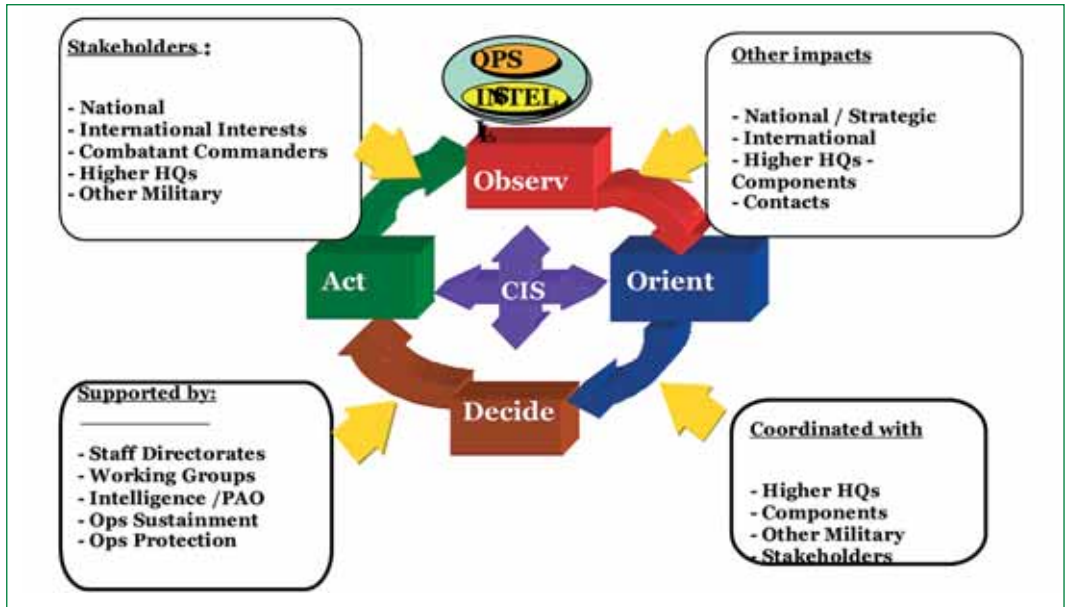
Πάντως, η έννοια της «Υπεροχής» δεν υπογραμμίζει ότι από την στιγμή που θα επιτευχθεί η εν λόγω κατάσταση, αυτή καθίσταται μη αναστρέψιμη, το αντίθετο μάλιστα. Το βασικό θέμα, λοιπόν, είναι η μετατροπή όλων αυτών των συσσωρευόμενων δεδομένων και πληροφοριών «σε γνώση που οδηγεί στη λήψη ενεργειών».

Διαδικασία Λήψεως Αποφάσεων

Η θεωρία της Λήψεως Αποφάσεων⁴ επικεντρώνεται στη μελέτη των συμπεριφορών για την επίτευξη στόχων υπό την παρουσία εναλλακτικών. Η λήψη αποφάσεων δεν είναι τίποτε άλλο παρά η διαδικασία αναγνώρισεως και επιλογής εναλλακτικών. Είναι επίσης η διαδικασία «μειώσεως» της αβεβαιότητας σε τέτοιο σημείο ώστε να αναπτυχθεί το απαραίτητο αίσθημα «σιγουριάς» το οποίο με τη σειρά του επιτρέπει τη λογική επιλογή μεταξύ των εναλλακτικών.

Η διαδικασία Λήψεως Αποφάσεων περιλαμ-

4 Norman W. Edmund, «Decision Making. A guide to creative Decision Making and Critical Thinking»: Decision Theory does not enter the scene until the ethical or political norms are already fixed. It takes care the normative issues that consist to a large part of questions about how to act and when there is uncertainty and lack of information. It contains issues about how an individual can coordinate his decisions over time and how several individuals can coordinate their decisions in social decision procedures.

Σχήμα 2. OODA δεν είναι «κλειστός» κύκλος.

βάνει κυμαινόμενους βαθμούς αυθαιρεσιών, πολυπλοκότητας, αβεβαιότητας και ασάφειας. Μερικές αποφάσεις είναι αποτέλεσμα απόλυτων, συστηματικών προσεγγίσεων, οι οποίες είναι σχεδιασμένες ώστε να διασφαλίζουν ότι όλες οι απαραίτητες μεταβλητές έχουν ληφθεί υπόψη, ενώ άλλες είναι απλά ενστικτώδεις. Αλλά, όσο τα προβλήματα γίνονται ολοένα και πιο πολύπλοκα τόσο οι λύσεις τους απαιτούν πολύπλευρες αντιλήψεις και ευέλικτα σχήματα/διαδικασίες, ώστε να είναι δυνατός ο συγκερασμός των πολυδιάστατων και συσχετιζομένων δεδομένων.

Η κλασική προσέγγιση αναζητά την συνολικά βέλτιστη λύση. Το πρόβλημα, και βασικά το «στρατιωτικό» πρόβλημα, απομονώνεται και εξετάζεται ως το άθροισμα άλλων διακριτών προβλημάτων τα οποία πρέπει να αντιμετωπισθούν με διαδοχική προσέγγιση. Το πεδίο εμπλοκής αποσυντίθεται σε διαδοχικές φάσεις και το πρόβλημα εκφράζεται ως «διαδοχικοί ΑΝΣΚ» τους οποίους δυνάμεθα να διαχειρι-

στούμε καλύτερα/αποτελεσματικότερα.

Ο κύκλος Observe-Orient-Decide-Act (OODA)⁵ αντιπροσωπεύει την εγκεφαλική λειτουργία αντιμετώπισης του προβλήματος με διαδοχική προσέγγιση, με σκοπό την ανεύρεση της βέλτιστης λύσεως μεταξύ άλλων εναλλακτικών. Η εν λόγω διαδικασία αναπτύχθηκε για την επίλυση «αμιγώς» στρατιωτικών προβλημάτων στο πλαίσιο της γενικότερης προσπάθειας για μείωση των επιδράσεων της αβεβαιότητας στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων. Τα βασικότερα προβλήματα υλοποίησε στη σημερινή εποχή εστιάζονται στο ότι τα όρια μεταξύ των διαδοχικών βημάτων είναι, πλέον, εντόνως δυσδιάκριτα, και ότι απαιτεί σημαντικό χρόνο για την ολοκληρωμένη υλοποίησή του, σε σχέση με το χρόνο που έχει στη διάθεσή του ο Λήπτης Αποφάσεων.

Η διαδικασία λήψεως αποφάσεων πρέπει να προσεγγίζεται ως ένα πολυδιάστατο παιχνίδι σκακιού, όπου οι κινήσεις σε κάθε επίπεδο επηρεάζουν τις κινήσεις στα υπόλοιπα πεδία. *Το βασικό πρόβλημα της διαδικασίας λήψεως*

5 OODA: Παρατηρώ – Προσανατολιζομαι – Αποφασίζω – Ενεργώ ή «Κύκλος του Boyde», από το όνομα του Αμερικανού Αξιωματικού της USAF που τον πρωτοπαρουσίασε.

	Napoleon Wars	US Civil War	WW II	Gulf War	Current / Future Conflicts
Observe	Telescope	Telegraph	Hours	Minutes	Continuous
Orient	Weeks	Days	Radio / Wire	Computers RMA	NEC/NCW
Decide	Months	Weeks	Days	Hours	Immediate
Act	A Season	A Month	A Week	A Day	Less than an Hour

Σχήμα 3. Σχέση επιχειρησιακού ρυθμού και τεχνολογικών επιτευγμάτων. (NEC: Network Enabled Capability, NCW: Network Centric Warfare).

αποφάσεων είναι η «διαχείριση της αβεβαιότητας». Για να γίνει αυτό αντιληπτό, πρέπει να αναλυθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων⁶:

Περιβάλλον

Το ιδανικό «περιβάλλον» περιλαμβάνει όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες και όλες τις δυνατές λύσεις που είναι διαθέσιμες κατά τη στιγμή της λήψεως της απόφασης. Ο προσανατολισμός (orientation), το επίκεντρο του κύκλου OODA, διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο ερχόμαστε σε επαφή με το «περιβάλλον», συνεπώς τον τρόπο με τον οποίο παρατηρούμε, αποφασίζουμε και ενεργούμε. Η εν λόγω διαδικασία διαμορφώνει τον τρέχοντα κύκλο λήψεως αποφάσεων και ο οποίος με τη σειρά του διαμορφώνει τον μελλοντικό προσανατολισμό.

Η επίδραση της τεχνολογικής εξελίξεως είναι πλέον έντονη και φανερή στις διαδικασίες συλλογής πληροφοριών και λήψεως αποφάσεων από τον Διοικητή, οι οποίες πρέπει να συγχρονίζονται με το μεταβαλλόμενο επιχειρησιακό ρυθμό των συγκρούσεων:

Τέλος, οι εμπλεκόμενοι δεν έχουν την ίδια τεχνολογική βάση, το ίδιο μορφωτικό, πολιτισμικό και εκπαιδευτικό υπόβαθρο, δεν χρησιμοποιούν

την ίδια τυποποίηση και δεν ενεργούν με τον ίδιο τρόπο. Έχουν, όμως, πρόσβαση στα ίδια τεχνολογικά προϊόντα.

Ποσότητα

Στην προσπάθειά μας για να διαχειριστούμε την αβεβαιότητα στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων, αναπτύξαμε την τάση να αναζητούμε όλο και περισσότερες πληροφορίες απ' όσες πραγματικά απαιτούνται. Αυτή η τάση δύναται να προκαλέσει ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα προβλήματα:

- Καθυστερήσεις στη λήψη των αποφάσεων, λόγω υπερβολικής συγκεντρώσεως πληροφοριών (information overload), η οποία δημιουργεί σοβαρές δυσχέρειες στη διαχείριση και στην εκτίμηση/αξιολόγησή τους.
- «Επιλεκτική χρήση» της πληροφορίας, γεγονός το οποίο υποδηλώνει ότι ο λήπτης της απόφασης, συνειδητά ή ασυνειδητά, αναζητά την συγκεκριμένη πληροφορία που θα υποστηρίξει μια ειλημμένη απόφαση, διαδικασία η οποία οδηγεί στην απώλεια εναλλακτικών λύσεων.
- Πνευματική και φυσική κόπωση. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί το ακρογωνιαίο στοιχείο στην

⁶ Robert Harris, «Introduction to Decision Making», July 2, 1998.

όλη διαδικασία, καθόσον *το ανθρώπινο μυαλό είναι το μόνο που δύναται να εκτελέσει «συγκεραστική και συσχετιστική λογική επεξεργασία» της πληροφορίας.*

Διαχεόμενη Επίδραση (Cascading Effect)

Οι αποφάσεις δεν λαμβάνονται μεμονωμένα, αλλά λαμβάνονται υπό το πλέγμα άλλων αποφάσεων. Επηρεάζονται από αποφάσεις που έχουν ληφθεί στο παρελθόν και επιδρούν σε αποφάσεις που θα ληφθούν στο μέλλον. Συνεπώς, οι αποφάσεις έχουν βαθύτερες επιπτώσεις. Κομβικό σημείο η ανελαστική, πλέον, απαίτηση κατανόησης της αξίας και της βαρύτητας «της επιδράσεως στο στρατηγικό επίπεδο των ενεργειών που λαμβάνουν χώρα στο τακτικό επίπεδο» (strategic corporal effect).

Το σύγχρονο περιβάλλον, πολυμορφία εμπλεκόμενων - Operations Other Than War, [OTTW], επιβάλλει τεράστιες προκλήσεις στον Διοικητή, ο οποίος καλείται να αντιμετωπίσει χαοτικές και επικίνδυνες καταστάσεις, και ταυτόχρονα μετατρέπεται σε αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητάς μας μέσω των ΜΜΕ.

Οι εμπλεκόμενες Δυνάμεις είναι συνήθως πολυεθνικές και ο συνδετικός τους κρίκος είναι ο θεσμός της «συμμαχίας» ή του «συνασπισμού». Αυτό σημαίνει ότι οι εν λόγω Δυνάμεις θα πρέπει αρχικά να συγκροτηθούν και στη συνέχεια να διατηρηθούν, ότι θα πρέπει να λαμβάνουν χώρα διαβουλεύσεις με τις πρωτεύουσες, ότι θα πρέπει να συνεκτιμώνται οι τυχόν επιδράσεις των διαφόρων πολιτικών χρονοδιαγραμμάτων, ότι Κυβερνητικοί και τοπικοί άρχοντες προσεγγίζονται με σκοπό την άμβλυση των διαφορών, ότι θα πρέπει να καταβάλλονται προσπάθειες για συγκερασμό των επιδιώξεων, και ότι μια μεγάλη ποικιλία από στρατιωτικές ικανότητες, δυνατότητες, αλλά και πολιτισμοί και «ημερήσιες διατάξεις» να συγκλίνουν ή να πορεύονται παράλληλα. Τέλος, ένα βασικό χαρακτηριστικό είναι η απώλεια της «ιδιωτικότητας» και της «απομονώσεως», γεγονός το οποίο υποσημαίνει ότι οι στρατιωτικές και οι Εθνικές Υπηρεσίες

δεν κατέχουν πλέον το αποκλειστικό δικαίωμα στην πληροφορία (Γιατροί Χωρίς Σύνορα, CNN, BBC κ.λπ).

Ποιότητα

Οι καλές αποφάσεις βασίζονται σε ακριβείς, έγκαιρες και ολοκληρωμένες πληροφορίες, στον ασφαλή τρόπο ανταλλαγής αυτών και στην κατανόησή των με κάποιο κοινό αποδεκτό τρόπο. Το ερώτημα, λοιπόν, που προκύπτει είναι εάν τα υφιστάμενα μοντέλα διαχείρισης των πληροφοριών είναι αξιόπιστα. Οπωσδήποτε όχι, πολλά στοιχεία και πληροφορίες θα χαθούν ή θα παραμείνουν ανεντόπιστα σε όλα τα πεδία, από το φυσικό έως και το γνωστικό.

Στην προσπάθειά μας για να διασφαλίσουμε την «πληροφορία» από τις ανωτέρω απώλειες, τοποθετήσαμε την «ποιότητα της πληροφορίας» στο «πληροφοριακό πεδίο» όπου δημιουργήσαμε διάφορα μετρήσιμα και αντικειμενικά χαρακτηριστικά, όπως επίκαιρη, ακριβής, αξιόπιστη, πλήρης, χρησιμη⁷ κ.λπ.

Αλλά η «ποιότητα της πληροφορίας», επηρεάζεται εξίσου και από το επίπεδο των ανθρωπίνων διεργασιών και αλληλοεπιδράσεων:

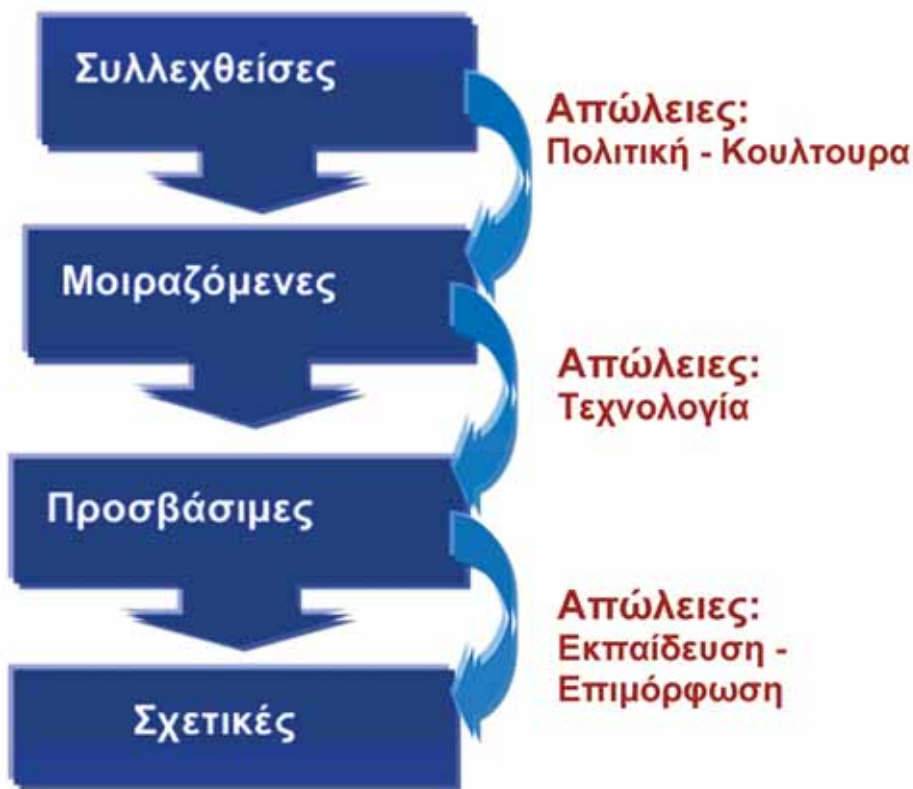
- Πόσες από τις συλλεγόμενες πληροφορίες μοιραζόμαστε με τους εμπλεκόμενους/ενδιαφερόμενους;
- Πόσες από τις ανωτέρω πληροφορίες είναι προσβάσιμες από τον εκάστοτε χρήστη;
- Πόσες από τις προσβάσιμες πληροφορίες είναι σχετικές με τη συγκεκριμένη αποστολή;

Στο Τακτικό Επίπεδο ο Διοικητής ενδιαφέρεται περισσότερο για τις «σχετικές» με την αποστολή του πληροφορίες παρά για τις συνολικά «συλλεχθείσες». Με άλλα λόγια, η βασική προσέγγιση έγκειται στην επιλογή μεταξύ του «όταν θα χρειαστώ την πληροφορία» (just in time) και «μπορεί και να την χρειαστώ» (just in case).

Γνωσιο-κεντρική προσέγγιση

Οι όροι «Knowledge» (Γνώση) και «Knowledge Management, KM» (Διαχείριση Γνώσεως), έγι-

7 Χρήσιμη. Χαρακτηριστικό το οποίο όσο εύκολα γίνεται κατανοητό τόσο δύσκολα δύναται να εφαρμοσθεί. Πώς δύναται να γνωρίζω αν κάποια πληροφορία που δεν χρειάζομαι τώρα δεν θα μου είναι χρήσιμη στο μέλλον;

Σχήμα 4. Απώλειες λόγω διανομής της πληροφορίας.

ναν πολύ δημοφιλείς από τη δεκαετία του '90, όταν οι μεγάλες εταιρίες συνειδητοποίησαν ότι αυτό που τελικά «πουλούσαν» δεν ήταν απλά πληροφορίες αλλά «γνώση» (Google, Geek.com, FAQ κ.λπ). Ουσιαστικά, οι εν λόγω έννοιες δεν αποτελούν τίποτε καινούργιο, αφού όταν χρησιμοποιούνταν για την επίλυση προβλημάτων χαρακτηρίζονταν ως «παραγωγικότητα», ενώ όταν χρησιμοποιούνταν για την επίλυση προβληματισμών, καλούνταν «εφευρετικότητα».

Στη διεθνή βιβλιογραφία υπάρχουν πολλοί ορισμοί της «Γνώσεως», ανάλογα με την οπτική γωνιά και τις απαιτήσεις του εκάστοτε συγγραφέα. Για τους σκοπούς της εν λόγω εργασίας υιοθετήθηκε ο ακόλουθος ορισμός:

«**Knowledge**» (Γνώση): *Αιτιολογημένο προσωπικό «πιστεύω», το οποίο αναπτύσσεται με τη μετάφραση της πληροφορίας μέσω των προ-*

σωπικών αντιλήψεων και έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της ικανότητας του συγκεκριμένου ατόμου να προβεί σε ενέργειες τόσο στο φυσικό όσο και στο γνωστικό πεδίο. Αποτελεί την συνισταμένη:

- Της **Απόλυτης (ή Συγκεκριμένης) Γνώσεως**, στη διεθνή βιβλιογραφία «Explicit», η οποία έχει τη μορφή δογμάτων, διδαγμάτων, τεχνικών εγχειριδίων κ.λπ., δεν παρέχεται δωρεάν, απαιτεί χρόνο και επικάθεται στο πληροφοριακό πεδίο.
- Της **Προσωπικής Γνώσεως**, στη διεθνή βιβλιογραφία «Tacit», η οποία περιλαμβάνει τη συνείδηση (awareness) και την κατανόηση (understanding) της καταστάσεως, και η οποία επικάθεται στο γνωστικό πεδίο. Αποτελεί τη μυστική συνταγή του «Know How» του οποιουδήποτε Οργανισμού.

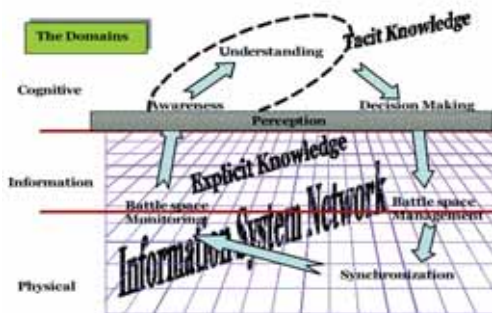
Η δημιουργία της γνώσεως λαμβάνει χώρα

εντός του ίδιου εαυτού αλλά και μεταξύ διαφορετικών ανθρώπων. Συσσωρεύεται στο γνωστικό πεδίο και αποθηκεύεται στο πληροφοριακό. Δομείται από συγκρίσεις–αποτελέσματα–διασυνδέσεις, συζητήσεις και:

- είναι ζήτημα πολυεπίπεδου περιεχομένου: Η Πληροφορία μετατρέπεται σε Γνώση όταν δύναται να συνδεθεί με άλλες Πληροφορίες, δηλαδή η γνώση σχετίζεται με την εξαγωγή συμπερασμάτων από συσχετιζόμενες πληροφορίες (patterns).
- οδηγεί στην ανάληψη ενεργειών: Οι άνθρωποι προχωρούν στην ανάληψη της οποιασδήποτε ενέργειας μόνο όταν έχουν φτάσει στο γνωστικό εκείνο σημείο το οποίο τους δημιουργεί το αίσθημα ότι είναι ικανοί να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα, να λάβουν μια απόφαση.
- είναι «αυτο-ανανεώσιμη»: Δεν υπάρχει ημερομηνία λήξεως (τουλάχιστον σε θεωρητικό επίπεδο). Η διαδικασία ανταλλαγής γνώσεων αποτελεί καθ' αυτού πηγή ανανεώσεως, αφού, τόσο ο παραλήπτης όσο και ο παροχέας βγαίνουν εξίσου κερδισμένοι.
- περιλαμβάνει τα ακόλουθα δομικά συστατικά:
 - Εμπειρία*: η οποία αναπτύσσεται με το χρόνο.
 - Εφαρμογή*: τι πραγματικά «δουλεύει» και όχι τι προβλέπει η θεωρία. Το επιθυμητό αποτέλεσμα είναι αυτό που αποκαλούμε «καλύτερες πρακτικές», οι οποίες έχουν αναπτυχθεί μέσω του πειραματισμού, των δοκιμών και των αποτυχιών, και οι οποίες λειτουργούν ως οι οδηγοί και οι επιταχυντές για την επίλυση νέων προβλημάτων. Οι «Αναφορές Πρώτων Εντυπώσεων» και οι «Τελικές Αναφορές» αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα της εν λόγω συνιστώσας.

Κλιμάκωση-Διερευνητικότητα, με δεδομένο το χαρακτηριστικό της εξελίξεως, το οποίο διαθέτει η ανάπτυξη της γνώσεως, δυνάμεθα να αντιμετωπίσουμε οποιασδήποτε πολυπλοκότητας πρόβλημα.

Η δημιουργία γνώσεως αποτελεί μια συνεχή διαδικασία ωθούμενη από την αλληλεπίδραση της προσωπικής και της κωδικοποιημένης γνώσεως. Εντός της εν λόγω διαδικασίας, η γνώση δύναται να εντοπιστεί, να αποθηκευτεί και να

Σχήμα 5. Γνώση και Επιχειρησιακά Πεδία.

μεταδοθεί, αυξάνοντας, τοιούτοτρόπως, την αξία του οργανισμού. Εντούτοις, όπως συμβαίνει σε κάθε «ζωντανό» οργανισμό, όπως οι ΕΔ, υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν προσεγγίζουμε την ανάπτυξη της γνώσεως:

- Την ύπαρξη περιβάλλοντος που επικροτεί και υποστηρίζει την ανταλλαγή γνώσεως προκειμένου να επιτευχθεί ο κοινός σκοπός, και
- Την επιθυμία του καθενός να μοιραστεί την γνώση που κατέχει για ένα συγκεκριμένο θέμα. Το σύνολο έχει μεγαλύτερη αξία από το άθροισμα των μελών που το απαρτίζουν.

Η «Γνώση» αλλά και η «Διαχείριση» αυτής δεν εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο από την τεχνολογία, δεν αποτελεί το απόγασμα ενός πολύ καλού λογισμικού προγράμματος, αλλά συνδυάζει στοιχεία από τις ακόλουθες επιστήμες:

Βιβλιοθηκονομία: Η «εγκεφαλική» δραστηριότητα, συνεπικουρούμενη από λογισμικά εργαλεία, μέσω της οποίας οι πληροφορίες επιλέγονται, αποκτούνται, ταξινομούνται και χρησιμοποιούνται. Ουσιαστικά υποδηλώνει την ικανότητα να δημιουργείς τη δεξαμενή των πληροφοριών που θα σου χρειαστεί για την επίλυση του προβλήματος που αντιμετωπίζεις την συγκεκριμένη στιγμή.

Δυναμική του Οργανισμού: Η γνώση και η διαχείριση αυτής αποτελούν «ομαδικά αθλήματα». Αναγνωρίζεται η ψυχολογική πίεση που ενδεχομένως να αισθάνεται ο καθένας είτε εξαιτίας της αποδοχής του «δεν το γνωρίζω» ή/και εξαιτίας της πιθανής «μειώσεως της ει-

Σχήμα 6. Η διαχείριση της γνώσεως ως σύστημα ανθρώπων και μηχανών. (Η βασική διαφορά μεταξύ IM και KM είναι ο ανθρώπινος παράγοντας).

δικής αξίας του» λόγω επικοινωνίας των ειδικών γνώσεών του σε άλλους, αλλά το θέμα δύναται να αντιμετωπισθεί με την ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης, αποδοχής και αλληλοσεβασμού.

Interface Theory: Το πλέον ορατό κομμάτι της όλης διαδικασίας. Βασικός σκοπός είναι να μετατρέψει τη θεωρία σε πρακτική ωφελιμότητα για το χρήστη, ο οποίος χωρίς καμία εμπειρία, στις πλείστες των περιπτώσεων, έχει συγκεκριμένες απαιτήσεις από τη διαδικασία, τα συστήματα και τα λογισμικά εργαλεία που χειρίζεται: φιλικά, πολύ γρήγορα και διαθέσιμα όποτε και όπου αυτός επιθυμεί.

Ανθρώπινη Επικοινωνία: Ο ακρογωνιαίος λίθος της επιτυχίας. Δεν έχει καμία σημασία πόσο καλή είναι μια βάση δεδομένων όταν κανείς δεν γνωρίζει την ύπαρξή της. Υπάρχουν πολλές τακτικές για την επικοινωνία, οι οποίες δύναται να εφαρμοσθούν, είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό, μεταξύ των οποίων διακρίνονται, ως οι πλέον υιοθετούμενες, οι ακόλουθες:

- *Pull*, όπου ο χρήστης αναζητά και ανευρίσκει την πληροφορία που επιθυμεί, γεγονός

που επιβάλλει ότι όλοι είναι εκπαιδευμένοι και γνωρίζουν τον τρόπο που θα αναζητήσουν την πληροφορία. Σημαντικός παράγοντας στην εύρυθμη λειτουργία του εν λόγω μηχανισμού, είναι το κατεχόμενο επίπεδο της Επιχειρησιακής Τέχνης και εμπειρίας.

- *Push*, όπου ο εκδότης «σπρώχνει» την πληροφορία προς τους αποδέκτες, γεγονός που υποδηλώνει και επιβάλλει ότι αυτός γνωρίζει πολύ καλά τους αποδέκτες και τις γνωστικές απαιτήσεις τους, ούτως ώστε να τους διαβιβάζει αυτά που θέλουν και όχι να τους υπερφορτώνει με ανούσιες, πολλές φορές, πληροφορίες.

Λόγω των Η/Υ και του Διαδικτύου, συσσωρεύουμε πληθώρα πληροφοριών, ίσως σε υπερβολικό βαθμό, ενώ αυτό που θα έπρεπε να αναζητούμε είναι η γνώση και ο *τρόπος διαχειρίσεώς της*. Θα πρέπει να αναπτύξουμε μηχανισμούς με τους οποίους θα αναζητούμε το «μέρος» που αυτή βρίσκεται, σε οποιαδήποτε μορφή, και θα κατανοούμε το βέλτιστο τρόπο εκμεταλλεύσεώς της.

Δεν πρέπει να επικεντρωνόμαστε στο πόσο πολλές πληροφορίες δυνάμεθα να συγκεντρώ-

σοιμε, να αναλύσουμε και να μεταδώσουμε, αλλά στο πόση πληροφορία μπορούμε να συσχετίσουμε, να ενσωματώσουμε και να παρουσιάσουμε σε τέτοια μορφή η οποία θα είναι χρήσιμη στον αποδέκτη για να αναπτύξει την απαιτούμενη γνώση. Θα πρέπει να αναπτύξουμε τις απαραίτητες οργανωτικές διαδικασίες για την πρόσκτηση, οργάνωση και επικοινωνία της tacit και της explicit γνώσεως, έτσι ώστε αυτή να δύναται να χρησιμοποιηθεί και από άλλους αποτελεσματικά και παραγωγικά. Βασικά, η εν λόγω διαδικασία σημαίνει την μετατόπιση από το «τι θέλουμε να γνωρίζουμε» στο τι «απαιτείται να γνωρίζουμε».

Η κατακλυσμική ποσότητα των πληροφοριών που δύναται να προωθηθεί προς τον Επιχειρησιακό Διοικητή, δημιουργεί την ανελαστική απαίτηση υπάρξεως κατάλληλων φίλτρων προκειμένου η εν λόγω ποσότητα να συμπυκνωθεί στις «Κρίσιμες Πληροφοριακές Απαιτήσεις» του (Commander's Critical Information Requirements, CCIR) ούτως ώστε να δύναται να αναπτύξει τη γνώση που χρειάζεται. Το πόσο πολύ πληροφορία δύναται να διαχειριστεί εξαρτάται από την πνευματική ικανότητα και την προσωπικότητα του ίδιου αλλά και του Επιτελείου του. Εντούτοις, τα μελλοντικά συστήματα πρέπει να συγχωνεύουν και να συσχετίζουν τις πληροφορίες και όχι απλά να τις αναλύουν.

Συνεπώς, λύση δεν αποτελεί το να παρέχουμε όλες τις πληροφορίες σε όλους, αλλά να αναπτύξουμε τους κατάλληλους μηχανισμούς για την κατηγοριοποίησή των με τέτοιο τρόπο ώστε μόνο η απαιτούμενη πληροφορία να παρέχεται ή να είναι διαθέσιμη σε αυτόν που την χρειάζεται και όταν την χρειάζεται, για κάθε Επίπεδο Διοικήσεως.

Η μαζική συλλογή πληροφοριών, επιβάλλει τη δημιουργία μηχανισμών διαχείρισεως, ώστε να ελαχιστοποιούνται τα προβλήματα «υπερφορτώσεως» και «ελλείψεως», δηλαδή, μηχανισμοί οι οποίοι θα βοηθούν την μετακίνηση από τη δεξαμενή της «κάθε πληροφορίας» (just in case) στην αντίστοιχη της «σχετικής πληροφορίας» (just in time).

Τέλος, πρέπει να επιμορφώσουμε και να εκπαιδεύσουμε το προσωπικό στην αναγνώριση

Σχήμα 7. Μοντέλο Διοικήσεως και Ελέγχου.

των πληροφοριών εκείνων που απαιτούνται για την συγκεκριμένη αποστολή. Η συγκρότηση ομάδων Διαχειρίσεως Γνώσης σε κάθε επίπεδο Διοικήσεως δύναται να βελτιστοποιήσει την αναζήτηση και την διάδοση της πληροφορίας μέσω της διαχείρισεως των Αιτήσεων για Πληροφορία (Request for Information, RFI), όπως επίσης και διασφαλίζοντας ότι οι «Κρίσιμες Πληροφοριακές Απαιτήσεις» του Διοικητή ενημερώνονται συνεχώς.

Διοίκηση και Ελεγχος

Εξετάζοντας την ιστορία των συγκρούσεων, παρατηρούμε ότι οι δομές Διοικήσεως και Ελέγχου αντικατοπτρίζουν την πολυπλοκότητα του εκάστοτε επιχειρησιακού περιβάλλοντος. Ξεκίνησαν ως απόλυτα συγκεντρωτικές δομές, όπου ο «ηρωικός» ηγέτης αποτελούσε το κεντρικό σημείο όλων των αποφάσεων (Μ. Αλέξανδρος). Στη συνέχεια, πήραν την μορφή πιο αποκεντρωτικών σχημάτων (Ναπολεόντιοι Πόλεμοι, Β΄ ΠΠ), και στην εποχή μας εμφανίζεται μια τάση επαναφοράς στο συγκεντρωτικό σχήμα, λόγω κυρίως της τεχνολογίας, με πολύ πιο έντονο, όμως, το χαρακτηριστικό της πολυπλοκότητας.

Τον 21ο αιώνα, οι ακόλουθες προσεγγίσεις Διοικήσεως και Ελέγχου δύναται να αναγνωριστούν:

- **Αποστολής** (Mission specific), όπου μόνο η αποστολή παρέχεται στα υποτεταγμένα κλιμάκια. Η εν λόγω προσέγγιση υποδηλώνει αμφίδρομη εμπιστοσύνη και κοινό εκπαιδευτικό και ηθικό υπόβαθρο. Χαρακτηριστικό της αποτελεί ότι οι απαιτήσεις αναφορικά με τη χωρητικότητα των επικοινωνιακών μέσων για το

Σχήμα 8. Διαφορές μεταξύ της Ιεραρχικής και Οριζόντιας Δομής C2 (η μια συμπληρώνει την άλλη).

διακινούμενο πληροφοριακό υλικό είναι σχετικά μικρές, καθόσον οι αποφάσεις εκχωρούνται σε κατώτερα κλιμάκια.

- **Σκοπού** (Objective specific), όπου οι αντικειμενικοί σκοποί ορίζονται ξεκάθαρα, και οι οποίοι δύνανται να έχουν τη μορφή γενικών κατευθυντηρίων οδηγιών, αποδεχόμενων βαθμών επικινδυνότητος και συγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων. Με την εν λόγω προσέγγιση η απαίτηση σε χωρητικότητα των μέσων επικοινωνιών αυξάνεται λόγω της, εκ των ων ουκ άνευ, αμφίδρομης επικοινωνίας.
- **Διαταγής** (Order specific), όπου λεπτομερείς διαταγές διαβιβάζονται στα υποτεταγμένα κλιμάκια, η υλοποίηση των οποίων παρακολουθείται από επεμβατική, είτε κατά το δοκούν είτε ανά σταθερά χρονικά διαστήματα, πολιτική. Με την εν λόγω πρακτική, η απαίτηση σε χωρητικότητα των επικοινωνιακών μέσων μειώνεται, καθόσον η μοναδική ουσιαστική απαίτηση είναι η αναφορά σε προκαθορισμένα χρονικά διαστήματα.

Οι μέθοδοι και οι διαδικασίες οι οποίες εφαρμόζονται από τα σύγχρονα Κράτη, Συμμαχίες και Συνασπισμούς, κατά τη διαδικασία λήψεως

αποφάσεως, χαρακτηρίζονται ως λογικές αλληλουχίες, που στην ουσία διερευνούν την εξίσωση μέσωσ και σκοπών. Αυτή η μέθοδος επιζητεί την ανεύρεση της βέλτιστης λύσεως και την εξάλειψη της αβεβαιότητας στα υψηλότερα κλιμάκια της Διοικήσεως. Ακόμα και αν το μοντέλο OODA οδηγεί στη βέλτιστη λύση μειώνοντας στο ελάχιστο το «αίσθημα αβεβαιότητας», εντούτοις, απαιτεί χρόνο ο οποίος στο σύγχρονο περιβάλλον είναι δυσεύρετος. Επιπρόσθετα, τα στρατιωτικά προβλήματα αποτελούν τμήμα της συνολικής καταστάσεως που οι ΕΔ καλούνται να αντιμετωπίσουν.

Η οργανωτική δομή των ΕΔ, η οποία εκφράζεται μέσα από το σχήμα Διοικήσεως και Ελέγχου, καθορίζει τον αποδεκτό βαθμό αβεβαιότητας σε όλα τα επίπεδα Διοικήσεως. Μια συγκεντρωτική δομή αναζητεί τον ελάχιστο βαθμό αβεβαιότητας στα υψηλά κλιμάκια της Ιεραρχίας, που σημαίνει μεγαλύτερο βαθμό αβεβαιότητας στον τακτικό Διοικητή, γεγονός που οδηγεί στη δραστική μείωση του βαθμού αυτονομίας του στην εκτέλεση της αποστολής του. *Αυτό που πρέπει να αναζητούμε δεν είναι το επίπεδο του «αισθήματος βεβαιότητας» που επιθυ-*

μούμε να επιτύχουμε, αλλά να μειώσουμε το «βαθμό βεβαιότητας» που χρειαζόμαστε.

Άκαμπτες και ιεραρχικές οργανωτικές δομές, αν και κατάλληλες για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων, είναι πολύ προβλέψιμες και συνεπώς πολύ ευάλωτες. Πυραμοειδείς μορφές ροής πληροφοριών έχουν καταστεί λιγότερο αποτελεσματικές απ' ό,τι στο παρελθόν. Οριζόντιοι δίαυλοι επικοινωνίας και κόμβοι, επικουρούμενοι με την ανάλογη εναλλαξιμότητα πρέπει να υιοθετηθούν προκειμένου να επιταχυνθεί ο κύκλος λήψεως αποφάσεων, με την ιδεατή κατάσταση αυτός να «στρέφει» γρηγορότερα του αντίστοιχου του αντιπάλου.

Συνεπώς, η πρόκληση δεν είναι αν θα πρέπει να επιλέξουμε μεταξύ της «ιεραρχικής» (Hierarchical approach) ή της «οριζόντιας» (Flattened approach) δομής για την υποστήριξη της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων, αλλά να αναπτύξουμε την ικανότητα να εφαρμόσουμε το σχήμα εκείνο το οποίο θα διευκολύνει και θα υποστηρίζει το έργο μας, αναλόγως των εμπλεκόμενων και της συγκεκριμένης καταστάσεως.

Ένας ιδανικός μηχανισμός Διοικήσεως και Ελέγχου συνδυάζει τα πλεονεκτήματα της συλλογικής επεξεργασίας των πληροφοριών που προσφέρει μια δικτυοκεντρική αρχιτεκτονική με τα πλεονεκτήματα στη λήψη αποφάσεων ενός αποκεντρωτικού μηχανισμού. Η δημιουργία ενός σύγχρονου σχήματος Διοικήσεως και Ελέγχου θα πρέπει να προσεγγίζεται υπό το πρίσμα του «πώς θα καταλάβουμε τις απαιτούμενες λειτουργίες του και πώς αυτές θα υλοποιηθούν καλύτερα», και οι οποίες περιλαμβάνουν:

- Καθορισμό των συνθηκών που θα οδηγήσουν στην επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος, ήτοι προθέσεις, στόχους, σκοπούς, προτεραιότητες, μέσα, εκπαίδευση⁸, επιμόρφωση, παρακίνηση, έμπνευση, δημιουργία αμφίδρομης εμπιστοσύνης.
- Την έμφαση στη δημιουργία «κοινής» αντίληψης και κατανοήσεως της καταστάσεως, δηλαδή στη ροή των πληροφοριών, το οποίο σημαίνει καταμερισμό των πόρων και αποτελε-

σματική διαχείριση των μέσων συλλογής και επεξεργασίας, ώστε όλες οι απαιτούμενες πληροφορίες να είναι διαθέσιμες και προσβάσιμες και συνεπώς να καθίσταται εφικτή η δημιουργία, κατά το δυνατόν, κοινής situational awareness και understanding. Ο σκοπός δεν θα πρέπει να είναι μόνο η δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας της καταστάσεως, αλλά η διατήρηση και η διάδοσή της σε όλα τα επίπεδα Διοικήσεως (top to bottom αλλά και bottom to top).

- Τη δημιουργία του πλαισίου και των ορίων εντός του οποίου οι υφιστάμενοι θα δύνανται να λαμβάνουν αποφάσεις, αυξάνοντας τον επιχειρησιακό ρυθμό, το οποίο σημαίνει ότι οι εμπλεκόμενοι κατανοούν τις προθέσεις του Διοικητή, τα εκπονηθέντα Σχέδια Δράσεως, ότι υπάρχει αμφίδρομη εμπιστοσύνη και ότι γνωρίζουν πώς να αντιδράσουν στις εναλλαγές της καταστάσεως. Αυτό υποδηλώνει την απαίτηση για καταμερισμό ευθυνών, και καθορισμό ρόλων και σχέσεων.
- Καταγραφή των αλληλοεπιδράσεων, το οποίο σημαίνει να αντιλαμβανόμαστε την πολυμορφία των εμπλεκόμενων και την ποιότητα των συνεργασιών. Ας μην μας διαφεύγει ότι σε πολλές περιπτώσεις οι ΕΔ δεν είναι οι επικεφαλείς μιας επιχειρήσεως.
- Τη δυνατότητα γρήγορης προσαρμογής στην ταχύτητα με την οποία εξελίσσεται το επιχειρησιακό περιβάλλον. Δηλαδή να δημιουργεί τις συνθήκες ώστε οι διαδικασίες εντοπισμού/αναλύσεως/αξιολογήσεως και αντιδράσεως να είναι ταχύτερες από την ταχύτητα εναλλαγής του επιχειρησιακού περιβάλλοντος.

Συμπεράσματα

Η λήψη αποφάσεων, η οποία πρέπει να βασίζεται όχι μόνο σε στρατιωτικές πληροφορίες (intelligence) αλλά και σε άλλα πληροφοριακά στοιχεία και παραμέτρους, λαμβάνει χώρα στο γνωστικό πεδίο. Η τεχνολογία είναι απλά ένας πολλαπλασιαστής. Το Decision Superiority πρέ-

8 Ο Δούκας του Wellington έλεγε «The battle of Waterloo was not won in the battlefield, but in the courts of Eton».

πει να δίνει έμφαση στο *ανθρώπινο δυναμικό* και στις *διαδικασίες λήψεως αποφάσεων* και όχι στα εργαλεία που χρησιμοποιούνται. Ανεξάρτητα από την πληθώρα των πληροφοριών που ευρίσκονται σε μια βάση δεδομένων, αν αυτές δεν αναλύονται από εκπαιδευμένο/έμπειρο και εξειδικευμένο στο συγκεκριμένο τομέα προσωπικό, τότε η πιθανότητα για λανθασμένη/ελλιπή συμβουλή είναι μεγάλη.

Οι καλές αποφάσεις βασίζονται στην πρόσβαση στη σωστή πληροφορία, στο σωστό χρόνο και τόπο, στη μετάδοση με το κατάλληλο μέσο και στη σωστή μορφή, και στην ορθή κατανόησή της. Με άλλα λόγια, οι καλές αποφάσεις αποτελούν την συνισταμένη των διαθέσιμων πληροφοριών, των πολιτικών διαχείρισεως αυτών, της τοπολογίας και της αποδόσεως του δικτύου, και της Επιχειρησιακής Τέχνης.

Στον κλασικό κύκλο Λήψεως Αποφάσεων (OODA) της σύγχρονης εποχής, η χρονική διαφορά μεταξύ του «Orient» (προσανατολίζομαι, αναζητώ και κατανοώ του τι συμβαίνει στη πραγματικότητα) και του «Decide» (αποφασίζω τι πρέπει να κάνω εν μέσω εναλλακτικών) έχει μικρύνει τόσο πολύ που οι εν λόγω διαδικασίες συμβαίνουν ταυτόχρονα και συνεπώς δεν πρέπει να λογίζονται, πλέον, ως διαδοχικές. Θα πρέπει να είμαστε ικανοί να παρακολουθούμε την περιοχή/τομέα του ενδιαφέροντός μας, να είμαστε ικανοί να εντοπίζουμε κάθε ανωμαλία όταν αυτή πρωτοεμφανίζεται και, τέλος, να είμαστε ικανοί να προβλέπουμε και να αντιδρούμε σε σχεδόν «πραγματικό» χρόνο.

Στο σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον δεν έχουμε την άνεση του χρόνου αλλά ούτε και τους απαραίτητους πόρους για να «διαλύσουμε» το ομιχλώδες τοπίο που το περιβάλλει. Η εν λόγω προσέγγιση υποδηλώνει ότι θα πρέπει να είμαστε έτοιμοι να αποδεχθούμε κάποιο βαθμό αβεβαιότητας στην υλοποίησή της. Πάντως, ερευνητές υποστηρίζουν ότι η πρώτη λύση που σκεφτόμαστε επιλύει το πρόβλημα σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό.

Ο «μαχόμενος στην Πρώτη Γραμμή» πρέπει να εξοπλιστεί με τη δυνατότητα να «ανατρέχει» (reach-back, smart pull) στο Επιτελείο για ανεύρεση των πληροφοριών εκείνων που θα του επι-

τρέψουν να επιτύχει την αποστολή του. Ο «μαχόμενος στην Πρώτη Γραμμή» πρέπει να έχει επιμορφωθεί και εκπαιδευτεί στο να γνωρίζει πού θα βρεί την πληροφορία που αναζητά και στο να αντιλαμβάνεται την σχετικότητα της με την κατάσταση που αντιμετωπίζει. Παράλληλα, ο Διοικητής πρέπει να αντιλαμβάνεται τι πληροφορίες χρειάζεται ο «μαχόμενος στην Πρώτη Γραμμή» και να προωθεί αυτές (push) ως απαιτείται.

Δεν θα πρέπει να διατηρείται, εκ των ων ουκ άνευ, ο έλεγχος της Λήψεως Αποφάσεων από τα υψηλότερα κλιμάκια της Διοικήσεως. Είναι πασιφανές, ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις ωθούν σε πιο συγκεντρωτικά οργανωτικά και διοικητικά σχήματα, αλλά η αντίσταση στην εν λόγω ελκυστική φύση των, προϋποθέτει εμπιστοσύνη στους υφισταμένους. Πρέπει να αναπτύξουμε ευέλικτους μηχανισμούς λήψεως αποφάσεων, οι οποίοι θα επιτρέπουν στον «μαχόμενο στην Πρώτη Γραμμή», ο οποίος, όχι μόνο αισθάνεται τη φυσική παρουσία του αντιπάλου, αλλά έχει και τη δυνατότητα να συσσωρεύσει και να αξιολογήσει περισσότερες πληροφορίες σχετικές με την αποστολή του και να αναπτύξει την απαραίτητη γνώση, να ενδυναμώνεται με την εξουσιοδότηση να χρησιμοποιήσει την εν λόγω γνώση για λήψη αποφάσεων.

Η επίτευξη της «Υπεροχής Λήψεως Αποφάσεων» στην απόλυτη ερμηνεία της, ενδεχομένως να αποτελεί ουτοπία. Αλλά, η αναγνώριση και η κατανόηση του επιπέδου της γνώσης που «κρύβει» ο οργανισμός και η ανάλογη εκμετάλλευσή της θα οδηγήσει στη λήψη της βέλτιστης δυνατής λύσεως για την εκάστοτε περίπτωση. Εάν αντιμετωπίζουμε τον Πόλεμο ως την σύγκρουση μεταξύ Πολύπλοκων Μεταβαλλόμενων Συστημάτων, με μη-γραμμικές αλληλοεπιδράσεις, τα αποτελέσματα των οποίων διαχέονται στο φυσικό και γνωστικό πεδίο, τότε η επίτευξη της Υπεροχής στη Λήψη Αποφάσεων θα μας επιτρέψει να κατανοήσουμε πιο ολοκληρωμένα τα ακόλουθα:

- Σύνδεση του Στρατηγικού σκοπού με τα έργα που πρέπει να αναληφθούν στο Επιχειρησιακό και Τακτικό επίπεδο.
- Των ημετέρων δυνατοτήτων και παραγώ-

ντων ισχύος, αλλά και των εναλλακτικών με βάση τα αποτελέσματα και τις επιδράσεις που επιφέρουν.

- Των ΚΒ και ΑΣ του αντιπάλου και τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για να πληγούν.
- Διευκόλυνση του έργου του Διοικητή στο σύγχρονο, πολύπλοκο και γεμάτο αλληλοεπιδράσεις επιχειρησιακό περιβάλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Alberts, David S. and Richard E. Hayes. *“Power to the Edge”*, Washington DC: CCRP.2003.
2. Alberts, David S., John J. Garstka, Richard E. Hayes, and David T. Signori. *“Understanding Information Age Warfare”*, Washington DC: CCRP, 2001.
3. LtCol John Girard. *“Defense Knowledge Management: A Passing Fad?”* Canadian Military Journal, Summer 2004.
4. David Alberts & Richard Hayes *“Understanding C2”*, CCRP 2006.
5. David Alberts, John Garstka and Frederick Stein, *“Developing and Leveraging Information Superiority”*, CCRP 2003.
6. CJOS COE Working paper, *“Knowledge Management and its impact on the Decision Cycle Mechanism”*, March 2007.
7. Harvard Business Review, www.hbr.org, *“The secrets to Successful Strategy Execution”*.
8. Norman W. Edmund, *“Decision Making. A guide to creative Decision Making and Critical Thinking”*, (Διαδίκτυο, χωρίς ημερομηνία)
9. David Welsh. *“Decisions-Decisions – The Art of Effective Decision Making”*, 2002.
10. Lisa Disbrow. *“Decision Superiority: Transforming National Security Decision-Making”*, 5605 Paper, April 2002.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Αντιπλοίαρχος Ι. Παρτσάλιδης Π.Ν. γεννήθηκε το 1964 στην Αθήνα και κατετάγη στην ΣΝΔ το 1964, απ’ όπου απεφοίτησε ως Μάχιμος Σημαιοφόρος ΠΝ το 1987. Έχει υπηρετήσει στα Π.

Πλοία Α/Τ ΚΡΙΕΖΗΣ, Α/Τ ΑΕΤΟΣ, Α/Τ ΤΟΜΠΑΖΗΣ, Φ/Γ ΝΑΒΑΡΙΝΟΝ (ως Ύπαρχος) και ως Κυβερνήτης στα Κ/Φ ΠΥΡΠΟΛΗΤΗΣ (νυν Κ/Φ ΚΑΣΟΣ) και Φ/Γ ΛΗΜΝΟΣ. Επίσης, έχει υπηρε-

τήσει σαν Επιτελής στη ΔΜΦΓ-2, ΓΕΝ/Α3-II και ως Διευθυντής ΑΣ/Α3. Έχει διατελέσει Information Superiority Section Head στο Combined and Joined Operations from the Sea Center of Excellence (CJOS COE), με έδρα το Norfolk, USA.

Είναι απόφοιτος ΣΕΑΝ και ΑΔΙΣΠΟ, και κατέχει Master of Science in Systems Engineering από το Naval Postgraduate School, Monterey, USA. Είναι έγγαμος και έχει ένα υιό.

Φωτογραφία επομένης σελίδος: Β΄ Βραβείο Διαγωνισμού Φωτογραφίας Ναυτικής Επιθεωρήσεως 2010, απενεμήθη στο Νικόλαο Διακίδη.

Η ιστορία των Στενών των Δαρδανελλίων έως τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Του Ιωάννη Σ. Παπαφλωράτου, Νομικού-Διεθνολόγου,
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών

Στον ρου της ιστορίας, η κυριαρχία επί των Στενών των Δαρδανελλίων κατέστη μείζων στόχος όλων των ισχυρών δυνάμεων της ευρύτερης περιοχής. Αργότερα, το συγκεκριμένο ζήτημα αποτέλεσε μέρος του συνολικού προβλήματος της τύχης της παρακμάζουσας Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, καθώς οι Μεγάλες Δυνάμεις προσπαθούσαν να περιορίσουν τον έλεγχο της Υψηλής Πύλης επί των Στενών. Συν τω χρόνω, η Ρωσία επεδίωξε να αποκτήσει αποφασιστικό λόγο στην περιοχή προκειμένου να καταστεί ανεμπόδιστη η διέλευση των πλοίων της προς τις «ξεστές θάλασσες» της Μεσογείου. Φυσικά, οι εξελίξεις ενδιαφέρουν και τους Έλληνες, οι οποίοι ανέκαθεν αποτελούσαν μία μεγάλη εμπορική δύναμη και σήμερα ελέγχουν το μεγαλύτερο τμήμα του Αιγαίου αρχιπελάγους.

Τα στενά αυτά αποτελούνται από τους πορθμούς των Δαρδανελλίων και του Βοσπόρου, που περιβάλλουν εκατέρωθεν την ημικλειστή θάλασσα του Μαρμαρά. Στην ιστοριογραφία χρησιμοποιείται κυρίως ο όρος «Στενά των Δαρδανελλίων», «Στενά του Βοσπόρου» ή απλώς «Στενά». Οι Τούρκοι επιδιώκουν την καθιέρωση της ονομασίας «τουρκικά Στενά» και η προσπάθειά τους αρχίζει να στέφεται με επιτυχία, τα τελευταία χρόνια. Τα Στενά αποτελούν ένα στενό θαλάσσιο πέρασμα στη σημερινή βορειοδυτική Τουρκία, το οποίο συνδέει το Αιγαίο πέλαγος με την Προποντίδα. Ο πορθμός αυτός είναι συνολικού μήκους 61 χλμ. (38 μιλίων)¹ και πλάτους μόλις από 1,2 έως 6 χλμ. (0,75 έως 4 μίλια)². Το βάθος του είναι κατά μέσο όρο 55 μέτρα (180 πόδια), ενώ φθάνει και τα 81 μ. (300 πόδια) στο κεντρικό τμήμα του. Το νερό ρέει και στις δύο κατευθύνσεις κατά μήκος του στενού,

από την Προποντίδα προς το Αιγαίο Πέλαγος μέσω ενός επιφανειακού ρεύματος και κατά την αντίθετη κατεύθυνση μέσω ενός υποθαλασσιού. Το πρώτο είναι πιο ταχύ του δευτέρου, καθώς η ταχύτητά του φθάνει τους 2 κόμβους και στα στενότερα σημεία ακόμη και τους 4 κόμβους. Το δεύτερο ρεύμα χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη συγκέντρωση άλατος. Στις ακτές των Δαρδανελλίων είναι κτισμένες ορισμένες από τις φραιότερες πόλεις της ανατολικής Μεσογείου, όπως η Καλλίπολη και το Τσανάκκαλε.³

Η θάλασσα του Μαρμαρά, η οποία παρεμβάλλεται μεταξύ των δύο στενών, έχει μέγιστο μήκος 150 μίλια και μέγιστος πλάτος 40 μίλια. Είναι μία σχετικά βαθειά θάλασσα (με μέγιστο βάθος τα 1.225 μέτρα) και τα ρεύματα έχουν κατεύθυνση από τα ανατολικά προς τα δυτικά. Στην περιοχή αυτήν (στο Γκολτσούκ), οι Τούρκοι έχουν κατασκευάσει μία μεγάλη ναυτική βάση και ναυπηγεία. Αντιθέτως, ο Βόσπορος⁴ είναι πολύ πιο στενός. Το ελάχιστο πλάτος του μεταξύ Ανατολού Χισάρ και Ρούμελι Χισάρ είναι μόλις 500 μέτρα, το δε μήκος του σε ευθεία γραμμή φθάνει τα 26 χλμ. Το βάθος του (κατά μέσο όρο) αγγίζει τα 27 μέτρα. Η θάλασσα κρύβει κινδύνους και γι' αυτό τα σκάφη πλέουν με χαμηλή ταχύτητα. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν διάσπαρτοι σκόπελοι κοντά στις ακτές, όπως ο Πύργος του Λεάνδρου (Κζιζ Καλεσί), πλησίον της Χρυσουπόλεως. Επίσης, υπάρχουν ορισμένοι βράχοι στη θέση Ρούμελι Καβακλί και 12 νησίδες στο βόρειο στόμιο, πλησίον της ευρωπαϊκής ακτής. Στους αρχαίους χρόνους, αυτές ονομάζονταν Συμπληγάδες ή Κυανέες Πέτρες, ενώ οι Τούρκοι τις αποκαλούν Ορατζί Τασσί. Μάλιστα, το φως και η θέση τους δημιουργούν συχνά μία οφθαλμαπάτη,

1 Αν και ο αριθμός αυτός δεν είναι απόλυτος. Γενικότερα, τα στοιχεία σχετικά με το μήκος της ακτογραμμής ποικίλλουν, κυμαίνόμενα μεταξύ 33 και 38 ν.μ.

2 Το μέγιστο πλάτος βρίσκεται μεταξύ των θέσεων Αρέν Κιοϊ ή Γκελμέζ (στην ασιατική ακτή) και Ντομούζ Ντερεσί (στην ευρωπαϊκή πλευρά). Αντιστοίχως, το ελάχιστο πλάτος βρίσκεται μεταξύ των θέσεων Τσανάκ Καλεσί (στην ασιατική ακτή) και Ναμαζιέ Καλεσί (στην ευρωπαϊκή πλευρά).

3 Η συγκεκριμένη πόλη είναι κτισμένη στις εκβολές του ποταμού Κοτζά Τσαί και οι κάτοικοι την αποκαλούσαν Τσανάκκαλε από το κάστρο του Τσανάκ Καλεσί, του 15ου αιώνας. Η ονομασία αυτή εσήμαινε «Φρούριο των τσανακίων», τα οποία ήταν πήλινα αγγεία, κατασκευαζόμενα στην περιοχή από τα μέσα περίπου του 18ου αιώνας. Πάντως, η επίσημη ονομασία της ήταν «Καλί Σουλτανιέ» ή «Σουλτανιέ Καλεσί», το οποίο εσήμαινε «το φρούριο του Σουλτάνου». Το καθεστώς του Μουσταφά Κεμάλ προχώρησε στη μετονομασία της, το 1922.

4 Η ονομασία του ποίκιλλε ανά περιόδους. Ο Αριστείδης τον ονόμασε «θύρα», ο Ευριπίδης «Κλείδες Πόντου», ο Ηρόδοτος «Αυχήν» και οι Τούρκοι «Μπογάζ».

γεγονός το οποίο ώθησε πολλούς ναυτικούς να νομίζουν ότι αυτοί κινούνταν (κατά το παρελθόν). Όλα τα προαναφερθέντα σε συνδυασμό με την ομίχλη και την πήξη των υδάτων καθιστούν την ναυσιπλοΐα πραγματικά επικίνδυνη. Αν και το πήξιμο του νερού είναι σπάνιο φαινόμενο, έχει αναφερθεί αρκετές φορές, κατά το παρελθόν, π.χ. το 739, το 760, το 800, το 928, το 934, το 1620 και το 1862. Οι προαναφερθείσες δυσκολίες έγιναν αντικείμενο ενδελεχούς μελέτης από τη διεθνή κοινότητα, κατά τους νεότερους χρόνους. Ως εκ τούτου, η Κοινωνία των Εθνών συνέστησε μία αρμόδια επιτροπή, η οποία απαρτιζόταν από αντιπροσώπους του Βασιλείου των Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων (μετέπειτα Γιουγκοσλαβίας), της Βουλγαρίας, της Γαλλίας, της Ελλάδος, της Ιαπωνίας, της Ιταλίας, της Μεγ. Βρετανίας, της Ρουμανίας και της Σοβιετικής Ενώσεως, υπό την προεδρία ενός εκπροσώπου της τουρκικής κυβερνήσεως. Επίσης, υπήρχε πρόνοια για τη συμμετοχή και των Ηνωμένων Πολιτειών (οι οποίες είχαν μεγάλα εμπορικά συμφέροντα στην περιοχή) σε αυτήν.

Από την εποχή της αρχαιότητας, έχει γίνει αντιληπτή η γεωστρατηγική σπουδαιότητα των Δαρδανελλίων, καθώς αυτά αποτελούσαν μία φυσική θαλάσσια οδό, μέσω της οποίας έρχονταν σε επαφή οι κάτοικοι των πόλεων του Αιγαίου με όσους διαβιούσαν στα παράλια του Εύξεινου Πόντου. Μάλιστα, η περιοχή μνημονεύεται και από τον Όμηρο στην «Ιλιάδα». Το αρχικό όνομά της ήταν Ελλησποντος, βασισμένη στον γνωστό μύθο του Φρίξου και της Έλλης. Η ονομασία Δαρδανέλλια οφείλεται στην αρχαία Δάρδανο, η οποία είχε κτιστεί στην ασιατική ακτή, στο μέσον περίπου του πορθμού. Η πόλη των Δαρδανελλίων ιδρύθηκε από οικογένειες Γρηγοριανών Αρμενίων, το 1529. Σε αυτήν, έδρευε ο γενικός διοικητής του Αιγαίου έως το 1876. Σύμφωνα με τη μυθολογία, τον ανέπλευ-

Χάρτες των Δαρδανελλίων.

σαν οι Αργοναύτες κατά την περίφημη εκστρατεία τους προς την Κολχίδα. Επίσης, εκεί διεδραματίσθη ο μύθος της Ηρούς και του Λεάνδρου,⁵ ενώ στην ευρύτερη περιοχή (στη δυτική

5 Σύμφωνα με τον μύθο αυτόν, η Ηρώ ήταν μία πανέμορφη ιέρεια στον ναό της Αφροδίτης στη Σηστό της ανατολικής Θράκης. Ο νεαρός Λύσανδρος την συνάντησε σε κάποια εορτή, στην οποία είχε μεταβεί ως προσκυνητής από τη γενέτειρά του, Άβυδο. Η πόλη αυτή εφύκειτο στην άλλη πλευρά του Ελλησπόντου. Η νέα ανταποκρίθηκε στα αισθήματα του νέου και τον φιλοξένησε στον πύργο, όπου διέμενε. Εκεί, κοιμήθηκε μαζί του, μετά το πέρας της εορτής. Έκτοτε, ο νεαρός την επισκεπτόταν κάθε βράδυ, διασχίζοντας τον Ελλησποντο. Κατευθυνόταν δε από το λυχνάρι, το οποίο τοποθετούσε η Ηρώ στην κορυφή του πύργου. Μία χειμωνιάτικη νύκτα, ο Λύσανδρος κολύπησε εκ νέου στον Ελλησποντο, αφηφώντας τη θαλασσοταραχή. Ο δυνατός αέρας, όμως, έσβησε το λυχνάρι, ο νεαρός έχασε τον προσανατολισμό του και πνίγηκε. Το επόμενο πρωινό, η θάλασσα ξέβρασε το πτώμα του στα βράχια μπροστά στον πύργο

είσοδο του στενού) ήταν κτισμένη η πόλη της Τροίας. Το πεδίο στο οποίο έλαβαν χώρα οι περισσότερες μάχες του Τρωϊκού πολέμου ευρίσκεται στην ασιατική ακτή των Στενών. Κατ' ουσίαν, ο πόλεμος αυτός αποτελούσε την πρώτη σύγκρουση για την εξασφάλιση της κυριαρχίας επί των στενών και της ζωτικής οδού επικοινωνίας του Αιγαίου και της Μαύρης Θάλασσας.

Οι άνθρωποι του Βασιλέως της Περσίας Ξέρξη Α΄ συνέζευξαν τον πορθμό προκειμένου να καταστεί εφικτή η διάβαση των στρατευμάτων, τα οποία θα εισέβαλαν στον ελλαδικό χώρο, το 480 π.Χ. Αρκετές δεκαετίες αργότερα, τον Σεπτέμβριο του 405 π.Χ., στους Αιγός ποταμούς (οι οποίοι έρεαν 10 περίπου χλμ. νοτίως της Καλλίπολης)⁶ έλαβε χώρα μία πολύ σημαντική ναυμαχία μεταξύ των στόλων των Λακεδαιμονίων και των Αθηναίων, η έκβαση της οποίας επηρέασε σημαντικά τις εξελίξεις του Πελοποννησιακού Πολέμου.⁷ Το 334 π.Χ., ο Βασιλεύς Αλέξανδρος της Μακεδονίας διέσχισε με τα στρατεύματά του τον πορθμό, εισβάλλοντας στη Μ. Ασία. Έκτοτε, τα Στενά περιήλθαν υπό την κυριαρχία διαφόρων λαών. Η ανέγερση της Κωνσταντινουπόλεως, η οποία σύντομα κατέστη το κέντρο μίας πολυεθνικής αυτοκρατορίας,

αύξησε ακόμη περισσότερο τη σπουδαιότητά τους, καθώς αποτέλεσαν ένα φυσικό εμπόδιο για τους επίδοξους κατακτητές της πόλεως. Το στενότερο σημείο του Βοσπόρου αποτέλεσε τη βάση εξορμήσεως των Οθωμανών για τον θαλάσσιο αποκλεισμό της Βασιλεύουσας, έναν χρόνο πριν από την άλωσή της. Από τον 14ο αιώνα και μετά, αυτά περιήλθαν υπό τον έλεγχο των Τούρκων, οι οποίοι τα κατέστησαν βασικό βραχίονα της αμυντικής οχυρώσεως της Κωνσταντινουπόλεως. Μάλιστα, προχώρησαν και στην κατασκευή οχυρώσεων, οι οποίες αντικατέστησαν τα ήδη υπάρχοντα φρούρια. Ο Εύξεινος Πόντος κατέστη απαγορευτικός για τα πλοία των «αλλοπίστων», τα οποία έπρεπε να ξεφορτώνουν το εμπόρεμά τους στην Κωνσταντινούπολη. Κατά τους προσεχείς αιώνες, οι Οθωμανοί άσκησαν την πλήρη κυριαρχία στην περιοχή.⁸ Εντούτοις, οι Δυτικοί (με πρώτους τους Γάλλους) απέκτησαν κάποια δικαιώματα επί εποχής του Σουλτάνου Σουλεϊμάν Β΄, το 1536.⁹ Επρόκειτο για τις περίφημες διομολογήσεις, οι οποίες ίσχυσαν σταδιακά και για τις υπόλοιπες Μεγάλες Δυνάμεις.¹⁰ Το καθεστώς αυτό διευρύνθηκε με αποτέλεσμα να περιοριστεί η κυριαρχία του σουλτάνου, ο οποίος παρα-

της Ηρούς, η οποία μάταια τον ανέμενε όλη τη νύκτα. Η νεαρή κοπέλα, συντρεμμένη από τον χαμό του συντρόφου της, αυτοκτόνησε, πηδώντας στον γκρεμό από το παραθύρι της. Οι κάτοικοι της Σηστού περισυνέλεξαν τα δύο πτώματα και τα έθαψαν μαζί. Έκτοτε, η ιστορία τους συγκίνησε πολλούς συγγραφείς και λογοτέχνες, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και ο Λόρδος Βύρων.

6 Πιο συγκεκριμένα, κατά μία εκδοχή η θέση τους ευρίσκεται στις εκβολές των ποταμών Büyükdere και Kozlu Dere.

7 Κατ' ουσίαν, επρόκειτο μάλλον για καταδρομική επιχείρηση. Οι Αθηναίοι προκάλεσαν δις τους Σπαρτιάτες αλλά ο αρχηγός των τελευταίων Λύσανδρος απέφυγε να εμπλακεί, προτιμώντας να επιλέξει αυτός τον χρόνο της συμπλοκής. Οι αντιπάλοι του πείστηκαν ότι δεν επρόκειτο να ναυμαγήσουν και αποβίβστηκαν στην παραλία, κοντά στους Αιγός ποταμούς για να ανεφοδιαστούν σε τρόφιμα και νερό. Οι επικεφαλής τους, όμως, δεν έλαβαν τα κατάλληλα μέτρα φύλαξης, γεγονός το οποίο υπέπεσε στην αντίληψη του Λύσανδρου. Αυτός διέταξε την άμεση εκδήλωση επιθέσεως, η οποία κατέλαβε εξ απήνης τους Αθηναίους. Ένας από τους στρατηγούς των τελευταίων διέταξε την άμεση επιβίβαση των ανδρών του στα πλοία αλλά ήταν πλέον αργά. Οι Λακεδαιμόνιοι είχαν ήδη κυριεύσει πολλά εξ αυτών και προχωρούσαν ακάθεκτοι προς τα υπόλοιπα. Μόνον 9 καράβια μπόρεσαν να γλιτώσουν. Όσοι Αθηναίοι έμειναν στην ακτή προσπάθησαν να ξεφύγουν, τρέχοντας προς τα βουνά. Οι Σπαρτιάτες, όμως, τους κατεδίωξαν και τους σκότωσαν. Η επιβλητική αυτή νίκη των αντιπάλων της Αθήνας στέρησε από την τελευταία το κύριο όπλο της, το ναυτικό, με το οποίο μπορούσε να διασώσει τον θαλάσσιο αποκλεισμό. Έκτοτε, η Αθήνα περιήλθε σε δεινή θέση. Πολλοί σύμμαχοι της αποστάτησαν, ενώ οι Λακεδαιμόνιοι έσπευσαν να εδραιώσουν την κυριαρχία τους στην περιοχή.

8 Το 1470, ο Ενετός Ναύαρχος Ιάκωβος Λορεδάνος επεχείρησε να παραβιάσει τα Στενά. Το σφοδρό πυρ, όμως, των τουρκικών οχυρών του Ελλησπόντου δεν του επέτρεψε να επιτύχει. Εντούτοις, μία ενετική γαλέρα (με κυβερνήτη τον Ιάκωβο Βενιέρο) κατόρθωσε τόσο να εισέλθει σε αυτά όσο και να εξέλθει από αυτά, έχοντας υποστεί την απώλεια μόνον 12 μελών του πληρώματος.

9 Αν και αρχικώς είχαν την έννοια της παραχωρήσεως από πλευράς του Σουλτάνου, οι πρώτες εξ αυτών εξεδόθησαν γραπτώς στο πλαίσιο του αιτήματος του Βασιλέως Καρόλου Θ΄, το 1569. Σύμφωνα με αυτές, ο Γάλλος πρεσβευτής είχε πλέον το δικαίωμα να απονέμει δικαιοσύνη στους ομοεθνείς του με βάση το δικαϊκό σύστημα της πατρίδος του.

10 Η Ελλάδα απέκτησε και αυτή το προνομιακό καθεστώς των διομολογήσεων με την Συνθήκη της Κάνλιτζας, της 27ης Μαΐου 1855.

Χάρτης των Δαρδανελλίων.

κολουθούσε ανήμπορος τη φθίνουσα πορεία της αυτοκρατορίας του. Την 9η Σεπτεμβρίου 1914, αυτές καταγγέλθηκαν μονομερώς από τον σουλτάνο και κατηργήθησαν με τη Συνθήκη της Λωζάννης, το 1923.

Το 1696, έλαβε χώρα ένα πολύ σημαντικό γεγονός, το οποίο έμελε να αλλάξει τους συσχετισμούς στην ευρύτερη περιοχή. Τμήματα του ρω-

σικού στρατού κατέλαβαν το Αζόφ, στην Κριμαία. Ο Τσάρος Πέτρος Α΄ (Μεγάλος Πέτρος) εξασφάλιζε την πρώτη διέξοδο στον Εύξεινο Πόντο μέσω της Αζοφικής Θάλασσας, δημιουργώντας ένα ρήγμα στο τουρκικό οικοδόμημα της πλήρους κυριαρχίας στη Μαύρη Θάλασσα. Ο σουλτάνος αρνήθηκε να αναγνωρίσει τη νέα κατάσταση μέχρι την υπογραφή των Συνθηκών του

Ο Τσάρος Νικόλαος Α΄ (1796-1855).

Ο τριακοστός Οσμανλίδης Σουλτάνος Μαχμούτ Β΄ (1785-1839).

Κάρλοβιτς, το 1699.¹¹ Η πρώτη εξ αυτών προέβλεπε την παραχώρηση του Αζόφ στη Ρωσία και τυπικώς. Ο Μεγάλος Πέτρος εκμεταλλεύτηκε τις περιστάσεις και υπέγραψε μία νέα διμερή συνθήκη στην Κωνσταντινούπολη, τον προσεχή Ιούνιο. Σύμφωνα με τους όρους αυτής, η Ρωσία αποκτούσε το δικαίωμα επισήμου εκπροσωπήσεως στην Βασιλεύουσα. Εντούτοις, δεν κατάφεραν να εξασφαλίσουν την άδεια διάπλου των Στενών για τον εμπορικό τους στόλο ούτε την παροχή εγγυήσεων για τον σεβασμό των θρησκευτικών δικαιωμάτων των Ορθοδόξων υπηκό-

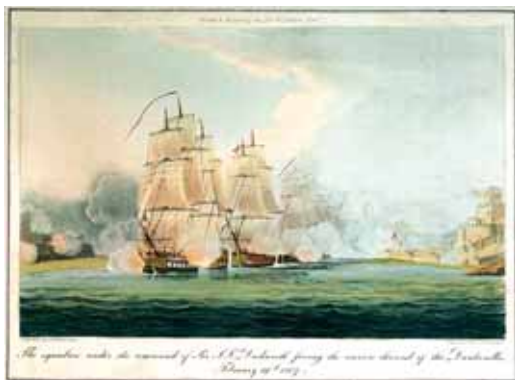
ων του σουλτάνου. Κατά τα προσεχή έτη, η Ρωσία εισήλθε σε περίοδο ταχείας αναδιοργανώσεως. Η εξωτερική πολιτική της, όμως, παρέμεινε κατά βάση μετριοπαθής.

Η κατάσταση μετεβλήθη άρδην με την άνοδο στον θρόνο της Αικατερίνης Β΄, το 1762. Έκτοτε, η ρωσική πολιτική έγινε δυναμικότερη και προσέλαβε εχθρική χροιά έναντι των Οθωμανών. Λίγα χρόνια μετά (το 1768), ξέσπασε ο ρωσοτουρκικός πόλεμος, ο οποίος έληξε με νίκη των τσαρικών στρατευμάτων.¹² Η νίκη αυτή επισφραγίστηκε με τη συντριπτική νίκη του

11 Κατ' ουσίαν, επρόκειτο για τέσσερις συνθήκες μεταξύ της Υψηλής Πύλης και της Αυστρίας, της Βενετίας, της Πολωνίας και της Ρωσίας. Συνθήως, στην ελληνική βιβλιογραφία γίνεται λόγος για μία συνθήκη.

12 Τον Ιανουάριο του 1769, ο Γρηγόριος Ορλώφ ανέλαβε την αρχηγία του ρωσικού στόλου της Μεσογείου. Τον Φεβρουάριο του επομένου έτους, μία ενισχυμένη ναυτική μοίρα κατέπλευσε στην Πελοπόννησο. Αν και οι Έλληνες κάτοικοι της απογοητεύθηκαν από τον περιορισμένο αριθμό των ρωσικών πλοίων, τελικώς πείστηκαν να ξεσηκωθούν κατά των Τούρκων. Σταδιακά, η εξέγερση επεκτάθηκε και στα ορεινά της Στερεάς και της Ηπείρου. Ο σουλτάνος απέστειλε τον στόλο του προς ενίσχυση των αποκλεισμένων φρουρίων της Πελοποννήσου, καθώς και χιλιάδες Τουρκαλβανούς. Οι Ρώσοι εγκατέλειψαν τους εξεγερμένους και ο στόλος τους κατέφυγε στο φυσικό λιμάνι της Νάουσας στην Πάρο, το οποίο χρησιμοποίησαν ως φυσικό ορμητήριο για τη διεξαγωγή επιδρομών. Σύντομα, οι Ρώσοι έθεσαν υπό τον έλεγχό τους τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων, ενώ υπολείμματα των οχυρώσεών τους έχουν διασωθεί έως σήμερα.

ρωσικού στόλου επί του αντίστοιχου οθωμανικού, κατά την τριήμερη ναυμαχία του Τσεσμέ (από 5 έως 7 Ιουλίου 1774).¹³ Δύο εβδομάδες αργότερα, υπεγράφη η συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (την 21η Ιουλίου). Σύμφωνα με τα μυστικά άρθρα της, ο σουλτάνος κατέβαλε (για πρώτη φορά στην ιστορία) αποζημίωση στον Τσάρο, καθώς θεωρήθηκε επιτιθέμενος. Επίσης, 18 νήσοι του Αιγαίου (οι οποίες ευρίσκοντο υπό τον έλεγχο των Ρώσων) επεστράφησαν στους Τούρκους, οι οποίοι αποκατέστησαν την κυριαρχία τους και στην Πελοπόννησο. Τα «φανερά» άρθρα προέβλεπαν, μεταξύ άλλων, το άνοιγμα των Στενών για τα ρωσικά εμπορικά σκάφη. Αυτό ίσχυε και για όσα πλοία έφεραν τη ρωσική σημαία, γεγονός που επέτρεψε την ανάπτυξη της ελληνικής ναυτιλίας. Τέλος, η Ρωσία αποκτούσε το δικαίωμα προστασίας των Ορθοδόξων στην επικράτεια του σουλτάνου.¹⁴ Η προαναφερθείσα συνθήκη δεν απετέλεσε το σημείο τερματισμού των ρωσικών πιέσεων αλλά μάλλον την αφετηρία για την άσκηση μίας ηγεμονικής πολιτικής των Τσάρων στον χώρο της Εγγύς Ανατολής. Η Αγία Πετρούπολη παρεβίασε συστηματικά τους όρους της με αποτέλεσμα η Υψηλή Πύλη να της κηρύξει εκ νέου τον πόλεμο, τον Αύγουστο του 1787. Κατά τη σύρραξη αυτή, αξιοσημείωτη ήταν η δράση της μικρής ναυτικής μοίρας υπό τον Λάμπρο Κατσώνη στα ύδατα του Αιγαίου, ενώ πολλοί Έλληνες έσπευσαν να ανταποκριθούν θετικά στην προκήρυξη

Η βρετανική ναυτική μοίρα υπό τη διοίκηση του Sir J.T. Duckworth, η οποία εξεβίασε αποτυχημένα τη διέλευση των Δαρδανελλίων, την 19η Φεβρουαρίου 1807.

της Μεγ. Αικατερίνης για συμπαρατάξη στον αγώνα εναντίον του κοινού εχθρού.¹⁵ Μολαταύτα, η Τσαρίνα ουδέποτε εξεπλήρωσε τις υποσχέσεις της και εγκατέλειψε (για δεύτερη φορά) τους εξεγερμένους Έλληνες μεταπολεμικά. Ο πόλεμος αυτό έληξε με την υπογραφή της Συνθήκης του Ιασίου (τον Ιανουάριο του 1792). Αυτή έθετε οριστικά σε ισχύ τόσο τις ρωσοτουρκικές συμβάσεις (του 1779) όσο και μία εμπορική συμφωνία (του Ιουνίου του 1783).

Κατά τους προσεχείς αιώνες, τα Στενά ενετάχθησαν στο ευρύτερο πλέγμα του «ανατολικού ζητήματος». Ο έλεγχος ή η απόκτηση ενός προνομακού καθεστώτος πρόσβασης σε αυτά κα-

13 Η τουρκική ήττα άγγιζε τα όρια της πανωλεθρίας, καθώς από τα 40 και πλέον πλοία διεσώθη μόνον 1, ενώ ο αριθμός των νεκρών ξεπερνούσε τις 10.000.

14 Πιο συγκεκριμένα, η συνθήκη αυτή προέβλεπε, μεταξύ άλλων, τα εξής: 1. την καταβολή στη Ρωσία 4.000.000 ρουβλίων ως πολεμική αποζημίωση, 2. την απόδοση στον Τσάρο διαφόρων φρουριών στη Μαύρη Θάλασσα (Γενικαλέ, Κερτς, Αζοφ κ.ά.), 3. την παραχώρηση αυτονομίας στη Μολδοβλαχία και πολιτικής ανεξαρτησίας στους Τατάρους της Κριμαίας και του Κουβάν, 4. την απόκτηση πολλών εμπορικών προνομίων για τους Ρώσους στη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα, 5. την αναγνώριση στον Τσάρο του δικαιώματος ιδρύσεως προξενείων και υποπροξενείων σε πόλεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, 6. την εγκατάσταση μόνιμης ρωσικής πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη, τη δέσμευση της Υψηλής Πύλης ότι θα προστάτευε τους Χριστιανούς και τους ναούς τους, 7. την παροχή αμνηστίας σε όσους εκ των κατοίκων των νήσων του Αιγαίου συμμετείχαν στην εξέγερση εναντίον των Τούρκων (ορολογικά), 8. την αναστολή της καταβολής φόρου για τους κατοίκους των προαναφερθεισών νήσων, κατά την προσεχή διετία. Τέλος, οι Ρώσοι δικαιούνταν να κτίσουν έναν ναό στην Κωνσταντινούπολη, ο οποίος ανεγέρθη στη συνοικία του Γαλατά. Η συνθήκη αυτή χαρακτηρίστηκε από έναν Γερμανό ιστορικό ως αποτέλεσμα της ρωσικής επιδεξιότητας και της τουρκικής ανοησίας, ενώ ο Κων. Παπαρηγόπουλος έγραψε ότι «υπήρξεν ο πρόδρομος της Ευρωπαϊκής επεμβάσεως εις την Ελλάδα κατά τον Αγώνα του 1821».

15 Χαρακτηριστικές ήταν οι φράσεις της: «Οπλισθήτε ομοψύχως ίνα ανασταλή η καταβεβλημένη υμών τύχη. Αι γαρ ναυτικά ημών δυνάμεις παραγίνονται υμίν εις τούτο συνεργήσαι».

Βρετανική γελοιογραφία, η οποία σχολιάζει με δεικτικό τρόπο την αποτυχία της ανατολικής πολιτικής της Ρωσίας. Ο σουλτάνος αποπτά τη Σιλιστρία από τον Αλέξανδρο Α΄ κατά τον ρωσοτουρκικό πόλεμο (1806-1812).

τέστη ένας εκ των κυρίων στόχων της εξωτερικής πολιτικής της Ρωσικής Αυτοκρατορίας. Κατά τη διάρκεια των Ναπολεόντεινων Πολέμων, οι διμερείς σχέσεις διεταράχθησαν εκ νέου. Αφορμή απετέλεσε η απόφαση του σουλτάνου να καθαιρέσει τους ρωσόφιλους οσποδάρους των υποτελών σε αυτόν κρατών της Μολδαβίας (Αλέξανδρο Μουρούζη) και της Βλαχίας (Κωνσταντίνο Υψηλάντη), μετά τη μάχη Αούστερλιτς. Σημειωτέον ότι την ίδια περίοδο, οι Γάλλοι (σύμμαχοι των Τούρκων) κατέλαβαν τη Δαλματία και απειλούσαν να διεισδύσουν στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες ανά πάσα στιγμή. Τότε, ο τσάρος διέταξε την άμεση προώθηση ενός αποσπάσματος αποτελούμενου από 40.000 άνδρες στην περιοχή, τον Νοέμβριο του 1806. Η Υψηλή Πύλη αντέδρασε αποκλείοντας τα Δαρδανέλλια

για τα ρωσικά πλοία και κηρύττοντας τον πόλεμο στην Αγία Πετρούπολη. Μάλιστα, ο Ρώσος Ναύαρχος Ντμίτρι Σινιάβιν ή Σενιάβιν εξέδωσε μία προκήρυξη προς τους Έλληνες, με την οποία τους καλούσε να ξεσηκωθούν και τους υποσχόταν τη ρωσική συνδρομή.¹⁶

Κατά τα πρώτα έτη του πολέμου αυτού, το ρωσικό ναυτικό απέκλεισε τα Δαρδανέλλια και κατέστρεψε τον Οθωμανικό στόλο στη Ναυμαχία των Δαρδανελλίων και τη Ναυμαχία του Άθω, εδραιώνοντας την κυριαρχία του Τσάρου στη θάλασσα. Επίσης, κατέλαβε την Τένεδο, τον Μάρτιο του 1807. Την ίδια περίπου περίοδο, διεταράχθησαν σοβαρώς οι σχέσεις της Υψηλής Πύλης με τα Λονδίνο. Βασική αιτία ήταν η απόφαση του Σουλτάνου Σελίμ Γ΄ να ζητήσει τη συνδρομή των Γάλλων για τη βελτίωση των οχυ-

¹⁶ Εντούτοις, μόνον οι κάτοικοι της Ύδρας ανταποκρίθηκαν θετικά, καθώς οι υπόλοιποι Έλληνες ήταν επιφυλακτικοί μετά τη στάση των Ρώσων κατά τους τότε πρόσφατους πολέμους με την Τουρκία (1768-1774 και 1787-1792).

ρώσεων των Στενών. Άλλωστε, οι Γάλλοι είχαν μεσολαβήσει για την εξοάλυνση των ρωσοτουρκικών σχέσεων, μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Τιλσίτ, τον Ιούλιο του έτους εκείνου. Ο σουλτάνος, όμως, δεν εμπιστευόταν τους Ρώσους και επεδίωκε την αναθέρωση του καθεστώτος, που είχε δημιουργηθεί μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Κιουτσούκ-Καϊναρτζή. Οι Βρεταννοί, όμως, ήταν σύμμαχοι των Ρώσων στον αγώνα κατά του Ναπολέοντα και θορυβήθηκαν από την πρωτοβουλία του Σελίμ. Ως εκ τούτου, απέστειλαν μία ναυτική μοίρα στην περιοχή, η οποία έφθασε στην Κωνσταντινούπολη, την 21η Φεβρουαρίου. Το Λονδίνο αξίωσε με τελεσιγραφικό τρόπο την παράδοση του τουρκικού στόλου και την άμεση σύναψη ειρήνης της Υψηλής Πύλης με την Αγία Πετρούπολη. Σε διαφορετική περίπτωση, θα βομβαρδιζόταν η Κωνσταντινούπολη. Ο σουλτάνος δεν ενέδωσε στον εκβιασμό και τα βρετανικά πλοία απεχώρησαν δίχως να πραγματοποιήσουν την απειλή τους. Ακολούθως, κατευθύνθηκαν προς την Αίγυπτο.

Την 5η Ιανουαρίου του 1809, υπεγράφη μία βρετανοτουρκική συνθήκη στα Δαρδανέλλια και αργότερα η ρωσοτουρκική Συνθήκη του Βουκουρεστίου (την 28η Μαΐου του 1812). Οι όροι της τελευταίας συνθήκης προέβλεπαν, μεταξύ άλλων, τα εξής: (α). την προσάρτηση της Βεσσαραβίας στη Ρωσία, (β). την απόσυρση των ρωσικών στρατευμάτων από τη Μολδοβλαχία και (γ). την παραχώρηση αυτονομίας σε ένα τμήμα της Σερβίας. Επηκολούθησε η Ελληνική Επανάσταση του 1821, την οποία αρχικώς κατεδίκασε ο Τσάρος Αλέξανδρος, πιστεύοντας ότι πιθανή κατίσχυση των επαναστατών θα εσήμαινε αποδυνάμωση της Ιεράς Συμμαχίας.¹⁷ Αργότερα, όμως, μετέβαλε άποψη και μετά το 1823 υιοθέτησε ευνοϊκότερη στάση έναντι των Ελλήνων, γεγονός που οδήγησε στη σταδιακή επιδείνωση των σχέσεων του με τον σουλτάνο. Τελικώς, τον Απρίλιο του 1828 ξέσπασε ένας νέος ρωσοτουρκικός πόλεμος. Λίγο νωρίτερα, είχε λάβει

Το Συνέδριο των Παρισίων (1856).

χώρα η ναυμαχία του Ναυαρίνου, κατά την οποία ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος υπέστη μεγάλη ήττα. Ο πόλεμος αυτός τερματίστηκε επισήμως με τη Συνθήκη της Αδριανουπόλεως, η οποία υπεγράφη την 2α/14η Σεπτεμβρίου 1829. Η συνθήκη αυτή δέσμευε τον σουλτάνο στην αποδοχή του τρόπου διευθετήσεως του «Ελληνικού Ζητήματος», τον οποίον θα επέλεγαν οι Μεγάλες Δυνάμεις. Τέλος, άνοιγαν τα Στενά των Δαρδανελλίων και οι Ρώσοι υπήκοοι αποκτούσαν ελευθερία κινήσεως στην οθωμανική επικράτεια για εμπορικούς σκοπούς. Η συγκεκριμένη συνθήκη αποτελούσε έναν θρίαμβο για τη ρωσική διπλωματία, η οποία εξεπλήρωνε όλους τους μείζονες στόχους της και αποκτούσε ηγεμονικό ρόλο στις υποθέσεις της Εγγύς Ανατολής.

Τον Ιούλιο του 1833, η Ρωσία εξανάγκασε τους Τούρκους να υπογράψουν τη Συνθήκη του Χουνκιάρ Ισκελεσί. Ο Σουλτάνος Μαχμούτ Β΄ απεδέχθη το αίτημα του Τσάρου να κλείσουν τα Στενά για τα πολεμικά πλοία όλων των δυνάμεων εκτός της Ρωσίας. Αντιθέτως, ο Τσάρος αποκτούσε το (σιωπηρό) δικαίωμα να βγάζει τα πλοία του στο Αιγαίο όποτε το επιθυμούσε. Αυτή η συνθήκη είχε ως αποτέλεσμα την πλήρη κυριαρχία της Ρωσίας στον Εύξεινο Πόντο, γεγονός που προκάλεσε την έντονη δυσφορία των Αγγλογάλλων. Το 1839, ξέσπασε ένας νέος τουρκοαιγυπτιακός πόλεμος, κατά τον οποίον οι

17 Ταυτόχρονα, όμως, στο άκουσμα της διελεύσεως του ποταμού Προύθου από τον Αλέξανδρο Υψηλάντη δήλωσε: «Α, το γενναίο το παιδί».

Χάρτης των Βαλκανίων, στον οποίο απεικονίζονται οι μεταβολές που έλαβαν χώρα κατά την περίοδο 1856-1878.

δυνάμεις του σουλτάνου ηττήθησαν κατά κράτος. Το Λονδίνο, όμως, φοβούμενο ότι η πλήρης

κατάρρευση των Οθωμανών θα άνοιγε τον δρόμο στους Ρώσους, παρείχε διπλωματική κάλυψη

Ο καγκελλάριος της Πρωσίας και μετέπειτα της ενιαίας Γερμανίας (Β΄ Ράιχ) Όττο φον Μπίσμαρκ (1815-1898).

στους Τούρκους. Η Ρωσία είχε ήδη ταχθεί διακριτικά στο πλευρό του σουλτάνου κατά τον τουρκοαιγυπτιακό πόλεμο, συνδράμοντας τη βρετανική διπλωματία. Αντιθέτως, η Γαλλία υπεστήριζε τον Μεχμέτ Αλή. Η κρίση κορυφώθηκε κατά τους προσεχείς μήνες και πολλοί έκαναν λόγο για έναν επικείμενο αγγλογαλλικό πόλεμο. Τελικώς, το Λονδίνο και η Αγία Πετρούπολη συνεργάστηκαν με το Βερολίνο και τη Βιέννη και κατέληξαν στην υπογραφή μίας συνθήκης την 3η/15η Ιουλίου 1840. Σύμφωνα με αυτήν, η εδαφική ακεραιότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας διαφυλασσόταν αλλά ετίθετο υπό την εγγύηση των τεσσάρων προαναφερθεισών Μεγάλων Δυνάμεων. Η Γαλλία δεν συμμετείχε στην εκπόνηση της συνθήκης και δυσαρεστήθηκε σφόδρα από την υπογραφή της. Μάλιστα, στο Παρίσι η συνθήκη αυτή χαρακτηρίστηκε ως «Βατερλώ της γαλλικής διπλωματίας». Ο σουλτάνος την απεδέχθη, ενώ το ίδιο έπραξε και ο

Ο Βρετανός πολιτικός Μπέντζαμιν Ντισραέλι (1804-1881).

Μεχμέτ Αλή, ο οποίος αντελήφθη ότι ο συσχετισμός των δυνάμεων δεν τον ευνοούσε. Η συνθήκη αυτή τερμάτισε τον Β΄ τουρκοαιγυπτιακό πόλεμο. Λίγες εβδομάδες αργότερα (την 1η/13η Ιουλίου), υπεγράφη η Σύμβαση των Στενών, η οποία τροποποιούσε τους όρους της Συνθήκης του Χιουνκάρ Ισκελεσί. Φαινομενικά, η ρωσική διπλωματία υπέστη ήττα, εφ' όσον ο Τσάρος δεν θα εδικαιούτο να αξιώνει το κλείσιμο των Στενών για τους στόλους άλλων κρατών. Εντούτοις, είχε πετύχει τη συμμετοχή της Υψηλής Πύλης σε μία πολυμερή συνθήκη για πρώτη φορά, ενώ και οι στόλοι των υπολοίπων Μεγάλων Δυνάμεων ουδεμία πρόφαση θα είχαν για να διατηρήσουν τα πλοία τους στον Εύξεινο Πόντο.¹⁸

Φαινομενικά, η ρωσική διπλωματία υπέστη ήττα, εφ' όσον ο Τσάρος δεν θα εδικαιούτο να αξιώνει το κλείσιμο των Στενών για τους στόλους άλλων κρατών. Εντούτοις, είχε πετύχει τη συμμετοχή της

18 Χαρ. Νικολάου, *Διεθνείς πολιτικές και στρατιωτικές συνθήκες, συμφωνίες και συμβάσεις, από το 1453 έως σήμερα*. Αθήνα: Ι. Φλώρος, 1996, σ.σ. 108-110.

Το κτήριο της καγκελλαρίας, όπου έλαβαν χώρα οι εργασίες του Συνεδρίου του Βερολίνου.

Υψηλής Πύλης σε μία πολυμερή συνθήκη για πρώτη φορά, ενώ και οι στόλοι των υπολοίπων Μεγάλων Δυνάμεων ουδεμία πρόφαση θα είχαν για να διατηρήσουν τα πλοία τους στον Εύξεινο Πόντο. Ο Νικόλαος δεν εθεώρησε τη συνθήκη αυτή καταστροφική και συνέχισε να ασκεί την ίδια φιλική πολιτική προς τον σουλτάνο, γεγονός που πιστοποιήθηκε λίγα χρόνια αργότερα. Πιο συγκεκριμένα, το 1848, οι Τούρκοι επέτρεψαν στους Ρώσους να στείλουν στρατεύματα στη Βλαχία για την κατάπιξη μίας λαϊκής εξεγέρσεως. Ήταν, όμως, η τελευταία φορά που οι δύο αυτοκρατορίες θα συνεργάζονταν αρμονικά. Το 1850, ο Νικόλαος (ως προστάτης των Ορθοδόξων στην Ανατολή) παρένβη σε μία διαφορά μεταξύ Ορθοδόξων και Καθολικών μοναχών στους Αγίους Τόπους. Η Υψηλή Πύλη ευρέθη σε δεινή θέση και αρχικώς ετάχθη με το μέρος των Καθολικών. Ο Νικόλαος εξανέστη, επικαλούμενος τους όρους της Συνθήκης του Κιουτσούκ-Καϊναρτζή. Οι Τούρκοι υπεχώρησαν, προκαλώντας τη δυσφορία των Γάλλων, ο νέος Αυτοκράτορας των οποίων Ναπολέον Γ΄¹⁹ (ανηψιός του Βοναπάρτη) φιλοδοξούσε να επανακτήσει την παλαιά αίγλη της χώρας του. Εθεώρησε, λοιπόν, ότι παρουσιαζόταν μία λαμπρή ευκαιρία για να κάνει μία επίδειξη δυνάμεως, καθώς η Γαλλία αποτελούσε τον παραδοσιακό προστάτη των Καθολικών στην Ανατολή. Προς τούτο, απέστειλε

το πολεμικό «Charlemagne» στον Εύξεινο Πόντο κατά παράβαση της Συμβάσεως των Στενών. Η Ρωσία βολιδοσκόπησε τη Μεγ. Βρεταννία προκειμένου να αντιμετωπιστεί από κοινού η γαλλική αμετροέπεια, κατά το πρότυπο του Β΄ τουρκοαιγυπτιακού πολέμου. Η Αγία Πετρούπολη διαβεβαίωσε το Λονδίνο ότι επιθυμούσε απλώς τη διατήρηση του υπάρχοντος καθεστώτος στους Αγίους Τόπους και ουδεμία βλέψη είχε έναντι της Υψηλής Πύλης. Η βρετανική κυβέρνηση όμως, δεν έδωσε τη δέουσα βαρύτητα στις διαβεβαιώσεις των Ρώσων, καθώς θεωρούσε ότι επρόκειτο περί ενός οργανωμένου σχεδίου προς ανατροπή του status quo στην Ανατολή. Ως εκ τούτου, αρνήθηκε τη συνεργασία που της προσέφερε η Αγία Πετρούπολη, φοβούμενη ότι αυτή θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο (έστω και εμμέσως) την εξουσία του σουλτάνου. Επακολούθησαν εκατέρωθεν άστοχοι χειρισμοί, οι οποίοι επέφεραν το ξέσπασμα του Κριμαϊκού Πολέμου.²⁰

Η ρωσική απάντηση ήρθε μετά από έναν μήνα και ήταν συντριπτική. Την 30η Νοεμβρίου, η ναυτική μοίρα του Αντιναυάρχου Πάβελ Νακίμοφ (Pavel Stepanovich Nakhimov), αποτελούμενη από έντεκα (11) πλοία, κατεδίωξε δώδεκα (12) πλοία των Τούρκων, τα οποία προέβαιναν σε προκλητικές ενέργειες. Οι Τούρκοι κατέφυγαν στη Σινώπη, αλλά δεν γλίτωσαν την πανωλεθρία καθώς οι Ρώσοι τους επετέθησαν, βυθίζοντας έντεκα (11) πλοία τους. Επιπλέον, η ρωσική ναυτική μοίρα κατέστρεψε και αρκετές παράκτιες πυροβολαρχίες. Η ενέργεια αυτή άλλαξε ριζικά τον συσχετισμό δυνάμεων στη Μαύρη Θάλασσα, καθιστώντας τους ήδη ισχυρούς Ρώσους κυρίαρχους. Οι Αγγλογάλλοι δεν ήταν διατεθειμένοι να ανεχθούν τη μετατροπή του Ευξείνου Πόντου σε «ρωσική λίμνη» και αντέδρασαν δυναμικά. Στις αρχές του 1854, ο συνδυασμένος αγγλογαλλικός στόλος εισήλθε στη Μαύρη Θάλασσα για να προστατεύσει τις τουρκικές μεταφορές. Ένα βρετανικό πλοίο έπλευσε

19 Αυτός είχε εκλεγεί πρόεδρος της Β΄ Γαλλικής Δημοκρατίας, το 1848. Τον Δεκέμβριο του 1851, οργάνωσε πραξικόπημα, διέλυσε τη Νομοθετική Συνέλευση και εθέσπισε ένα νέο σύνταγμα. Τον Νοέμβριο του 1852, ανακηρύχθηκε αυτοκράτορας με απόφαση της Γερουσίας.

20 Πιο συγκεκριμένα, η Υψηλή Πύλη εκήρυξε επισήμως τον πόλεμο στην Αγία Πετρούπολη, την 8η/23η Οκτωβρίου 1853.

Ο χάρτης των Βαλκανίων όπως διαμορφώθηκε μετά το Συνέδριο του Βερολίνου.

προς τη Σεβαστούπολη και επέδωσε μία διακίνηση στους Ρώσους, σύμφωνα με την οποία οιαδήποτε νέα επιθετική ενέργεια του ρωσικού στόλου θα υποχρέωνε τους Αγγλογάλλους να παρέμβουν υπέρ των Τούρκων. Εντούτοις, στο τέλος του κειμένου σημειωνόταν ότι επιθυμία των δύο κυβερνήσεων (Λονδίνου και Παρισίων) ήταν η κατάπαυση των εχθροπραξιών και όχι η εμπλοκή τους σε αυτές. Λίγες ημέρες αργότερα, ο Ναπολέων απέστειλε μία προσωπική επιστολή στον Τσάρο, με την οποία εδήλωνε ότι επεδίωκε τη διατήρηση της ειρήνης. Ο Νικόλαος απήντησε διπλωματικά, προειδοποιώντας ότι η Ρωσία του 1854 θα αποδεικνυόταν αντάξια αυτής του 1821. Η υπενθύμιση της συντριβής του Ναπολέοντος στη Ρωσία ήταν δηλωτική των πραγματικών προθέσεων του Τσάρου. Στις αρ-

χές Φεβρουαρίου, η Ρωσία διέκοψε τις διπλωματικές σχέσεις με τους Αγγλογάλλους. Εκτοτε, ο πόλεμος κατέστη αναπόφευκτος. Στα τέλη του ίδιου μηνός, το Λονδίνο και το Παρίσι απαίτησαν την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων από τις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες, έως την 30η Απριλίου. Ο ορισμός συγκεκριμένης καταληκτικής ημερομηνίας μετέτρεψε τη διακίνηση σε τελεσίγραφο. Την 12η Μαρτίου, υπεγράφη η Συνθήκη της Κωνσταντινουπόλεως μεταξύ των Αγγλογάλλων και της Υψηλής Πύλης.²¹ Κατόπιν, οι Αγγλογάλλοι επέβαλαν στον Αμπντούλ Μετζίτ (ο οποίος κατείχε και το αξίωμα του θρησκευτικού ηγέτη των μουσουλμάνων) να εκδώσει ένα διάταγμα, με το οποίο θα αξίωνε από τους μουσουλμάνους την αποχή από κάθε πράξη βίας εις βάρος των χριστιανών

21 Στο προοίμιο της συνθήκης αυτής, σημειωνόταν ότι τα συμβαλλόμενα μέρη θεωρούσαν αναγκαία την ύπαρξη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας για τη διατήρηση της ισορροπίας ισχύος μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών. Σε αντάλλαγμα, ο σουλτάνος υπεσχέθη ότι θα παραχωρούσε διάφορα δικαιώματα στους αλλοεθνείς υπηκόους του.

στην οθωμανική επικράτεια. Απώτερος σκοπός των Αγγλογάλλων ήταν να στερήσουν από τους Ρώσους το επιχείρημα της προασπίσεως των Ορθοδόξων χριστιανών από την αυθαιρεσία των μουσουλμάνων. Την 27η Μαρτίου 1854, το Λονδίνο και το Παρίσι εκήρυξαν επισήμως τον πόλεμο στην Αγία Πετρούπολη.

Επρόκειτο για μία πολυαιμάκτη σύγκρουση, στην οποία οι Αγγλογάλλοι επέτυχαν μία «πύρρειο νίκη». Σταδιακά, τόσο το Βερολίνο όσο και η Βιέννη ενεπλάκησαν διπλωματικά. Το πρώτο αρνήθηκε να προσχωρήσει στον αντιρωσικό συνασπισμό. Η δεύτερη επέλεξε την οδό της ουδετερότητας, μη παρέχοντας ουδεμία βοήθεια στην Αγία Πετρούπολη (ως όφειλε). Τον Δεκέμβριο του 1855, η αυστριακή κυβέρνηση απέστειλε μία διακοίνωση προς την αντίστοιχη ρωσική με τη σύμφωνη γνώμη των Αγγλογάλλων. Η διακοίνωση αυτή είχε τη μορφή τελεσιγράφου, γεγονός το οποίο προκάλεσε τη δυσαρέσκεια των Ρώσων. Εντούτοις, το περιεχόμενό της ήταν μετριοπαθές. Ο Αλέξανδρος εδίστασε αλλά συνεφώνησε για την έναρξη διαπραγματεύσεων επί τη βάση της διακοινώσεως των Αυστριακών, ύστερα από την παρότρυνση των Πρώσων. Στη Βιέννη, υπεγράφη μία προκαταρκτική συνθήκη ανακωχής. Λίγο αργότερα, ξεκίνησαν οι εργασίες του συνεδρίου της ειρήνης στο Παρίσι. Η Αυστρία συμμετείχε σε αυτό λόγω του διαμεσολαβητικού της ρόλου, ενώ προσεκλήθη και η Πρωσσία, η οποία είχε υπογράψει τη Σύμβαση των Στενών. Οι διαπραγματεύσεις έλαβαν χώρα σε ένα συνέδριο, το οποίο διεξήχθη στο Παρίσι. Την 30ή Μαρτίου 1856, υπεγράφη η ομώνυμη συνθήκη, η οποία περιελάμβανε 34 άρθρα. Σύμφωνα με αυτήν, οι Μεγάλες Δυνάμεις εγγυούνταν την ακεραιότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η Ρωσία υποχρεωνόταν να παραδώσει την περιοχή γύρω στις εκβολές του Δούναβη και μέρος της Βεσσαραβίας, ενώ παραιτείτο των απαιτήσεών της για τη θρησκευτική προστασία των ορθοδόξων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η ναυσιπλοΐα στον

Δούναβη θα ρυθμιζόταν από μία διεθνή επιτροπή. Επιπλέον, η Μαύρη Θάλασσα καθίστατο ουδέτερα και απαγορευόταν η πλεύση πολεμικών σκαφών στα ύδατά της. Αντιθέτως, θα ήταν ελεύθερη για τα εμπορικά σκάφη όλων των κρατών. Επίσης, απαγορευόταν η κατασκευή ναυστάθμων. Τα Στενά των Δαρδανελλίων θα παρέμεναν κλειστά για όλα τα πολεμικά πλοία εφ' όσον η Υψηλή Πύλη ευρίσκετο σε καθεστώς ειρήνης.²²

Το καθεστώς το οποίο δημιούργησε η προαναφερθείσα συνθήκη δεν διήρκεσε επί μακρόν. Η Ρωσία εκμεταλλεύτηκε την ήττα των Γάλλων στον πόλεμο με τους Πρώσους και κατήγγειλε τους όρους της, την 31η Οκτωβρίου 1870. Σε σχετική της διακοίνωση προς τις κυβερνήσεις των κρατών που είχαν υπογράψει τη συγκεκριμένη συνθήκη δήλωνε ότι η εφαρμογή των όρων της έπληττε τα ζωτικά της συμφέροντα και ως εκ τούτου ήταν υποχρεωμένη να λάβει ορισμένα μέτρα. Το περιεχόμενο της διακοινώσεως προκάλεσε έντονες αντιδράσεις στη Βιέννη και το Λονδίνο,²³ ενώ αντιμετωπίστηκε με αδιαφορία στο Βερολίνο. Αντιθέτως, στο Παρίσι ήταν έκδηλη η ικανοποίηση, καθώς οι Γάλλοι ιθύνοντες ήλπιζαν σε διατάραξη των πρωσσορωσικών σχέσεων. Ορισμένοι πιο αισιόδοξοι ευελπιστούσαν ότι το Βερολίνο, φοβούμενο μία γαλλορωσική συνεννόηση, θα απέσυρε δυνάμεις από το μέτωπο, ανακουφίζοντας τους σκληρά δοκιμαζόμενους Γάλλους. Φυσικά, όλα αυτά απεδείχθησαν φρούδες ελπίδες, καθώς το Βερολίνο ουδένα λόγο είχε για να ανησυχεί για τις προθέσεις της Αγ. Πετρούπολης.

Η επιτυχία αυτή ενεθάρρυνε τους Ρώσους, οι οποίοι άρχισαν να παρεμβαίνουν όλο και περισσότερο στα τεκταινόμενα στη Βαλκανική και δη στο εσωτερικό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Την ίδια ώρα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την περιοχή επεδείκνυε και η Βιέννη, η οποία είχε εγκαταλείψει όσες φιλοδοξίες είχε στον γερμανικό χώρο, μετά την ήττα της στον πόλεμο με την Πρωσσία, το 1866. Οι δύο χώρες απεδύθη-

22 Σημειωτέον ότι με τη συνθήκη αυτή καθργαίτο η αντίστοιχη του Κιουτσούκ-Καϊναρτζή.

23 Πολλοί Αυστριακοί και Βρετανοί ιθύνοντες επεκαλούντο παραβίαση του άρθρου 14 της Συνθήκης των Παρισίων. Το συγκεκριμένο άρθρο ανέφερε ότι η συγκεκριμένη συνθήκη δεν μπορούσε να ακυρωθεί ή να τροποποιηθεί χωρίς τη συγκατάθεση των συμβαλλομένων μερών.

Η πόλη των Δαρδανελλίων σε καρτ ποστάλ της περιόδου της οθωμανικής κυριαρχίας.

σαν σε σύντομες προσπάθειες για να αυξήσουν την επιρροή τους στην περιοχή. Από το 1875 και μετά, οι Βούλγαροι και το σλαβικό στοιχείο ευρίσκτο σε κατάσταση αναβρασμού. Συνεχείς εξεγέρσεις ξεσπούσαν σε διάφορα σημεία της κεντρικής και της βόρειας Βαλκανικής, γεγονός το οποίο ώθησε τους ηγέτες της Αυστροουγγαρίας, της Γερμανίας και της Ρωσίας να συναντηθούν για να εκπονήσουν ένα σχέδιο δράσεως στο Βερολίνο. Σημειωτέον ότι οι τρεις αυτές δυνάμεις είχαν συστήσει την Dreikaiserbund («Ενωση των Τριών Αυτοκρατόρων»). Το σχέδιό τους αυτό συνήντησε την έντονη αντίδραση του Λονδίνου. Στη Μεγ. Βρεταννία, ο Μπέντζαμιν Ντισραέλι (Benjamin Disraeli) είχε εκλεγεί στο αξίωμα του πρωθυπουργού. Στενά συνδεδεμένος με εμπορικούς και βιομηχανικούς κύκλους της πατρίδας του, ο εβραϊκού θρησκευόμενος νέος πρωθυπουργός ήταν αποφασισμένος να επιδείξει ένα διαφορετικό προφίλ στη διεθνή αρένα σε σχέση με αυτό του προκατόχου του και να διαφυλάξει την ακεραιότητα της Οθωμανικής

Αυτοκρατορίας. Ταυτόχρονα, απεφάσισε την αποστολή μονάδων του βρετανικού στόλου στα Στενά των Δαρδανελλίων εν όψει των πιθανών εξελίξεων που θα προέκυπταν από την ανατροπή του Σουλτάνου Αμπντούλ Αζίζ. Το Λονδίνο εξεδήλωσε εμπράκτως το ενδιαφέρον του για τα τεκταινόμενα στην περιοχή της Εγγύς Ανατολής και προειδοποίησε τους Ρώσους να μην εκμεταλλευτούν τις περιστάσεις.

Επακολούθησαν η εξέγερση των Βουλγάρων και η άγρια καταστολή της από τους βασιβουζούκους, οι οποίοι προέβησαν σε ακρότητες, θανατώνοντας 12.000-15.000 αμάχους και καταστρέφοντας περί τα 60 χωριά, εντός ολίγων ημερών. Η δράση τους προκάλεσε τη διεθνή κατακραυγή και επέτρεψε στον Τσάρο Αλέξανδρο Β΄ να προβάλει τον εαυτό του ως προστάτη των ορθοδόξων της Βαλκανικής. Ο σουλτάνος ακολούθησε μία «σκληρή» γραμμή, παρακινούμενος από τους Βρεταννούς. Οι Ρώσοι προσέγγισαν τους Αυστριακούς, με τους οποίους υπέγραψαν μία μυστική συμφωνία στο Ράιχστατ της Βοη-

μίας, το θέρος του 1876. Οι Πρώσοι ετάχθησαν υπέρ της διαλύσεως της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας προσέκρουσαν, όμως, στη σταθερή άρνηση του Ντισραέλι. Εντούτοις, ο τελευταίος εγνώριζε ότι η πολιτική του θα είχε πιθανότητες επιτυχίας, μόνον εάν εξασφάλιζε ευρύτερη συναίνεση. Προς τούτο, απεδύθη σε σύντονες προσπάθειες διαλύσεως της Dreikaiserbund. Οι Βρεταννοί έπαιξαν με επιδεξιότητα το διπλωματικό παιχνίδι, γνωρίζοντας ότι οι Πρώσοι δεν επιθυμούσαν να εμπλακούν στρατιωτικά στην περιοχή. Ο καγκελλάριός τους Όττο φον Μπίσμαρκ (Otto von Bismarck) εμμέσως υπέδειξε στους Ρώσους να στραφούν προς τη Βιέννη. Πράγματι, την 15η Ιανουαρίου 1877, υπεγράφη η Συμφωνία της Βουδαπέστης μεταξύ Αυστρίας και Ρωσίας. Σύμφωνα με αυτήν, οι Αυστριακοί υπεσχέθησαν να παραμείνουν ουδέτεροι σε περίπτωση έναρξης ενός ρωσοτουρκικού πολέμου, δίχως, μάλιστα, να αξιώσουν κάποιο αντάλλαγμα πέραν της επιβεβαίωσης της δυνατότητας όπως προσαρτήσουν τη Βοσνία και την Ερζεγοβίνη. Η Ρωσία είχε αποφύγει τη διπλωματική απομόνωση στην οποία είχε περιέλθει κατά την περίοδο του Κριμαϊκού Πολέμου. Εντούτοις, ο Τσάρος συνέχισε να καταβάλει προσπάθειες για να αποφύγει την ανοικτή ρήξη με τους Βρεταννούς.

Αν και απέτυχε να προσεγγίσει τους Βρεταννούς, δεν εδίστασε να κηρύξει τον πόλεμο στον σουλτάνο, την 24η Απριλίου 1877.²⁴ Μολονότι ο πόλεμος είχε αρκετές διακυμάνσεις, σταδιακά οι Ρώσοι κατέλαβαν τη Σόφια και δεκάδες βουλγαρικές πόλεις και κωμοπόλεις, κυριεύοντας μέχρι και την Αδριανούπολη. Περί τα τέλη Ιανουαρίου, τα στρατεύματα του Τσάρου πλησίαζαν στη θάλασσα του Μαρμαρά. Την 31η Ιανουαρίου του 1878, υπεγράφη ανακωχή, η οποία επέτρεπε στους Ρώσους να προελάσουν μέχρι τα περίχωρα της Κωνσταντινουπόλεως. Ο σουλτάνος δεν είχε άλλη επιλογή από το να ζητήσει την εσπευσμένη έναρξη διαπραγματεύσεων, οι οποίες έλαβαν χώρα στον Άγιο Στέφανο, προάστιο της Κωνσταντινουπόλεως, υπό τις κόννες των ρωσικών όπλων. Κατ' ουσίαν επρόκειτο για υπαγόρευση

των όρων του Τσάρου, καθώς οι Τούρκοι ουδεμία διαπραγματευτική δυνατότητα διέθεταν. Την 19η Φεβρουαρίου/3η Μαρτίου, υπεγράφη η ομώνυμη συνθήκη, οι όροι της οποίας ήταν υπερβολικά ευνοϊκοί για τα ρωσικά συμφέροντα. Ως προς τα Στενά, προέβλεπε την έναρξη ρωσοτουρκικών διαπραγματεύσεων με αντικείμενο τη διασφάλιση των συμφερόντων του Τσάρου. Εντούτοις, η δημιουργία ενός διευρυμένου εδαφικά βουλγαρικού κράτους, τα εδάφη του οποίου θα διασπούσαν την οθωμανική επικράτεια στη Βαλκανική, κατέλυε τον ρόλο της Αυτοκρατορίας των Οσμανληδών ως ανάχωμα στη ρωσική επεκτατικότητα. Το κράτος αυτό θα αποτελούσε δορυφόρο της Ρωσίας και θα επέτρεπε στην τελευταία να αποκτήσει τον ουσιαστικό έλεγχο των Στενών των Δαρδανελλίων. Οι όροι της συνθήκης αυτής προκάλεσε την αγανάκτηση των Βρεταννών, των Αυστριακών και των Ελλήνων. Επακολούθησαν πυρετώδεις διπλωματικές διεργασίες και συνεκλήθη το Συνέδριο του Βερολίνου, το οποίο απεφάσισε την αναθεώρηση των 18 από τα 29 άρθρα της Συνθήκης του Αγίου Στεφάνου. Η Βουλγαρία απώλεσε εδάφη και διαιρέθηκε σε δύο τμήματα. Αν και δεν υπήρξε ρητή αναφορά στα Στενά, το προαναφερθέν γεγονός αποτελούσε μείζονα ήττα για τη ρωσική διπλωματία και έδωσε μία τριακονταπενταετή παράταση ζωής στην καταρρέουσα Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Τα προσεχή έτη ήταν περίοδος διεργασιών στο εσωτερικό της πολυεθνικής αυτοκρατορίας του σουλτάνου και έντονου ανταγωνισμού τόσο μεταξύ των χριστιανικών εθνοτήτων, που διαβιούσαν στο εσωτερικό της όσο και μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων για την αύξηση της επιρροής τους και τη διασφάλιση της καλύτερης δυνατής θέσεως, όταν θα ερχόταν η ώρα του διαμελισμού της. Φυσικά, το μεγάλο έπαθλο ήταν ο έλεγχος των Στενών. Εντούτοις, οι έμπειροι διπλωμάτες του Αβδούλ Χαμίτ κατάφεραν να αντεπεξέλθουν στις δυσκολίες και να σχοινοβατούν με επιδεξιότητα, ισορροπώντας μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων. Ο πρώτος ισχυρός κλυδωνισμός προήλθε από το εσωτερικό της

24 Σημειωτέον ότι λίγες ημέρες νωρίτερα, η Ρωσία είχε υπογράψει μία μυστική συμφωνία με την αυτόνομη Ρουμανία, βάσει της οποίας τα ρωσικά στρατεύματα αποκτούσαν δικαίωμα διελεύσεως από τα ρουμανικά εδάφη.

Η οδός των Στρατιωτικών Νοσοκομείων στην πόλη των Δαρδανελλίων.

Αυτοκρατορίας με την εκδήλωση και την επικράτηση του κινήματος των Νεοτούρκων, το θέρρος το 1908. Το φθινόπωρο το 1911, ξέσπασε ο ιταλοτουρκικός πόλεμος, με αφορμή κάποια καταπατηθέντα δικαιώματα Ιταλών αχθοφόρων στην Κυρηναϊκή. Τον προσεχή Ιούλιο, πέντε (5) τοπιλλοβόλα (υπό τη διοίκηση του Πλοιάρχου Milo) εισέπλευσαν στο στόμιο Σεντήλ Μπαχρ-Κουμ Καλέ. Οι παράκτιες πυροβολαρχίες τούς αντελήφθησαν αλλά τα πυρά τους ήταν άστοχα, γεγονός το οποίο έδωσε τη δυνατότητα στους

Ιταλούς να φθάσουν έως τη θέση Σοπάν-Δερέ. Εκεί, όμως, σταμάτησαν διότι δεν μπόρεσαν να υπερβούν το χαλύβδινο συρματοπλέγμα, το οποίο είχαν τοποθετήσει οι Τούρκοι. Κατόπιν, ανέκρουσαν πρύμνα και εξήλθαν των Στενών, δίχως να υποστούν την παραμικρή ζημιά. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την κινητοποίηση των Τούρκων, οι οποίοι απεφάσισαν την πόντιση ναρκών, αρχικώς μεταξύ του Κουμ Καλέ και του Καφέζ Μπουρνού.

Λίγους μήνες μετά, ξέσπασε ο Α΄ Βαλκανικός

«Ο ρωσικός στόλος μετά τη Ναυμαχία του Άθω», πίνακας του Aleksey Bogolyubov.

Πόλεμος, ο οποίος είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια του μεγαλύτερου μέρους των εδαφών της ευρωπαϊκής επικράτειας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η Υψηλή Πύλη κατάφερε να ανακτήσει κάποια εδάφη κατά τον Β΄ Βαλκανικό Πόλεμο, αυτό όμως δεν ήταν αρκετό για να αναίρεσει την εικόνα της φθοράς και σήψης, την οποία έδειχνε η αυτοκρατορία των Οσμανληδών. Την 28η Ιουνίου 1914, μία ομάδα Σέρβων τρομοκρατών (οι οποίοι ευρίσκοντο σε στενή διασύνδεση με υψηλά ισταμένους κύκλους στο Βελιγράδι) δολοφόνησαν τον διάδοχο του θρόνου της Αυστροουγγαρίας Αρχιδούκα Φραγκίσκο-Φερδινάνδο και τη σύζυγό του Σοφία, στο Σεράγεβο. Η Βιέννη δεν ικανοποιήθηκε από τις εξηγήσεις του Βελιγραδίου και απέστειλε σε αυτό μία τελεσιγραφική διακήρυξη. Οι Σέρβοι, ενθαρρυμένοι από τους ρωσικούς πανσλαβιστικούς κύκλους, απέρριψαν το τελεσίγραφο και ο πόλεμος μεταξύ της Αυστροουγγαρίας και της Σερβίας κατέστη αναπόφευκτος. Εντός ολίγων ημερών, ολόκληρη σχεδόν η Ευρώπη περιέπεσε στη δίνη του πολέμου καθώς η μία μετά την άλλη οι κυβερνήσεις των Μεγάλων Δυνάμεων έστειλαν τελεσίγραφα, τα οποία δεν εγένοντο αποδε-

κτά. Ήδη από τις αρχές του 20ού αιώνα είχαν διαμορφωθεί τα δύο αντιμαχόμενα στρατόπεδα: α. η Τριπλή Συμμαχία ή Συμμαχία των Κεντρικών Αυτοκρατοριών (Αυστροουγγαρία, Γερμανία και Ιταλία²⁵) και β. η Τριπλή ή Εγκάρδια Συνεννόηση (Γαλλία, Μεγ. Βρεταννία και Ρωσία). Σταδιακά, στον πόλεμο εισήλθαν τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη και πολλές χώρες από άλλες ηπείρους. Από τις πρώτες ημέρες του πολέμου, η Γερμανία και η Οθωμανική Αυτοκρατορία υπέγραψαν μία μυστική συνθήκη, σύμφωνα με την οποία η τελευταία θα τασσόταν υπέρ των Κεντρικών Αυτοκρατοριών, εάν αυτές ευρίσκοντο σε πόλεμο με τη Ρωσία. Οι Νεότουρκοι ήλπιζαν ότι ο πόλεμος θα ήταν περιορισμένος και σύντομος. Εντούτοις, δύο μόλις ημέρες μετά την υπογραφή της προαναφερθείσης συνθήκης, οι Βρεταννοί εισήλθαν σε αυτόν. Το γεγονός αυτό προκάλεσε μεγάλη αίσθηση στους Τούρκους ιθύνοντες και ο Εμβέρ Πασάς έγινε στόχος δριμείας κριτικής. Εντούτοις, η ευφυής κίνηση του Βερολίνου να αποστειλεί εγκαίρως δύο θωρηκτά του στα Δαρδανέλλια (γνωστή ως επεισόδιο «Γκαίμπεν – Μπρεσλάου» από τα ονόματα των δύο πλοίων)²⁶ έγειρε την πλάστιγγα υπέρ του Εμβέρ και των ομοϊδεατών του. Οι τελευταίοι ενέταξαν τα πλοία στον οθωμανικό στόλο και ανήρτησαν την οθωμανική σημαία. Μολαταύτα, υποστήριξαν ότι αυτό έγινε διότι η οθωμανική κυβέρνηση είχε αγοράσει τα δύο πλοία. Αν και το επιχείρημα αυτό αποτελούσε προφανή δικαιολογία, οι Αγγλογάλλοι δεν αντέδρασαν, μη επιθυμώντας το άνοιγμα ενός νέου μετώπου, κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή. Κατά τις προσεχείς εβδομάδες, οι Τούρκοι έλαβαν βοήθεια από τη Γερμανία, η οποία εστάλη μέσω των ουδέτερων Βούλγαρων και Ρουμάνων. Την 29η και την 30η Οκτωβρίου, τα δύο πλοία επι-

25 Η Ιταλία έμεινε ουδέτερη αρχικώς και λίγο μετά προσχώρησε στο αντίπαλο στρατόπεδο.

26 Τα δύο προαναφερθέντα πλοία («Goeben» και «Breslau») αποτελούσαν την ναυτική μονάδα (Mittelmeerdivision) του Γερμανικού Αυτοκρατορικού Ναυτικού (Kaiserliche Deutsche Marine) στη Μεσόγειο και τελούσαν υπό τις διαταγές του Αντιναυάρχου Βίλχελμ Σουσόν (Wilhelm Anton Souchon). Λίγο μετά την έναρξη του πολέμου, βομβάρδισαν δύο λιμάνια στην Αλγερία προκειμένου να εμποδίσουν την μεταφορά δυνάμεων του γαλλικού αποικιακού στρατού στην ηπειρωτική Γαλλία. Μονάδες του βρετανικού (κυρίως) και του γαλλικού στόλου κατεδίωξαν τα δύο πλοία, αλλά ο Σουσόν κατάφερε να τις αποφύγει, δίνοντας μόνον μία ναυμαχία με το βρετανικό πλοίο «Gloucester». Τελικώς, τα γερμανικά σκάφη έφθασαν στα Δαρδανέλλια, όπου μετά από συνεννοήσεις των δύο κυβερνήσεων, ο Γερμανός Αντιναύαρχος έθεσε οικειοθελώς τα πλοία του στη διάθεση του οθωμανικού ναυτικού. Κατόπιν, μετονομάστηκαν σε «Yavuz Sulttan Selim» (το «Goeben») και «Midilli» (το «Breslau»). Το πλήρωμά τους έβαλε τα διακριτικά του οθωμανικού πολεμικού ναυτικού και ο Σουσόν παρέμεινε στη θέση του διοικητή των πλοίων, τοποθετούμενος παράλληλα στο αξίωμα του επικεφαλής ολόκληρου του οθωμανικού στόλου.

τέθηκαν κατά των ρωσικών ναυτικών βάσεων της Σεβαστοπόλεως και της Οδησσού. Την 1η Νοεμβρίου, ο Τσάρος κήρυξε τον πόλεμο στους Οθωμανούς και τέσσερις ημέρες μετά το ίδιο έπραξαν και οι Αγγλογάλλοι.²⁷

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος σηματοδότησε την κατάλυση της Αυτοκρατορίας των Οσμανλιδών. Ο μεταπολεμικός κόσμος ήταν τελειώς διαφορετικός, καθώς νέες χώρες δημιουργήθηκαν και μακράιωνα καθεστώτα ανετράπησαν. Η κατάσταση στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου μετεβλήθη άρδην, ενώ το καθεστώς των Στενών παγιώθηκε μετά τον τερματισμό ενός ακόμη πολέμου, της Μικρασιατικής εκστρατείας των Ελλήνων. Εντούτοις, η σπουδαιότητα των Στενών ήταν και παραμένει διαχρονική. Έως σήμερα, ο ελεύθερος διάπλους και ο περιορισμένος έλεγχος του τουρκικού κράτους επ' αυτών εξακολουθεί να συνιστά μία αμετάβλητη σταθερά της ελληνικής διπλωματίας.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

1. Λάσκαρις Σ., *Διπλωματική ιστορία της Ευρώπης, 1814-1914*. Αθήνα: Ξένος, 1936.
2. Νικολάου Ιωάν., *Ο διάπλους των τουρκικών στενών κατά*

- τις διεθνείς συνθήκες και την πρακτική. Αθήνα : Ι. Σιδέρης, 1995.
3. Νικολάου Χαρ., *Διεθνείς πολιτικές και στρατιωτικές συνθήκες – συμφωνίες και συμβάσεις*. Αθήνα: Φλώρος, 1996.
4. Anderson L. S., *The Eastern Question (1774-1923)*. London: Macmillan, 1966.
5. Davison R.H., *Essays in Ottoman and Turkish History, 1774-1923: the Impact of the West*. Austin: University of Texas Press, 1990.
6. Drury I. – Ruggeri R., *The Russo-Turkish War, 1877*. Oxford : Osprey Publishing, 1994.
7. Grand A. J. – Temerly H, *Europe in the 19th and 20th Centuries, 1789-1950*. London: Longman, 1971.
8. Gibbs, Peter. *Crimean Blunder: The Story of War with Russia a Hundred Years Ago*. New York: Holt, Rinehart & Winston, 1960.
9. Goldfrank David M., *The Origins of the Crimean War*. London: Longman, 1994.
10. Vali Ferenc, *Bridge across the Bosphorus, The Foreign Policy of Turkey*. Baltimore: John Hopkins Press, 1971.

27 Η είσοδος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στον πόλεμο συνοδεύτηκε από μονομερή καταγγελία όλων των επαχθών συμφωνιών της με τα κράτη-μέλη της Συνεννοήσεως καθώς και των διομολογήσεων, το κλείσιμο των γαλλικών εκπαιδευτηρίων, την απέλαση των Καθολικών ιερέων και τη δήμευση των περιουσιών των εχθρικών κρατών.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Ιωάννης Παπαφλωράτος γεννήθηκε το 1973. Εισήχθη μεταξύ των πρώτων στη Νομική Σχολή Κομοτηνής, το 1992. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του, εργάστηκε ως ερευνητής στο Ελληνικό Ίδρυμα Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΑ.Ι.ΑΜ.Ε.Π.) και η εργασία του υπό τον τίτλο «Οι αποφάσεις των διεθνών οργανισμών επί της Γιουγκοσλαβικής κρίσεως (ΟΗΕ, ΝΑΤΟ, Ευρωπαϊκή Ένωση, Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση), 1991 - 1996» (η οποία εκπονήθηκε υπό την επίβλεψη του καθηγητή κ. Ιωάννη Βαληνάκη) εκδόθηκε υπό τη μορφή Background Paper σε 4 τόμους για τις διπλωματικές μας υπηρεσίες. Το 1997, έλαβε το πτυχίο του και την ίδια χρονιά μετέβη στην Ολλανδία για μεταπτυχιακές σπουδές. Το 1998, απέκτησε μεταπτυχιακό τίτλο εξειδίκευσης στις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σχέσεις από το Amsterdam School of International Relations. Το 1999, ξεκίνησε

την εκπόνηση της διεπιστημονικής διδακτορικής διατριβής του υπό την επίβλεψη του καθηγητή και ακαδημαϊκού κ. Κωνσταντίνου Σβολοπούλου. Το 2004, αναγορεύτηκε διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών με «άριστα». Έχει εργαστεί ως ερευνητής στην Ακαδημία Αθηνών επί διετία και είναι μόνιμος συνεργάτης διαφόρων περιοδικών. Τον Ιανουάριο του 2009, ανεδείχθη τακτικός εταίρος κατόπιν προτάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου της «Εταιρείας των Φίλων του Λαού». Σήμερα, διδάσκει στη Σχολή Εθνικής Αμύνης (Σ.ΕΘ.Α.) και το Λαϊκό Πανεπιστήμιο. Τον Σεπτέμβριο 2010, υπήρξε διαλέκτης στο Πολυεθνικό Κέντρο Εκπαιδεύσεως Επιχειρήσεων Υποστηρίξεως Ειρήνης του ΝΑΤΟ. Έχουν εκδοθεί 6 βιβλία του και έχουν δημοσιευτεί πλέον των 100 άρθρων του σε εφημερίδες και περιοδικά.

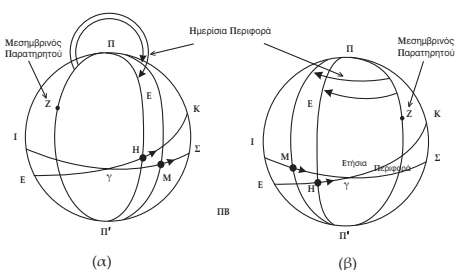
Φωτογραφία επομένης σελίδος: Α΄ Έπαινος Διαγωνισμού Φωτογραφίας Ναυτικής Επιθεωρήσεως 2010, απενεμήθη στον Υποπλοίαρχο (Ε) Σάββα Κόη Π.Ν.

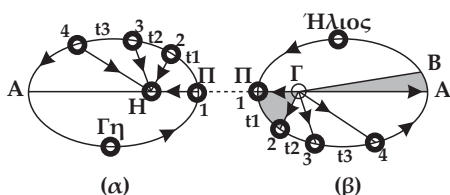

Ρυθμίσεις γήινου χρόνου

**Του Υποναυάρχου ε.α. Ιωάννη Π. Οικονομόπουλου Π.Ν.
τ. Καθηγητή Σ.Ν.Δ.**

Σχήμα 1: Μέσος και Αληθής Χρόνος-Εξίσωση Χρόνου.

Σχήμα 2: Περιφορά Γης και Φαινομένη Περιφορά Ηλίου.

Στο τεύχος 574 της Ν.Ε. είχαμε εξηγήσει αφ' ενός την γενικότερη έννοια του χρόνου και αφ' ετέρου τις κύριες μονάδες του γήινου χρόνου δηλαδή την Ημέρα και το Έτος που προκύπτουν από τα φυσικά φαινόμενα της περί άξονα περιστροφής της Γης και της περί τον Ήλιο περιφορά της αντιστοίχως. Επειδή δε, ως Ημέρα ορίζεται «η χρονική διάρκεια μιας πλήρους περιστροφής της Γης περί τον άξονά της», είναι πρόδηλον ότι έκαστος τόπος έχει τον δικό του χρόνο ο οποίος αρχίζει να μετράται καθώς ο Ήλιος περνά πάνω από τον Μεσημβρινό του τόπου.

Εξ' άλλου, οιοδήποτε Σύστημα Χρόνου είναι πρακτικά χρήσιμον όταν έχει σταθερή βάση μετρήσεώς του.

Είναι λοιπόν προφανής η ανάγκη να εξηγήσουμε και τις ρυθμίσεις του γήινου χρόνου οι οποίες αφ' ενός μας δίδουν τη σταθερή βάση μετρήσεως και αφ' ετέρου μας επιτρέπουν να συνδέουμε χρονικά, γρήγορα και εύκολα, διαφορετικούς τόπους της Γης για διαφορετικούς λόγους.

Μέσος Ηλιακός Χρόνος Εξίσωση Χρόνου (Equation of Time)

Στην Γη τηρούμε τον **Μέσο Ηλιακό Χρόνο (Μ.Η.Χ.)** που αντιστοιχεί στον **Μέσο Ήλιο (Μ)** ο

οποίος είναι ένα υποθετικό σώμα κινούμενο στην περιφέρεια του **Ισημερινού (ΙΣ.)**, όπως φαίνεται στο σχήμα 1, **ισοσταχώς**, για να δίδει την επιθυμητή σταθερή βάση μετρήσεως του χρόνου, τον οποίο τηρούν και οι ωρολογιακοί μας μηχανισμοί.

Αλλά τόσο ο Ναυτίλος (για τους υπολογισμούς του) όσο και γενικότερα οι άνθρωποι βλέπουν και χρησιμοποιούν τον πραγματικό ή **Αληθιν Ήλιον (Η)** ο οποίος, όμως, δεν δίδει σταθερή βάση μετρήσεως αφού κινείται ανισοσταχώς στην περιμέτρο της **Εκλειπτικής (ΕΚ** - σχήμα 1), σύμφωνα με τον 2ο Νόμο του Κέπλερ περί κινήσεως των Πλανητών: «τα γραφόμενα εμβαδά από την επιβατική ακτίνα, που συνδέει τα κέντρα Ηλίου-Πλανήτη είναι ανάλογα των χρόνων». Τούτο σημαίνει ότι ο Πλανήτης Γη στην ετήσια περιφορά του γύρω από τον Ήλιο, κινείται ταχύτερα όταν βρίσκεται στην πλησιέστερη απόσταση του Ηλίου-Περιήλιο (Π) και βραδύτερα στην μεγαλύτερη απόσταση-Αφηλίο (Α) του σχήματος 2.

Σημείωση

Η Γη κινουμένη στην ετήσια τροχιά της ανισοσταχώς και σύμφωνα με τον 2ο νόμο του Κέπλερ, βρίσκεται στις διαδοχικές θέσεις 1,2,3,4 κ.λπ. διαγράφουσα τα εμβαδά 1Η2, 2Η3, 3Η4, κ.λπ. που είναι ανάλογα των αντιστοίχων χρόνων t_1, t_2, t_3 κ.λπ. (σχήμα 2α).

Αλλά εμείς αντιλαμβανόμεθα την ταυτόσημη σχετική κίνηση του Ηλίου γύρω από τη Γη στο ίδιο επίπεδο της Εκλειπτικής (σχήμα 2β) κι έτσι εξηγούμε την πραγματική κίνησή μας (αξίωμα σχετικότητας Νεύτωνος-Ν.Ε. τεύχος 574).

Επομένως απαιτείται η σύνδεση του Μέσου με τον Αληθνή Ηλιακό Χρόνο, η οποία γίνεται με την **Εξίσωση (Ε) του Χρόνου που ορίζεται ως η διαφορά του Αληθούς από τον Μέσο Ηλιακό Χρόνο.**

Στο σχήμα 1 απεικονίζεται ο Αληθής Ήλιος (Η) κινούμενος ανισοσταχώς στην Εκλειπτική και ο Μέσος Ήλιος (Μ) κινούμενος ισοσταχώς στον Ισημερινό. Αμφότεροι συμπληρώνουν την τροχιά τους γύρω από τη Γη στον **ίδιο ακριβώς χρόνο** των 365,25 ημερών περίπου, διότι αυτό έχουμε δεχθεί για την καθιέρωση του Μέσου Ήλιου.

Κατά συνέπεια, ο Αληθής Ήλιος άλλοτε προηγείται και άλλοτε έπεται του Μέσου Ήλιου ενώ

ορισμένες φορές οι ωρικοί κύκλοι τους θα συμπίπτουν.

Η **E** αντιστοιχεί στην γωνία **ΜΠΗ<180°** του σχήματος 1, και κατά τη διάρκεια του έτους μεταβάλλεται μεταξύ των ακραίων τιμών **+14λ έως -16λ** και μηδενίζεται τέσσερις φορές δηλαδή την **15η Απριλίου**, την **14η Ιουνίου**, την **1η Σεπτεμβρίου** και την **24η Δεκεμβρίου**.

Η έννοια των θετικών ή αρνητικών τιμών της **E** είναι ότι αυτή πρέπει να **προστίθεται ή αφαιρείται στον Αληθή Ηλιακό Χρόνο** μεσημβρινής διαβάσεως (12.00) για να προκύψει ο εκάστοτε Μέσος Ηλιακός Χρόνος. Π.χ. εάν είναι **E = -3λ** κατά συγκεκριμένη ημερομηνία, τότε η μεσημβρινή διάβαση (**12.00**) του Αληθούς Ήλιου θα πραγματοποιηθεί σε Μέσο Ηλιακό χρόνο:

$$LMT = 12\omega\rho 00\lambda - 3\lambda = 11\omega\rho 57\lambda.$$

Τούτο σημαίνει ότι κατά τη συγκεκριμένη ημερομηνία του παραδείγματος, ο Αληθής Ήλιος (**H**), π.χ. του σχήματος 1α, προηγείται του Μέσου Ηλίου (**M**) κατά τα **3λ της E**, κατά την ημερήσια διάβασή τους από τον μεσημβρινό ΠΖΠ του παρατηρητή.

Εάν αντιθέτως έχουμε π.χ. **E=+7λ**, η μεσημβρινή διάβαση (12.00) του Αληθούς Ήλιου θα πραγματοποιηθεί σε **LMT= 12ωρ 00λ + 7λ = 12 07** και ο Αληθής Ήλιος έπεται του Μέσου, όπως φαίνεται στο σχήμα 1β.

Παρατηρήσεις:

- α) *Δεν πρέπει να συγχέονται οι φορές της ημερήσιας ανάδρομης περιφοράς (εξ' Ανατολών προς Δυσμάς) και διαβάσεως των Ηλιών πάνω από τον μεσημβρινό του παρατηρητή, και της ετήσιας ορθής περιφοράς τους (εκ Δυσμών προς Ανατολάς) στην Εκλειπτική και Ισημερινό οι οποίες (περιφορές) σημειώνονται με τα αντίστοιχα βέλη στο σχήμα 1.*
- β) *Ωρικός Κύκλος καλείται κάθε μέγιστος κύκλος της Ουράνιας Σφαιράς διερχόμενος από τους πόλους της και το αναφερόμενο εκάστοτε ουράνιο σώμα.*
- γ) *Η αναλυτική και μαθηματική εξήγηση της εξισώσεως χρόνου δίδεται στο Παράρτημα Γ' του Κεφαλαίου 4 της «Αστρονομικής Ναυσιπλοΐας» του γράφοντος.*

Οι τιμές της **E** καταχωρούνται σε ειδικό πίνακιο της Εξισώσεως του Χρόνου (Eqn. of Time) που υπάρχει στις ημερήσιες σελίδες του Almanac.

Δεδομένου δε ότι η ετήσια μεταβολή της εξισώσεως Χρόνου είναι **± 15** λεπτά περίπου, είναι προφανές ότι κατά τη διάρκεια της 24ωρης περιτροφής της Γης περί τον άξονά της, η **E** μεταβάλλεται ελάχιστα δευτερόλεπτα. Επομένως οι τιμές της **E** και οι χρόνοι μεσημβρινής διαβάσεως που δίδονται στο Almanac, μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο για τον μεσημβρινό Γκρήνουιτς όσο και για οιονδήποτε τοπικό μεσημβρινό.

Μέση Ηλιακή Ημέρα: Πολιτική και Αστρονομική

Μέση Ηλιακή Ημέρα

Από τον Μέσο Ήλιο προκύπτει η **Μέση Ηλιακή Ημέρα που είναι η χρονική διάρκεια μεταξύ δύο διαδοχικών διαβάσεων του Μέσου Ηλίου από τον ίδιο Μεσημβρινό της Γης.**

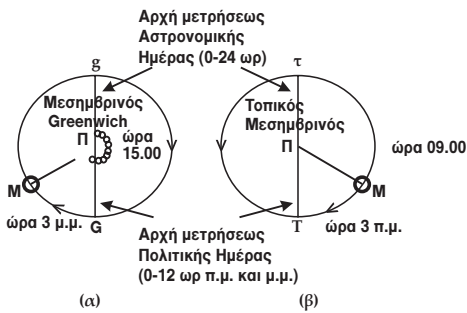
Κατά συνέπεια, σε μια Μέση Ηλιακή Ημέρα, ο Μέσος Ήλιος κινούμενος κατά την ανάδρομη φορά, εξ ανατολών προς δυσμάς, συμπληρώνει μία πλήρη περιφορά (**360°**) γύρω από τη Γη σε **24 μέσες ηλιακές ώρες.**

Επομένως τόξο **15°** αντιστοιχεί σε **1 μέση ώρα** η οποία υποδιαιρείται σε **60 πρώτα λεπτά** και έκαστο πρώτο περιλαμβάνει **60 δευτερόλεπτα.**

Η **Πολιτική Ημέρα** αντιστοιχεί στη Μέση Ηλιακή Ημέρα αλλά χωρίζεται σε **δύο 12ωρα** πριν και μετά μεσημβρία, με τις αντίστοιχες ενδείξεις **π.μ.** (προ μεσημβρίας) και **μ.μ.** (μετά μεσημβρία). Αποτελεί μία συμβατική ρύθμιση που εξυπηρετεί την καθημερινή πρακτική των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων.

Η **Αστρονομική** (προσοχή **όχι** αστρική) **Ημέρα** χαρακτηρίζεται η **Μέση Ηλιακή Ημέρα**, όταν οι ώρες αριθμολογούνται από **0 έως 24** με αρχή τα μεσάνυχτα. Η **24ωρη** αριθμολόγηση των ωρών του Μέσου Ηλιακού Χρόνου, σε ό,τι αφορά την Αστρονομική Ναυσιπλοΐα, εξυπηρετεί τις ανάγκες πινακοποίησεως των στοιχείων της ταυτότητας δηλαδή της Ωρικής Γωνίας και της Αποκλίσεως των ουρανίων σωμάτων στο **Almanac**, τα οποία είναι απαραίτητα στους υπολογισμούς μας.

Η **24ωρη** μέτρηση του χρόνου εξυπηρετεί επίσης τον συσχετισμό γεγονότων που συμβαίνουν σε τόπους με διαφορετική ώρα, όπως εξηγείται λεπτομερώς στα περί μετατροπών του χρόνου. Π.χ. μία αεροπορική πτήση ξεκινά από την Αθήνα ώρα Ελλάδος **11.00** που αντιστοιχεί σε ώρα Αγγλίας **09.00** και φθάνει στο Λονδίνο

Σχήμα 3: Πολιτική και Αστρονομική Ημέρα Τόπου και Greenwich (στο σχήμα έχουμε τον Ισημερινό σε κάτοψη από τον Βόρειο Πόλο-Π).

Εικόνα 4: Το Αστεροσκοπείο Γκρήνουϊτς

τοπική ώρα **12.00** που αντιστοιχεί σε χρόνο Αθήνας **14.00**, διότι η Αθήνα έχει χρόνο μεγαλύτερο κατά **2** ώρες από το Λονδίνο.

Εξ' άλλου, η συμπλήρωση της διάρκειας των 365,24 (περίπου) Μέσων Ηλιακών Ημερών μας δίδει την άλλη βασική μονάδα του γήινου χρόνου, που είναι το Μέσο Ηλιακό Έτος στο οποίο η Γη συμπληρώνει την τροχιά της περί τον Ήλιο, και το οποίο (Έτος) έχει αφετηρία την 1 Ιανουαρίου, ως πολιτικό πλέον ημερολόγιο.

Χρόνος Τοπικός και Γκρήνουϊτς

Μετά την προαναφερθείσα ρύθμιση του Μέσου Ηλίου, από τον οποίο προκύπτει η Μέση Ηλιακή Ημέρα (Πολιτική ή Αστρονομική) μπορούμε πλέον απ' ενός να έχουμε σταθερό χρόνο για τους υπολογισμούς και τις δραστηριότητές μας και απ' ετέρου να συνδέουμε χρονικά και εύκολα τους διάφορους τόπους της Γης, όπως εξηγούμε παρακάτω.

Εξ' άλλου, τηρώντας Μέσο Ηλιακό Χρόνο, δεν διαφοροποιούμεθα στην πράξη από τον Αληθή Ήλιο που ρυθμίζει την ζωή μας, αφού Μέσος και Αληθής Ήλιος απομακρύνονται αλλήλων κατά τα λίγα λεπτά της εξισώσεως του χρόνου.

Καθώς λοιπόν η Γη περιστρέφεται περί τον άξονά της, η πολιτική ή αστρονομική ημέρα και οι υποδιαιρέσεις τους (ώρες, λεπτά, δευτερόλεπτα) μετρώνται με αφετηρία τη διάβαση του Μέσου Ηλίου (M) από τον άνω (T) ή κάτω (τ) Ημimesημβρινό μας, το Μεσημέρι ή τα Μεσάνυχτα αντιστοίχως, όπως φαίνεται στο σχήμα 3β. Συνεπώς έκαστος τόπος έχει τον δικό του χρόνο που

καλείται **Τοπικός Μέσος Χρόνος (T.M.X.)** και στη διεθνή ορολογία **Local Mean Time (L.M.T.)**.

Επειδή όμως μας χρειάζεται μία αφετηρία για τον συσχετισμό των χρόνων των διαφόρων τόπων, καθιερώθηκε ως Μεσημβρινός αναγωγής ή **Πρώτος Μεσημβρινός (Prime Meridian)** με γεωγραφικό μήκος **0°**, ο διερχόμενος από το αστεροσκοπείο του Γκρήνουϊτς (Greenwich Royal Observatory) της Αγγλίας. Ο Μέσος Ήλιος διερχόμενος από τον άνω (G) ή κάτω (g) Ημimesημβρινό του Greenwich, το Μεσημέρι ή τα Μεσάνυχτα δίδει την πολιτική ή αστρονομική ημέρα αντιστοίχως για το Γκρήνουϊτς, όπως φαίνεται στο σχήμα 3α.

Ο χρόνος αυτός καλείται **Μέσος Χρόνος Γκρήνουϊτς-Greenwich Mean Time (G.M.T.)**, τον οποίο τηρούν ανελλιπώς όλα τα πλοία με ειδικά χρονόμετρα μεγίστης ακριβείας, διότι είναι το βασικό και πρωταρχικό στοιχείο όλων των υπολογισμών της Αστρονομικής Ναυσιπλοΐας, αλλά και συσχετισμού των διαφόρων χρόνων.

Αρχικά, ο *Χάμφρυ Δούκας του Γκλόστερ* έχτισε το 1423 ένα παρατηρητήριο στον λόφο του Greenwich (σωστή ελληνική προφορά: Γκρήνιτς), στον ομώνυμο σημερινό δήμο στην νότια όχθη του Τάμεση, στην περιφέρεια του Λονδίνου. Το 1958 το Αστεροσκοπείο μεταφέρθηκε στις σύγχρονες εγκαταστάσεις του Σάσεξ (ΝΔ Αγγλία) στις οποίες δόθηκε η ονομασία «Φλάμστηντ Χάουζ» προς τιμή του διάσημου Άγγλου αστρονόμου *John Flamsteed* (1646-1719) ο οποίος ονομάσθηκε το 1675 πρώτος βασιλικός αστρονόμος, από τον Βασιλέα Κάρολο Β'. Στις νέες εγκατα-

στάσεις υπάρχει το τηλεσκόπιο «Ισαάκ Νεύτων» διαμέτρου 2,5 μέτρων. Αλλά η αρχική θέση και ονομασία του Greenwich προσδιορίζουν πάντα τον Πρώτο Μεσημβρινό (Prime Meridian) της Γης.

Το Στοιχείο του Γεωγραφικού Μήκους (λ)

Γεωγραφικό Μήκος (λ) και Χρόνος

Εφόσον η θέση των διαφόρων τόπων (**T**) της Γης προσδιορίζεται ως προς τον πρώτο μεσημβρινό του Γκρήνουϊτς (**G**) με το γεωγραφικό μήκος λ , τούτο αποτελεί τον απαραίτητο σύνδεσμο του **LMT** με τον **GMT**. Η σύνδεση αυτή γίνεται εύκολα κατανοητή με το ακόλουθο παράδειγμα που απεικονίζεται και στο σχήμα 5.

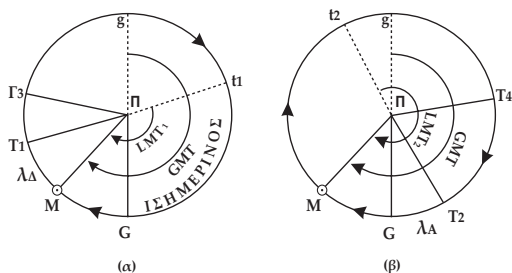
Έστω ένας τόπος (**T₁**) με $\lambda = 75^\circ \Delta$ στο σχήμα 5α, και ένας τόπος (**T₂**) με $\lambda = 30^\circ \Lambda$ στο σχήμα 5β. Τα μήκη δίδονται σε ακέραιες μοίρες για λόγους απλοποιήσεως του παραδείγματος αλλά μπορούν να έχουν μοίρες, πρώτα και δέκατα του πρώτου.

Περίπτωση Δυτικού Τόπου **T₁** (σχήμα 5α)

Ο Μέσος Ήλιος (**M**) κατά την ημερήσια περιφορά του γύρω από τη Γη με δυτική κατεύθυνση και γωνιακή ταχύτητα ακριβώς 15° ανά 1 ώρα καλύπτει τη γωνιακή απόσταση **GT₁**, δηλαδή το δυτικό μήκος έστω των 75° , σε 5 ώρες. Τούτο σημαίνει ότι ο τόπος **T₁** βρίσκεται 5 ώρες δυτικότερα του Γκρήνουϊτς. Κατά συνέπεια όταν ο Ήλιος περνά από τον Μεσημβρινό **PG**, το Γκρήνουϊτς θα έχει μεσημβρία δηλαδή **GMT = 12ωρ 00λ** αλλά ο χρόνος του δυτικού τόπου **T₁** θα είναι **LMT₁ = 07 ωρ 00λ** ($12 - 5$) αφού 5 ώρες απαιτούνται για να διασχίσει ο Ήλιος το μήκος των 75° και να φθάσει στον Μεσημβρινό **ΠΤ₁**. Αντιθέτως, όταν ο Ήλιος περνά από τον Μεσημβρινό **ΠΤ₁** και ο τόπος **T₁** έχει **LMT₁ = 12ωρ 00λ**, ο χρόνος για έναν παρατηρητή στο Γκρήνουϊτς θα είναι **GMT = 17ωρ 00λ** ($12 + 5$) αφού πριν 5 ώρες ο Ήλιος πέρασε από το Γκρήνουϊτς. Επομένως για τόπους με δυτικό μήκος ισχύει πάντα ότι **LMT < GMT** κατά τον χρόνο που αντιστοιχεί στο τόξο του γεωγραφικού τους μήκους λ .

Περίπτωση Ανατολικού Τόπου **T₂** (σχήμα 5β)

Ο Ήλιος καλύπτει τη γωνιακή απόσταση **T₂G** δηλαδή το ανατολικό μήκος έστω των 30° σε 2 ώρες. Επειδή ο τόπος **T₂** βρίσκεται 2 ώρες ανατολικότερα του Γκρήνουϊτς, όταν αυτός έχει μεσημέ-

Σχήμα 5: Μήκος και Χρόνος

ρι δηλαδή **LMT₂ = 12 ωρ. 00λ**, ο χρόνος του Γκρήνουϊτς θα είναι **GMT = 10 ωρ. 00λ** ($12 - 2$) αφού 2 ώρες χρειάζονται για να διασχίσει ο Ήλιος το μήκος των 30° και να φθάσει στον Μεσημβρινό Γκρήνουϊτς. Αντιθέτως όταν ο Ήλιος περνά από τον Μεσημβρινό **PG** και ο Γκρήνουϊτς έχει **GMT = 12ωρ. 00λ**, ο χρόνος για τον τόπο **T₂** θα είναι **LMT₂ = 14ωρ 00λ** ($12+2$) αφού πριν 2 ώρες ο Ήλιος πέρασε από τον Μεσημβρινό **ΠΤ₂**. Επομένως για τόπους με ανατολικό μήκος ισχύει πάντα ότι **LMT > GMT** κατά τον χρόνο που αντιστοιχεί στο τόξο του γεωγραφικού τους μήκους (λ).

Περίπτωση Τόπων Ομωνύμου (Αν. ή Δυτ.) Μήκους

Όσα προαναφέρθηκαν για τη σύγκριση μεταξύ των χρόνων αφενός του Γκρήνουϊτς και αφετέρου ενός τόπου Ανατολικού ή Δυτικού, ισχύουν και για τη σύγκριση μεταξύ των χρόνων δύο οιαδήποτε τόπων Ανατολικού ή Δυτικού Μήκους. Π.χ. στο σχήμα 5β ο χρόνος του ανατολικού τόπου **T₄** θα είναι μεγαλύτερος από τον χρόνο του επίσης Ανατολικού τόπου **T₂** και αντιστρόφως ο **T₂** θα έχει χρόνο μικρότερο, αφού ο Ήλιος περνά πρώτα από τον μεσημβρινό του **T₄** και μετά από τον **T₂**. Ομοίως στο σχήμα 5α ο Δυτικός Τόπος **T₁** θα έχει χρόνο μεγαλύτερο του δυτικότερου τόπου **T₃** και αντιστρόφως. Σε κάθε περίπτωση η διαφορά χρόνου μεταξύ των δύο τόπων θα αντιστοιχεί στη διαφορά του μήκους αυτών.

Γενικός Κανόνας Συνδέσεως Χρόνου και Μήκους

Από τα προηγούμενα συνάγεται ο γενικός κανόνας που συνδέει τον Χρόνο με το Μήκος και τις μετατροπές των χρόνων από τόπο σε τόπο:

«Οι ανατολικότεροι τόποι έχουν χρόνο μεγαλύτερο από τους δυτικότερους και αντιστρόφως οι δυτικότεροι τόποι έχουν χρόνο μικρότερο από τους ανατολικότερους. Η προκύπτουσα διαφορά χρόνου αντιστοιχεί πάντα στη διαφορά μήκους (Δλ) των δύο τόπων».

Επειδή στον κανόνα αυτόν συνδέονται μονάδες χρόνου με μονάδες τόξου (Δλ), είναι απαραίτητη η μετατροπή των τόξων σε χρόνους.

Μετατροπή Τόξων Μήκους σε Χρόνο

Είναι γνωστόν ότι ο Μέσος Ήλιος συμπληρώνει την φαινομένη ημερήσια περιφορά του γύρω από τη Γη δηλαδή τόξο **360° σε 24 ώρες**. Επομένως η αντιστοιχία μονάδων τόξων και χρόνου προκύπτει από την αναλογία **360°/24ωρ.** και των υποδιαίρεσεων των δύο μονάδων. Άρα:

15°	= 1ώρα (ή 60λ).
1° (ή 60')	= 4 λεπτά
15'	= 1 λεπτό (ή 60 δλ).
1'	= 4 δευτερόλεπτα

Για λόγους ευκολίας, οι μετατροπές αυτές από 0° έως 360° δίδονται σε Πίνακα του Almanac (Conversion of Arc to Time).

Μετατροπή GMT σε LMT και αντιστρόφως

Όλα τα προαναφερθέντα περί μήκους και χρόνου συνοψίζονται στην αλγεβρική εξίσωση: **LMT = GMT ± λ** όπου το + αντιστοιχεί σε **λ ανατολικό** και το (-) αντιστοιχεί σε **λ δυτικό**. Είναι προφανές ότι εάν πρέπει να λυθούν οι εξισώσεις ως προς GMT τότε τα πρόσημα αντιστρέφονται.

Π.χ. μία παρατήρηση έγινε σε **GMT = 17ωρ 23λ 40δλ**. Ζητούνται οι αντίστοιχοι τοπικοί χρόνοι (LMT): για τόπο T₁ με λ₁ = 45° 30' Δ και τόπο T₂ με λ₂ = 30° 20' Α. Μετατρέποντας τα γεωγραφικά μήκη σε χρόνους έχουμε: λ₁ = 45° 30' = 3ωρ 2λ και λ₂ = 30° 20' = 2ωρ 1λ 20 δλ. Επομένως ο Δυτικός τόπος T₁ θα έχει: **GMT = 17 ωρ 23λ 40δλ -λ₁ (3 ωρ 2λ 00δλ) = LMT₁ = 14 ω 21λ 40 δλ**

Ενώ ο Ανατολικός τόπος T₂ θα έχει: **GMT = 17ωρ 23λ 40δλ +λ₂ (2ωρ1λ 20δλ) = LMT₂ = 19ωρ 25λ 00δλ.**

Με την ίδια διαδικασία και αντιστροφή σημείων (+), (-) προκύπτει ο GMT.

Εφόσον το γεωγραφικό μήκος συνδέει GMT και LMT είναι προφανές ότι από τη διαφορά αυτών των χρόνων μπορεί να προκύψει το γεω-

γραφικό μήκος του παρατηρητή, όπως εξηγείται συνοπτικά παρακάτω.

Προσδιορισμός του Μήκους με τον Χρόνο

Ο υπολογισμός του μήκους βασίζεται στη διαφορά μεταξύ χρόνου Γκρήνουϊτς (GMT) και Τοπικού Χρόνου (LMT) ο οποίος αντιστοιχεί στον μεσημβρινό που βρίσκεται το πλοίο. Διότι ο χρόνος μετράται από 0 έως 24 ώρες δηλαδή τόξο 0° έως 360° επί του Ισημερινού, και το γεωγραφικό μήκος μετράται επίσης επί του Ισημερινού από 0° έως 180° Ανατολικά ή Δυτικά του Γκρήνουϊτς. Κατά συνέπεια, και εφόσον είναι γνωστή η διαφορά μεταξύ GMT και LMT, θα είναι γνωστό και το γεωγραφικό μήκος που θα ισούται με τη διαφορά των GMT και LMT εκφρασμένη τώρα σε τόξο.

Π.χ. ένα πλοίο έχει αποπλεύσει από το Λονδίνο (χρόνος Γκρήνουϊτς) προς Δυτική κατεύθυνση. Μετά πλου έστω Χ ημερών, ο τοπικός χρόνος του πλοίου είναι LMT 10.00 και ταυτόχρονα έχουμε GMT 1200. Επομένως, εφόσον **GMT - LMT = 1200 - 10.00 = 2ωρ** και **1 ώρα = 15°**, ο Μεσημβρινός στον οποίο βρίσκεται το πλοίο Χ ημέρες μετά τον απόπλου του θα αντιστοιχεί σε **2x15° = 30° Δυτικό Μήκος**.

Ιστορική Αναδρομή

Η προαναφερθείσα θεωρητική διαδικασία ήταν βέβαια ανέκαθεν γνωστή. Αλλά προϋποθέτει τη δυνατότητα ακριβούς τηρήσεως του GMT στο πλοίο και η δυνατότητα αυτή δεν υπήρχε παλαιότερα διότι δεν υπήρχαν τα χρονόμετρα ακριβείας που υπάρχουν σήμερα. Οι παλαιοί ναυτικοί προσδιόριζαν το στίγμα τους, άρα και το μήκος τους, βασιζόμενοι στην αναμέτρηση η οποία όμως ουδέποτε, και πολύ περισσότερο με το μηχανικό δρομόμετρο της εποχής εκείνης, ήταν ακριβής με αποτέλεσμα να προκύπτουν σοβαρά λάθη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ναυτικό ατύχημα ολόκληρης Μοίρας του Βρετανικού Στόλου η οποία το 1707 εξώκοιλε στα Νησιά Σίλλου του Ν.Δ. άκρου της Αγγλίας.

Το 1714 η Βρετανική Κυβέρνηση πρόσφερε 20.000 λίρες σε όποιον κατόρθωνε να προσδιορίσει το γεωγραφικό μήκος εν πλω, με ακρίβεια μισής μοίρας. Το 1734 ο John Harrison, γιος μαραγκού από το Γιορκσάιρ παρουσίασε στην **Επιτροπή Γεωγραφικού Μήκους** του Βρετανικού

Ναυαρχείου το πρώτο του ναυτικό χρονόμετρο που φαίνεται στη φωτογραφία 6 και ζύγιζε περίπου 35 κιλά.

Οι δοκιμές έδωσαν ικανοποιητικά αποτελέσματα και η επιτροπή του χορήγησε 500 λίρες για να βελτιώσει το αρχικό μοντέλο. Πέρασαν 25 χρόνια στα οποία ο Harrison κατασκεύασε τρία ακόμη χρονόμετρα από τα οποία το τελευταίο είχε μέγεθος ενός μεγάλου επιτραπέζιου ωρολογίου.

Τον **Νοέμβριο 1761** του Βρετανικό πολεμικό **HMS Deptford** με κυβερνήτη τον Πλοίαρχο **Digger**, εφοδιασμένο με το χρονόμετρο **No4 του Harrison** υπό τον έλεγχο του γιου του William, απέπλευσε από την Αγγλία με προορισμό την Τζαμάικα όπου κατέπλευσε τον **Ιανουάριο του 1762**.

Σκοπός του πλου ήταν η πρώτη επίσημη δοκιμή υπολογισμού του μήκους συναρτήσει του χρόνου. Μετά 9 ημέρες, η αναμέτρηση έδωσε γεωγραφικό μήκος **13° 50' Δυτικό** ενώ ταυτόχρονα ο William χρησιμοποιώντας το χρονόμετρο υπολόγισε μήκος **15° 19' Δυτ** (διαφορά μήκους 1°,5 περίπου δηλαδή περίπου 90 ν. μίλια) και ότι τηρώντας την ίδια πορεία θα συναντούσαν την Μαδέρα, ενδιάμεσο σταθμό του πλου, το επόμενο πρωί. Πράγματι, την επομένη και σε ώρα πλοίου 06.00 οι οπτήρες του πλοίου ανέφεραν ξηρά που ήταν το νησί Πόρτο Σάντο, γειτονικό της Μαδέρας. Μετά δίμηνο πλου, όταν το H.M.S. Deptford κατέπλευσε στην Τζαμάικα, το **χρονόμετρο No 4 Harrison** είχε χάσει μόνο **15 δευτερόλεπτα**.

Μετά την προαναφερθείσα επίσημη δοκιμή, το χρονόμετρο Harrison έγινε αποδεκτό και χρησιμοποιήθηκε για τη ναυσιπλοΐα για πρώτη φορά το **1763** επί του Αγγλικού πολεμικού **H.M.S. Centurion** κατά τον πλου από Αγγλία σε Λισσαβώνα, υπό την επίβλεψη του ίδιου του J. Harrison. Ένα παλιό και πολύ σοβαρό μέχρι τότε πρόβλημα της ναυσιπλοΐας είχε λυθεί. Η σπουδαιότητα του επιτεύγματος αυτού και για τα δεδομένα της εποχής εκείνης, γίνεται καλύτερα αντιληπτή εάν ληφθεί υπόψη πρώτον, ότι δεν είχε καθιερωθεί ακόμη η μέθοδος υπολογισμού της Ευθείας Μαρκ με την οποία εύκολα υπολογίζεται η θέση του πλοίου και δεύτερον, ότι λόγω της γενικότερης γεωγραφικής διαμόρφωσης των ηπειρών και των ωκεανών, τα περισσότερα ναυτικά δρομολό-

Φωτό 6: Το αρχικό χρονόμετρο Harrison.

για γίνονται κατά την γενική κατεύθυνση Ανατολή-Δύση, δηλαδή του γεωγραφικού μήκους.

Σημείωση

Τα αφορώντα τα ονόματα των Αγγλικών πολεμικών και τις δοκιμές επ' αυτών του Χρονόμετρου Harrison, ελήφθησαν από τον συγγραφέα μετά αίτησή του από το Βρετανικό Ναυαρχείο, μέσω του εν Αθήναις Άγγλου Ναυτικού Ακολουθού Πλοιάρχου W.K. Benbow R.N., τον Ιανουάριο του 1998.

Ωρα Πλοίου

Στα παλαιότερα χρόνια τα πλοία τηρούσαν έναν σταθερό ωριαίο Αληθή Ηλιακό Χρόνο, με αφετηρία την παρατηρούμενη Μεσημβρινή Διάβαση Ηλίου.

Το ωρολόγιο του πλοίου μπορούσε να ελεγχθεί και διορθωθεί τουλάχιστον τρεις φορές την ημέρα με παρατήρηση του Ηλίου. Πρώτα κατά τη μεσημβρινή διάβαση Ηλίου οπότε το μετρούμενο ύψος του είναι μέγιστον και το Αληθές Αζιμούθ αυτού ακριβώς 000° ή 180°. Τότε ακριβώς η καμπάνα της Γέφυρας του πλοίου χτυπούσε μεσημβρία και τα ωρολόγια ρυθμιζόντο να δείχνουν ακριβώς **12η** ώρα.

Οι δύο άλλες χρονικές στιγμές ελέγχου του ωρολογίου ήταν κατά τη Δύση και Ανατολή του

Ηλίου οπότε υπολογίζεται η Ωρική Γωνία του Αληθούς Ηλίου συναρτήσει του πλάτους (Φ) της αναμετρήσεως και της γνωστής αποκλίσεως (δ) του Ηλίου κατά τη συγκεκριμένη ημερομηνία. Δεδομένου δε ότι η Ωρική Γωνία ισούται με χρόνο, οι αντίστοιχες ώρες προστιθέμενες ή αφαιρούμενες στο χρόνο μεσημβρινής διαβάσεως 12.00, έδιναν την ώρα που έπρεπε να δείχνουν τα ωρολόγια του πλοίου κατά τη Δύση και Ανατολή Ηλίου αντίστοιχα.

Η ώρα πριν ή μετά την 12η της μεσημβρινής διαβάσεως, μπορεί να υπολογισθεί ακριβώς και όταν το Αζιμούθ του Ηλίου είναι 090° ή 270° , υπό ορισμένες προϋποθέσεις που δεν ισχύουν πάντοτε (δεν εξετάζονται εδώ). Επομένως ο **Τοπικός Χρόνος** που έδειχναν τα ωρολόγια του πλοίου, ήταν δυνατό να ελέγχεται και διορθώνεται τρεις ή πέντε φορές την ημέρα, με την προϋπόθεση ότι δεν υπήρχε νέφωση που εμπόδιζε την παρατήρηση του Ηλίου. Αυτός ο **Τοπικός Χρόνος** συγκρινόταν με τον **Χρόνο Γκρήνουϊτς** που έδειχνε το χρονόμετρο πλοίου, μετά την καθιέρωσή του για τον υπολογισμό του γεωγραφικού μήκους, όπως προαναφέρθηκε.

Παρατηρήσεις

- α) *Η καμπάνα της Γέφυρας βρίσκεται ακόμη και σήμερα, στο πίσω μέρος της Άνω Γέφυρας των Πολεμικών Πλοίων και επ' αυτής είναι χαραγμένα το όνομα και ο διακριτικός αριθμός του Πλοίου. Σήμερα χρησιμοποιείται για να σημαίνει τις ώρες της 4ωρης Φυλακής εν Πλω (ένας κτύπος οι μισές ώρες και δύο κτύποι οι ολόκληρες).*
- β) *Ωρική γωνία ουράνιου σώματος είναι η σφαιρική γωνία που σχηματίζεται στον Πόλο μεταξύ του μεσημβρινού μας και του Ωρικού Κύκλου του Σώματος (Τοπική ή Γκρήνουϊτς).*

Ώρα Ζώνης (Ω.Ζ.) - Zone Time (Ζ.Τ.)

Ένα πλοίο είναι αδύνατο στην πράξη να τηρεί ακριβώς τον LMT διότι θα έπρεπε να διορθώνει συνέχεια τον χρόνο του καθώς διασχίζει τους διάφορους μεσημβρινούς, εκτός εάν πλέει ακριβώς επί Μεσημβρινού δηλαδή με κατεύθυνση Βορράς - Νότος. Εξάλλου, είναι απαραίτητο να τηρείται στο πλοίο σταθερός χρόνος για μεγάλα χρονικά διαστήματα ώστε να προγραμματίζεται και εκτελείται ομαλά η εν πλω υπηρεσία.

Ανάλογες απαιτήσεις συντονισμού και συνεργασίας διαμορφώθηκαν και για την τήρηση ενιαίου χρόνου στην ξηρά. Παλαιότερα τα ωρολόγια των διαφόρων πόλεων έδειχναν **τοπικό αληθνή ηλιακό χρόνο** που βασιζόταν στη μεσημβρινή διάβαση του Ηλίου από τον συγκεκριμένο τόπο. Αλλά η βιομηχανική επανάσταση, η εμφάνιση του σιδηροδρόμου που συνέδεε ταχύτατα πόλεις και χώρες με διαφορετικούς τοπικούς χρόνους και γενικότερα η ανάπτυξη των μέσων επικοινωνίας επέβαλλαν τον χρονικό συντονισμό μεταξύ των διαφόρων τόπων.

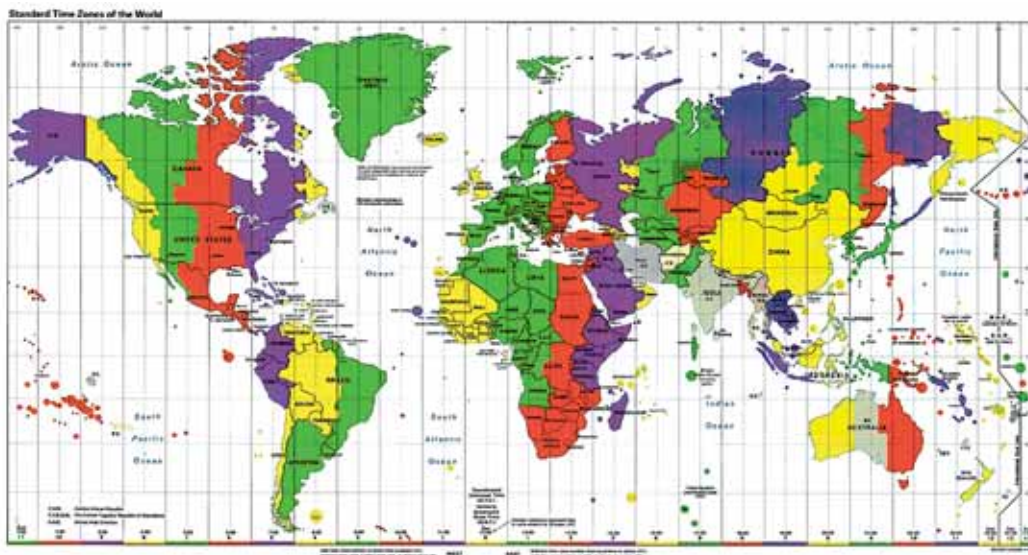
Εξάλλου, και μέσα στην επικράτεια μιας χώρας δεν ήταν πλέον δυνατό να τηρείται το πλήθος των τοπικών χρόνων που αντιστοιχούν στις διάφορες πόλεις, χωριά και τοποθεσίες της ίδιας χώρας. Το πρόβλημα ήταν οξύτερο για κράτη που απλώνονται σε μεγάλο γεωγραφικό μήκος.

Κατά το 1878, ο καταγόμενος από την Σκωτία Καναδός Sanford Fleming πρότεινε τη διαίρεση της γήινης επιφάνειας κατά την έννοια του γεωγραφικού μήκους σε **24 ωριαίες ατράκτους** μέσα στις οποίες να τηρείται απ' όλους τους τόπους η ίδια ώρα. Το 1883 η διεθνής σύσκεψη της **Ουάσινγκτον** χώρισε την υδρόγειο σε 24 ωριαίες ατράκτους που εικονίζονται στον χάρτη 7 και καθιέρωσε την **Ώρα Ζώνης** ή Σταθερό ή Επίσημο Χρόνο (Zone Time ή Standard Time ή Temps Legal) που εξηγείται στην συνέχεια. Σταδιακά όλες οι χώρες αποδέχτηκαν αυτό το **Ομοίμορφο Σύστημα Χρόνου** (Uniform Time System). Η **Ελλάδα** προσχώρησε στο σύστημα των Ωρικών Ζωνών την **15η Ιουλίου 1916**.

Οι Ωρικές Ζώνες

Η Υδρόγειος χωρίζεται κατά την έννοιαν Ανατολή - Δύση όπως φαίνεται στον χάρτη 7, σε **24 ζώνες** εκάστη των οποίων έχει **εύρος 15°** . Κέντρο του Ομοίμορφου Συστήματος Χρόνου είναι ο **Μεσημβρινός Γκρήνουϊτς** εκατέρωθεν του οποίου **7,5** μοίρες απλώνεται η Ζώνη με χαρακτηριστικόν **Ο ή Ζ**. Όλοι οι τόποι μέσα στη **Ζώνη Ο** τηρούν **GMT** δηλαδή τον τοπικό χρόνο του κεντρικού μεσημβρινού Γκρήνουϊτς.

Οι υπόλοιπες Ζώνες εκτείνονται Ανατολικά και Δυτικά της Ζώνης **Ο** και τηρούν τον τοπικό χρόνο του κεντρικού μεσημβρινού τους, ο οποίος απέχει από τον μεσημβρινό Γκρήνουϊτς ένα ακέραιο πολλαπλάσιο των **15°** μήκους.

Χάρτης 7: Ωρικές Ζώνες.

Το πολλαπλάσιο αυτό αποτελεί το **Χαρακτηριστικό Ζώνης** το οποίο είναι:

-1 έως -12 για τα Ανατολικά και +1 έως +12 για τα Δυτικά μήκη.

Επομένως ο **Χρόνος εκάστης Ζώνης Ζ.Τ. (Zone Time)** διαφέρει από τον **GMT** κατά έναν ακέραιο αριθμό ωρών που δίδεται από το **Χαρακτηριστικό της Ζώνης ZD (Zone Description)**. Τα πρόσημα (+ ή -) των χαρακτηριστικών αυτών έχουν πάντοτε την έννοια ότι **αφαιρούμενα ή προστιθέμενα στην Ζ.Τ. δίδουν GMT και αντίστροφως**, σύμφωνα με τον γνωστό γενικό κανόνα ότι οι ανατολικότεροι τόποι έχουν χρόνο μεγαλύτερο από τους δυτικότερους και αντίθετως.

Π.χ. εάν η Μόσχα έχει $ZT = 17\omega\rho\ 30\lambda$ και ανήκει στην Ζώνη με $Z.D. -4$, τότε ο αντίστοιχος χρόνος Γκρήνουϊτς θα είναι:

$$GMT = 17\omega\rho\ 30\lambda - 4\omega\rho = 13\omega\rho\ 30\lambda.$$

Αντίθετως εάν έχουμε $GMT = 0910$, η Ώρα Ζώνης στην Ελλάδα η οποία βρίσκεται στη Ζώνη με $Z.D. -2$, θα είναι:

$$ZT = 09\omega\rho\ 10\lambda + 2\omega\rho = 11\omega\rho\ 10\lambda$$

Δεδομένου ότι η **Ζώνη 0** εκτείνεται $7^{\circ},5$ εκατέρωθεν του μεσημβρινού (0°) του Γκρήνουϊτς, η **Ζώνη 12** διχοτομείται από τον μεσημβρινό 180° σε δύο ημιζώνες εκ των οποίων η μία έχει **ZD-12** και η άλλη **ZD+12** όπως φαίνεται στον χάρτη 7. Οι τόποι εντός ολόκληρης της Ζώνης

12 έχουν τον ίδιο τοπικό χρόνο (ΖΤ) αλλά με διαφορετική ημερομηνία εκατέρωθεν του μεσημβρινού των 180° . Επομένως κατά τη διάβαση του Μεσημβρινού 180° αλλάζουμε ημερομηνία όπως εξηγείται στα επόμενα.

Εν πλω, το ZD μπορεί να προσδιορισθεί εύκολα με τη βοήθεια του γεωγραφικού μήκους (λ) του στίγματος του πλοίου. Δηλαδή εφόσον ο κεντρικός μεσημβρινός εκάστης Ζώνης απέχει από το Γκρήνουϊτς κατά το **ZD** και τα όρια εκάστης ζώνης εκτείνονται $7^{\circ},5$ εκατέρωθεν του κεντρικού μεσημβρινού της, τότε σε κάθε περίπτωση το **ZD** θα είναι το ακέραιο πληλίκιο της σχέσεως:

$$ZD = (\lambda + 7^{\circ},5) : 15^{\circ} \text{ διότι}$$

α. εάν μεν το λ είναι πριν τον κεντρικό μεσημβρινό, τότε η πρόσθεση $7^{\circ},5$ φθάνει ή υπερβαίνει τον κεντρικό μεσημβρινό που απέχει από το Γκρήνουϊτς το ακέραιο πολλαπλάσιο των 15° που αντιστοιχεί στο ZD.

β. εάν δε, το λ είναι μετά τον κεντρικό μεσημβρινό, τότε η πρόσθεση $7^{\circ},5$ φθάνει ή υπερβαίνει το όριο της Ζώνης της οποίας όμως το ZD αντιστοιχεί στον κεντρικό μεσημβρινό της. Π.χ. θα έχουμε ZD για $\lambda = 47^{\circ}\ 40' \text{ A}$ και $\lambda = 72^{\circ}\ 20' \text{ Δ}$:

$$\alpha) 47^{\circ}\ 40' \text{ A} + 7^{\circ}\ 30' = 55^{\circ}\ 10' : 15^{\circ} = ZD - 3$$

$$\beta) 72^{\circ}\ 20' \text{ Δ} + 7^{\circ}\ 30' = 79^{\circ}\ 50' : 15^{\circ} = ZD + 5$$

Συμβατικός Χρόνος

Η εξηγηθείσα στα προηγούμενα Ώρα Ζώνης (Ζ.Τ.) αφορά χρόνο τηρούμενο στις αντίστοιχες ωρικές ατράκτους των οποίων τα όρια είναι συγκεκριμένοι μεσημβρινοί. Η τήρηση του χρόνου αυτού στην ανοικτή θάλασσα δεν παρουσιάζει δυσχέρεια και τα πλοία αλλάζουν την ώρα τους καθώς εισέρχονται από την μία στην άλλη ωρική ζώνη, όπως εξηγείται παρακάτω στα περιΐλλα της Ώρας Ζώνης.

Στις χερσαίες εκτάσεις τα όρια των κρατών δεν συμπίπτουν με τα όρια των ωρικών ζωνών. Ένα κράτος είναι δυνατό να βρίσκεται ολόκληρο μέσα σε μία ωρική άτρακτο ή τμήμα αυτού να ανήκει σε παρακείμενη ωρική ζώνη. Εξΐ άλλου, τα μεγάλα κράτη απλώνονται σε δύο ή περισσότερες ωρικές ατράκτους. Αλλά η τήρηση διαφορετικής ώρας ζώνης σε παρακείμενα τμήματα του ίδιου κράτους θα δημιουργούσε δυσκολία στην διεκπεραίωση διαφόρων υποθέσεων τόσο εντός του Κράτους όσο και στις διεθνείς σχέσεις.

Γΐ αυτό καθιερώθηκε και ο **Συμβατικός Χρόνος** δηλαδή η **ενιαία Ώρα Ζώνης** που τηρείται στις διάφορες περιοχές ενός κράτους, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του κράτους αυτού και ανεξαρτήτως της Ζώνης στην οποία βρίσκονται τα διάφορα τμήματα του κράτους. Π.χ. η Ελλάδα ανήκει στην Ανατολική Ζώνη Β(-2) αλλά το βορειοδυτικό άκρο της Κέρκυρας εισέρχεται στην Ζώνη Α(-1). Το τμήμα αυτό δεν ακολουθεί τον κανονικό χρόνο της ζώνης (Α) αλλά τον χρόνο ζώνης (Β), δηλαδή έχει συμβατικό χρόνο.

Θερινή Ώρα

Η θερινή ώρα είναι μια ειδική μορφή συμβατικού χρόνου που καθιερώθηκε για πρώτη φορά από την Αγγλία κατά τον Βΐ Παγκόσμιο Πόλεμο για την αύξηση του χρόνου εργασίας και της πολεμικής παραγωγής, με σύγχρονη οικονομία ηλεκτρικού ρεύματος.

Κατά το καλοκαίρι που η διάρκεια της ημέρας είναι μεγάλη, οι ωροδείκτες τοποθετούνται μία ή και δύο ώρες μπροστά κι έτσι αφενός η εργασία αρχίζει νωρίτερα και αφετέρου γίνεται μεγαλύτερη εκμετάλλευση της ημερινής διάρκειας, με αντίστοιχη μείωση ηλεκτρικής ενέργειας για φωτισμό.

Αλλαγή Ώρας Ζώνης εν Πλω

Μετά την καθιέρωση του συστήματος των ωρικών ατράκτων, τα πλοία τηρούν τον Ζ.Τ. της ωρικής ατράκτου στην οποία βρίσκονται, της οποίας το χαρακτηριστικό εύκολα προσδιορίζουν με την γνωστή σχέση: **ZD = (λ+7°,5) :15°**

Έτσι επιτυγχάνεται αφενός η τήρηση σταθερού χρόνου στο πλοίο για μεγάλες περιόδους και αφετέρου ο προγραμματισμός όλης της εν πλω υπηρεσίας σύμφωνα με το ημερήσιο (24ωρο) τόξο του Ηλίου που ρυθμίζει τη ζωή, δεδομένου ότι μέσα στην ωρική άτρακτο, η ωριαία (15°) κίνηση του Ηλίου δεν έχει αισθητή επίδραση στο ημερήσιο πρόγραμμα.

Αλλά όταν το πλοίο εισέρχεται από την μία άτρακτο στην άλλη πρέπει να **αυξάνει ή μειώνει** τον τηρούμενο **Χρόνο Ζώνης** κατά **μιαν ακέραιη ώρα**, αναλόγως του πλου προς **Ανατολάς ή Δυσμάς** αντιστοίχως. Π.χ. ένα πλοίο έχει **ZT 10 20** και πλέοντας Δυτικά εισέρχεται από τη Δυτική Ζώνη **+4** στη Ζώνη **+5**, οπότε τα ωρολόγια θα ρυθμισθούν σε **ZT = 09 20** και αντιθέτως εάν πλέει Ανατολικά ο χρόνος θα αυξηθεί κατά 1 ώρα. Επίσης εάν έχει **ZT 08 40** και πλέοντας Δυτικά εισέρχεται από την Ανατολική **Ζώνη - 5** στην **-4**, η ώρα θα γίνει **ZT 07 40** και αντιθέτως.

Η αλλαγή αυτή διατάσσεται από τον Κυβερνήτη του πλοίου και σημαίνεται από τα μεγάφωνα ώστε να ρυθμισθούν όλα τα ωρολόγια.

Συνδυασμός Αλλαγής Ώρας και Αλλαγής Φυλακών

Επειδή η αλλαγή της Ώρας Ζώνης έχει επίδραση στη συνήθην υπηρεσία και κυρίως στις φυλακές (βάρδιες) του πλοίου, συνιστάται να γίνεται, όχι ακριβώς κατά τον χρόνο που το πλοίο διασχίζει το γεωγραφικό όριο (λ) της ωρικής ατράκτου αλλά: Ώρα **23.30** εάν **προστίθεται 1 ώρα** ή Ώρα **18.30** εάν **αφαιρείται 1 ώρα**.

Με την μέθοδο αυτή:

- δεν επηρεάζονται οι ώρες συσσιτίου και γενικότερα το ημερινό πρόγραμμα του πληρώματος και των επιβατών.
- οι δύο βάρδιες μοιράζονται τη διαφορά χρόνου **εάν ταυτόχρονα γίνει και αλλαγή φυλακής**. Διότι εάν η Ώρα Ζώνης αλλάξει 23.30 και π.χ. η Αΐ φυλακή είχε βάρδια 20.00 - 24.00 και η Βΐ φυλακή 0000 - 0400, τότε κατά την αλλαγή ώρας από 23.30 σε 00.30 της

επομένης, η μεν Α΄ Φυλακή θα έχει κάνει υπηρεσία 3,5 ωρ. (20.00 - 23.30) η δε Β΄ Φυλακή που θα παραλάβει, θα κάνει επίσης 3,5 ωρ. (00.30 - 04.00). Εάν η Ώρα Ζώνης αλλάξει **18.30** και π.χ. η Α΄ Φυλακή έχει βάρδια 16.00 - 20.00, ενώ η Β΄ Φυλακή 20.00 - 24.00, τότε κατά την αλλαγή ώρας από 18.30 σε 17.30, η μεν Α΄ Φυλακή θα έχει κάνει υπηρεσία 2,5 ωρ. (16.00 - 18.30) η δε Β΄ Φυλακή που θα διαδεχτεί την Α΄, θα κάνει επίσης 2,5 ωρ. (17.30 - 20.00).

Δυστυχώς, αυτή η ωραία και πρακτική ρύθμιση αμελείται με αποτέλεσμα την αναστάτωση του προγράμματος και την απεμπόλιση της παραδόσεως.

Ημερομηνία Γκρήνουίτς

Όπως προαναφέρθηκε, ο Χρόνος Ζώνης και ο GMT συνδέονται με το Z.D. Αλλά κατά την μετατροπή του ZT σε GMT ή αντιθέτως είναι ενδεχόμενο να προκύψει και ημερομηνία Γκρήνουίτς διαφορετική από την ημερομηνία της Ωρικής Ζώνης. Τούτο συμβαίνει όταν το Z.D. προστιθέμενο στην Z.T. δίδει αποτέλεσμα μεγαλύτερο των 24 ωρών ή όταν αντιθέτως για να γίνει η αφαίρεση του ZD, πρέπει η ZT να αυξηθεί κατά 24 ώρες, όπως εξηγείται στα επόμενα παραδείγματα:

ZT 1805/1ης Μαΐου+2ωρZD = GMT 2005/1 Μαΐου

ZT 0230/3ης Απριλίου-7ωρZD = GMT 1930/2 Απριλ.

ZT 0610/10ης Ιουνίου-5ωρZD = GMT 0110/10 Ιουνίου

ZT 1820/ 8ης Αυγ.+ 8ωρ ZD = GMT 0220/9 Αυγούστου.

Γραμμή Αλλαγής Ημερομηνίας (Date or Calendar Line)

Ο GMT είναι ένας διεθνής χρόνος αναγωγής και συσχετισμού των τοπικών χρόνων LMT ή ZT με τη βοήθεια αντιστοίχως του λ ή του ZD, σύμφωνα με τα προηγηθέντα.

Εξάλλου, είναι γνωστό από τα περί Μέσης Ηλιακής ή Πολιτικής Ημέρας ότι όταν ο Ήλιος περνά από τον μεσημβρινό 000° τότε το Γκρήνουίτς έχει μεσημβρία δηλαδή GT = ZT = 1200 και όταν ο Ήλιος διασταυρώνει τον κάτω ημιμεσημβρινό 180°, το Γκρήνουίτς θα έχει μεσονύ-

κτιο (GT = 00ωρ 00λ) οπότε και η ημερομηνία του αλλάζει **αυξανόμενη** κατά 1 ημέρα.

Προφανώς συμβαίνουν τα αντίθετα όταν ο Ήλιος περνά από τον μεσημβρινό 180° οπότε ένας τόπος T επ' αυτού θα έχει μεσημβρία (ZT = 1200) ενώ όταν ο Ήλιος περνά από τον κάτω ημιμεσημβρινό (000°) του τόπου T, δηλαδή από το Γκρήνουίτς, ο τόπος T θα έχει μεσονύκτιο (ZT 00ωρ 00λ) και θα αλλάξει η ημερομηνία του αυξανόμενη κατά 1 ημέρα.

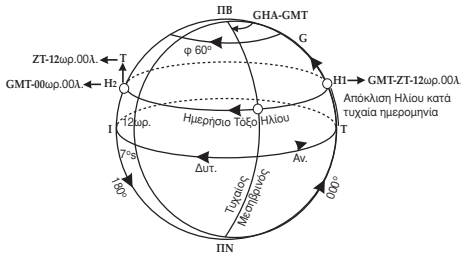
Κατ' αντιστοιχία λοιπόν προς τον Μεσημβρινό του Γκρήνουίτς (000°) που χρησιμοποιείται για τον Διεθνή Χρόνο (Universal Time - U.T.) ως προς τον οποίο συσχετίζονται οι εκατέρωθεν του Γκρήνουίτς χρόνοι, ο **κάτω ημιμεσημβρινός 180° του Γκρήνουίτς** ορίσθηκε ως **Διεθνής Γραμμή Αλλαγής Ημερομηνίας** εκατέρωθεν της οποίας οι ημιζώνες -12 και +12 έχουν τον ίδιο Z.T., αφού βρίσκονται στην ίδια 12η Ζώνη, αλλά με διαφορά μιας ημερομηνίας. Η Διεθνής Γραμμή Αλλαγής Ημερομηνίας δεν ταυτίζεται με τον μεσημβρινό 180° καθ' όλη την έκτασή του, αλλά είναι μια τεθλασμένη, όπως σημειώνεται με την έντονη γραμμή στην δεξιά πλευρά του χάρτη 7. Τούτο είναι μια συμβατική ρύθμιση ώστε παρακείμενα νησιωτικά συμπλέγματα ή χερσαίες εκτάσεις να έχουν την ίδια ημερομηνία.

Από τα προηγούμενα συνάγεται ότι τα πλοία ή τα αεροπλάνα όταν διασχίζουν τη Διεθνή Γραμμή Αλλαγής Ημερομηνίας (Date or Calendar Line) πρέπει να διατηρούν την Z.T. αλλά να αλλάζουν ημερομηνία: **προσθέτοντας 1 ημέρα** εάν κινούνται προς **Δυσμάς** ή **αφαιρώντας 1 ημέρα** εάν κινούνται προς **Ανατολάς**.

Αυτή η πρόσθεση ή αφαίρεση της 1 ημέρας εξηγείται με τα ακόλουθα:

α. Θεωρητική εξήγηση. Όπως είναι γνωστό, η πολιτική ημέρα οιουδήποτε τόπου αρχίζει κατά την μεσημβρινή διάβαση του Ηλίου, **με δυτική φοράν**, από τον μεσημβρινό του τόπου ± 12 ώρες ώστε η ημέρα να έχει αφετηρία τα μεσάνυχτα. Το ίδιο ασφαλώς ισχύει και για τους τόπους με γεωγραφικό μήκος 180° οι οποίοι θα αλλάζουν ημερομηνία την στιγμή που ο Ήλιος διασχίζει προς **Δυσμάς** τον Μεσημβρινό **180° + 12 ώρες**.

Κατά συνέπεια, οι τόποι δυτικότερα των 180° θα έχουν ημερομηνία μεγαλύτερη κατά 1 ημέρα από τους τόπους ανατολικότερα των 180°.

Σχήμα 8: Αλλαγή Ημερομηνίας στον Μεσημβρινό 180°.

6. Πρακτική εξήγηση. Έστω ένα αεροπλάνο ιπτάμενο με δυτική πορεία (270°) πάνω από έναν παράλληλο πλάτους της Γης π.χ. του 60°B όπως φαίνεται στο σχήμα 8 με ταχύτητα ακριβώς **450** κόμβους. Στο γεωγραφικό πλάτος 60° η ταχύτητα περιστροφής της επιφάνειας της Γης, με ανατολική φορά, είναι επίσης 450 μ. Κατά συνέπεια και η αντίθετη **φαινομένη** ημερήσια κίνηση του **Ηλίου προς δυσμάς** θα γίνεται με ταχύτητα **450 κ.** Έστω ότι Ήλιος (H₁) και το αεροπλάνο διασχίζουν ταυτόχρονα τον Μεσημβρινό του Γκρήνουϊτς (λ = 000°) την **Τετάρτη 10η Ιουλίου**. Την στιγμή αυτή το Γκρήνουϊτς και το αεροπλάνο θα έχουν μεσημβρία (ZT 1200) αφού πάνω τους πραγματοποιείται μεσημβρινή διάβαση Ηλίου. Μετά την ταυτόχρονη διέλευση Ηλίου και αεροσκάφους από τον μεσημβρινό 000°, ο χρόνος του Γκρήνουϊτς (GMT) θα αυξάνεται αναλόγως της τοπικής ωρικής γωνίας του Ηλίου ο οποίος συνεχώς απομακρύνεται από τον μεσημβρινό Γκρήνουϊτς. Αλλά οι επιβάτες του αεροσκάφους θα έχουν συνεχώς μεσημέρι (ZT 1200) αφού ο Ήλιος θα βρίσκεται συνέχεια πάνω τους στον εκάστοτε μεσημβρινό, λόγω της ισοταχούς κινήσεως αεροπλάνου και Ηλίου όπως φαίνεται στο σχήμα 8.

Μετά 24 ώρες, Ήλιος και αεροπλάνο θα βρεθούν πάλι πάνω από τον μεσημβρινό 000°. Τότε τα ωρολόγια του Γκρήνουϊτς θα δείχνουν πάλι 12.00 αλλά θα έχει συμπληρωθεί μία περιφορά του Ηλίου και η ημερομηνία Γκρήνουϊτς θα είναι **Πέμπτη 11η Ιουλίου**. Η αλλαγή της ημερομηνίας έγινε αντιληπτή στο Γκρήνουϊτς όπου οι άνθρωποι είδαν τη μεσημβρινή διάβαση, τη δύση, την ανατολή και πάλι τη διάβαση του Ηλίου πάνω

από τον μεσημβρινό τους. Αυτή η αλλαγή ημερομηνίας δεν έγινε αντιληπτή στους επιβάτες του αεροπλάνου που έβλεπαν τον Ήλιο συνέχεια πάνω από τον **εκάστοτε μεσημβρινό** τους, καθώς το αεροπλάνο πετούσε γύρω από τη Γη. Έτσι όταν μετά 24 ώρες το αεροπλάνο προσγειώθηκε, τα ωρολόγια αεροδρομίου και αεροπλάνου έδειχναν την ίδια ώρα (12.00) αλλά με ημερομηνία διαφορετική. Τούτο θα είχε αποφευχθεί εάν το αεροπλάνο άλλαζε την ημερομηνία του από **10 σε 11** Ιουλίου όταν αυτή άλλαξε και για το Γκρήνουϊτς, δηλαδή όταν Ήλιος (H₂) και αεροπλάνο περνούσαν τον μεσημβρινό **180°** με **δυτική κατεύθυνση**, όπως φαίνεται στο σχήμα 8. Το αντίθετο παράδειγμα με ανατολική πορεία του αεροπλάνου και ελάττωση της ημερομηνίας από 10η σε 9η δεν είναι δυνατό, διότι Ήλιος και αεροσκάφος δεν θα βρίσκονται συνέχεια στον ίδιο μεσημβρινό αφού θα κινούνται αντιθέτως. Εφόσον όμως η διέλευση του μεσημβρινού 180° προς δυσμάς σημαίνει αύξηση της ημερομηνίας, είναι αυταπόδεικτο ότι η διέλευση προς ανατολάς συνεπάγεται ελάττωση της ημερομηνίας.

Το **πλοίο** που κάνει τον περίπλοο της Γης κατά την κατεύθυνση ανατολή - δύση ή αντιθέτως, έχει παρόμοια με το αεροσκάφος μεταβολή του χρόνου η οποία όμως δεν γίνεται αισθητή λόγω της πολύ μικρής ταχύτητας. Το πλοίο πρέπει να διορθώνει την ώρα του καθώς διέρχεται από τις ωρικές ατράκτους του χάρτη 7, και σύμφωνα με τα προαναφερθέντα στα περί τηρήσεως της Ώρας Ζώνης εν πλω. Με τη ρύθμιση αυτή επιτυγχάνεται η τήρηση του τοπικού χρόνου εκάστης ατράκτου και η μεσημβρινή διάβαση του Ηλίου από την εκάστοτε θέση του πλοίου γίνεται σε **ZT 1200** περίπου.

Αλλά όταν το πλοίο, κατά την εξέλιξη του πλου, διασχίζει τον μεσημβρινό 180° πρέπει επιπλέον να διορθώσει και την ημερομηνία του, αυξάνοντας αυτήν εάν πλέει προς Δυσμάς ή ελαττώνοντας αυτήν προς Ανατολάς.

Αυτό σημαίνει ότι πλέοντας προς Δυσμάς χάνει μια ημερολογιακή ημέρα αφού π.χ. η 10η γίνεται 11η Ιουλίου και αντιθέτως προς Ανατολάς κερδίζει μία ημερολογιακή ημέρα. Αυτή την ημερολογιακή αλλαγή αποδίδει ο ορισμός Calendar Line, η οποία γραμμή:

1. Δημιουργεί την αλλαγή ημερομηνίας των παρακειμένων περιοχών.

- Κατά την μεγαλύτερη έκτασή της διασχίζει θάλασσα και δεν αλλάζει τις ημερομηνίες παρακειμένων κατοικημένων περιοχών.
- Στις μικρές χερσαίες ή νησιωτικές περιοχές περί τον μεσημβρινό 180°, έχει γίνει η συμβατική ρύθμιση της τεθλασμένης γραμμής αλλαγής ημερομηνίας, όπως φαίνεται στον χάρτη 7.

Για να αποφευχθούν τυχόν παρερμηνείες ως προς την γενικότερη αλλαγή της ημερομηνίας, διευκρινίζονται και τα εξής:

- Είναι γνωστόν ότι σε οιοδήποτε γεωγραφικό μήκος η ημερομηνία αλλάζει κατά τη διάβαση του Ηλίου από τον κάτω ημιμεσημβρινό του. Δηλαδή όλοι οι ανά την Υδρογειο ανατολικοί και δυτικοί τόποι αλλάζουν την ημερομηνία τους σύμφωνα με τον ημερήσιο κύκλο του Ηλιου ως προς τον μεσημβρινό τους.

Αυτή η τοπική αλλαγή ημερομηνίας δεν πρέπει να συγχέεται με την αλλαγή στον μεσημβρινό 180°. Επομένως και οι τόποι εκατέρωθεν της γραμμής αλλαγής ημερομηνίας έχουν μεταξύ τους πάντα διαφορά 1 ημέραν αλλά η δική τους ημερομηνία αλλάζει το μεσονύκτιον, όπως για κάθε άλλον τόπο.

- Εφόσον η διαφορά ημερομηνίας μεταξύ δύο τόπων της Υδρογειο μπορεί να είναι μόνο μία ημέρα, τότε στην μία ημιζώνη -12 ή +12 η ημερομηνία θα είναι ίδια με την ημερομηνία Γκρήνουϊτς και στην άλλη ημιζώνη θα δια-

φέρει 1 ημέρα από το Γκρήνουϊτς, αναλόγως της ΖΤ και του ΖΔ.

Επίλογος

Στο τεύχος 574 της Ν.Ε. εξετάσαμε θεωρητικά την έννοια του χρόνου, την σχετικότητα αυτού και τις βασικές μονάδες μέτρησώς του (ημέρα-έτος) που δημιουργούνται από τα φυσικά φαινόμενα της περί άξονα περιστροφής και περί τον Ήλιο περιφοράς της Γης.

Στο παρόν τεύχος ασχοληθήκαμε με τις ρυθμίσεις του γήινου χρόνου που μας είναι απαραίτητες για πρακτικούς σκοπούς δηλαδή για τη δημιουργία σταθερής βάσεως Χρόνου και για να μπορούμε εύκολα και γρήγορα να συνδέουμε χρονικά τους διάφορους τόπους της Γης, για διάφορους λόγους.

Δεν απομένει παρά να αναφερθούμε και στους ωρολογιακούς μηχανισμούς που τηρούν πρακτικά και χρήσιμα, αναλόγως της επιζητούμενης ακρίβειας, τον χρόνο μας, όπως αυτοί οι μηχανισμοί εξελίχθηκαν με το πέρασμα του χρόνου. Αυτό όμως θα γίνει στην επόμενη και τελευταία, περί χρόνου, εργασία μας.

Πηγές

- Διαδίκτυο
- Εγκυκλοπαίδεια
- Βρετανικό Ναυαρχείο
- Βιβλίο Αστρονομικής Ναυσιπλοΐας, του γράφοντος

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Οικονομόπουλος Ιωάννης γεννήθηκε στο Φρε Αποκορώνου Κρήτης. Εισήλθε στη ΣΝΔ το 1953. Αποφοίτησε ως Μάχιμος Σημαιοφόρος το 1957. Κατά τη σταδιοδρομία του υπηρέτησε ως Αξιωματικός, Κυβερνήτης και Διοικητής Πλοίων Επιφανείας και σε Επιτελικές και Διοικητικές θέσεις της Διοικήσεως Ναυτικής Εκπαιδεύσεως, του Αρχηγείου Στόλου, του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού και του ΓΕΕΘΑ. Μετεκπαιδεύτηκε στην Αγγλία, στη Ναυτιλία/Κατεύθυνση και έλαβε αντίστοιχο πτυχίο εξειδίκευσης και φοίτησε στη Ναυτική Σχολή Πολέμου. Μετά την αποστρατεία του χρημάτισε τακτικός καθηγητής της έδρας της Ναυτιλιας από το 1990 μέχρι το 2002.

Κατά την περίοδο αυτή:

- Συνέγραψε τα βιβλία Ναυτιλιας που διδάσκονται στην ΣΝΔ.
- Αναθεώρησε, τους Κανονισμούς Εκπαιδεύσεως στη Ναυτιλία.
- Εξεπόνησε Μελέτη για τη βελτίωση της επαγγελματικής εκπαίδευσως των Ν. Δοκίμων
- Βελτιώθηκε η πρακτική εκπαίδευση στη Ναυτιλία, με τον εξοπλισμό και οργάνωση της Αιθούσης Ναυτιλιας και την εγκατάσταση προσομοιωτού Ναυτιλιας.
- Κατόπιν εισηγήσώς του το 2001, καθιερώθηκε από το ΓΕΝ, για πρώτη φορά, το «Πτυχίο Μετεωρολογίας» στην Αλλοδαπή.

Είναι παντρεμένος και έχει τρία παιδιά.

Φωτογραφία επομένης σελίδος: Β΄ Έπαινος Διαγωνισμού Φωτογραφίας Ναυτικής Επιθεωρήσεως 2010, απενεμήθη στον Αντιπλοίαρχο ε.α. (Ε) Γεώργιο Μπαλαδάκη Π.Ν.

Έννοια και εξέλιξη των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ

Του Αντισυνταγματάρχου Κωνσταντίνου Σολκίδη (ΣΣΝΣ)

Εισαγωγή

Οι Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις των Ηνωμένων Εθνών αναπτύχθηκαν στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου σαν μία νέα τεχνική αντιμετώπισης των συγκρούσεων, λόγω της αδυναμίας του Συμβουλίου Ασφαλείας την εποχή εκείνη να κάνει χρήση των εκτεταμένων αρμοδιοτήτων που είχε σύμφωνα με το Χάρτη του ΟΗΕ για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, οι απαιτήσεις προς τον ΟΗΕ αυξήθηκαν κατακόρυφα και ο Οργανισμός ανταποκρίθηκε αρχίζοντας από την προσπάθεια πρόληψης των συγκρούσεων, πολλαπλασιάζοντας τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του καθώς και τις προσπάθειες για την εμπέδωση της ειρήνης και την ανθρωπιστική του παρουσία.

Ορισμός ειρηνευτικών επιχειρήσεων

Με τον όρο «Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις», καλύπτεται ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που δημιουργούν ή στηρίζουν προϋποθέσεις διατήρησης της ειρήνης σε μια ενδοκρατική ή διακρατική σύγκρουση (intra-state or inter-state conflict)¹. Είναι πολυλειτουργικές επιχειρήσεις στις οποίες συμμετέχουν διπλωματικές αντιπροσωπείες, στρατιωτικές δυνάμεις και ανθρωπιστικές οργανώσεις και οι οποίες διεξάγονται αμερόληπτα για να υποστηρίξουν ένα διεθνή οργανισμό όπως είναι ο ΟΗΕ ή ο ΟΑΣΕ. Συμπεριλαμβάνουν την επιβολή και τη διατήρηση της ειρήνης καθώς επίσης την αποτροπή συγκρούσεων, τη δημιουργία συνθηκών ειρήνης και ασφάλειας και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, με ή χωρίς τη συγκατάθεση (χρήση βίας) τουλάχιστον ενός εκ των εμπλεκόμενων μερών².

Ο κλασικός ορισμός του ΟΗΕ είναι ο εξής: «Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις είναι οι επιχειρήσεις που αναλαμβάνονται από τα Ηνωμένα Έθνη προκειμένου να διατηρηθεί ή να αποκατασταθεί η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια στην περιοχή της σύγκρουσης. Είναι εθελοντικές επιχειρήσεις, βασίζονται στη συναίνεση και τη συνεργασία και αν και χρησιμοποιούν στρατιωτικό προσωπικό, επιτυγχάνουν τους αντικειμενικούς τους σκοπούς όχι απαραίτητα με τη δύναμη των όπλων»³.

Ο ορισμός του NATO⁴ είναι ο εξής: «Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις είναι πολυεθνικές επιχειρήσεις, διεξαγόμενες με αμεροληψία, προς υποστήριξη συγκεκριμένης εντολής (mandate) του ΟΗΕ ή του ΟΑΣΕ, με τη συμμετοχή στρατιωτικών δυνάμεων, διπλωματικών υπηρεσιών και οργανισμών ανθρωπιστικής βοήθειας, με σκοπό την πολιτική επίλυση μίας κρίσης ή τη δημιουργία άλλων συνθηκών που ρητά αναγράφονται στην εντολή».

Αρμοδιότητα συμβουλίου ασφαλείας-γενικής συνέλευσης/ΟΗΕ για σύσταση ειρηνευτικών επιχειρήσεων

Στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, τα εκ διαμέτρου αντίθετα γεωστρατηγικά συμφέροντα των Μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας και των συμμάχων τους, δεν επέτρεψαν στο όργανο αυτό να θέσει σε εφαρμογή το σύστημα της συλλογικής ασφάλειας που θεμελιώνεται στο Κεφάλαιο VII του Χάρτη, το οποίο έχει σχεδιαστεί από αυτούς που συντάξαν το καταστατικό κείμενο του Οργανισμού για την αποτροπή ενός μελλοντικού πολέμου⁵. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, η ειρήνη και η ασφάλεια κάθε κράτους είναι ευθύνη όλων των άλλων κρατών, και το

1 JCS (Joint Chiefs of Staff). JP 3-07.3 «*Joint Tactics, Techniques, and Procedures for Peace Operations*». Washington, DC: US Government Printing Office, 1999, σελ. 8.

2 Σύμφωνα με τον πρώην ΓΓ ΟΗΕ Μπούτρος-Μπούτρος Γκάλι, «Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις είναι η ανάπτυξη στο πεδίο της μάχης δυνάμεων του ΟΗΕ, μέχρι τούδε με τη συγκατάθεση των αντιπάλων». Βλ. Warner, Daniel. *New Dimensions of Peacekeeping*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 1995, σελ. 3.

3 White, N. D. *Keeping the Peace (The United Nations and the Maintenance of International Peace and Security)*. Second edition. Manchester: Manchester University Press, 1997, σελ. 207 καθώς και White, N. D. *The Blue Helmets: A Review of United Nations Peace-Keeping*. 2nd. New York, NY: United Nations Department of Public Information, 1990, σελ.4.

4 NATO Military Committee. *MC 327/2 NATO Military Policy for Non-Article 5 Crisis Response Operations*. Brussels: NATO HQ, 2001– August 29.

5 Gray, Christine. *International Law and the Use of Force*. Second Edition (fully updated). Edited by Foundation of Public International Law. New York, NY: Oxford University Press, 2004, New York, USA, σελ. 200-201.

Συμβούλιο είναι το πανίσχυρο όργανο που καλείται να υλοποιήσει το στόχο αυτό. Οι ευρύτατες εξουσίες που διαθέτει για το σκοπό αυτό, και οι οποίες θεμελιώνονται στις διατάξεις του Κεφαλαίου VII του Χάρτη, του επιτρέπουν να παίρνει μέτρα εξαναγκαστικά εναντίον των κρατών-μελών, εφόσον όμως αποφασίσει προηγουμένως ότι συντρέχει διατάραξη της ειρήνης και της ασφάλειας ή πράξη επίθεσης⁶, και ότι οι περιστάσεις απαιτούν την επιβολή οικονομικών ή και στρατιωτικών κυρώσεων⁷ προκειμένου να διατηρηθεί η διεθνής ειρήνη.

Η συνεχής όμως άσκηση του βέτο την εποχή του Ψυχρού Πολέμου από τα Μόνιμα μέλη του Συμβουλίου⁸ σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των κυρώσεων αυτών, ιδίως δε των στρατιωτικών μέτρων του άρθρου 42 του Χάρτη εναντίον του

επιτιθέμενου ή του παραβιάζοντος την ειρήνη Κράτους, είχε σαν αποτέλεσμα να παραλύσει το Συμβούλιο Ασφαλείας για σαράντα πέντε περίπου χρόνια και να μην μπορεί να αντιδράσει ακόμα και στις πιο σοβαρές διεθνείς προκλήσεις της εποχής εκείνης⁹. Οι βασικές αντιρρήσεις των κρατών για την εφαρμογή του συστήματος συλλογικής ασφάλειας του Κεφαλαίου VII, εστιάζονταν κυρίως στην αποτυχία συνάψεως των ειδικών συμφωνιών που προβλέπει το άρθρο 43 του Χάρτη, βάσει των οποίων τα κράτη-μέλη θα έθεταν στη διάθεση του Συμβουλίου στρατιωτικές δυνάμεις για να μπορεί το όργανο αυτό να προβεί σε εξαναγκαστική δράση¹⁰. Σύμφωνα με την ίδια άποψη, τα άρθρα 42 και 43 του Χάρτη είναι αλληλένδετα, και δεν μπορεί να υπάρξει στρατιωτική επέμβαση του Συμβουλίου

6 Άρθρο 39 του Χάρτη.

7 Άρθρα 41 και 42 του Χάρτη.

8 Κυρίως από την ΕΣΣΔ.

9 Το δικαίωμα βέτο ασκήθηκε κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου 279 φορές. Βλ. Λινός-Αλέξανδρος Σισιλιάνος, «*Η εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας για χρήση βίας*», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σελ. 18.

10 Οι συμφωνίες αυτές που ουδέποτε συνήφθησαν στην πράξη, αν και σύμφωνα με το άρθρο 43 (3) έπρεπε να είχαν ήδη συναφθεί, είναι διμερείς συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ των κρατών-μελών και του Συμβουλίου.

κατά το άρθρο 42 χωρίς τον προβλεπόμενο στο άρθρο 43 του Χάρτη μόνιμο στρατό και τη βοήθεια της Επιτροπής Στρατιωτικού Επιτελείου (άρθρα 45-47)¹¹.

Πάντως, τόσο η διεθνής πρακτική¹² όσο και η διεθνής νομολογία¹³ δεν δέχονται την ανωτέρω ερμηνεία, η οποία περιορίζει σημαντικά τις αρμοδιότητες του Συμβουλίου ως οργάνου που έχει ταχθεί για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Σημειώνεται ότι όταν διεφάνη ότι δεν θα καταστεί δυνατή η σύναψη των συμφωνιών του άρθρου 43, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ προσπάθησε να προωθήσει, ως εναλλακτική λύση, τη σύναψη συμφωνιών για τη διάθεση οικειοθελώς από τα Κράτη εθνικών στρατιωτικών δυνάμεων που θα είναι σε ετοιμότητα (troop standby agreements), σε περίπτωση ανάγκης. Τα Μόνιμα όμως μέλη του Συμβουλίου αντέδρασαν αρνητικά στην πρόταση αυτή¹⁴.

Η επέμβαση του ΟΗΕ το 1950 στην Κορέα αποτελεί τη μόνη περίπτωση στρατιωτικής επέμβασης του Οργανισμού στο πλαίσιο του Κεφαλαίου VII του Χάρτη την εποχή του Ψυχρού Πο-

λέμου. Αυτό πάντως, οφείλεται στη συνδρομή μιας σειράς εξαιρετικών περιστάσεων, όπως η πολύμηνη απουσία της Σοβιετικής Ένωσης από τις συνεδριάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας, γεγονός που επέτρεψε στο Συμβούλιο να υιοθετήσει μια σειρά αποφάσεων επί τη βάσει του Κεφαλαίου VII. Η επιχείρηση όμως αυτή δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αποτελεί πιστή εφαρμογή του συστήματος συλλογικής ασφάλειας, όπως το σύστημα αυτό το είχαν φανταστεί στο Σαν Φρανσίσκο οι συντάξαντες το Χάρτη του ΟΗΕ. Πράγματι, στην Κορέα (όπως και στο Ιράκ μετά από πενήντα χρόνια), το Συμβούλιο Ασφαλείας ζήτησε από τα κράτη-μέλη να συνεισφέρουν σε εθελοντική βάση στρατιωτικές δυνάμεις και άλλη βοήθεια και να θέσουν τις δυνάμεις αυτές υπό την ενιαία διοίκηση των ΗΠΑ¹⁵. Έτσι, αν και η στρατιωτική αυτή επιχείρηση, στην οποία συμμετείχαν τα στρατεύματα δεκαπέντε Κρατών, έφερε τη σημαία των Ηνωμένων Εθνών, ο έλεγχος και η εντολή αυτής ανετέθη εξ ολοκλήρου στις ΗΠΑ¹⁶.

Σε άλλες περιπτώσεις οι Δυτικές χώρες και,

11 Οι υποστηρικτές της άποψης αυτής παραπέμπουν στη μεταβατική ρύθμιση του άρθρου 106 του Χάρτη, το οποίο κάνει ρητή αναφορά στα δύο αυτά άρθρα. Επίσης, αναφέρουν και την απόφαση 2734 (XXV) της 16ης Δεκεμβρίου του 1970 της Γενικής Συνέλευσης, που συνιστά στο Συμβούλιο Ασφαλείας τη λήψη μέτρων για τη σύναψη των συμφωνιών του άρθρου 43 προκειμένου να αναπτύξει πλήρως τις δυνατότητες δράσης του για την εφαρμογή των αποφάσεών του κατά το Κεφάλαιο VII του Χάρτη. Εντούτοις, κατά την αντίθετη άποψη η διάταξη του άρθρου 42 δεν αποκλείει τη δυνατότητα χρήσης στρατιωτικής βίας από το Συμβούλιο και χωρίς την ύπαρξη στρατού κατά το άρθρο 43 του Χάρτη, κάτι που είναι σύμφωνο και με το σκοπό της διατάξεως αυτής του Χάρτη, τη διατήρηση δηλαδή της ειρήνης, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί και με άλλα μέσα πέραν αυτών που προβλέπει το άρθρο 43. Βλ. Goodrich, L. M., E Hambro, and A. P. Simons. *The Charter of the United Nations*. 3rd ed. New York and London: Columbia University Press, 1969, σελ. 316 και Simma, Bruno. *The Charter of the United Nations: A Commentary*. Vol. I. New York, NY: Oxford University Press, 2002, σελ. 633-635.

12 Πράγματι, η πρακτική από το 1945 και μετά δείχνει ότι όλες οι στρατιωτικές επεμβάσεις του ΟΗΕ στο πλαίσιο του Κεφαλαίου VII του Χάρτη πραγματοποιήθηκαν χωρίς τις εν λόγω ειδικές συμφωνίες, αλλά με στρατιωτικές δυνάμεις που διαθέτουν τα κράτη-μέλη προς το Συμβούλιο οικειοθελώς, και οι οποίες τίθενται υπό την εντολή του ή με στρατιωτικές δυνάμεις μεμονωμένων κρατών-μελών μετά από σχετική εξουσιοδότηση του Συμβουλίου.

13 Γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου στην υπόθεση «Certain Expenses of the United Nations» στην οποία, το Δικαστήριο δεν δέχεται ότι η εφαρμογή του άρθρου 42 εξαρτάται από τη σύναψη των συμφωνιών του άρθρου 43. Βλ. Siekmann, Robert C.R. *Basic Documents on United Nations and Related Peace-keeping Forces. Second Enlarged Edition*. The Hague: Martinus Nijhoff Publishers, 1985, σελ. 113-133.

14 Thomas, Frank. "The Security Council Unleashed? Post-Cold War U.N. Peacekeeping and Prospects of U.S. Participation." *Trilateral Perspectives on International Legal Issues: relevance of domestic law and policy*, Irvington, NY. New York, NY: Translational Publishers, Inc., 1996, σελ. 485. Ο συγγραφέας αναφέρει ότι οι ΗΠΑ θεώρησαν ότι η πρόταση αυτή περιορίζει την εθνική τους κυριαρχία.

15 Η απόφαση 82/25 Ιουνίου 1950 στην οποία το Συμβούλιο αποφάνθηκε για «επίθεση» των Βορειοκορεατών, εκτός του ότι απαιτούσε την παύση των εχθροπραξιών και την απόσυρση των δυνάμεων αυτών, καλούσε τα κράτη-μέλη να προσφέρουν βοήθεια στα Ηνωμένα Έθνη. Με την απουσία της ΕΣΣΔ υιοθετήθηκαν και οι αποφάσεις 83/27 Ιουνίου 1950 και 84/7 Ιουλίου 1950, με τις οποίες τα κράτη-μέλη καλούνταν να θέσουν τις ένοπλες δυνάμεις τους υπό τη διοίκηση των ΗΠΑ.

16 Παρόλα αυτά η επιχείρηση είχε τη σημαία των Ηνωμένων Εθνών. Για τον αποκλειστικό ρόλο των ΗΠΑ σε ό,τι αφορά την αποστολή αυτή, ανησυχίες είχαν εκφραστεί από τον τότε Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού Trygve Lie.

κυρίως, οι ΗΠΑ, προσπάθησαν να ξεπεράσουν την απραξία του Συμβουλίου, λόγω της χρήσης του βέτο, καταφεύγοντας στη Γενική Συνέλευση και στην απόφασή της «Ενωμένοι για την Ειρήνη» (Uniting for peace Resolution) της 3ης Νοεμβρίου 1950¹⁷, η οποία προβλέπει τη δυνατότητα της Συνέλευσης να κάνει συστάσεις για την λήψη συλλογικών μέτρων σε περίπτωση που το Συμβούλιο Ασφαλείας αδυνατεί να λάβει απόφαση στο πλαίσιο του Κεφαλαίου VII του Χάρτη¹⁸. Η απόφαση αυτή αποτέλεσε τη βάση για την υιοθέτηση σειράς τέτοιων συστάσεων, οι οποίες μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις παρείχαν ακόμα και τη δυνατότητα χρήσης βίας¹⁹.

Νομική βάση σύστασης ειρηνευτικών επιχειρήσεων

Τα προβλήματα λειτουργίας του Συμβουλίου Ασφαλείας κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου δημιούργησαν την ανάγκη ανάπτυξης ενός νέου είδους ειρηνευτικής δράσης, που δεν θα εξαρτάτο από αποφάσεις που λαμβάνονταν με ομοφωνία, αλλά θα στηρίζονταν στη συγκατάθεση των Κρατών μελών και στις συνεισφορές τους. Έτσι, αναπτύχθηκαν οι πρώτες Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις των Ηνωμένων Εθνών, γνωστές ως «Peacekeeping», αν και ο Χάρτης

του ΟΗΕ δεν κάνει ρητή αναφορά στις επιχειρήσεις αυτές.

Στη θεωρία οι επιχειρήσεις αυτές κατατάσσονται άλλοτε στο Κεφάλαιο VI (ειρηνική επίλυση των διαφορών) και άλλοτε, στο Κεφάλαιο VII (μέτρα εξαναγκασμού) του Χάρτη, με βάση την υποχρεωτική ή μη φύση της απόφασης που τις συνέστησε. Άλλοι πάλι θεωρούν ότι οι επιχειρήσεις αυτές δεν εμπίπτουν ούτε στο Κεφάλαιο VI, αλλά ούτε και στο Κεφάλαιο VII του Χάρτη, εφόσον δεν έχουν ως στόχο την επίλυση της διαφοράς στην οποία οφείλεται η σύγκρουση, αλλά ούτε και την καταστολή της επίθεσης ή την αποκατάσταση της ειρήνης. Οι τελευταίοι υποστηρίζουν ότι προορισμός των επιχειρήσεων αυτών είναι η στήριξη της ειρηνευτικής διαδικασίας, και η δημιουργία καταλλήλου περιβάλλοντος για την επίτευξη και τη διατήρηση της ειρήνης. Θεωρούν δε ότι οι πρωτοβουλίες αυτές βρίσκονται ανάμεσα στο Κεφάλαιο VI και VII του Χάρτη, και τις αποκαλούν επιχειρήσεις του Κεφαλαίου VI και μισό ή VI bis²⁰.

Ουσιαστικά οι Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις δημιουργήθηκαν μέσα από την πρακτική του ΟΗΕ, χωρίς την προβολή αντιρρήσεων από τα Κράτη-μέλη για τη σύστασή τους παρά μόνο για το αρμόδιο όργανο σύστασής τους²¹.

17 Η απόφαση της Γ.Σ. «Ενωμένοι για την Ειρήνη» άνοιξε το δρόμο για την επέμβαση στην Κορέα το 1950.

18 Υπάρχει η άποψη ότι η απόφαση παραβιάζει την παράγραφο 1 του άρθρου 24 του Χάρτη, αφού παρέχε στη Γενική Συνέλευση αρμοδιότητες που ανήκουν αποκλειστικά στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Βλ. «Διεθνής Επέμβαση», Ευστράτιος Β. Αλμπάνης, LIBRO ΕΠΕ, 2001, Αθήνα, σελ. 37 και 84.

19 Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης (Γ.Σ.) συνεστήθη η UNEF I (Ειρηνευτική Δύναμη του ΟΗΕ που εστάλη στο Σουέζ το 1956, για τη διασφάλιση της απόσυρσης των ξένων στρατευμάτων από τα αιγυπτιακά εδάφη και την επιτήρηση της νεκρής ζώνης μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου). Επίσης, αποφάσεις της Γ.Σ. στο πλαίσιο της διατήρησης της ειρήνης έχουμε και στην περίπτωση του Κονγκό, λόγω του βέτο της ΕΣΣΔ και των δυσκολιών που αντιμετώπιζε η ΟΝΥΚ [Ειρηνευτική Δύναμη του ΟΗΕ που συνεστήθη με απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας (Σ.Α.) το 1960]. Αργότερα, με την απόσχιση της Κατάνγκα, η Γ.Σ. με την απόφασή της της 15ης Απριλίου του 1961, διηύρυνε την εντολή χρήσης βίας που είχε λάβει η Ειρηνευτική Δύναμη με απόφαση του Σ.Α. Από το 1960 και μετά τα Δυτικά Κράτη και, κυρίως, οι ΗΠΑ σταμάτησαν να φέρνουν τέτοια θέματα στη Γ.Σ., εφόσον η σημαντική αύξηση του αριθμού των αδεσμεύτων χωρών δεν εξασφάλιζε την αποδοχή των προτάσεών τους στο πλαίσιο του οργάνου αυτού. Η ΕΣΣΔ από την πλευρά της αντιδρούσε στην παραπομπή των θεμάτων αυτών στη Γ.Σ. γιατί θεωρούσε ότι οι Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις μπορούν να αποφασίζονται μόνο από το Σ.Α. Πρόσφατα, πάντως, κατά την κρίση στη Βοσνία, τα Μουσουλμανικά Κράτη προέβρεψαν τη Γ.Σ. να προβεί σε λύσεις βάσει των ανωτέρω αρμοδιοτήτων της, εφόσον το Σ.Α. είχε παραλύσει λόγω του βέτο.

20 Για ορισμένους η χρήση του όρου αυτού υπονοεί την ύπαρξη μιας γκριζας ζώνης μεταξύ του Κεφαλαίου VI και VII. Βλ. Thomas, Frank. "The Security Council Unleashed? Post-Cold War U.N. Peacekeeping and Prospects of U.S. Participation." *Trilateral Perspectives on International Legal Issues: relevance of domestic law and policy*, Irvington, NY. New York, NY: Translational Publishers, Inc., 1996, σελ. 484 και Λινός-Αλέξανδρος Σισιλιάνος, «Η εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας για χρήση βίας», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σελ. 130-132.

21 Gray, Christine. *International Law and the Use of Force*. Second Edition (fully updated). Edited by Foundation of Public International Law. New York, NY: Oxford University Press, 2004, σελ. 201-202.

Οι παραδοσιακές ειρηνευτικές επιχειρήσεις (PEACEKEEPING) ή ειρηνευτικές επιχειρήσεις πρώτης γενιάς

Οι επιχειρήσεις αυτές διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: σε επιχειρήσεις στις οποίες μετέχουν στρατιωτικοί Παρατηρητές (military observers) και σε επιχειρήσεις που αποτελούνται από στρατιωτικές δυνάμεις του ΟΗΕ²². Οι Παρατηρητές είναι συνήθως άοπλοι και έχουν ως κύρια αποστολή την επίβλεψη της συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός, της συμπεριφοράς των εμπολέμων, αλλά και τη χάραξη οριοθετικών γραμμών²³. Οι στρατιωτικές δυνάμεις του ΟΗΕ φέρουν ελαφρά όπλα και παρεμβάλλονται μεταξύ των αντιμαχομένων πλευρών²⁴.

Οι Παρατηρητές και οι στρατιωτικές δυνάμεις του ΟΗΕ αναπτύσσονται με τη συναίνεση των μερών στη διαφορά και στηρίζονται στη συνεργασία των τελευταίων²⁵. Οι δυνάμεις που συμμετέχουν στις επιχειρήσεις δεν προέρχονται από τα μόνιμα μέλη του ΣΑ/ΟΗΕ ούτε από κράτη έχοντα ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην επίλυση της κρίσης²⁶ και δεν επιτρέπεται να κάνουν χρήση βίας, εκτός αν αυτή είναι αναγκαία για την ατομική άμυνα των μελών τους²⁷.

Η πρώτη Ειρηνευτική Επιχείρηση των Ηνωμένων Εθνών, η UNEF I που αναπτύχθηκε το 1956 στην κρίση του Σουέζ, συγκέντρωνε τα ανωτέ-

ρω βασικά χαρακτηριστικά των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων και αποτέλεσε προηγούμενο για όλες τις μετέπειτα αποστολές του είδους αυτού²⁸. Τα χαρακτηριστικά αυτά, τα οποία διατύπωσε ως αρχές των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων ο δεύτερος Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Dag Hammarskjöld²⁹, είναι τα εξής³⁰:

- α. Η αρχή της συναίνεσης των μερών στη διαφορά.
- β. Η αρχή της μη χρήσης βίας παρά μόνο για την άμυνα των μελών της αποστολής.
- γ. Η αρχή της αμεροληψίας.
- δ. Η αρχή της οικειοθελούς συνεισφοράς στρατιωτικών δυνάμεων από μικρές και ουδέτερες χώρες.
- ε. Η αρχή της υπαγωγής των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων υπό τον έλεγχο του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ.

Ειρηνευτικές επιχειρήσεις δεύτερης γενιάς

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και ιδίως, στο διάστημα 1989-1994, οι Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις των Ηνωμένων Εθνών εισέρχονται σε νέα φάση. Ο αριθμός τους αυξάνεται σημαντικά³¹ και διευρύνεται η εντολή τους. Εκτός από τα παραδοσιακά τους καθήκοντα, αναλαμβάνουν και νέες πρωτοβουλίες, όπως τη διανομή ανθρωπιστικής βοήθειας, τη διευκόλυνση της

22 White, N. D. *The Blue Helmets: A Review of United Nations Peace-Keeping*. 2nd. New York, NY: United Nations Department of Public Information, 1990, σελ. 6-7.

23 Τέτοιες αρμοδιότητες είχαν και οι πρώτες ειρηνευτικές αποστολές UNEF I, UNEF II, οι παρατηρητές του ΟΗΕ στη Μέση Ανατολή κατά τον Αραβο-Ισραηλινό πόλεμο για την επίβλεψη των συμφωνιών του 1949 κ.α.

24 Στην κατηγορία αυτή ανήκει η Ειρηνευτική Δύναμη του ΟΗΕ στην Κύπρο UNFICYP και η δύναμη επιτήρησης της νεκρής ζώνης στα σύνορα Συρίας-Ισραήλ στο Νότιο Λίβανο UNIFIL.

25 Η ανάγκη της συναίνεσης φάνηκε χαρακτηριστικά το 1967, όταν ο τότε ΓΓ ΟΗΕ Ου Θάντ, απέσυρε την UNEF I, μετά την απόσυρση της συναίνεσης για την παρουσία της από τον Πρόεδρο Νάσερ της Αιγύπτου. Επίσης χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της UNTAG (Namibia) που ενώ συνεστήθη το 1978, δεν λειτούργησε παρά μόνο 10 χρόνια αργότερα όταν εξασφαλίστηκε η συναίνεση της Νότιας Αφρικής που ήλεγχε την περιοχή.

26 Έτσι στην UNEF I δεν συμμετείχαν δυνάμεις από την Μ. Βρετανία και τη Γαλλία. Βλ. Weiss, Thomas G., and Sam Daws. *The Oxford Handbook on the United Nations*. New York, NY: Oxford University Press, 2007, σελ. 325.

27 NATO. *Bi-MNC Directive for NATO Doctrine for Peace Support Operations*. Brussels: NATO, 1995 – December 11, σελ. 26-27.

28 Ακολούθησαν η ΟΝUC στο Κονγκό και η UNFICYP στην Κύπρο.

29 Ο οποίος αναφέρθηκε στο θεσμό με τον ονομασία «Chapter Six and a Half» of the Charter.

30 Fetherston, A. B. *Towards a Theory of United Nations Peacekeeping*. London and New York, NY: Macmillan (St. Martin's Press), 1994, σελ. 1-12.

31 Περίπου δεκαοκτώ Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις αναπτύσσονται μόνο στο διάστημα αυτό.

εποπτείας εφαρμογής ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την επίβλεψη δημοκρατικών εκλογών και γενικότερα τη στήριξη της διαδικασίας οικοδόμησης της ειρήνης εντός των εμπολέμων κρατών³². Γίνεται πλέον λόγος για Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις δεύτερης γενιάς ή για πολυδιάστατες (multidimensional) ή ευρύτερες (wider) Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις ή για επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης (peace-support operations)³³.

Οι Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις δεύτερης γενιάς περιλαμβάνουν μηχανισμούς που προσδιορίζουν και υποστηρίζουν τις δομές, που τείνουν να παγιώσουν την ειρήνη, να προωθήσουν μια αίσθηση εμπιστοσύνης και ευημερίας, και να υποστηρίξουν την οικονομική ανοικοδόμηση³⁴. Στις επιχειρήσεις αυτές βασικός στόχος είναι η ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των πρώην εμπόλεμων πλευρών και η ανάπτυξη των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών υποδομών προκειμένου να αποφευχθεί μελλοντική σύγκρουση. Ο ΟΗΕ εμπλέκεται στην εφαρμογή των συμφωνιών ειρήνης, αναζητά τις αιτίες της σύγκρουσης και επιδιώκει την εγκαθίδρυση σταθερών και νόμιμων κυβερνήσεων.

Έτσι οι Ειρηνευτικές Δυνάμεις ανέλαβαν την παροχή βοήθειας σε πολιτικές διαδικασίες, την αναμόρφωση του δικαστικού συστήματος, την εκπαίδευση αστυνομικών δυνάμεων, τον αποπλισμό μαχητών και την επιστροφή προσφύγων³⁵. Ιδιαίτερα η υποστήριξη της εκλογικής διαδικασίας γίνεται ολοένα και αυξανόμενη. Πρόσφατα ο ΟΗΕ βοήθησε στη διενέργεια εκλογών σε 7 χώρες (Αφγανιστάν, Μπουρούντι, Αϊτή, Ιράκ, Λιβερία, Κονγκό και Τιμόρ-Λέστε)³⁶.

Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, κ. Μπού-

τρος-Μπούτρος Γκάλι στο κείμενό του «An Agenda for Peace» (1992), χωρίς να απορρίπτει τον όρο «ειρηνευτικές επιχειρήσεις», κάνει χρήση και νέων όρων, όπως: «peacemaking, peace building, peace enforcement, humanitarian assistance», υπονοώντας ότι οι Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του μέλλοντος, πέραν του παραδοσιακού τους ρόλου, θα επεκτείνονται και σε άλλες δραστηριότητες στήριξης της ειρήνης. Επίσης στο κείμενο αυτό ο Γενικός Γραμματέας, υπαινίσσεται ότι οι επιχειρήσεις αυτές θα μπορούν να αναπτύσσονται και χωρίς τη συναίνεση των μερών³⁷. Επιχειρήσεις πάντως του ΟΗΕ με

32 Π.χ. η UNTAC στην Καμπότζη για διεξαγωγή δίκαιων εκλογών. Επίσης οι αποστολές στη Ναμίμπια και στο Ελ Σαλβαδόρ. Βλ. Warner, Daniel. *New Dimensions of Peacekeeping*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 1995, σελ. 41-42 και 147-155.

33 Tomuschat, Christian, ed. *The United Nations at age fifty (a legal perspective)*. The Hague: Kluwer Law International, 1995, σελ. 129-130.

34 Weiss, Thomas G., and Sam Daws. *The Oxford Handbook on the United Nations*. New York, NY: Oxford University Press, 2007, σελ. 325.

35 NATO Defense College (NADEFCOL). "International Organizations". *Faculty/Course Member Guide, Senior Course 111*, NADEFCOL, 24-28 September 2007. Rome: NATO Defense College (NADEFCOL), September 24-28, 2007, σελ. 7-8.

36 Βλ. http://www.un.org/Depts/dpko/united_nations_peacekeeping/fact_sheet.

37 UN Secretary-General. *An Agenda for Peace: Preventive diplomacy, peacekeeping and peacemaking: Report of the Secretary-General pursuant to the statement adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992 * A/47/277 - S/24111*. Report of the UN Secretary-General, UN, New York, NY: UN, 1992 – 17 June. Το κείμενο αυτό συμπληρώθηκε το 1995 με το UN Secretary-General. Supplement to an Agenda for Peace – A/50/60 - S/1995/1. New York: United Nations, 1995 – January 3.

διευρυμένες αρμοδιότητες στήριξης της ειρηνευτικής διαδικασίας υπήρχαν και την εποχή του Ψυχρού Πολέμου, όπως η UNTAG στη Ναμίμπια. Η διαφορά τους όμως με τις διευρυμένες επιχειρήσεις της δεκαετίας του '90 είναι, ότι στις περιπτώσεις εκείνες η συναίνεση των μερών στη διαφορά ήταν δεδομένη τόσο σε σχέση με τη σύναψη συμφωνίας κατάπαυσης των εχθροπραξιών όσο και με την εφαρμογή από την Ειρηνευτική Δύναμη των όρων της συμφωνίας αυτής.

Ένας άλλος παράγων που συνέβαλε καθοριστικά στη διαμόρφωση των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων δεύτερης γενιάς, είναι και η ιδιομορφία των νέων συγκρούσεων της δεκαετίας του '90, οι οποίες είναι στην πλειοψηφία τους εθνικές ή φυλετικές συρράξεις (ενδο-κρατικές συγκρούσεις) (intra-state conflicts). Οι νέες αυτές εστίες συγκρούσεων προέκυψαν κυρίως μετά την κατάρρευση των πρώην κομμουνιστικών καθεστώτων, αλλά και την αναβίωση των αιματηρών εμφυλίων πολέμων στην Αφρικανική Ήπειρο³⁸. Τα γεγονότα αυτά αύξησαν τη ζήτηση των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων, συγχρόνως όμως, άλλαξαν και τις ανάγκες και τη φυσιογνωμία τους. Πράγματι, οι περισσότερες από τις συγκρούσεις αυτές, στις οποίες χρειάστηκε να αποσταλούν Ειρηνευτικές Δυνάμεις του ΟΗΕ, δεν έχουν καν το χαρακτήρα διεθνούς διαφοράς, αλλά είναι εσωτερικές διενέξεις, χωρίς τακτικό στρατό και κεντρική κυβέρνηση για να μπορεί να δώσει τη συγκατάθεσή της στην ανάπτυξη της Ειρηνευτικής Δύναμης ή να συνάψει

συμφωνία κατάπαυσης των εχθροπραξιών. Επίσης, ορισμένες από τις εμφύλιες αυτές συγκρούσεις είναι ιδιαίτερα αιματηρές, και η επικράτηση της μιας εθνοτικής ή φυλετικής ομάδας σε βάρος της άλλης επιτυγχάνεται με τη διάπραξη σοβαρών εγκλημάτων, όπως η εθνοκάθαρση, οι κατάφωρες και μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων (πρώην Γιουγκοσλαβία, Αϊτή, Λιβερία), ή ακόμα και με γενοκτονία (Ρουάντα).

Από πρώτη όψη δεν υπάρχει άλλος λόγος εκτός από τον ανθρωπιστικό για την επέμβαση του ΟΗΕ στις ενδοκρατικές συγκρούσεις. Στην πλειοψηφία τους οι συγκρούσεις αυτές εμπίπτουν στην εσωτερική δικαιοδοσία των κρατών όπου εκδηλώνονται και συνεπώς η ρήτρα του άρθρου 2 (7) του Χάρτη αποκλείει την επέμβαση του ΟΗΕ. Στο νέο όμως διεθνές περιβάλλον μια σειρά παραγόντων³⁹ οδήγησαν το Συμβούλιο Ασφαλείας στον επαναπροσδιορισμό της νομικής έννοιας «απειλή για την ειρήνη» που παραδοσιακά συνδεόταν στενά με την έννοια της επιθετικής ενέργειας σε μια πιο ευρεία ερμηνεία της. Έτσι περισσότερες καταστάσεις περιήλθαν στην παραπάνω έννοια με αποτέλεσμα την μη εφαρμογή της ρήτρας του άρθρου 2 (7) σε ένα μεγάλο αριθμό περιπτώσεων.

Άρα λοιπόν εκείνα τα κράτη στα οποία υπήρχαν σοβαρά ζητήματα παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προβλήματα μειονοτήτων δεν μπορούν να καλυφθούν πίσω από τα θέματα της «κυριαρχίας»⁴⁰.

Οι περιπτώσεις αυτές δεν μπορούσαν να αντι-

38 Πολλές από τις συγκρούσεις της Ηπείρου αυτής, ενώ είχαν έρθει σε ένα τέλος, επαναλήφθηκαν λίγους μήνες μετά τις σχετικές συμφωνίες ειρήνης, λόγω ελλειπών μέτρων (π.χ. μέτρων ανοικοδόμησης της ειρήνης και μηχανισμών εφαρμογής των όρων των συμφωνιών ειρήνης κ.λπ.). Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Αγκόλα, αλλά και οι εμφύλιοι πόλεμοι στη Λιβερία και τη Σιέρα Λεόνε. Υπάρχουν όμως και άλλες περιπτώσεις όπου η ειρηνευτική διαδικασία ήταν επιτυχής, λόγω μεγαλύτερης εμπλοκής του ΟΗΕ στην εφαρμογή των όρων των συμφωνιών ειρήνης, όπως στη Ναμίμπια το 1978, και αργότερα στην Καμπότζη, το Ελ Σαλβαδόρ και τη Μοζαμβίκη.

39 Κυρίως η άποψη ότι η κυβερνητική νομιμότητα και η εθνική σταθερότητα συνδέονται άμεσα με τη διεθνή ειρήνη και η επίδραση των μέσων μαζικής ενημέρωσης και του τύπου είχαν σαν αποτέλεσμα την άσκηση πίεσης στις κυβερνήσεις να αναλάβουν κοινή δράση για να θέσουν τέρμα στις αιματηρές συγκρούσεις.

40 Η διεθνής επέμβαση στα εσωτερικά ενός κράτους, το οποίο παραβιάζει συστηματικά τα ανθρώπινα δικαιώματα επιμέρους πληθυσμού και μειονοτήτων είναι από τα πλέον «ομηλώδη» θέματα των διεθνών σχέσεων. Πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι δεν θα πρέπει οι διεθνείς οργανισμοί να επεμβαίνουν και να αλλοιώνουν την κρατική κυριαρχία (χωρίς βέβαια να απαντούν στο ερώτημα για το πώς θα αντιμετωπίζονται οι γενοκτονίες και οι εξαφανίσεις μειονοτικών πληθυσμών, ενώ πολλοί άλλοι υποστηρίζουν ότι νομιμοποιούνται αποφάσεις τύπου Κοσόβου, αφού η Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του Ανθρώπου είναι πιο ισχυρή από την κρατική κυριαρχία. Στη μεταψυχροπολεμική εποχή φαίνεται ότι εννοούνται οι δεύτεροι.

μετωπιστούν με τις παραδοσιακές αρμοδιότητες των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων και ο ΟΗΕ έπρεπε να αναλάβει πολύπλοκη και πολυδιάστατη δράση, η οποία όμως κάθε άλλο παρά επιτυχής ήταν (ιδίως στη Βοσνία, στη Ρουάντα και στη Σομαλία). Το βέβαιο είναι, πάντως, ότι οι επιχειρήσεις αυτές έφεραν στην επιφάνεια τα τεράστια προβλήματα και τις επιχειρησιακές ελλείψεις των Ειρηνευτικών Δυνάμεων που βρίσκονται υπό τον έλεγχο και την εντολή του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ. Κυρίως όμως, οι επιχειρήσεις αυτές έδειξαν ότι η διεθνής κοινότητα είναι έτοιμη να επέμβει για την αποτροπή μιας ανθρωπιστικής καταστροφής μόνο όταν υπάρχουν στενά εθνικά συμφέροντα των αναπτυσσόμενων Κρατών.

Η Ρουάντα είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα της έλλειψης τέτοιου ενδιαφέροντος. Η ολιγοπλοκότητα του ΟΗΕ και κυρίως του Συμβουλίου Ασφαλείας να αντιδράσει εγκαίρως αυξάνοντας τον αριθμό της Ειρηνευτικής Δύναμης, όταν χρειαζόταν, αλλά και η απροθυμία των Δυτικών κυρίως Κρατών να προσφέρουν δυνάμεις στην Ειρηνευτική Δύναμη υπό την εντολή του ΟΗΕ⁴¹, βοήθησε στη διάπραξη γενοκτονίας σε βάρος αθώων πολιτών στη χώρα αυτή. Λόγοι εθνικού συμφέροντος βρίσκονται εξάλλου και πίσω από το αίτημα της Γαλλίας για μονομερή επέμβαση προκειμένου να εμποδίσει την επιδείνωση της κατάστασης, αίτημα όμως που υπεβλήθη αφού είχαν ήδη σφραγισθεί μισό εκατομμύριο άνθρωποι⁴².

Σήμερα, η συχνή ανάπτυξη τέτοιου είδους επιχειρήσεων δεν σημαίνει και τον παραμερισμό των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων της πρώτης γενιάς (επιχειρήσεις που προϋποθέτουν τη συναίνεση των μερών), οι οποίες εξακολουθούν και κατά την περίοδο αυτή να αποτελούν σημαντικό μέσο για τη διατήρηση της ειρήνης σε πολλές περιοχές συγκρούσεων (UNTAG, UNIIMOG, MINURSO, ONUCA, κ.λπ.)⁴³.

Ένα από τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις μεταψυχροπολεμικές Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις είναι ότι η νομική βάση για τη σύστασή τους είναι, κυρίως, το Κεφάλαιο VII του Χάρτη⁴⁴. Αυτό διευκολύνει την ανάπτυξη τους στο έδαφος του κράτους της σύγκρουσης ακόμα και χωρίς τη συγκατάθεση των αντιπάλων μερών. Το ζήτημα που τίθεται σε σχέση με τις επιχειρήσεις αυτές είναι αν μπορούν να κάνουν χρήση βίας για την επιβολή της ειρήνης. Ο ίδιος ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ το 1992, στο κείμενο «An Agenda for Peace», είχε ταχθεί υπέρ μιας τέτοιας εξέλιξης. Είναι δε σαφές ότι η βία την οποία υπονοούσε τότε δεν αφορούσε απλώς την άμυνα των μελών της αποστολής, αλλά και τη δυνατότητα επιβολής εξαναγκαστικών μέτρων (enforcement measures), στο πλαίσιο του Κεφαλαίου VII του Χάρτη⁴⁵.

Θα πρέπει να σημειωθεί πάντως, ότι οι συστάσεις εκείνες του Γενικού Γραμματέα δεν αποτελούσαν καινοτομία, εφόσον και την εποχή του Ψυχρού Πολέμου υπήρχαν ορισμένες

41 Η Ειρηνευτική Δύναμη του ΟΗΕ, UNAMIR, η οποία εστάλη τον Αύγουστο του 1993, αποτελείται από 2000 μέλη, τα οποία δεν ήταν σε θέση να εμποδίσουν τη σφαγή χιλιάδων αθώων από τους Hutu μετά τη κατάρριψη του αεροπλάνου του Προέδρου J. Habyarimana στο Kigali. Η αποχώρηση των βελγικών στρατευμάτων την πιο κρίσιμη στιγμή και η απραξία των άλλων μελών της δύναμης είχε σαν αποτέλεσμα την ολοκλήρωση της γενοκτονίας. Όταν το Σ.Α. αποφάσισε τον Ιούνιο του 1994, μετά από πολύμηνη καθυστέρηση, να αυξήσει τον αριθμό της UNAMIR σε 5500 άνδρες, είχε ήδη συντελεστεί η καταστροφή. Αξίζει να σημειωθεί ότι όταν το ειδικό Τμήμα των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων του ΟΗΕ ζήτησε από τριάντα κράτη την αποστολή δυνάμεων κανένα από αυτά δεν ανταποκρίθηκε.

42 Η επιχείρηση αυτή, γνωστή ως «Operation Turquoise», ετέθη υπό τον πλήρη έλεγχο της Γαλλίας και παράλληλα με αυτή αναπτύχθηκε και η Ειρηνευτική Δύναμη του ΟΗΕ.

43 Pellet, Alain. "The Road to Hell is Paved with Good Intentions. The United Nations as Guarantor of International Peace and Security: A French Perspective." *In The United Nations at Age Fifty, A Legal Perspective*, edited by Christian Tomuschat. The Hague: Kluwer Law International, 1996, σελ. 129.

44 Την εποχή του Ψυχρού Πολέμου η σύσταση των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων (με εξαίρεση την UNEF I) έγινε από το Συμβούλιο Ασφαλείας σύμφωνα με το πνεύμα του Χάρτη και, ιδίως, τη διάταξη του άρθρου 24. Έτσι, οι Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις δεν είχαν εξαναγκαστική δράση κατά το άρθρο 42 του Χάρτη.

45 Higgins, Rosalyn. "Second-Generation Peacekeeping." ASIL (*The American Society of International Law*) *Proceedings*. 89. Washington, DC: ASIL, 1995, σελ. 276. Η συγγραφέας θεωρεί ότι με την εξαγγελία αυτή παραμερίζεται η διαχωριστική γραμμή μεταξύ «peacekeeping και peace enforcement».

Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις, οι οποίες ανέλαβαν δραστηριότητες με τα ανωτέρω χαρακτηριστικά. Έτσι, π.χ. η ΟΗΕ, εκτός από τις παραδοσιακές αρμοδιότητες, είχε ως εντολή και τη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας του Κονγκό, εντολή που δημιούργησε και τότε προβλήματα σχετικά με τα όρια της βίας που είχε εξουσία να ασκήσει η επιχείρηση εκείνη για να επιτύχει το σκοπό της⁴⁶.

Οι ανωτέρω όμως εξαγγελίες του Γενικού Γραμματέα διαψεύστηκαν από τη διεθνή πρακτική και τις εξελίξεις στη δεκαετία του '90. Αν εξαιρέσει κανείς την περίπτωση της Σομαλίας (περιορισμένη εξουσία χρήσης βίας κατά το Κεφάλαιο VII του Χάρτη), μόνο στο Ιράκ υπήρξε εφαρμογή του συστήματος της συλλογικής ασφάλειας του Χάρτη⁴⁷. Αντιθέτως, αυτό που προκύπτει από την πρακτική της δεκαετίας του '90 είναι ότι, όπου τα κράτη θέλησαν να επιβάλουν μέτρα εξαναγκασμού στο πλαίσιο του Κεφαλαίου VII, επέλεξαν συνειδητά για το σκοπό αυτό τη μονομερή επέμβαση από μεμονωμένα κράτη ή από συνασπισμό κρατών⁴⁸, με ή χωρίς τη βοήθεια περιφερειακών οργανισμών και μετά από σχετική εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας (το τελευταίο δεν ίσχυσε βεβαίως, στην περίπτωση του Κοσόβου)⁴⁹.

Έτσι, ενώ το Συμβούλιο Ασφαλείας αρχικά φάνηκε έτοιμο να χρησιμοποιήσει τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του ΟΗΕ και για τους δύο σκοπούς (peacekeeping-peace enforcement), εντούτοις στη συνέχεια και ιδίως, μετά τα γεγονότα στη Σομαλία, περιορίζει τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις σε καθήκοντα επιβλεψής της ειρήνης (peacekeeping), ενώ την επιβολή των μέτρων εξαναγκασμού του Κεφαλαίου VII αναλαμβάνουν πλέον τα ισχυρά Κράτη.

Ειρηνευτικές επιχειρήσεις τρίτης γενιάς

Είναι επιχειρήσεις όπου ο ΟΗΕ εξασκεί κυριαρχικά δικαιώματα⁵⁰, αναλαμβάνει τη «Διοίκηση» (administration) μιας ολόκληρης περιοχής και είναι υπεύθυνος για όλες τις λειτουργίες της περιοχής από την οικονομική διαχείριση και τις δικαστικές υποθέσεις, μέχρι τις καθημερινές δημοτικές και κυβερνητικές υπηρεσίες, όπως η καθαριότητα των δρόμων και η διενέργεια τελωνειακών διατυπώσεων στα σύνορα. Συνεπώς ο ΟΗΕ έχει ανάγκη στις συγκεκριμένες επιχειρήσεις όχι μόνο από στρατιωτικούς ειδικούς αλλά και από ντόπιο πολιτικό εξειδικευμένο προσωπικό. Η διαφορά τους από τις επιχειρήσεις δεύτερης γενιάς είναι ότι σε εκείνες ο ΟΗΕ παρέχει τεχνική βοήθεια σε τέτοιες περιοχές και δεν αναλαμβάνει την πλήρη ευθύνη για αυτές.

Οι επιχειρήσεις «United Nations Interim Administration Mission in Kosovo-UNMIK» (Κόσοβο) και «United Nations Transitional Administration in East Timor-UNTAET» (Ανατολικό Τιμόρ), αποτελούν τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα της τρίτης γενιάς ειρηνευτικών επιχειρήσεων και δημιουργήθηκαν σύμφωνα με το Κεφάλαιο VII του Χάρτη.

«**United Nations Interim Administration Mission in Kosovo-UNMIK» (Κόσοβο).** Το Συμβούλιο Ασφαλείας με την Απόφαση 1244/10-6-1999 εξουσιοδότησε τον Γενικό Γραμματέα να εγκαταστήσει στο Κόσοβο μια διεθνή «πολιτική διοίκηση» (UNMIK), με σκοπό την παροχή ενδιάμεσης διοίκησης, με τη βοήθεια της οποίας «ο λαός του Κοσσυφοπεδίου» θα μπορεί να απολαύει «ουσιαστικής αυτονομίας» εντός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Επίσης, η ίδια απόφαση επιβεβαιώνει μεν

46 Simma, Bruno. *The Charter of the United Nations: A Commentary*. Vol. I. New York, NY: Oxford University Press, 2002, σελ. 589.

47 Βλ. απόφαση 678 (1990) του Σ.Α. Ανάλογη δράση έχουμε και στην περίπτωση της Κορέας την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου.

48 Και στις πέντε ειρηνευτικές επεμβάσεις του ΟΗΕ τη δεκαετία του '90 για διατάραξη της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας (που, όπως υποστηρίζεται από ορισμένους, υποκινήθηκαν από ανθρωπιστικούς λόγους), έχουμε μεν αποστολή Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων, η στρατιωτική όμως επέμβαση για την αποκατάσταση της τάξεως γίνεται από μεμονωμένα κράτη (πρώην Γιουγκοσλαβία, Σομαλία, Ρουάντα, Αϊτή, Λιβερία).

49 Higgins, Rosalyn. "Second-Generation Peacekeeping." *ASIL (The American Society of International Law) Proceedings*. 89. Washington, DC: ASIL, 1995, σελ. 276.

50 Simma, Bruno. *The Charter of the United Nations: A Commentary*. Vol. I. New York, NY: Oxford University Press, 2002, σελ. 683.

την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της πρώην Γιουγκοσλαβίας, συγχρόνως όμως επιβεβαιώνει και καλεί «για σημαντική αυτονομία και αυτοδιοίκηση στο Κοσσυφοπέδιο».

Για την υλοποίηση των στόχων της επιχείρησης αυτής εμπλέκονται σε ό,τι αφορά μεν την UNMIK, πλην της Γραμματείας του ΟΗΕ στην οποία ανήκει το τμήμα της προσωρινής διοίκησης, και άλλα όργανα και περιφερειακοί οργανισμοί, όπως ο Ύπατος Αρμοστής για τους Πρόσφυγες που ασχολείται με τα ανθρωπιστικά θέματα, ο ΟΑΣΕ που έχει τα θέματα της «εγκαθίδρυσης θεσμών» (institution building), και η ΕΕ που έχει αναλάβει την «ανοικοδόμηση της περιοχής» (reconstruction), για δε τα θέματα ασφαλείας η Πολυεθνική Δύναμη «Δύναμη Κοσσυφοπεδίου» (Kosovo Force-KFOR).

Τα κύρια καθήκοντά της UNMIK είναι η επιστροφή των προσφύγων, η επαναλειτουργία της οικονομίας, η εισαγωγή φορολογικού και τραπεζικού συστήματος, η αποκατάσταση της καθημερινής ομαλότητας, η λειτουργία των σχολείων και της δημόσιας τάξης, ο αφοπλισμός των ενόπλων ομάδων, η δημιουργία τοπικής διοίκησης με συμμετοχή Αλβανών και Σέρβων και η διεξα-

γωγή δημοτικών εκλογών. Επίσης, μεγάλη έμφαση δίδεται στην αποκατάσταση του κράτους δικαίου, και στη λειτουργία της δικαιοσύνης. Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα της UNMIK είναι η ασφάλεια και η καταστολή της καθημερινής βίας.

Η UNMIK παραμένει στο Κόσοβο και μετά την ανακήρυξη της «ανεξαρτησίας» του το 2008, ενώ ο στόχος της ασφαλείας και της συνύπαρξης Σέρβων και Κοσοβάρων μέσω της δημιουργία μιας πολυεθνοτικής κοινωνίας στο Κόσοβο δεν φαίνεται ότι μπορεί εύκολα να επιτευχθεί, και η ασφάλεια του σερβικού στοιχείου είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που η επιχείρηση αυτή καλείται να αντιμετωπίσει.

«**United Nations Transitional Administration in East Timor-UNTAET**» (Ανατολικό Τιμόρ). Το Συμβούλιο Ασφαλείας με την Απόφαση 1246/11-7-1999 ενέκρινε τη σύσταση της «United Nations Mission in East Timor-UNAMET» με αποστολή την προετοιμασία διεξαγωγής δημοψηφίσματος στο Ανατολικό Τιμόρ σχετικά με την παραμονή της περιοχής ως αυτόνομης επαρχίας της Ινδονησίας ή την ανεξαρτησία της. Μετά τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος

στις 30-8-1999, οι ινδονησιακές αρχές πραγματοποίησαν μια επιχείρηση τρομοκράτησης του τοπικού πληθυσμού. Το Συμβούλιο Ασφαλείας με την Απόφαση 1264/15-9-1999 εξουσιοδότησε μια πολυεθνική δύναμη (INTERFET) να αποκαταστήσει την ειρήνη και την ασφάλεια και αποφάσισε ότι αυτή η δύναμη θα αντικατασταθεί το συντομότερο δυνατό από μια ειρηνευτική δύναμη. Παρά τις προσπάθειες της INTERFET στην περιοχή επικρατούσε χάος και το Συμβούλιο Ασφαλείας με την Απόφαση 1272/25-10-1999 εγκαθίδρυσε την «United Nations Transitional Administration in East Timor-UNTAET» και την εξουσιοδότησε να αναλάβει την ευθύνη για τη διοίκηση του Ανατολικού Τιμόρ, την άσκηση της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας και τη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων για την εκπλήρωση της αποστολής της⁵¹. Το 2000 η πολυεθνική δύναμη INTERFET μετέφερε τη στρατιωτική διοίκηση της περιοχής στην UNTAET η οποία την παρέδωσε, όταν το Α. Τιμόρ έγινε ανεξάρτητο κράτος το Μάιο 2002, σε μια νέα ειρηνευτική δύναμη με περιορισμένο στρατιωτικό ρόλο, την UNMISET⁵².

Υβριδικές ειρηνευτικές επιχειρήσεις

Σήμερα η συνεργασία δύο διεθνών Οργανισμών (Inter-institutional arrangements) αποτελεί αναπόφευκτη αναγκαιότητα για την κοινή αντιμετώπιση σύνθετων διεθνών προβλημάτων και την ανάπτυξη Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων με πολυδιάστατο χαρακτήρα, ενοποιημένες διαδικασίες και κοινή «διοίκηση». Προβλήματα που απαιτούν επίλυση σε αυτές τις επιχειρήσεις είναι η κοινή σχεδίαση, ο συντονισμός και η συνεργασία του προσωπικού, οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί και κυρίως η καθιέρωση ενός κοινού πολιτικού πλαισίου δράσης⁵³.

Χαρακτηριστικότερη περίπτωση είναι η «African Union-United Nations Mission in Darfur-UNAMID», μεταξύ ΟΗΕ και Αφρικανικής Ένω-

σης (AU), η οποία αντιπροσωπεύει την πρώτη Ειρηνευτική Επιχείρηση του είδους της και συγκροτήθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας με την Απόφαση 1769/31-7-2007, στο πλαίσιο του κεφαλαίου VII του χάρτη Ηνωμένων Εθνών.

Η UNAMID διαθέτει ενιαίο κέντρο διοίκησης και για τον στρατιωτικό και για τον πολιτικό βραχίονα της επιχείρησης, έχει «κυρίαρχο αφρικανικό χαρακτήρα» (κατά απαίτηση του Σουδάν), απαρτίζεται δηλαδή κυρίως από Αφρικανούς κυανόκρανους και έχει δικαίωμα χρήσης πυρός για αυτοπροστασία, την προστασία αμάχων και την ελεύθερη διακίνηση οργανώσεων αρωγής⁵⁴.

Ο ΟΗΕ έχει τον πλήρη έλεγχο και διοίκηση και η όλη επιχείρηση πραγματοποιείται σύμφωνα με τα στάνταρντ του ΟΗΕ, τις αρχές και τις πρακτικές του. Ο καθημερινός έλεγχος και διοίκηση γίνεται με ευθύνη του UN/AU Joint Special Representative και του Force Commander, που και οι δύο διορίστηκαν από κοινού από τον ΟΗΕ και την Αφρικανική Ένωση. Στην Αντίς Αμπέμπα της Αιθιοπίας υπάρχει το Joint Support Coordination Mechanism (JSCM) με συνδέσμους του ΟΗΕ και της Αφρικανικής Ένωσης που συντονίζεται και διαβουλεύεται με τους παραπάνω Οργανισμούς. Ο UN/AU Joint Special Representative αναφέρει και στον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ και στον Πρόεδρο της Επιτροπής της Αφρικανικής Ένωσης.

Η UNAMID αποτελεί ένα πρότυπο μοντέλο πιθανής μελλοντικής συνεργασίας ΟΗΕ και Περιφερειακών Οργανισμών.

Επίλογος

Η πρακτική που αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια, στο πεδίο της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και των απειλών της, στην αντιμετώπιση κρίσεων με προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα, μέσα από την ιδιαίτερη δράση του ΟΗΕ και των περιφερειακών οργανώσεων, αναδεικνύει

51 Simma, Bruno. *The Charter of the United Nations: A Commentary*. Vol. I. New York, NY: Oxford University Press, 2002, σελ. 680.

52 Gray, Christine. *International Law and the Use of Force*. Second Edition (fully updated). Edited by Foundation of Public International Law. New York, NY: Oxford University Press, 2004, σελ. 230-231.

53 Bah, Sarjoh A., and Bruce Jones. *Peace Operations Partnerships: Lessons and Issues from Coordination to Hybrid Arrangements*. Edited by Center on International Cooperation. New York, NY: New York University, 2008 – May, σελ. 2-7.

54 Βλ. <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unamid/UNAMID Deployment.pdf>.

ασφαλώς ότι ο Χάρτης του ΟΗΕ παραμένει –ευτυχώς– σε κυρίαρχη θέση στην όλη αρχιτεκτονική των ειρηνευτικών και άλλων δράσεων των περιφερειακών οργανισμών. Τούτο έχει ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά στην ενδεχόμενη προσφυγή στην ένοπλη βία και την απόλυτη πρωτοκαθεδρία του Συμβουλίου Ασφαλείας σε αυτό. Οι πρόσφατες δοκιμασίες για τη διεθνή δικαιοταξία, μονομερών ενόπλων επεμβάσεων χωρίς εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας (NATO στη Γιουγκοσλαβία, ΗΠΑ στο Ιράκ), κατέδειξαν τα αδύναμα σημεία μιας πολιτικής που (πρέπει να) εκπορεύεται από τον ΟΗΕ, σε αρμονία με το Διεθνές Δίκαιο.

Στο πεδίο διαχείρισης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας από το Συμβούλιο Ασφαλείας, της επιβολής κυρώσεων ακόμη και της προσφυγής στη χρήση βίας –με μια διαρκώς διευρυνόμενη αντίληψη της έννοιας απειλή κατά της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας– διαπιστώνονται θεσμικά προβλήματα, πολιτικές αδυναμίες κι αγκυλώσεις. Ιδίως ως προς την παθητικότητα αντιμετώπισης καταστάσεων μονομερούς στρατιωτικής δράσης και κατοχής και με την εξωθεσμική «παραχώρηση» αρμοδιότητας της (και ένοπλης) δράσης σε κράτη αλλά και περιφερειακές οργανώσεις.

Παρ' όλα αυτά ο θεσμός των Ειρηνευτικών Δυνάμεων, ο οποίος δεν είχε προβλεφθεί από τους συντάκτες του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, βραβεύθηκε με το Νόμπελ Ειρήνης το 1988, αφού στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου ήταν το μόνο μέσο για τη διαφύλαξη της ειρήνης και για την πρόληψη της επανάληψης των συγκρούσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ελληνόγλωσσα βιβλία

- 1 Ευστράτιος Β. Αλμπάνης, «Διεθνής Επέμβαση», LIBRO ΕΠΕ, 2001, Αθήνα.
- 2 Λινός-Αλέξανδρος Σισιλιάνος, «Η εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας για χρήση βίας», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003.

Ξενόγλωσσα βιβλία

- 1 Bah, Sarjoh A., and Bruce Jones. *Peace Operations Partnerships: Lessons and Issues from Coordination to Hybrid Arrangements*. Edited by Center on International Cooperation. New York, NY: New York University, 2008 – May.
- 2 Fetherston, A. B. *Towards a Theory of United Nations*

Peacekeeping. London and New York, NY: Macmillan (St. Martin's Press), 1994.

- 3 Goodrich, L. M., E Hambro, and A. P. Simons. *The Charter of the United Nations*. 3rd ed. New York and London: Columbia University Press, 1969.
- 4 Gray, Christine. *International Law and the Use of Force*. Second Edition (fully updated). Edited by Foundation of Public International Law. New York, NY: Oxford University Press, 2004.
- 5 Higgins, Rosalyn. "Second-Generation Peacekeeping." *ASIL (The American Society of International Law) Proceedings*. 89. Washington, DC: ASIL, 1995.
- 6 JCS (Joint Chiefs of Staff). JP 3-07.3 "Joint Tactics, Techniques, and Procedures for Peace Operations". Washington, DC: US Government Printing Office, 1999.
- 7 NATO Defense College (NADEFCOL). "International Organizations." *Faculty/Course Member Guide, Senior Course 111, NADEFCOL, 24-28 September 2007*. Rome: NATO Defense College (NADEFCOL), September 24-28, 2007.
- 8 NATO Military Committee. *MC 327/2 NATO Military Policy for Non-Article 5 Crisis Response Operations*. Brussels: NATO HQ, 2001 – August 29.
- 9 NATO. *Bi-MNC Directive for NATO Doctrine for Peace Support Operations*. Brussels: NATO, 1995 – December 11.
- 10 Pellet, Alain. "The Road to Hell is Paved with Good Intentions. The United Nations as Guarantor of International Peace and Security: A French Perspective." *In The United Nations at Age Fifty, A Legal Perspective*, edited by Christian Tomuschat. The Hague: Kluwer Law International, 1996.
- 11 Siekmann, Robert C.R. *Basic Documents on United Nations and Related Peace-keeping Forces*. Second Enlarged Edition. The Hague: Martinus Nijhoff Publishers, 1985.
- 12 Simma, Bruno. *The Charter of the United Nations: A Commentary*. Vol. I. New York, NY: Oxford University Press, 2002.
- 13 Thomas, Frank. "The Security Council Unleashed? Post-Cold War U.N. Peacekeeping and Prospects of U.S.

- Participation." *Trilateral Perspectives on International Legal Issues: relevance of domestic law and policy*, Irvington, NY. New York, NY: Translational Publishers, Inc., 1996.
- 14 Tomuschat, Christian, ed. *The United Nations at age fifty (a legal perspective)*. The Hague: Kluwer Law International, 1995.
- 15 UN Secretary-General. *An Agenda for Peace: Preventive diplomacy, peacekeeping and peacemaking: Report of the Secretary-General pursuant to the statement adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992 * A/47/277 - S/24111*. Report of the UN Secretary-General, UN, New York, NY: UN, 1992 – 17 June.
- 16 UN Secretary-General. *Supplement to an Agenda for Peace – A/50/60 - S/1995/1*. New York: United Nations, 1995 – January 3.
- 17 United Nations. *Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice*. New York, NY: United Nations, Department of Public Information, 1985 – January.
- 18 Warner, Daniel. *New Dimensions of Peacekeeping*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 1995.
- 19 Weiss, Thomas G., and Sam Daws. *The Oxford Handbook on the United Nations*. New York, NY: Oxford University Press, 2007.
- 20 White, N. D. *Keeping the Peace (The United Nations and the Maintenance of International Peace and Security)*. Second edition. Manchester: Manchester University Press, 1997.
- 21 White, N. D. *The Blue Helmets: A Review of United Nations Peace-Keeping*. 2nd. New York, NY: United Nations Department of Public Information, 1990.

3. Διαδίκτυο
 1 <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unamid>.
 2 [http://www.un.org/Depts/dpko/united_nations_peacekeeping/fact sheet](http://www.un.org/Depts/dpko/united_nations_peacekeeping/fact_sheet).

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Αντισυνταγματάρχης Κωνσταντίνος Σολκίδης του Κοινού Σώματος Στρατολογικό-Στρατιωτικών Νομικών Συμβούλων (ΣΣΝΣ), γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1966. Το 1983 εισήχθη στην Στρατιωτική Σχολή Αξιωματικών Σωμάτων (ΣΣΑΣ) και αποφοίτησε το 1987. Έχει υπηρετήσει ως Εισηγητής, Τμηματάρχης και

Υποδιευθυντής στα Στρατολογικά Γραφεία Χίου, Δυτικής Αττικής, Πειραιά και Ανατολικής Αττικής. Επίσης υπηρέτησε ως Επιτελής στο ΓΕΣ/ΔΣΛ (Διεύθυνση Στρατολογικού), ΕΛΔΥΚ (Ελληνική Δύναμη Κύπρου), ΓΕΣ/ΔΕΠΛΗ (Διεύθυνση Έρευνας Πληροφορικής), ΓΕΕΘΑ/Επιτελικό Γραφείο Υπαρχηγού, ΓΕΕΘΑ/ΔΣΛ (Διεύθυνση Στρατολογικού), ΓΕΕΘΑ/Γραφείο Μετεξέλιξης, ΓΕΕΘΑ/ΚΕΜΕΤ (Κέντρο Μετεξέλιξης). Επιπλέον διετέλεσε Υπαπιστής του Υπαρχηγού ΓΕΕΘΑ και συμμετείχε σε Ειρηνευτική Αποστολή, ως Παρατηρητής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια στήριξης της εκλογικής διαδικασίας στις πρώτες πολυφασετικές εκλογές στη Νότιο Αφρική (1994). Σήμερα υπηρετεί ως Επιτελής στο ΣΓ ΑΝΥΕΘΑ (Στρατιωτικό Γραφείο κ. Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Άμυνας). Είναι απόφοιτος της Σχολής Στρατολογικού, της Σχολής Προγραμματιστών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (ΣΠΗΥ), του Διεθνούς Στρατιωτικού Σχολείου για το Δίκαιο των Ενόπλων Συγκρούσεων (Law of

Armed Conflicts) του International Institute of Humanitarian Law (San Remo, Italy), του Modular Short Course on "International Organizations" στο NATO Defence College (NADEFCOL) και σειράς σχολείων του NATO School στο Oberammergau [Multinational Forces Orientation Course, NATO Staff Officers' Orientation Course, NATO European Security Cooperation Course, NATO Civil-Military Cooperation (CIMIC) Staff Course, NATO Expeditionary Operations Course, NATO Concept Development and Experimentation Course]. Είναι απόφοιτος της Ανωτάτης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου (ΑΔΙΣΠΟ) και της Σχολής Εθνικής Άμυνας (ΣΕΘΑ) και έχει συμμετάσχει σε πολλά διακλαδικά και νατοϊκά συνέδρια. Είναι απόφοιτος του Νομικού Τμήματος της Σχολής Νομικών και Οικονομικών Επιστημών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) και κατέχει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδικότητας της Κατεύθυνσης Διεθνών Σπουδών του Τμήματος Νομικής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (ΔΠΘ) καθώς και Master «MA in Applied Strategy and International Security» (University of Plymouth, United Kingdom). Έχει τιμηθεί με όλες τις προβλεπόμενες διακρίσεις και επιπλέον με Μετάλλιο Διαμνημόνευσης για Συμμετοχή σε Ειρηνευτικές Αποστολές. Ομιλεί την Αγγλική και την Ιταλική γλώσσα. Είναι νυμφευμένος με την Αλεξάνδρα Ασλανίδου και έχει ένα τέκνο, τον Αναστάση (2005).

**Νυχτερινές επιχειρήσεις
κατά την υποστήριξη της μαχητικής
ισχύος στην Αρχαία Ελλάδα**

Της Κρίστου Εμίλιο Ιωαννίδου
Συγγραφέως – Ναυτικού
Μέλους Ελληνικής Εταιρείας Στρατηγικών Μελετών
(ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ.)

Από την αρχαιότητα η διεξαγωγή νυχτερινών επιχειρήσεων κατείχε σημαντική θέση στις περισσότερες διακλαδικές¹ επιχειρήσεις, αφού προσέφερε την ευκαιρία για εξαπάτηση κι αιφνιδιασμό. Εκ παραλλήλου διευκόλυνε και την αποφυγή βαρέων απωλειών, τις οποίες θα υφίστατο ο επιτιθέμενος εάν δεν εκμεταλλευόταν τα πλεονεκτήματα του σκότους κι αντιθέτως ενεργούσε στον ίδιο τόπο κατά τη διάρκεια της ημέρας.

«χρήσιμοι δε τα πολλά νύκτωρ τοις πολιορκούσιν αι προσβολαί»

[...γενικά οι νυχτερινές επιθέσεις παρέχουν πλεονεκτήματα στους πολιορκητές]

«ούθ' όπη προσβαλούσιν ειδέναι δυναμένων, ούθ' όπόσοι, ούθ' όποίοις μέρεσι, διαδρομαί δε δέυρο κακείσε και βοαί και θάμβη Πανικόν έχοντα τάραχον»²

[Οι πολιορκούμενοι δεν μπορούν να γνωρίζουν από πού εκδηλώνεται η εχθρική επίθεση ούτε τον αριθμό των επιτιθέμενων ούτε μέσω ποίων οδών έρχονται, ενώ οι άνδρες τρέχουν εδώ κι εκεί, την στιγμή που οι φωνές και η έκπληξη δημιουργούν πανικό και ταραχή].

Τα αναγκαία μέτρα για την επιτυχία της επιχείρησης δεν απαιτούσαν πολύπλοκους σχεδιασμούς, ούτε υπεράριθμο στρατό/στόλο. Αρκεί να είχε προηγηθεί, κατά την διάρκεια της ημέρας, μια ικανή/προσεκτική προπαρασκευή που θα περιελάμβανε την καλή εκπαίδευση των στρατευμάτων, τις επαρκείς πληροφορίες και την γνώση της περιοχής επιχειρήσεων. Ο αρχαίος Έλληνας συγγραφέας του 4ου αιώνας π.Χ., Αινείας ο Τακτικός, εφιστά την προσοχή και σε άλλους (αστάθμητους) παράγοντες όπως την περίπτωση αυτομολήσεως στρατιωτών ή πληρωμάτων καθώς και την μη προβλεπόμενη παρουσία ζώων:

«Τους τε των κυνών υλαγμούς και των αλεπτρύνων τας φωνάς αφανίζειν άφωνα ποιούντα τόνδε τον καιρόν, επικαύσαντά τι του σώματος»

και γαρ αι τούτων φωναί <πρω> όρθρον φθεγγόμεναι εκφαίνουσι το μέλλον»³

[Θα πρέπει επίσης κατά το επίμαχο διάστημα να μην ακούγονται σκυλιά να γαβγίζουν ούτε κοκόρια να λαλούν, πράγμα που επιτυγχάνεται αν προκληθεί έγκλημα σε οποιοδήποτε σημείο του σώματος τους· διότι οι φωνές τους που αντηχούν πριν το ξημέρωμα αποκαλύπτουν τις προετοιμασίες]

Νυχτερινή επίθεση

Οι νυχτερινές επιθέσεις λαμβάνουν χώρα από το τελευταίο φως (ΤΦ) της ημέρας μέχρι το πρώτο φως (ΠΦ) της επομένης. Ο ακριβής χρόνος επίθεσης εξαρτάται από την απαίτηση για την κατάληψη και την διατήρηση του ΑΝΣΚ. Συνήθως επιδιώκεται η εκμετάλλευση του μεγαλύτερου μέρους της νύχτας (π.χ. σε περιπτώσεις νυχτερινών αποβάσεων).

Ο σχεδιασμός πρέπει να πραγματοποιείται έγκαιρα ώστε να παρέχεται επαρκής χρόνος για σχεδιασμό, λεπτομερείς οδηγίες, τήρηση μυστικότητας και συντονισμό. Οι επιχειρήσεις πραγματοποιούνταν είτε με την υποστήριξη φυσικών ή τεχνητών μέσων φωτισμού (πανσέληνος, πυρσούς, κλπ), είτε σε συνθήκες πλήρους σκότους.

Α) Φωτιζόμενη Επίθεση

Πρόκειται για επίθεση διεξαγόμενη κάτω από συνθήκες φυσικών μέσων φωτισμού (πανσέληνος) ή με τη βοήθεια τεχνητού φωτισμού. Τεχνητά μέσα φωτισμού στην αρχαία Ελλάδα αποτελούσαν οι πυρσού, δάδες, λύχνοι, φανοί. Στα αρχαία κείμενα συναντώνται επίσης και με τις λέξεις «λαμπάς», ή «λαμπτήρ». Ο λαμπτήρ ήταν σχάρα πάνω στην οποία τοποθετούσαν ξερά ξύλα και δαδιά τα οποία καίγονταν και παρείχαν φωτισμό⁴. Σε σχετικό χωρίο του Ξενοφώντος, η χρήση φώτων κατά τη διάρκεια της νύχτας, αναφέρεται ως είδος κανονισμού σε θέματα ασφαλείας στη ναυτιλία⁵.

1 Διασαφηνίζουμε ότι ο όρος διακλαδικός για την αρχαιότητα αφορά σε δραστηριότητες, επιχειρήσεις, μονάδες κ.λπ. μόνον των τότε υφισταμένων δύο κλάδων, δηλ. των ναυτικών και των χερσαίων δυνάμεων.

2 Ονασάνδρου, Στρατηγικός, 41.

3 Αινείου Τακτικού, Πολιορκητικά, 23, 1, εκδόσεις Κάκτος.

4 Λεξικόν Ησυχίου Αλεξανδρέως, / Ομήρου Οδύσεια, σ 30.

5 Ξενοφώντος, Ελληνικά, Ε, 8.

Παράδειγμα: (Κορινθιακός Πόλεμος, Ναυμαχία Ζωστήρος 388 π.Χ.) Ο Γοργώπας αποπλέων από την Έφεσο συνάντησε τον Εύνομο και τότε, λίγο πριν την δύση, κατέφυγε στην Αίγινα. Εκεί αποβίβασε αμέσως τους στρατιώτες του και τους διέταξε να δειπνήσουν. Ο δε Εύνομος, αφού περίμενε λίγο χρόνο, απέπλευσε. Έπλεε επικεφαλής των πλοίων του και λόγω της νυχτερινής πλεύσης χρησιμοποιούσε φώτα, ώστε να μην παραπλανώνται τα πλοία του στόλου του, που τον ακολουθούσαν. Ο Γοργώπας, εν τω μεταξύ, αφού επιβίβασε τα πληρώματα στα πλοία, ακολουθούσε τον Εύνομο, οδηγούμενος από τον λαμπτήρα που φώτιζε. Για να μη τον αντιληφθούν, εκείνος δεν χρησιμοποιούσε φώτα πορείας και είχε διατάξει τους κελευστές, αντί με κελεύσματα, να δίδουν τον ρυθμό της ειρεσίας με κτυπήματα από πέτρες, και να κωπηλατούν οι ερέτες αθόρυβα (στρίβοντας ελαφρώς τα κουπιά για να μην γίνεται κρότος). Και ενώ τα πλοία του Ευνόμου βρίσκονταν πλησίον της ξηράς (στο ακρωτήριο Ζωστήρ⁶), διέταξε με την σάλπιγγα επίθεση. Η επίθεση βρήκε τα πληρώματα του Ευνόμου απροετοίμαστα, σε σύγχυση και αταξία. Άλλοι αποβιβάζονταν, άλλοι αγκυροβολούσαν κι άλλοι ακόμη έπλεαν. Η ναυμαχία διεξήχθη υπό το φως της σελήνης. Τέσσερα πλοία συνέλαβε αιχμάλωτα ο Γοργώπας. Τα υπόλοιπα πλοία των Αθηναίων κατέφυγαν στον Πειραιά⁷.

B) Μη Φωτιζόμενη Επίθεση

Οι επιχειρήσεις πλήρους σκότους, εξαιτίας των δυσχερειών τηρήσεως του ελέγχου, προϋποθέτουν πολύ καλή εκτίμηση καταστάσεως και μυστικότητα. Μετά την επίθεση, συνήθως αποκαλύπτεται κάθε μυστικότητα και επικρατεί πλέον θόρυβος ή και κατάσταση φωτός. Τότε η επιχείρηση μπορούσε να υποστηριχθεί με πυρά ή εφεδρείες.

Με σύμμαχο το σκοτάδι τριακόσιοι ένοπλοι Θηβαίοι μπήκαν στην πόλη των Πλαταίων το 431 π.Χ. με σκοπό να τους αναγκάσουν να συν-

θηκολογήσουν υπέρ των Θηβών. Αρχικώς, οι Πλαταιείς, ένεκα της νυκτός, δεν διέκριναν τον αριθμό των εχθρικών δυνάμεων και αποφάσισαν να συνθηκολογήσουν, όμως αργότερα διέκριναν ότι ήταν λίγοι και αποφάσισαν να επιτεθούν προτού ξημερώσει και χάσουν το πλεονέκτημα του σκότους.

«όπως μη κατά φως θαρσαλεωτέροι ούσοι προσφέροντο και σφίσιν εκ του ίσου γίνωνται, αλλ' εν νυκτί φοβερώτεροι όντες ήσους ώσι της σφετέρας εμπειρίας της κατά την πόλιν»⁸

[ώστε να μην αντιταχθούν οι τελευταίοι με το φως της ημέρας με περισσότερο θάρρος και βρεθούν με ίσους όρους με αυτούς, ενώ κατά την διάρκεια της νύχτας θα ήταν περισσότερο δειλοί και θα μειονεκτούσαν αφού δεν θα γνώριζαν την τοπογραφία της πόλης το ίδιο καλά όσο οι ίδιοι.]

Έτσι οι Θηβαίοι βρέθηκαν ξαφνικά σε χρόνο και τόπο μη ευνοϊκό (ξένη πόλη, σκότος & ξαφνική βροχή) ενώ ταυτόχρονα δέχονταν «πυρά»

6 Μεταξύ Σουνίου και Πειραιώς, παρά τη σημερινή Βουλιαγμένη. Στράβωνος, Θ, 348.

7 Ξενοφώντος: *Ελληνικά*, Ε 1, 7-9.

8 Θουκυδίδου, *Ιστορία*, Β' 3.

από γυναίκες και δούλους, οι οποίοι τους προσέβαλαν από τις στέγες των σπιτιών εκτοξεύοντας λίθους και κεραμίδια.

Ασέληνη νύχτα επιτέθηκαν οι Ρόδιοι με πυρφόρα βλήματα κατά της πολιορκητικής μηχανής (ελέπολις) του Δημητρίου του Πολιορκητού (Πολιορκία Ρόδου 305-304 π.Χ.). Το θέαμα προκαλούσε τρόμο και δέος, γιατί τα μεν πυρφόρα βλήματα έλαμπαν καθώς πετούσαν με ορμή στον αέρα, αλλά τα βλήματα των καταπελτών και των πετροβόλων, των οποίων η κίνηση ήταν αόρατη, σκότωναν πολλούς που δεν μπορούσαν να αντιληφθούν από πού προερχόταν το χτύπημα.

Η απροσδόκητη επίθεση αιφνιδίασε τους άνδρες του Δημητρίου, οι οποίοι έσπευσαν να σβήσουν με νερό τις φλόγες που απειλούσαν την ελέπολη. Τελικώς, συγκέντρωσε με σαλπίσματα τους υπεύθυνους μεταφοράς (κινήσεως) των πολιορκητικών μηχανημάτων και τις τοποθέτησε εκτός βολής. Όταν ξημέρωσε, μετρήθηκαν περισσότερα από 800 πυρφόρα βλήματα κάθε μεγέθους και περίπου 1.500 καταπελτών.⁹

Παρ' όλα αυτά υπήρχε και σε ορισμένες περιπτώσεις η αντίληψη ότι η επίθεση κατά την νύχτα δεν ήταν προϊόν ανδρείας και καθαρού πολέμου. Την νύχτα, όταν είχαν στρατοπεδεύσει στον κάμπο των Γαυγαμήλων ο Μέγας Αλέξανδρος και ο Δαρειός (331 π.Χ.), πριν ξεκινήσει η μάχη, ο Μακεδόνας βασιλιάς δέχθηκε επίσκεψη από τον Παρμενίωνα, ο οποίος του πρότεινε να μη περιμένει να ξημερώσει, αλλά να επιτεθεί απροσδοκήτως εναντίον των Περσών, όσο αυτοί θα ήταν αναστατωμένοι και φοβισμένοι μέσα στην νύχτα. Ο Μέγας Αλέξανδρος απάντησε:

«αισχρόν είναι κλέψαι την νίκην, αλλά φανερώς και άνευ σοφίσματος χρήναι νικήσαι Αλέξανδρον»¹⁰.

[είναι ντροπή να κλέψει την νίκη και ότι έπρεπε ο Αλέξανδρος να νικήσει καθαρά και χωρίς τεχνάσματα].

Αυτή η σοφή κίνηση του Αλεξάνδρου είχε διττό αποτέλεσμα:

9 Διοδώρου Σικελιώτου, Κ, 96 – 97.

10 Αρριανού: *Αλεξάνδρου Ανάβασις*, ΙΙΙ, 10.

11 Αινείου Τακτικού, *Πολιορκητικά*, 26, 2, εκδ. Κάκτος.

12 Πολυαίνου, *Στρατηγήματα*, Β' 22, 1.

- Επειδή ο Δαρειός φοβήθηκε νυχτερινή επίθεση από τον Αλέξανδρο κράτησε ξάγρυπνο τον στρατό του εξαντλώντας τον σωματικά και ψυχολογικά.

- Ο Αλέξανδρος, σε αντίθεση, ήταν ξεκούρατος γιατί μαζί με τον στρατό του αποσύρθηκαν την νύχτα για να κοιμηθούν.

Νυχτερινή άμυνα

Για την επιτυχή διεξαγωγή της άμυνας κατά την νύχτα προβλεπόταν περιμετρική άμυνα, ενίσχυση προφυλακών μάχης, καθώς και συνεχής δράση περιπόλων. Στις περιπόλους δεν έπρεπε να χρησιμοποιείται φανάρι και οι μετέχοντες να μην είχαν προηγουμένως δειπνήσει.

«Τους δε την πρώτην φυλακήν περιοδεύοντας αδείπνους χρηρ περιοδεύειν τυχάνουσι γαρ οι την πρώτην προφυλάσσοντες από δείπνου όντες ραθυμοτέρως τε και ακολαστοτέρως διακείμενοι»¹¹

[Εκείνοι που μετέχουν στην πρώτη περίπολο, θα πρέπει να περιπολούν χωρίς να έχουν δειπνήσει, διότι όσοι φυλάνε το πρώτο νούμερο έχοντας προηγουμένως φάει εμφανίζουν τάσεις χαλάρωσης και απειθαρχίας].

Ουσιώδες μέτρο νυχτερινής αμύνης αποτελούσε και η ταχεία κίνηση εφεδρειών προς απόκρουση της εχθρικής επιθέσεως. Διασαφηνίζουμε ότι ο γενικός σκοπός της νυχτερινής άμυνας δεν περιοριζόταν στην απόκρουση των Εχθρικών Δυνατοτήτων αλλά στην αφαίρεση πρωτοβουλίας των εχθρικών επιχειρήσεων μέχρις ότου ο αμυνόμενος να αναλάβει πλέον επιθετικές επιχειρήσεις.

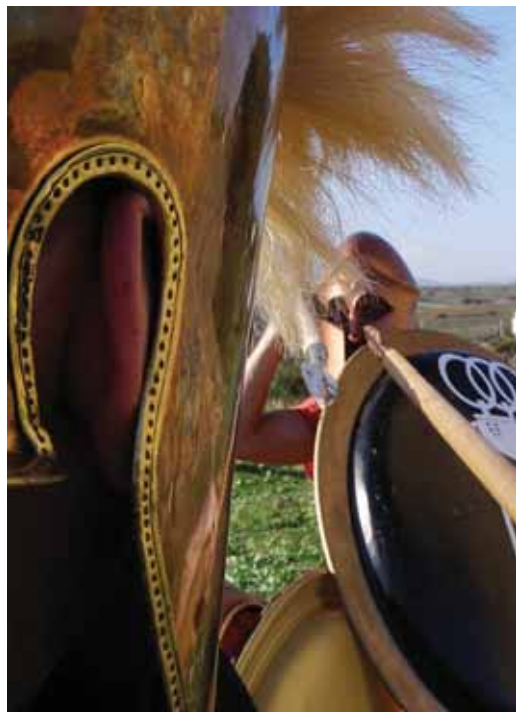
Ο Στρατηγός των Λακεδαιμονίων Ισχύλαος (4ος αιώνας π.Χ.) βρισκόταν κοντά στον Αίνο κι αντιλήφθηκε ότι οι Αθηναίοι αγκυροβολούσαν εκεί με πολλά πλοία. Υποψιαζόμενος νυχτερινή επίθεση τράβηξε όλα του τα πλοία στην ξηρά, κοντά στον οχυρωματικό πύργο, και τα έδεσε απ' τα ιστία τους. Με σχοινιά έδεσε τα μακρινά με τα πιο κοντινά ώστε να είναι όλα ενωμένα μεταξύ τους. Οι Αθηναίοι, πράγματι, επιτέθηκαν νύχτα και προσπάθησαν να τραβήξουν μερικά πλοία δίχως όμως αποτέλεσμα. Τότε οι στρατιώτες του Ισχύλαου ανέπτυξαν ταχεία κίνηση αιφνιδιασμού άλλοι από τον Αίνο, άλλοι από την ξηρά κι άλλοι από τα πλοία, κι εξεδίωξαν τους Αθηναίους¹².

Η έγκυρη πληροφόρηση έπαιζε επίσης σημαντικό ρόλο ακόμα και σε περιπτώσεις που πραγματοποιείται την τελευταία στιγμή και ουσιαστικά δεν υπάρχει ο απαιτούμενος χρόνος για την μελέτη Επιχειρησιακής Σχεδίασεως. Τότε οι στρατηγοί/ναύαρχοι έπρεπε να προβούν σε επείγουσα σχεδίαση και ανάληψη ενεργειών, σε μια ταχεία Επιχειρησιακή Σχεδίαση. Αυτό απαιτούσε, μεταξύ άλλων, ψυχραιμία, καθαρότητα πνεύματος και μακροχρόνια πείρα.

«Των δ' εκ προλήψεως και πριν ή συμβαλῆν επινοουμένων στρατηγῶν αι παρ' αυτόν τον της μάχης καιρόν επίνοιαι νίκης και αντιστρατηγήσεις ἔστιν ὅτε και πλείους και θαυμασιώτεροι γίνονται τοις την στρατηγικὴν εμπειρίαν ησκηκόσιν, ας ουκ ἔστιν υποσημῆναι λόγῳ ἢ προβουλευσαι»¹³.

[Σχέδια και στρατηγήματα για την νίκη, τα οποία καταστρώνονται την στιγμή της μάχης, μερικές φορές είναι πιο αξιολογα και αξιοπρόσεχτα από εκείνα που γίνονται και επινοούνται εκ των προτέρων, όταν, βέβαια, καταστρώνονται από άνδρες έμπειρους στην στρατηγική τέχνη, μολονότι πρόκειται για πράγματα που δεν μπορούν να υπαχθούν σε κανόνες και να προαποφασισθούν].

Η πληροφόρηση, λίγο πριν την νυχτερινή επίθεση, έδωσε την ευκαιρία στον Σέλευκο Α΄ Νικάτωρ (305-281 π.Χ.) να ενεργήσει άμεσα, στον ελάχιστο χρόνο που του δόθηκε, ώστε να αποτρέψει στον εχθρό να προβεί σε επίθεση. Όταν ο Δημήτριος ο Πολιορκητής αποφάσισε να επιτεθεί κατά την νύχτα, δύο πελταστές του από την Αιτωλία, παρουσιάστηκαν στον Σέλευκο και του ανέφεραν την προπαρασκευή της νυχτερινή επιχειρήσεως. Ο Σέλευκος εκτίμησε ότι δεν είχε τον απαιτούμενο χρόνο για την δική του προπαρασκευή και σκέφτηκε να προβεί σε αμυντικές ενέργειες που αποσκοπούσαν κυρίως στην αποτροπή των Εχθρικών Δυνάμεων και όχι στην αντεπίθεση. Διέταξε λοιπόν τους σαλπικτές να σημάνουν το πολεμικό σύνθημα και τους άνδρες του να οπλισθούν γρήγορα, να αλαλάξουν όσο πιο δυνατά μπο-

ρούν και, κυρίως, ο καθένας να βάλει φωτιά στα φρύγανα που υπήρχαν γύρω στην σκηνή του. Η φωταγωγημένη στρατιά γεμάτη από σαλπίσματα και αλαλαγμούς απέτρεψε τον Δημήτριο να επιτεθεί¹⁴.

Νυχτερινές υποβοηθητικές επιχειρήσεις

Υποβοηθητικές επιχειρήσεις

Πολλές φορές επί μέρους επιχειρήσεις διεξάγονταν κατά την νύχτα προκειμένου να υποστηρίξουν την κυρίως επιχείρηση, η οποία δύναται να πραγματοποιηθεί και κατά την διάρκεια της ημέρας. Οι νυχτερινές υποβοηθητικές επιχειρήσεις συνήθως είχαν να κάνουν με μια «εν κρυπτώ» απόβαση, η οποία θα εκτελείτο όταν θα λάμβανε το σήμα για επίθεση από το στράτευμα/στόλο.

«ει πη δυνατόν γένοιτο προεκπέμψαντι στρατιωτών σύνταγμα νύκτωρ εκπριελθεῖν κελεύσαι τους πολεμίους, ίνα κατόπιν αυτών γένωνται πάντες, ὡστε ἑωθεν αναστάντας εκ της ενέδρας μετά το συμμίξει προς μάχην τα στρατεύματα κατά την ουραγίαν επιφαίνεσθαι τοις πολεμίους»¹⁵

13 Ονασάνδρου: Στρατηγικός, 32, 9.

14 Πλουτάρχου, Δημήτριος, 49.

15 Ονασάνδρου, Στρατηγικός, 22, 4.

[αν είναι δυνατόν, ένα απόσπασμα στρατιωτών πρέπει να σταλεί μπροστά κατά την διάρκεια της νύχτας, με εντολή να βαδίσουν γύρω από τον εχθρό και να φτάσουν στα νότια του. Τα ξημερώματα της επομένης μέρας, μετά την έναρξη της μάχης, να εξορμήσουν από την ενέδρα τους και να εμφανιστούν ξαφνικά στην οπισθοφυλακή του αντιπάλου].

Πλείστα παραδείγματα από τέτοιου είδους ενέργειες αντλούμε στα αρχαία ελληνικά κείμενα, όπως, μεταξύ άλλων, οι περιπτώσεις των Αθηναίων ναυάρχων Χαβρία, Διοτίμου, Διόγνητου¹⁶.

Ενδεικτικά αναφέρουμε : Ο Αθηναίος στρατηγός Νικίας (Σεπτέμβριος 425 π.Χ.) απέπλευσε νύχτα κατά της Κορίνθου με σκοπό να αποβιβάσει δύο χιλιάδες Αθηναίους οπλίτες κοντά στην Σολύγεια, τοποθετώντας τους σε ενέδρες σε διάφορα μέρη. Κατόπιν απέπλευσε κι εμφανίστηκε το πρωί να πλέει εναντίον των Κορινθίων φανερά. Οι Κορίνθιοι έσπευσαν να τον εμποδίσουν και να του επιτεθούν. Οι Αθηναίοι οπλίτες εμφανίστηκαν από τις ενέδρες τους και σκότωσαν τους περισσότερους από αυτούς¹⁷.

Οι νυχτερινές υποβοηθητικές επιχειρήσεις συντελούσαν και στην «μετατροπή» μιας πιο κατάλληλης περιοχής επιχειρήσεως ή Ζώνη Μάχης (ΖΜ) όταν η ίδια περιοχή παρουσίαζε χαρακτηριστικά ευνοϊκά για τον εχθρό. Σε περίπτωση π.χ. που η περιοχή ενός πεδίου μάχης ήταν ομαλή κι ευνοούσε τον εχθρό να εισέλθει με άνεση, σκάβονταν χαντάκια, στήνονταν παγίδες ή έσπερναν τριβόλους.

Στη Σικελική Εκστρατεία (415-413 π.Χ.) ο στρατηγός των Αθηναίων Νικίας είχε στρατοπεδεύσει γύρω από το Ολυμπείο. Εκτίμησε ότι ο χώρος της ΖΜ ήταν ομαλός. Διέταξε τότε να

σπείρουν κατά την νύχτα τριβόλους. Την επομένη, ο ίππαρχος των Συρακουσών Έκφαντος οδήγησε εκεί το ιππικό του. Οι τριβόλοι όμως πλήγωναν τα πόδια των αλόγων με αποτέλεσμα πολλοί από τους ιππείς να τραπούν σε φυγή ενώ οι υπόλοιποι να εγκλωβιστούν και να σκοτωθούν από τους πελταστές των Αθηναίων, οι οποίοι φορούσαν στερεά υποδήματα¹⁸.

Ψυχολογικές επιχειρήσεις (ΨΕΠ)

Στις νυχτερινές υποβοηθητικές επιχειρήσεις περιλαμβάνεται και το ευρύ φάσμα των ΨΕΠ, πράγμων που απασχόλησε βαθύτατα τους αρχαίους Έλληνες¹⁹. Η λογική και τα συναισθήματα του πλήθους επηρεάζονταν μέσα από τεχνικές επίδρασης των οποίων τα μέσα αποτελούσαν, κυρίως, οι λέξεις και οι εικόνες.

Κατά την διάρκεια της νύχτας, επί μέρους ενέργειες είχαν ως σκοπό να προκαλέσουν στον εχθρό παραπληροφόρηση, σύγχυση, αδυναμία ή χαμηλό ηθικό και να τον οδηγήσουν σε λανθασμένες ενέργειες εκτίμησης καταστάσεως.

Με σκοπό την πρόκληση παραπληροφόρησης/σύγχυσης του εχθρού, οι Πλαταιείς, επέλεξαν ως μέσο τεχνικής επίδρασης, την εικόνα μέσω της χρήσης φρυκτωριών²⁰ και συγκεκριμένα την επιχείρηση «παραφρυκτωρείν»²¹.

Μία νύχτα που οι Πλαταιείς επιτέθηκαν κατά του περιτειχίσματος, οι Λακεδαιμόνιοι ύψωσαν φρυκτούς για να μεταδώσουν στους Θηβαίους την είδηση της εχθρικής επιθέσεως. Οι Πλαταιείς ύψωσαν κι εκείνοι φρυκτούς με σκοπό να καταστήσουν ασαφή τα σήματα της φρυκτωρίας για τους Θηβαίους και να διστάσουν να σπεύσουν σε βοήθεια²².

Η παραπληροφόρηση ή σύγχυση μέσω του τεχνικού φωτισμού κατά την διάρκεια της νύχτας

16 Πολυαίνου, *Στρατηγήματα*, Γ' 11, 9 & 12, / Ε' 22, 4 / Ε' 38

17 Θουκυδίδου, *Ιστορίαι*, Δ 42-44

18 Πολυαίνου, *Στρατηγήματα*, Α 39, 2

19 Κρίστου Εμίλιο Ιωαννίδου: «ΨΕΠ στην αρχαία Ελλάδα», περιοδικό *Στρατοί και Τακτικές*, τεύχος 1, σελ. 28, Απρίλιος 2010, εκδόσεις Αιγίς.

20 Νυχτερινή σηματοδότηση μέσω φρυκτών δηλ. πυρών.

21 Η σκοπίμως λανθασμένη νυχτερινή σηματοδότηση προς όφελος των πολεμίων (Αρποκρατών, Λέξεις των Δέκα Ρητόρων & Λεξικόν της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας Ι. Σταματάκου, Βιβλιοπρομηθευτική).

22 Θουκυδίδου, *Ιστορίαι*, Γ' 22

ευνοεί εξίσου και τις ναυτικές επιχειρήσεις. Θέλοντας λοιπόν να παραπλανήσει τους αντιπάλους του ο Αριστείδης ο Ελεάτης επινόησε το ακόλουθο σχέδιο που αφορούσε τους κανονισμούς νυχτερινής πλεύσης, ώστε τοποθετώντας φωτισμό επάνω σε φελλούς, να μπερδέψει την θέση/πορεία πλεύσης στους αντιπάλους του:

«Αριστείδης Ελεάτης Διονυσίω πολιορκούντι Καυλωνίαν επέπλει μετά δώδεκα τριηρών. Ο δε συνιδών επανήχθη πέντε και δέκα ναυς πληρώσας. Αριστείδης υποστρέψας υποχωρεί και νυκτός γενομένης άραι τους λαμπτήρας, οίς αι του Διονυσίου νήες είποντο· μετά μικρόν δε τούτους καθελόντες ετέρους καθήκαν εις την θάλατταν φελλοίς με-

γάλοις εφηρμοσμένους κακ του φωτός ες το πλάγιον επιστρέψαντες έφθασεν ες την Καυλωνίαν καταπλεύσαντες των περι Διονύσιον προς την από των φελλών αυγήν πλανωμένων»²³.

[Ο Αριστείδης ο Ελεάτης έπλεε με δώδεκα πλοία κατά του Διονυσίου, ο οποίος πολιορκούσε την Καυλωνία. Όταν εκείνος το αντελήφθη, έσπευσε να τον αντιμετωπίσει, με δεκαπέντε τριήρεις. Ο Αριστείδης υπεχώρησε και, σαν νύχτωσε, έδωσε εντολή να αποσύρουν τις λάμπες, τις οποίες ακολουθούσαν οι τριήρεις του Διονυσίου. Ύστερα από λίγο αφού μάζεψαν τις λάμπες, έροιξαν στην θάλασσα άλλες, τοποθετημένες επάνω σε μεγάλους φελλούς, γύρισαν πίσω πλάγια από τα φώτα και έφθασαν στην Καυλωνία, ενώ οι άνδρες του Διονύσου εξακολουθούσαν να παραπλανούνται από την λάμψη των φελλών].

Ο Σπαρτιάτης στρατηγός Αγησίλαος (442-358

23 Πολυαίνου: Στρατηγημάτων, ΣΤ 11.

24 Πολυαίνου, Στρατηγήματα, Β' 1, 23.

π.Χ.) όταν είχε παραταχθεί κατά των Βοιωτών και η μάχη κυλούσε αμφίρροπα, περίμενε να νυχτώσει για να διακοπεί η μάχη. Τότε διέταξε τους οπλίτες του να σκεπάσουν με χώμα όσους νεκρούς Σπαρτιάτες μπορούσαν να αναγνωρίσουν. Το πρωί, όταν οι Βοιωτοί είδαν ότι οι περισσότερες απώλειες ήταν από το δικό τους στράτευμα, απογοητεύθηκαν κι έχασαν το ηθικό τους²⁴.

Την εικόνα επέλεξε, μεταξύ άλλων και ο Μακεδόνας βασιλεύς Φίλιππος ο Ε΄ (221-179 π.Χ.) όταν πολιορκούσε την πόλη των Ροδίων Πρινασσό δίχως αποτελέσματα, καθώς το έδαφος ήταν πετρώδες. Τότε μηχανεύτηκε το εξής: Την ημέρα δημιουργούσε κρότους στο έδαφος, τάχα ότι προέρχονταν από τα πολιορκητικά του μηχανήματα. Την νύχτα έφερνε από μακριά χώμα και το τοποθετούσε στα στόμια των τάφρων. Για τους Πρινασσείς ήταν ορατό ότι οι Μακεδόνες είχαν σκάψει βαθιά. Τότε ο Φίλιππος τους ανήγγειλε ότι δύο πλέθρα του τείχους τους είχαν εκθεμελιωθεί και τους ρώτησε τι προτιμού-

σαν, να φύγουν από την πόλη χωρίς να πάθουν τίποτε ή να καταστραφούν όλοι ανεξαιρέτως μαζί με την πόλη. Οι Πρινασσείς πίστεψαν τα όσα ισχυρίστηκε ο Μακεδόνας βασιλιάς και παρέδωσαν την πόλη τους²⁵.

Γενικώς, νυχτερινές επιθετικές ενέργειες ήταν από αρχαιότατων χρόνων έως σήμερα εν χρήσει σε παγκόσμια κλίμακα. Η ιστορία είναι γεμάτη από παραδείγματα νυχτερινών επιθέσεων. Παραθέτουμε, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα από ναυτικές επιχειρήσεις:

Νύχτα πραγματοποιήθηκε από τους Κανάρη και Πιπίνο η προσβολή του τουρκικού στόλου στη Χίο, όπου πυρπολήθηκε η τουρκική ναυαρχίδα και περισσότεροι από 3000 άνδρες βρήκαν τον θάνατο (6η Ιουνίου 1822).

Μια ανοιξιιάτικη νύχτα του 1780 το πλοίο «General Pickering» (εξοπλισμένο με 14 πυροβόλα των 6 λιβρών) του αμερικανικού καταδρομέα και πλοίαρχου Jonathan Haraden, αντιμετώπισε το ιδιωτικό βρετανικό καταδρομικό μπρίκι «Golden Eagle» στον Βισκαϊκό κόλπο, στην Ισπανία. Ο Haraden, εκμεταλλευόμενος το σκοτάδι απαίτησε την παράδοση του βρετανικού

25 Πολυβίου, *Ιστορία*, ΙΣΤ΄, Ι, 12.

πλοίου ισχυριζόμενος ότι ήταν κυβερνήτης ενός αμερικανικού πολεμικού πλοίου γραμμής! Οι Βρετανοί παραδόθηκαν αλλά όταν ξημέρωσε διαπίστωσαν ότι είχαν εξαπατηθεί αφού το πλοίο του Haraden είχε το ίδιο περίπου μέγεθος και τον ίδιο αριθμό πυροβόλων όπλων με το δικό τους²⁶.

Αμέσως μετά τη δύση του ηλίου επιτέθηκε ο αγγλικός στόλος υπό τον Horatio Nelson κατά του γαλλικού στον όρμο Αμπουκίρ (1 Αυγούστου 1798). Το σκοτάδι χρησιμοποίησε ως κάλυψη το γερμανικό υποβρύχιο U-47 με κυβερνήτη τον Günther Prien όταν εισήλθε στον όρμο ScapaFlow και βύθισε την ναυαρχίδα του Βασιλικού Βρετανικού Ναυτικού HMS Royal Oak (13-14/10/1939)²⁷. Ας μην λησμονούμε ότι οι Τούρκοι καταδρομείς που κατέλαβαν τη νησίδα Ίμια, επέλεξαν το σκοτάδι της νύκτας για να αποβιβαστούν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Θουκυδίδου, Ιστορία, εκδόσεις Πάπυρος
Ξενοφώντος, Ελληνικά, εκδόσεις Πάπυρος
Διοδώρου Σικελιώτου, Ιστορική Βιβλιοθήκη, εκδόσεις Κάκτος
Πολυαίνου, Στρατηγήματα, εκδόσεις Γεωργιάδης.
Πλουτάρχου, Βίοι Παράλληλοι, εκδόσεις Κάκτος & Πάπυρος.
Ιωάννου Σταματάκου (1999): Λεξικόν της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης. Βιβλιοπρομηθευτική.
Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών 1977.
Κρίστου Εμίλιο Ιωαννίδου (2009): Ο παράγων ελιγμός κατά τις ναυμαχίες των αρχαίων Ελλήνων. Ναυτική Επιθεώρηση, <έκδοση Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού / GEN>, τεύχος 568, σελ 87
Κρίστου Εμίλιο Ιωαννίδου (2010): ΨΕΠ στην αρχαία Ελλάδα, περιοδικό Στρατοί και Τακτικές, <εκδόσεις Αιγίς>, τεύχος 1, σελ. 28.
Στυλιανός Χαρ. Πολίτης (2008): Στρατηγήματα, Δολιότητες και Διεθνές Δίκαιο. Προβληματισμοί <έκδοση ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ.> τεύχος 48, Σεπτέμβριος – Οκτώβριος.

Οι φωτογραφίες του άρθρου είναι από τον Σύλλογο Ιστορικών Μελετών «ΚΟΡΥΒΑΝΤΕΣ»

25 Πολυβίου, *Ιστορία*, ΙΣΤ', Ι, 12.

26 Γεωργίου Ζουριδή (2006): «Ιδιωτικά καταδρομικά κατά την Αμερικανική Επανάσταση 1775 – 1783», στο *Ναυτική Ιστορία*, «εκδόσεις Περισκόπιο», τεύχος 7, σελ.18.

27 Για την λεπτομερή διεξαγωγή της επιχειρήσεως αυτής βλ. άρθρο της Κρίστου Εμίλιο Ιωαννίδου (2008): «Scapa Flow: η επίθεση του “Τούρου”, στο Royal Oak», στο *Ναυτική Επιθεώρηση*, «εκδόσεις GEN/Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού», τεύχος 362, σελ 63.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η Κρίστου Εμίλιο Ιωαννίδου, γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε ψυχολογία και ιστορία.

Είναι ναυτικός του Ε.Ν. και εξειδικεύεται σε μελέτες σχετικά με τη ναυτιλία στην αρχαία Ελλάδα (εμπορικό/πολεμικό ναυτικό, στρατηγική και ανάλυση ναυτικών επιχειρήσεων). Ανέπτυξε αξιολογήσιμη συγγραφική δραστηριότητα, δημοσιεύοντας βιβλία, άρθρα, μονογραφίες και αναλύσεις σε περιοδικά (ιστορικά, GEN).

Πραγματοποιεί ομιλίες και διαλέξεις για τη ναυτιλία και το ναυ-

τικό πόλεμο στην αρχαιότητα, ενώ διδάσκει Ναυτιλία και Ναυτική Ιστορία στην Ελληνική Ακαδημία Ναυσιπλοΐας, Ναυτικών Τεχνών & Αθλημάτων Ν.Ο.Α.Μ., έχοντας επιμεληθεί και συγγράψει ειδικά εγχειρίδια για τους μαθητές της σχολής.

Είναι μέλος της Ελληνικής Εταιρίας Στρατηγικών Μελετών ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ., του Ναυτικού Μουσείου Ελλάδος και του Society for Naval Research, London.

Είναι παντρεμένη με τον δημοσιογράφο & αμυντικό αναλυτή Ιωάννη Σ. Θεοδωράτο κι έχουν μία κόρη.

Φωτογραφία επομένης σελίδος: Ομάδα κωπηλασίας κατά την τελετή ορκωμοσίας Ναυτών 2010 Δ' ΕΣΣΟ, στο Κέντρο Εκπαιδύσεως Πόρος, την 10η Δεκεμβρίου 2010.

**Η συμμετοχή της Υγειονομικής Ομάδας
του Π.Ν. στην ειρηνευτική Δύναμη της
ISAF (INTERNATIONAL SECURITY
ASSISTANCE FORCE) μέσω του 299
(ΚΙΧΝΕ) Κινητού Χειρουργικού
Νοσοκομείου Εκστρατείας και
η συνδρομή τους
στην παροχή ανθρωπιστικής
και ιατρονοσηλευτικής φροντίδας
στην εμπόλεμη περιοχή του Αφγανιστάν**

Του Επικελευστή (ΝΟΣ) Ιωάννη Αργυρίου

Η 2η Ελληνική αποστολή του 299 ΚΙΧΝΕ στον ενδιάμεσο σταθμό μετάβασης Termez του ΟΥΖΒΕΚΙΣΤΑΝ τον Φεβρουάριο του 2006.

Σκοπός μελέτης

Η ανάδειξη της οργάνωσης και της συνδρομής της υγειονομικής ομάδας του ΠΝ στην λειτουργία ενός στρατιωτικού νοσοκομειακού συγκροτήματος ρόλου 2+ στην εμπόλεμη περιοχή της ΚΑΜΠΟΥΛ.

Υλικό και μεθοδολογία

Η συλλογή στοιχείων έγινε από το ΓΕΕΘΑ/ΔΥΓ και από προσωπικές εμπειρίες καταγραφής της

πραγματικότητας στην καθημερινότητα του 299 ΚΙΧΝΕ από 22/8/05 έως 2/4/07.

Αποτελέσματα

Παρουσιάζεται η ολοκληρωμένη εικόνα της Ελληνικής συμμετοχής του υγειονομικού σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων προσφέροντας ιατρική και νοσηλευτική κάλυψη στην ευρύτερη περιοχή της ΚΑΜΠΟΥΛ.

Ειρηνευτικές δραστηριότητες

Η Ελλάδα ως πλήρες μέλος του ΟΗΕ, του ΝΑΤΟ, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων Διεθνών Οργανισμών, συμμετέχει σε Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτές που λαμβάνουν χώρα σε περιοχές άμεσου ενδιαφέροντος, όπως είναι τα Βαλκάνια και η ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Η συμμετοχή της Ελλάδας μέχρι τις αρχές τις δεκαετίας του '80 περιοριζόταν σε μικρό αριθμό παρατηρητών και μικρά στρατιωτικά τμήματα, επιπέδου Λόχου, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, όπως ο πόλεμος της Κορέας.

Το 299 (ΚΙΧΝΕ) Κινητό Χειρουργικό Νοσοκομείο Εκστρατείας στη βάση του NATO στην ΚΑΜΠΟΥΛΑ.

Η χώρα μας, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων και αποφάσεων του ΟΗΕ, συμμετέχει σε Ειρηνευτικές Αποστολές διαθέτοντας στελέχη και από τους τρεις κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων.

Η Ελληνική συμμετοχή σε Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις προϋποθέτει την τήρηση ορισμένων βασικών αρχών, όπως η ύπαρξη απόφασης (resolution) και εντολής (mandate) του ΟΗΕ πριν τη συγκρότηση της δύναμης, η διαμόρφωση καθορισμένης Ιεραρχίας, Διοίκησης και μεγέθους, όπως επίσης και η υιοθέτηση ξεκάθαρων κανόνων εμπλοκής.

Οι Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης, στις οποίες συμμετείχε ο Ελληνικός Στρατός την τελευταία δεκαετία του 20ού αιώνα και οι οποίες συνεχίζονται στις αρχές του 21ου αιώνα, έχουν καταδείξει πως οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις μπορούν γρήγορα και αποτελεσματι-

κά να προσαρμοστούν σε οποιαδήποτε νέα σενάρια και απαιτήσεις, που απασχολούν τη Διεθνή Κοινότητα.

Από το 1945 ως το 1990, οι Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ήταν αποκλειστική και άμεση ευθύνη των Ηνωμένων Εθνών. Ο Ο.Η.Ε. για την αντιμετώπιση όλων των περιφερειακών συγκρούσεων και κρίσεων ανέπτυξε ένα εκτεταμένο δίκτυο διεθνών παρατηρητών και ελαφρών στρατιωτικών τμημάτων με περιορισμένες αρμοδιότητες.

Περί το τέλος της δεκαετίας του '80 το διεθνές περιβάλλον ήταν ασταθές και κατά συνέπεια, ήταν απαραίτητο τα Ηνωμένα Έθνη να ενεργήσουν αποφασιστικότερα ενώ και άλλοι περιφερειακοί οργανισμοί, όπως η Ε.Ε., ο Ο.Α.Σ.Ε. και το NATO, ήταν σημαντικοί και κρίσιμοι υποστηρικτές της διεθνούς σταθερότητας. Το τέλος του ψυχρού πολέμου δεν έλυσε το

πρόβλημα της αστάθειας, παρά τις αντίθετες προσδοκίες. Η ανάπτυξη άοπλων παρατηρητών και ελαφρών τμημάτων στις διάφορες περιοχές των συγκρούσεων, στις οποίες δεν υπήρξε διάθεση των αντιμαχόμενων για συνεργασία και

επίλυση του προβλήματος οδήγησε τον ΟΗΕ και τους περιφερειακούς συνασπισμούς κρατών, όπως NATO και Ε.Ε. στην ανάπτυξη του δόγματος της Επιβολής της Ειρήνης ώστε να πειστούν ή να αναγκαστούν οι αντιμαχόμενες

Μεταφορά πολυτραυματία στο 299 ΚΙΧΝΕ.

Φροντίδα πολυτραυματία στο Τriage.

παρατάξεις να επιλύσουν τα προβλήματά τους και να εναρμονιστούν οι αντιτιθέμενες απόψεις τους μέσω ενός ειρηνικού διαλόγου.

Στα πλαίσια των παραπάνω γενικών κανόνων συμμετείχε και η Ελλάδα με την αποστολή, δημιουργία και εγκατάσταση ενός στρατιωτικού νοσοκομειακού συγκροτήματος εκστρατείας

ρόλου 2+ το 299 ΚΙΧΝΕ στην ευρύτερη περιοχή της Καμπούλ στο Αφγανιστάν.

Σκοπός αποστολής Ελληνικής Δύναμης στο Αφγανιστάν

- a. Να συνδράμει στην προσπάθεια της Αφγανικής κυβέρνησης για ανοικοδόμηση και

Ασθενής στη ΜΕΘ του νοσοκομείου.

ανασυγκρότηση της χώρας, με προσφορά ανθρωπιστικής φύσεως, εκτέλεση εργασιών και παροχή συνδρομής, κοινωφελούς χαρακτήρα.

- β. Να προαχθεί το επίπεδο συνεργασίας των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, με τις Ένοπλες Δυνάμεις των υπολοίπων χωρών που συμμετέχουν στην ISAF (International Security Assistance Force).

- γ. Να συμμετάσχει η χώρα μας, για άλλη μια φορά, στην εκτέλεση των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Ιστορικά στοιχεία

15/1/2002: Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας ΚΥΣΕΑ με την υπ' αριθ. 3/02 απόφασή του ενέκρινε την ανάπτυξη Ελληνικών Δυνάμεων στο Αφγανιστάν στην περιοχή της ΚΑΜΠΟΥΛ και των περιχώρων της βασιζόμενο στη συμφωνία της Βόννης της 5 Δεκ. 2001 και στο ψήφισμα 1510 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (η μη ανάπτυξη Ελληνικών τμημάτων εκτός Καμπούλ αποτελεί εθνικό περιορισμό).

18/6/2005: Αναπτύσσεται στην ΚΑΜΠΟΥΛ το προαποστελλόμενο κλιμάκιο αποτελούμενο από 18 άτομα ονομάζεται ΕΛΔΑΦ – 2 /299 ΚΙΧΝΕ και αναλαμβάνει τη Διοίκηση του Ισπανικού Νοσοκομείου στην παρούσα θέση.

Με πλήρη εξάρτηση σε αποστολή εκτός βάσης.

5/8/2005: Ολοκληρώνεται η κατασκευή των χώρων διαμονής.

10/8/2005: Άφιξη του υπολοίπου Ελληνικού προσωπικού.

14/8/2005: Ολοκληρώνεται η άφιξη των υλικών του Νοσοκομείου και αρχίζει η ανάπτυξη του.

19/8/2005: Ενδιάμεση επιχειρησιακή ετοιμότητα.

22/8/2005: Πλήρης επιχειρησιακή ετοιμότητα και υπαγωγή στον COM ISAF.

Αποστολή στα πλαίσια της ISAF

- Παροχή Υγειονομικής Υποστήριξης σε 24ωρη βάση σε όλες τις κατηγορίες ασθενών.
- Αντιμετώπιση Επιδημιών και Μαζικών Απωλειών υγείας (ISAF Medical Handbook).

Δύναμη Ιατρικής Υπηρεσίας

- Αναισθησιολόγος (1)
- Γενικός Χειρουργός (1)
- Ορθοπεδικός Χειρουργός (1)
- Παθολόγος (1) Πολ. Ναυτικό
- Ακτινολόγος (1)
- Μικροβιολόγος (1)
- Οδοντίατρος Χειρουργός (1) Πολ. Ναυτικό
- Ψυχίατρος (1)
- Ιατρός άνευ ειδικότητας (2) Πολ. Ναυτικό (1)
- Κτηνίατρος (1)
- Φαρμακοποιός (1)

Δύναμη Νοσηλευτικής Υπηρεσίας

- Διευθύνουσα
- Προϊσταμένη-ος Διαλογής TRIACE
- Προϊσταμένη-ος Κλινικών ΜΕΠ
- Προϊσταμένη-ος Χειρουργείου-Πολ. Ναυτικό

Τα παιδιά αθώα θύματα του πολέμου.

- Νοσηλεύτρια Διαλογής (1)-Πολ. Ναυτικό
- Νοσηλεύτρια Κλινικών (2)
- Νοσηλεύτρια ΜΕΠ (1) - 1)-Πολ. Ναυτικό
- Νοσηλεύτρια Χειρουργείου (1)
- Τραυματιοφορέας (1)

Ιατρονοσηλευτικές ομάδες σταθεροποίησης (STABILIZATION)

- FYROM
- Αλβανία

- Βουλγαρία
- Κροατία
- Ουγγαρία

Πεπραγμένα από ενάρξεως έως το πέρας λειτουργίας την 2-4-2007

- Εξετάσεις Αφγανικού πληθυσμού 1785
- Εξετάσεις προσωπικού ISAF 2685
- Εξετάσεις λοιπών 899
- Μικροβιολογικές εξετάσεις 1729
- Ακτινολογικές εξετάσεις 956
- Υπερηχογραφήματα 239
- Οδοντιατρικές εξετάσεις 976
- Χειρουργικές εξετάσεις 363
- Χειρουργικές επεμβάσεις 78
- Σύνολο Νοσηλευθέντων 712
- Διακομιδές 68

Επιχειρησιακές δυνατότητες ΕΛΔΑΦ-2/299 ΚΙΧΝΕ

- Δύο χειρουργικές αίθουσες.
- Ανάνηψη.

- Μονάδα εντατικής θεραπείας με δύο κρεβάτια (δυνατότητα ανάπτυξης τεσσάρων).
- Μικροβιολογικό εργαστήριο.
- Ακτινολογικό εργαστήριο.
- Οδοντιατρικό ιατρείο.
- 30 κρεβάτια νοσηλείας.
- Φαρμακείο.
- Προληπτική ιατρική-Κτηνιατρική υποστήριξη.
- Διαλογή-Εξωτερικά ιατρεία.
- Ψυχιατρικό ιατρείο.
- 3 ομάδες σταθεροποίησης.
- χειρουργικές ομάδες.
- Ασθενοφόρα: 1 θωρακισμένο ασθενοφόρο (M 113) και 1 κινητή μονάδα τύπου EKAB.

Δραστηριότητες

- Τακτικό εξωτερικό ιατρείο προσφορά στον Αφγανικό πληθυσμό.
- EOD: υγειονομική υποστήριξη στο συνεργείο άρσης ναρκωπειδίων.
- CRASH QREW: υγειονομική υποστήριξη στον αεροδιάδρομο του KAIA σε 24ωρη βάση.
- AIR MEDEVAC: καθημερινή ετοιμότητα σε 24ωρη βάση για αεροδιακομιδές.
- Συντονισμός εθνικών ιατρικών ROLE 1.
- Εκπόνηση σχεδίων MASCAL (αντιμετώπιση μαζικών καταστροφών, προσβολή KAIA, τρομοκρατικές επιθέσεις κ.λπ.).
- Υγειονομική υποστήριξη σε τοπικές εκδηλώσεις (εθνικές εορτές, παρελάσεις).
- MEDICAL MEETINGS: συμμετοχή – διοργάνωση – ομιλίες.
- Προληπτική ιατρική.
- Έλεγχος ύδρευσης.
- Επιθεώρηση εγκαταστάσεων, εστιατορίων κ.λπ.
- Απολύμανση εγκαταστάσεων, αεροσκαφών.
- Ιατρική εργασίας.
- Περιθαλψη στρατιωτικών σκύλων.
- Παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας.
- Προσέγγιση του τοπικού πληθυσμού.

Ασφάλεια

- Η ασφάλεια του Νοσοκομείου εξασφαλίζεται από το Βέλγικο Λόχο ασφαλείας του KAIA καθ' όλη τη διάρκεια του 24ώρου.

- Σε έξοδο εκτός KAIA συνοδεύει από την MILITARY POLICE.
- Συνεχής οπλοφορία του προσωπικού όλο το 24ωρο.

Εκπαίδευση

- Σύμφωνα με την τμηματική Δγη 1/2005 εφαρμογή επ' έργω.
- Πρόγραμμα συνεκπαίδευσης αλλοδαπού και ημεδαπού Προσωπικού.
- Πρόγραμμα εκπαίδευσης για μαζικές απώλειες υγείας (MASCAL).
- Συμμετοχή σε ασκήσεις μαζικών απωλειών υγείας (MASCAL) σε επίπεδο ISAF.
- Πρόγραμμα εκπαίδευσης αεροδιακομιδών σε συνεργασία με Ιταλική μοίρα εναέριων μέσων.
- Πρόγραμμα εκπαίδευσης Α' βοηθειών.
- Ενημέρωση επί τοπικών νόσων από Αφγανούς ιατρούς.

Διοικητική Μέριμνα

- **ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑ:** Πολυεθνική εταιρία σίτισης SUPREME.
- **ΚΑΥΣΙΜΑ:** ISAF.
- **ΠΛΥΝΤΗΡΙΑ:** ISAF.
- **TAXYΔΡΟΜΕΙΟ:** Μέσω της Γερμανικής Στρατ. Ταχυδρομικής Υπηρεσίας.
- **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ:** Τάγμα Μηχανικού ΕΛΔΑΦ.

- **ΑΝΕΦΟΔΙΑΣΜΟΣ:** Τρεις πτήσεις στο τέλος κάθε τριμήνου με Ελληνικό ή Ιταλικό C 130 μέσω Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων.
- **ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ:** Με τον προηγούμενο τρόπο ή εναλλακτικά με την Γερμανική αεροπορία μέσω Κολονίας - Τερμέζ Ουζμπεκιστάν. Επίσης και με τις Αφγανικές ιδιωτικές αερογραμμές μέσω Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων.

Συμπεράσματα

Τα πενήντα χρόνια λειτουργίας των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ μπορούν να χαρακτηριστούν ως επιτυχή. Σε εποχές που τα Ηνωμένα Έθνη δεν ήταν σε θέση να αναπτύξουν τις δυνατότητες επιβολής της ειρήνης που τους παρέχει ο Χάρτης, οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις

ήταν το μόνο μέσο για τη διαφύλαξη της ειρήνης και για την πρόληψη της επανάληψης.

Η βελτίωση του συστήματος ανάπτυξης των ειρηνευτικών επιχειρήσεων και η εφαρμογή βιώσιμων προγραμμάτων για την επαναδόμηση των κοινωνιών μετά τον τερματισμό μιας σύγκρουσης, με κύριο στόχο την επανένταξη, τη συμφιλίωση, την εγκαθίδρυση του κράτους δικαίου, των δημοκρατικών θεσμών και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και την οικονομική ανάπτυξη των περιοχών της σύγκρουσης με τη συνεργασία των περιφερειακών κυβερνητικών οργανώσεων αλλά και με μη κυβερνητικούς φορείς, είναι σημαντικές προτεραιότητες του ΟΗΕ που πρέπει να υλοποιηθούν τάχιστα.

Οι Ενοπλες Δυνάμεις της χώρας μας συνεισφέρουν αποτελεσματικά στην ISAF με την προσφορά ανθρωπιστικής φύσεως εκτέλεση εργασιών και παροχή συνδρομής κοινωφελούς χαρακτήρα. Ωστόσο ιδιαίτερα για το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό, μπορεί να θεωρηθεί ως μία ιδιαίτερη εμπειρία η επαφή με τον παράγοντα «διαπολιτισμική ιατρική-νοσηλευτική».

- ISAF: INTERNATIONAL SECURITY ASSISTANCE FORCE.
- ΚΑΙΑ MULTI – NATIONAL FORCE KABUL AFGHANISTAN: ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΚΑΜΠΟΥΛ, ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ISAF.
- ΕΛΔΑΦ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ.
- TRIAGE: ΣΤΑΘΜΟΣ ΔΙΑΛΟΓΗΣ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Επικελευστής ΕΜΘ Αργυρίου Ιωάννης γεννήθηκε το 1971 στη Λάρισα. Κατετάγη στο Πολεμικό Ναυτικό το 1996 ως Νοσοκόμος. Είναι απόφοιτος τεχνικής επαγγελματικής νοσηλευτικής σχολής. Έχει υπηρετήσει στα Ναυτικά νοσοκομεία Αθηνών και Σαλαμίνας όπως επίσης και σε μονάδες του ΑΣ, στις Φ/Γ ΨΑΡΑ και Φ/Γ ΣΠΕΤΣΑΙ. Το 2006 ήταν μέλος και συμμετείχε στην αποστολή του 299 κινητού χειρουργικού νοσοκομείου εκστρατείας στην Καμπούλ του Αφγανιστάν ως νοσηλευτής Triage. Εργασίες του και μελέτες έχουν παρουσιασθεί σε διάφορα πολυθεματικά ιατρικά και νοσηλευτικά συνέδρια. Το 2009 η μελέτη του με τίτλο «Ο ρόλος του νοσηλευτή σε πολεμικό πλοίο» τιμήθηκε με βραβείο. Διδάσκει σε διάφορα σταδιοδρομικά σχολεία της Διοίκησης Ναυτικής Εκπαίδευσης του υγειονομικού τομέα. Είναι νυμφευμένος και πατέρας δύο παιδιών.

γικού νοσοκομείου εκστρατείας στην Καμπούλ του Αφγανιστάν ως νοσηλευτής Triage. Εργασίες του και μελέτες έχουν παρουσιασθεί σε διάφορα πολυθεματικά ιατρικά και νοσηλευτικά συνέδρια. Το 2009 η μελέτη του με τίτλο «Ο ρόλος του νοσηλευτή σε πολεμικό πλοίο» τιμήθηκε με βραβείο. Διδάσκει σε διάφορα σταδιοδρομικά σχολεία της Διοίκησης Ναυτικής Εκπαίδευσης του υγειονομικού τομέα. Είναι νυμφευμένος και πατέρας δύο παιδιών.

Δελτίο Ενημέρωσης

ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΙΕΣ

- Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία του με το βαθμό που φέρει ο **Αντιναύαρχος Μάχιμος** Γεώργιος Δημητριάδης, διατηρώντας τον τίτλο του **Επιτίμου Αρχηγού Στόλου**.

- Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία του με το βαθμό που φέρει ο **Αντιναύαρχος Μάχιμος** Ιωάννης Ορφανός, διατηρώντας τον τίτλο του **Επιτίμου Α΄ Υπαρχηγού ΓΕΕΘΑ**.

- Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία του με το βαθμό που φέρει ο **Αντιναύαρχος Μηχανικός** Φωκίων Χατζηδάκης, διατηρώντας τον τίτλο του **Επιτίμου ΓΕΠΝ**.

- Προήχθησαν στο βαθμό του **Αντιναύαρχου** και τέθηκαν σε αποστρατεία ως ευδοκίμως τερματίσαντες τη σταδιοδρομία τους οι παρακάτω **Υποναύαρχοι**:

Μάχιμος: Γεώργιος Κασφίκης

Οικονομικού: Γεώργιος Νιάνιας

- Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ως ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία του με το βαθμό που φέρει ο **Υποναύαρχος** Βασίλειος Καββαδίας.

- Προήχθη στο βαθμό του **Αρχιπλοίαρχου** και τέθηκε σε αποστρατεία ως ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία του ο **Πλοίαρχος Υγειονομικού/Ιατρός** Φίλιππος Δεληγιάννης.

- Προήχθησαν στο βαθμό του **Πλοίαρχου** και τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Αντιπλοίαρχοι**:

Μηχανικοί: Παναγιώτης Σταυρακάκης, Παναγιώτης Εγγλέζος, Γεώργιος Λουκίδης.

Οικονομικού: Χρήστος Μουτσόπουλος.

Υγειονομικού/Ιατροί: Άννα Μαρία Τωμαδάκη, Δημήτριος Μπορούσας.

- Προήχθησαν στο βαθμό του **Αντιπλοίαρχου** και τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Πλωτάρχες**:

Μάχιμοι: Αθανάσιος Κατσίκης, Ιωάννης Καρακάσης, Δημήτριος Πίτσιος.

Υγειονομικού/Οδοντίατροι: Γεώργιος Βασιλόπουλος, Σταύρος Τομπής.

Υγειονομικού/Νοσηλευτικής: Βιολέτα Αυλωναρίτου.

- Τέθηκαν σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία με το βαθμό που φέρουν οι παρακάτω **Αντιπλοίαρχοι (Ε)**: Ιωάννης Αλειφέρης, Κωνσταντίνος Παπαδημητρίου.

- Προήχθησαν στο βαθμό του **Αντιπλοίαρχου** και τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Πλωτάρχες (Ε)**: Ιωάννης Ατζάμογλου, Ιωάννης Τρασάνης, Αναστάσιος Χατζηκώστας, Χαράλαμπος Χατζηκυρλής, Ιωάννης Στεργίου, Νεκτάριος Δαγκλής, Ιωάννης Δανουκόπουλος, Νικόλαος Κατσανιώτης, Παναγιώτης Κρητικός, Παναγιώτης Καληντίρης, Νικόλαος Νικολάου, Δημήτριος Κουναδίνης, Αναστάσιος Μωραΐτης, Αθανάσιος Παπαθανασίου, Ανδρέας Γιακουμής, Ιωάννης Ελευθεριάνος, Θεόδωρος Βασιλάκης, Θεοδόσιος Αργυρόπουλος, Ηλίας Μαντάς, Στέργιος Βολτάρης, Αργύριος Δαμαλίτης, Ανδρέας Λιβάνιος, Παναγιώτης Μιχαλάκης, Αθανάσιος Μητρόπουλος, Απόστολος Νταλαρής, Νικόλαος Πλουμίδης, Σταμάτιος Χατζής, Γεώργιος Μεταξάς, Ηλίας Σπαθής, Δημήτριος Γιοβάνος, Σταμάτιος Καρατζάς, Αλέξανδρος Κυπραίος, Γεώργιος Αλεξόπουλος, Ανδρέας Μαρκόπουλος, Ιωάννης Σφακιανάκης, Παναγιώτης Μελλές, Γεώργιος Κούτρας, Δημήτριος Παπαμιχαήλ, Ιωάννης Λιγνός, Ευάγγελος Αντωνακάκης, Θεόδωρος Λα-

γός, Ιωάννης Μαντζαράκης, Παναγιώτης Γραμμένος, Θεοφάνης Κοντορηγόπουλος, Γεώργιος Ζουλάκης, Μαυρουδής Γιαξής, Γεώργιος Πέτρου, Επαμεινώνδας Δήμος, Σταμάτιος Λεμπέσης, Σωτήριος Λιώσης, Αριστείδης Κωστορίζος, Γεώργιος Σταμάτης, Νικόλαος Μαραγκός, Σπυρίδωνας Ζήρας, Χαράλαμπος Σωτηρόπουλος, Ιωάννης Κυριακίδης, Κωνσταντίνος, Κουτσουκανίδης, Νικόλαος Μητσάκης, Κωνσταντίνος Τόμπρας, Νικόλαος Λαμπρόπουλος (Δημητρίου), Κωνσταντίνος Αργυράκος, Νικόλαος Λαμπρόπουλος (Ευαγγέλου), Ιωάννης Παπαζαχαρίας, Ιωάννης Νικολόπουλος, Στέφανος Καραμιχαλάκης, Ιωάννης Μιχαλακάκης, Γεώργιος Καβρουδάκης, Νικόλαος Ελευθεριάνος, Ιωάννης Μαχαιρούδης, Αναστάσιος Σαϊβανίδης, Γεώργιος Κούκας, Βασίλειος Δέδες, Ιωάννης Βρατσάμης, Σωτήριος Πολύδωρος, Θρασύβουλος Βιέννας, Γρηγόριος Καραστέργιος, Αθανάσιος Αναχουρλής.

- Τέθηκε σε αποστρατεία με το βαθμό που φέρει ο **Πλωτάρχης (Ε)** Στυλιανός Αδαμίδης.
- Προήχθη στο βαθμό του **Πλωτάρχη** και τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ο **Υποπλοίαρχος (Ε)** Γεώργιος Κτιστάκης προαγωγή λογιζόμενη από 10-9-2010 ημερομηνία που είναι η προηγούμενη του θανάτου του.
- Προήχθησαν στο βαθμό του **Υποπλοίαρχου** και τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Ανθυποπλοίαρχοι (Ε)**: Ευστράτιος Κλάδος, Κωνσταντίνος Σούλιας, Δημήτριος Χοϊδής, Παναγιώτης Σαμπάνης, Γεώργιος Τσέλιος, Ιωάννης Θωμόπουλος, Φωκίωνας Κωνστανταρίδης, Νικόλαος Ελευθερίου, Ηλίας Αμουτζάς, Αντώνιος Χαντουμάκης, Ιωάννης Κυριακόπουλος, Κωνσταντίνος Μιχαλάκης, Απόστολος Νταλαμάγκας, Αργύριος Καλαγάνης, Νικόλαος Ζανής, Ανδρέας Δρυμούρας, Παντελεήμων Πατσουράκης, Δημήτριος Κοζάκης, Νικήτας Μπατσικούρας, Αντώνιος Καραμήτος, Δημήτριος Τουμαζάνης, Ευάγγελος

Σουρής, Ιωάννης Χαλιμούρδας, Χαράλαμπος Δαζέας, Θεόδωρος Λαμπρόπουλος, Ευάγγελος Τσιτσιρίδης, Ουρανία Λεβεντάκου, Βαρβάρα Δημακάκου, Ιωάννα Σαρτζετάκη, Θεοδώρα Χρονοπούλου, Ιωάννα Μπονόβα, Στέφανος Μαδονής, Ζαχαρίας Κυριακόπουλος, Μενέλαος Αλαγιάννης, Δημήτριος Λεφάντζης, Κωνσταντίνος Πέππας, Βασίλειος Στάχος, Πέτρος Ματσούκας, Σωκράτης Καλαϊτζής, Αναστάσιος Χαλεπίλιας, Ευθύμιος Φωτόπουλος, Γεώργιος Κορδώσης, Παύλος Μπραουδάκης, Γεώργιος Χατζηαϊβάζης, Νικόλαος Αλαγιάννης, Σταμάτιος Αρμάος, Στυλιανός Μπόθου, Αντώνιος Σκαρμούτσος, Νικόλαος Νικολόπουλος, Παναγιώτης Χειμαριός, Μιχαήλ Συνέλης, Αθανάσιος Αλεξόπουλος, Νικόλαος Αναστασιάδης, Γεράσιμος Μουρελάτος, Δαμιανός Βαφειάδης, Ευάγγελος Καρασαντές, Νικόλαος Κελαϊδής, Μιχαήλ Λύγδας, Επαμεινώνδας Παπαϊωάννου, Γεώργιος Κόλλιας, Θεόδωρος Μπέμης, Γεώργιος Λαμπράκης, Γεώργιος Μολές, Παναγιώτης Δορλής, Κωνσταντίνος Περδετζόγλου, Βασίλειος Μπέλμπας, Γεώργιος Καραγεωργίου, Αθανάσιος Τζάνος, Ιωάννης Μαραγκός, Δημήτριος Μανατάκης, Γεώργιος Τραχειλής, Δημήτριος Βουλγαρίδης, Ιωάννης Ρασάνης, Σταμάτιος Μέρμηγκας, Βασίλειος Μαρκόπουλος, Ιωάννης Ριτσάκης, Παναγιώτης Συνοδιάς, Νικόλαος Γουζούσσης, Ιωάννης Βαμβακάς, Κωνσταντίνος Μαργέλος, Αργύριος Κοτσιλιέρης, Αθανάσιος Κουτούζης, Κωνσταντίνος Ραζακιάς, Βασίλειος Παύλου, Μάρκος Ανδριώτης, Αθανάσιος Ντάλλας, Ιωάννης Παπαδάκης, Γεώργιος Παπακωνσταντίνου, Λεωνίδα Μαρίνος, Μελέτιος Κωστάκης, Γαβριήλ Σαχινίδης, Κωνσταντίνος Ξένου, Γεώργιος Μαντζιός, Εμμανουήλ Νικολουδάκης, Γεώργιος Απαρτόγλου, Γεώργιος Λίλος, Δημήτριος Πετσίνης, Χρήστος Βουνός, Ευάγγελος Τζωρτζάκης, Νικόλαος Βλάχος, Εμμανουήλ Σηφάκης, Εμμανουήλ Ορφανός, Ιωάννης Δημόπουλος, Ιωάννης Σκούρτης, Ιωάννης Μίχας, Χαράλαμπος Πέτσας, Αλέξανδρος Κορωνάκος, Κωνσταντίνος Γεωρ-

γιάδης, Παναγιώτης Καρατζαφέρης, Βασίλειος Χριστοδουλάκος, Ανδρέας Μαθιόπουλος, Αντώνιος Ελευθεράκης, Μιλτιάδης Μυζήθρας, Χρήστος Σαγιαδινός, Νικόλαος Μαυρόπουλος, Ιωάννης Κουκάρας, Θεόφιλος Μεσσάρης, Στυλιανός Βογιατζάκης, Ευάγγελος Σκοπελίτης, Δημήτριος Φραγκογιάννης, Περικλής Δημητρίου, Γεώργιος Κόφας, Χρήστος Φουντούκης, Παύλος Δήμας, Γεώργιος Καυκαλάκης, Δημήτριος Σαραντόπουλος, Αθανάσιος Δανδούμης, Κωνσταντίνος Πετριδής, Χρήστος Χριστοφοράτος, Ανδρέας Σωτήρχος, Χρήστος Μεταξάς, Γεώργιος Κτενάς, Θεόδωρος Δεληγιώργης, Δημήτριος Φραγκιαδάκης, Ιωάννης Χατζηγιάννης, Κωνσταντίνος Πετράς, Ιωάννης Κούμπελης, Δημήτριος Θανόπουλος, Νεκτάριος Αγγελολογιαννάκης, Γεώργιος Βαρζακάκος, Νικόλαος Τσέλιος, Γεώργιος Κιαμίλης, Παρασκευάς Λάζαρης, Μάρκος Χαρατσής, Διονύσιος Βακαλόπουλος-Μπακάλης, Δημήτριος Σχισμένος, Δημήτριος Καλαντζής, Ιωάννης Αντωνίου, Γεράσιμος Κεραμυδάς, Γεώργιος Βιέννας, Γεώργιος Τασούκας, Μιχαήλ Μαυρίδης, Γεώργιος Νταγκουνάκης, Ανάργυρος Στρατικής, Κωνσταντίνος Παπαγιαννάκης, Αλέξανδρος Πέτρου, Χαράλαμπος Λυμπεριάδης, Δημήτριος Τουμπανάκης, Ισιδωρος Σοφράς, Έκτορας Χατζηπολυχρόνης, Χρήστος Βασιλογιάννης, Χρήστος Ζαφειριάδης, Κωνσταντίνος Ελευθερίου, Παναγιώτης Χατζηδάκης, Θεμιστοκλής Νταουντάκης, Αντώνιος Ποντικάκης, Διονύσιος Κιούρκας, Ηλίας Αναστασάκης, Πολυχρόνης Σκευοφύλαξ, Γεώργιος Ψαρρός, Γεώργιος Παπαδάκης, Γεώργιος Ζαγκώσης, Κωνσταντίνος Τσάλλας, Ευστράτιος Γιούρτης, Ιωάννης Απαλάκης, Δημήτριος Πατατανές, Ηλίας Χατζηκώστας, Γεώργιος Γκύζας, Μιχαήλ Προδρομίδης, Μιχαήλ Μαλεφτισάκης, Χαράλαμπος Μαθαίου, Ανδρέας Μούκας, Ευάγγελος-Γεώργιος Σιδέρης, Γεώργιος Μπούρδος, Αντώνιος Γκουρνέλης, Ευάγγελος Κεντιστός, Χρήστος Μάτσκος, Βασίλειος Μάρκου, Ευστάθιος Κυργιώργης, Ιωάννης Χρυσικόπουλος, Ειρήναρχος Πανατζά-

κος, Ανδρέας Μιχαηλίδης, Παναγιώτης Ευδοκίδης, Κωνσταντίνος Θωμαΐδης, Χρήστος Θεοχάρης, Ιωάννης Σταθόπουλος, Γεώργιος Βλάχος, Κωνσταντίνος Πουλής, Αριστείδης Παπαθανασίου, Αθανάσιος Σακελλαρίου, Πολύβιος Σαμψών, Γεώργιος Μαρέτης, Κωνσταντίνος Γεωργίου, Νικόλαος Σωτηρόπουλος, Εμμανουήλ Πετακάκης, Κωνσταντίνος Πανταζής, Ιωάννης Σταθόπουλος, Συμεών Ηλιόπουλος, Μάριος Λιονής, Σάββας Φουντούκης, Ευάγγελος Μικρομάστορης, Ιωάννης Ελευθεράκης, Κωνσταντίνος Πανάρας, Βασίλειος Βησσαρίου, Αντώνιος Ντελής, Θεόδωρος Ορφανίδης, Αναστάσιος Μαρτζούκος, Ευστράτιος Μαγούσης, Ελένη Διαλυνά, Κωνσταντίνος Παπασταθόπουλος, Σωτήριος Παπαδόπουλος, Ισιδωρος Μαραγκός, Παναγιώτης Μιχαήλος, Γεώργιος Καλαϊτζάκης, Νικόλαος Κουλούρης, Σωτήριος Ραπτόπουλος.

- Τέθηκε σε αποστρατεία με το βαθμό που φέρει ο **Ανθυποπλοίαρχος (Ε)** Χρήστος Πελεκάσης.
- Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους οι παρακάτω **Σημαιοφόροι (Ε)**: Πέτρος Καραμολέγκος, Παύλος Ραπατζίκος, Αχιλλέας Τουφσιζογλου, Χαράλαμπος Παπαϊωάννου, Γεώργιος Μπελέσης, Βασίλειος Αθανασιάδης, Σπυριδωνας Ρομποτής, Χρήστος Παπαϊωάννου, Γεώργιος Δουκάκης, Σπυρίδων Δαγκλής, Εμμανουήλ Μανωλακάκης.
- Τέθηκαν σε αποστρατεία μετά από αίτησή τους και με το βαθμό που φέρουν οι **Ανθυπασιπιστές (Ειδικοτήτων -Τεχνών)**: Μαρίνος Λεβέντης, Ασπασία Ποντικά.
- Τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ο **Ανθυπασιπιστής Διαχειριστής**, Νικόλαος Ζαχαρίας, αποστρατείας του λογιζομένης από 31-08-2010, ημερομηνία κατά την οποία απεβίωσε.

ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ

- Προήχθησαν στο βαθμό του **Αντιναυάρχου** οι παρακάτω **Υποναύαρχοι**:

Μάχιμοι: Παναγιώτης Ευσταθίου, Γεώργιος Σκιαδάς.

Μηχανικός: Κωνσταντίνος Αγιατζίδης.

- Προήχθη στο βαθμό του **Αρχιπλοίαρχου** ο **Πλοίαρχος (Ο)** Παναγιώτης Ρόμπος.

- Προήχθησαν στο βαθμό του **Πλοίαρχου** οι παρακάτω **Αντιπλοίαρχοι:**

Μάχιμοι: Βασίλειος Κάτσικας, Ρεϋμόνδος-Στέφανος Σαλβετάς.

Μηχανικοί: Χρήστος Γκίκας, Αθανάσιος Σάμπος.

Υγειονομικού/Ιατροί: Αντώνιος Παπαγεωργίου, Δημήτριος Δαυίδης, Χαράλαμπος Αγγελακόπουλος, Αριστείδης Διαμαντής, Δημήτριος-Δήμος Μητσιακώστας, Γρηγόριος Τότος, Δημήτριος Τρύφος.

Υγειονομικού/Οδοντίατρος: Σπυρίδωνας Αυθεντόπουλος.

Υγειονομικού/Νοσηλευτικής: Ιωάννα Διαμαντάκη-Κούτσου, Καλλιόπη Θωμάκου-Ηλιοπούλου, Χαρίκλεια Λούκου-Νεονάκη.

- Προήχθησαν στο βαθμό του **Αντιπλοίαρχου** οι παρακάτω **Πλωτάρχες:**

Μάχιμοι: Γεώργιος Σκλιάς, Ιωάννης Ρέτσας, Γεώργιος Σταυρουλάκης, Ιωάννης Στρατογιάννης, Κλεάνθης Κυριακίδης, Αντώνιος Νίρος, Μιχαήλ Παντουβάκης, Κωνσταντίνος Τουρκαντώνης, Μιχαήλ Παρασκευόπουλος.

Μηχανικοί: Κωνσταντίνος Γαλάνης, Ιωάννης Φαρσάρης.

Οικονομικού: Βασιλική Ραφτοπούλου, Νικόλαος Παναγιωτούνης, Ιωάννης Μαυρουδάκης, Ανθήλια Τζανή, Χαράλαμπος Χατζηλάμπος, Γεώργιος Κοτενίδης, Χρήστος Σιαμάκης, Γεώργιος Μπέτσος, Αχιλλέας Παπούλιας, Νικόλαος Μάνταλης, Σωτήριος Γαλάνης, Σπύρος Ανδριόπουλος, Ιωάννης Πατλάκας.

Υγειονομικού/Ιατροί: Κωνσταντίνος Παπαδημητρίου, Φώτιος Ψαρρός, Νικόλαος Κρητικός.

- Προήχθησαν στο βαθμό του **Πλωτάρχη** οι παρακάτω **Υποπλοίαρχοι:**

Μάχιμοι: Φώτιος Παρασκευάς, Θεόδωρος Κοιλάκος, Παναγιώτης Γιαννουδάκης, Χρήστος Ψυρρόπουλος, Ελευθέριος Ζέρβας, Εμμανουήλ Γεωργακάκης, Σταμάτιος Σκορδιλάκης, Νικόλαος Κοκλώνης, Δημήτριος Σκίτσας, Κωνσταντίνος Νασσόπουλος, Γεώργιος Φιλίππου, Λεωνίδα Πλατανάκης, Ιωάννης Τσικαλάκης, Παναγιώτης Τριαντόπουλος, Χρήστος Κοροπούλης, Βασίλειος Κέτσης, Χρυσόστομος Ράγκος, Παναγιώτης Βουλγαρόπουλος, Κωνσταντίνος Μασούρας, Σωτήριος Μασίκας, Απόστολος Καρώνης, Στέφανος Σουρβίνος, Ιωσήφ Παπαδάκης, Ιωάννης Μαθιουδάκης, Παναγιώτης Τριπόντικας, Μάρκος Τσάχαλης, Παναγιώτης Καβαλιεράτος, Κωνσταντίνος Καραγκούνης, Στέφανος Παπαδημητρίου.

Μηχανικοί: Παναγιώτης Τζώρτζης, Θεόδωρος Παχής.

Υγειονομικού/Ιατροί: Γεράσιμος Ζορμπάς, Νικόλαος Ζίας.

- Προήχθη στο βαθμό του **Υποπλοίαρχου** ο **Ανθυποπλοίαρχος Ειδικής Μονιμότητας Χ/Ε** Νικόλαος Ρουφάνης.

- Προήχθησαν στο βαθμό του **Υποπλοίαρχου** οι παρακάτω **Ανθυποπλοίαρχοι:**

Μηχανικοί: Επαμεινώνδας Πάλμος, Σπυρίδωνας-Θεόφιλος Λάμπρου, Σεραφείμ Κουρνούτος.

Υγειονομικού/Ιατροί: Ανδρέας Φάσσαρης, Αθηνά Κατσαρού.

- Προήχθησαν στο βαθμό του **Ανθυποπλοίαρχου** οι παρακάτω **Σημαιοφόροι:**

Οικονομικού: Γεωργία Γιαννουλάκου, Παναγιώτης Παλαιός, Κωνσταντίνος Σακελλαρίου, Αλεξάνδρα Αρσενούδη, Μιχαήλ Παναγιώτης Παπαφίλης, Ελένη Βουλγαρέτση, Μάριος Μπασινάς, Ιωάννης Πρασάκης, Απόστολος Λιακόπουλος, Στέφανος Κότσιαρης, Φωτεινή Ρούση, Ασημάκης Κοτσιάς, Μάρθα Τσάμη, Αναστάσιος Καραμπιμπέρης, Αντώνιος Τσοπουρίδης, Στέφανος Ζέρβας, Αντώνιος Μπίτσιος, Μιχαήλ Λαύκας.

- Προήχθησαν στο βαθμό του **Πλωτάρχη** οι παρακάτω **Υποπλοίαρχοι (Ε)**: Εμμανουήλ Ιπποκράτης, Αθανάσιος Κολτσής, Παναγιώτης Μυστακίδης, Γεώργιος Γιαννίκας, Νικόλαος Καραγιάννης, Κωνσταντίνος Επιτρόπου, Κωνσταντίνος Πετράς, Βασίλειος Μανώλης, Γεώργιος Γκάμαρης, Χαράλαμπος Κοκαράκης.
- Προήχθη στο βαθμό του **Ανθυποπλοίαρχου ο Σημαιοφόρος (Ε)**: Γεώργιος Μπούτσης
- Προήχθη στο βαθμό του **Σημαιοφόρου ο Ανθυπασπιστής (Ειδικοτήτων-Τεχνών)** Εμμανουήλ Καλισκάμης.

ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ

- Ονομάζονται **Μόνιμοι Σημαιοφόροι** και κατατάσσονται στο Πολεμικό Ναυτικό οι παρακάτω μαθητές/τριες που αποφοίτησαν ευδόκιμα από τη ΣΣΑΣ:

Υγειονομικού/Ιατρός: Δημήτριος Παπαγεωργίου.

Υγειονομικού/Κτηνίατρος: Χρήστος Παπαδομήτσος.

Υγειονομικού/Φαρμακοποιός: Στυλιανός Ματαλλιωτάκης.

Από τη συμμετοχή του Υ/Β «ΠΡΩΤΕΥΣ» στην Άσκηση «PROUD MANTA 2011», που διεξήχθη από την 4η έως 17η Φεβρουαρίου 2011

Επόμενη σελίδα: Επετειακή αφίσα «100 Χρόνων Θ/Κ ΑΒΕΡΩΦ».

Επιμέλεια: Ανθυπασπιστής (ΗΛ/ΗΤ) Γεώργιος Μαστρογεωργίου.

100 ΧΡΟΝΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΘΩΡΗΚΤΟ
“ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΕΡΩΦ”
1911 - 2011

ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΟ

Υποναύρχος ε.α

Ευστάθιος Βλάσης ΠΝ

Απεβίωσε την 16η Ιανουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1940 στην Κέρκυρα. Το 1957 εισήλθε στη ΣΝΔ, το 1961 ονομάστηκε Σημαιοφόρος Μάχιμος, το 1964 προήχθη σε Ανθυποπλοίαρχο, το 1968 σε Υποπλοίαρχο, το 1974 σε Πλωτάρχη, το 1979 σε Αντιπλοίαρχο, το 1985 σε Πλοίαρχο, το 1990 σε Αρχιπλοίαρχο, το 1991 σε Υποναύαρχο και τον ίδιο χρόνο αποστρατεύτηκε.

Είχε τιμηθεί με τις εξής Ηθικές Αμοιβές:

ΠΑΡΑΣΗΜΑ: Χρυσός Σταυρός του Τάγματος του Φοίνικος, Ταξiάρχης του Τάγματος του Φοίνικος, Ταξiάρχης του Τάγματος της Τιμής.

ΜΕΤΑΛΛΙΑ: Στρατιωτικής Αξίας Δ' και Β' τάξεως.

Αρχιπλοίαρχος ε.α

Θεόδωρος Νάκος ΠΝ

Απεβίωσε την 22α Φεβρουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1933 στην Αθήνα. Το 1949 εισήλθε στη ΣΝΔ, το 1954 προήχθη σε Σημαιοφόρος, το 1957 σε Ανθυποπλοίαρχο, το 1961 σε Υποπλοίαρχο, το 1966 σε Πλωτάρχη, το 1970 σε Αντιπλοίαρχο, το 1976 σε Πλοίαρχο, το 1977 σε Αρχιπλοίαρχο και τον ίδιο χρόνο τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Είχε τιμηθεί με τις εξής Ηθικές Αμοιβές:

ΠΑΡΑΣΗΜΑ: Χρυσός Σταυρός του Τάγματος του Φοίνικος, Χρυσός Σταυρός του Τάγματος του Γεωργίου, Ταξiάρχης του Τάγματος του Φοίνικος.

ΜΕΤΑΛΛΙΑ: Στρατιωτικής Αξίας Δ' και Γ' τάξεως.

Αρχιπλοίαρχος (Ο) ε.α

Κωνσταντίνος Πισiάκας ΠΝ

Απεβίωσε την 12η Δεκεμβρίου 2010. Γεννήθηκε το 1927 στον Πειραιά. Το 1952 εισήλθε στη ΣΝΔ ως Δόκιμος Σημαιοφόρος, το 1953 ονομάστηκε Σημαιοφόρος Οικονομικός, το 1955 προήχθη σε Ανθυποπλοίαρχο, το 1959 σε Υποπλοίαρχο, το 1965 σε Πλωτάρχη, το 1970 σε Αντιπλοίαρχο,

το 1976 σε Πλοίαρχο, το 1979 σε Αρχιπλοίαρχο και το 1980 τέθηκε σε αποστρατεία.

Είχε τιμηθεί με τις εξής Ηθικές Αμοιβές:

ΠΑΡΑΣΗΜΑ: Αργυρός Σταυρός του Τάγματος του Φοίνικος, Χρυσός Σταυρός του Τάγματος του Γεωργίου, Ταξiάρχης του Τάγματος του Φοίνικος.

ΜΕΤΑΛΛΙΑ: Στρατιωτικής Αξίας Δ' και Γ' τάξεως.

Αντιπλοίαρχος (Ο) ε.α

Μιχαήλ - Κωνσταντίνος Κορέσσης ΠΝ

Απεβίωσε την 13η Φεβρουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1921 στην Αθήνα. Το 1945 εισήλθε στη ΣΝΔ ως Δόκιμος Σημαιοφόρος, το 1946 ονομάστηκε Σημαιοφόρος Οικονομικός, το 1948 προήχθη σε Ανθυποπλοίαρχο, το 1952 σε Υποπλοίαρχο, το 1957 σε Πλωτάρχη, το 1961 σε Αντιπλοίαρχο και το 1964 τέθηκε σε αποστρατεία.

Είχε τιμηθεί με τις εξής Ηθικές Αμοιβές:

ΠΑΡΑΣΗΜΑ: Αργυρός Σταυρός του Τάγματος του Γεωργίου, Χρυσός Σταυρός του Τάγματος του Γεωργίου.

ΜΕΤΑΛΛΙΑ: Εξαιρέτων Πράξεων, Στρατιωτικής Αξίας Δ' και Γ' τάξεως.

Αντιπλοίαρχος (Ε) ε.α

Ευστάθιος Φωτιάδης ΠΝ

Απεβίωσε την 13η Ιανουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1939 στην Άρτα. Το 1959 κατετάγη στο Π.Ν ως Δίοπος. Το 1961 προήχθη σε Υποκελευστή Β', το 1967 σε Υποκελευστή Α', το 1969 σε Αρχικελευστή, το 1975 σε Σημαιοφόρο, το 1983 σε Ανθυποπλοίαρχο, το 1988 σε Υποπλοίαρχο τον ίδιο χρόνο σε Πλωτάρχη (αναδρ), το 1989 σε Αντιπλοίαρχο και τον ίδιο χρόνο τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Πλωτάρχης (Ε) ε.α

Αθανάσιος Παντελής ΠΝ

Απεβίωσε την 21η Φεβρουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1916 στη Μεσσηνία. Το 1935 κατετάγη στο Π.Ν ως Ναύτης Πρότακτος Νοσοκόμος, το

1940 προήχθη σε Δίοπο, το 1942 σε Υποκελευστή Β΄, το 1944 σε Υποκελευστή Α΄, το 1945 σε Κελευστή, το 1955 σε Αρχικελευστή, το 1957 σε Σημαιοφόρο, το 1960 σε Ανθυποπλοίαρχο, το 1964 σε Υποπλοίαρχο, το 1969 σε Πλωτάρχη και τον ίδιο χρόνο τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία. Το 1941 κατήλθε εις Μέσην Ανατολήν προερχόμενος εξ Ελλάδος επιβαίνων του Υ/Β ΚΑΤΣΩΝΗΣ.

Είχε τιμηθεί με τις εξής Ηθικές Αμοιβές:

ΠΑΡΑΣΗΜΑ: Χρυσός Σταυρός του Τάγματος του Φοίνικος

ΜΕΤΑΛΛΙΑ: Σταυρός Αγώνος Βασιλικού Ναυτικού, Ευδοκίμου Υπηρεσίας Β΄ Τάξεως, Ελληνογερμανικού Πολέμου 1940-1941, Ελληνογερμανικού Πολέμου 1940-1945.

Πλωτάρχης (Ε) ε.α

Δημήτριος Κόντης ΠΝ

Απεβίωσε την 11η Δεκεμβρίου 2010. Γεννήθηκε το 1942 στην Αθήνα. Το 1956 κατετάγη στο Π.Ν ως Ναύτης. Το 1959 ονομάσθηκε Δίοπος, το 1962 προήχθη σε Υποκελευστή Β΄, το 1966 σε Υποκελευστή Α΄, το 1969 σε Αρχικελευστή, το 1975 σε Ανθυπασπιστή, το 1980 σε Σημαιοφόρο, το 1983 σε Ανθυποπλοίαρχο, το 1987 σε Υποπλοίαρχο, το 1988 σε Πλωτάρχη και το 1989 τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (ΦΑΡ) ε.α

Κωνσταντίνος Κλωτσοτύρας ΠΝ

Απεβίωσε την 28η Δεκεμβρίου 2010. Γεννήθηκε το 1934 στην Αρκίτσα Λοκρίδος. Το 1960 κατετάγη στη Φαρική Βάση ως Δίοπος. Το 1963 προήχθη σε Υποκελευστή Β΄, το 1968 σε Κελευστή και τον ίδιο χρόνο προήχθη σε Επικελευστή (Αναδρ), το 1971 σε Αρχικελευστή, το 1977 σε Ανθυπασπιστή, το 1984 σε Σημαιοφόρο, το 1987 σε Ανθυποπλοίαρχο και τον ίδιο χρόνο τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α

Ευάγγελος Κουτσάκης ΠΝ

Απεβίωσε την 18η Ιανουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1936 στα Χανιά. Το 1952 κατετάγη στο Π.Ν ως Ναύτης, το 1955 ονομάσθηκε Ναύτης Α΄, το 1956 προήχθη σε Δίοπο, το 1960 σε Υποκελευ-

στή Β΄, το 1963 σε Υποκελευστή Α΄, το 1967 σε Κελευστή, το 1972 σε Ανθυπασπιστή, το 1977 σε Σημαιοφόρο, το 1980 σε Ανθυποπλοίαρχο και το 1981 τέθηκε σε αποστρατεία μετά από αίτησή του.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α

Ηλίας Καπάτος ΠΝ

Απεβίωσε την 1η Μαρτίου 2011. Γεννήθηκε το 1941 στη Αθήνα. Το 1955 κατετάγη στο Π.Ν ως Ναυτόπαις, το 1958 ονομάσθηκε Ναύτης Β΄, το 1959 προήχθη σε Ναύτη Α΄ και τον ίδιο χρόνο ονομάσθηκε Δίοπος, το 1962 σε Υποκελευστή Β΄, το 1966 σε Υποκελευστή Α΄, το 1969 σε Αρχικελευστή, το 1974 σε Ανθυπασπιστή, το 1979 σε Σημαιοφόρο, το 1982 σε Ανθυποπλοίαρχο, και τον ίδιο χρόνο τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α

Παναγιώτης Κατσαίτης ΠΝ

Απεβίωσε την 9η Ιανουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1942 στην Αχαΐα. Το 1957 κατετάγη στο Π.Ν ως Ναύτης. Το 1960 προήχθη σε Δίοπο, το 1963 σε Υποκελευστή Β΄, το 1967 σε Επικελευστή, το 1971 σε Αρχικελευστή, το 1977 σε Ανθυπασπιστή, το 1981 σε Σημαιοφόρο, το 1984 σε Ανθυποπλοίαρχο και τον ίδιο χρόνο τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α

Γεώργιος Νάννος ΠΝ

Απεβίωσε την 24η Φεβρουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1942 στη Σαλαμίνα. Το 1959 κατετάγη στο Π.Ν ως Δίοπος, το 1962 προήχθη σε Υποκελευστή Β΄, το 1966 σε Υποκελευστή Α΄, το 1969 σε Αρχικελευστή, το 1974 σε Ανθυπασπιστή, το 1979 σε Σημαιοφόρο, το 1982 σε Ανθυποπλοίαρχο, το 1986 σε Υποπλοίαρχο και τον ίδιο χρόνο τίθεται σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α

Δημήτριος Φρυγγής ΠΝ

Απεβίωσε την 27η Ιανουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1944 στην Κύμη Ευβοίας. Το 1958 κατετάγη στο Π.Ν ως Ναύτης. Το 1961 προήχθη σε Δίοπο, το 1964 σε Υποκελευστή Β΄, το 1967 σε Επικε-

λευστή, το 1971 σε Αρχικελευστή, το 1977 σε Ανθυπασπιστή, το 1982 σε Σημαιοφόρο, το 1985 σε Ανθυποπλοίαρχο και το 1987 τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Ανθυποπλοίαρχος (Ε) ε.α
Ανέστης Ευστρατιάδης ΠΝ

Απεβίωσε την 27η Ιανουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1962 στην Ροδόπη. Το 1980 κατετάγη στο Π.Ν ως Δίοπος. Το 1982 προήχθη σε Κελευστή, το 1985 σε Επικελευστή, το 1988 σε Αρχικελευστή, το 1944 σε Ανθυπασπιστή, το 2000 σε Σημαιοφόρο, το 2003 σε Ανθυποπλοίαρχο και το 2007 τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (ΦΑΡ) ε.α
Δημήτριος Δελλάρτας ΠΝ

Απεβίωσε την 2α Δεκεμβρίου 2010. Γεννήθηκε το 1935 στην Κέρκυρα. Το 1957 κατετάγη στη Φαρική Βάση ως μαθητευόμενος Δίοπος. Το 1961 προήχθη σε Υποκελευστή Β΄, το 1967 σε Υποκελευστή Α΄, το 1968 σε Επικελευστή, το 1970 σε Αρχικελευστή, το 1976 σε Ανθυπασπιστή, το 1984 σε Σημαιοφόρο και το 1987 τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α
Αετός Γιαννουλάκης ΠΝ

Απεβίωσε την 10η Ιανουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1942 στα Χανιά. Το 1955 κατετάγη στο Π.Ν ως Ναυτόπαις, το 1958 ονομάσθηκε Ναύτης, το 1959 προήχθη σε Δίοπο, το 1961 σε Υποκελευστή Β΄, το 1965 σε Υποκελευστή Α΄, το 1969 σε Αρχικελευστή, το 1974 σε Ανθυπασπιστή, το 1979 σε Σημαιοφόρο, και το 1982 τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Σημαιοφόρος (Ε) ε.α
Χρήστος Λέκας ΠΝ

Απεβίωσε την 31η Ιανουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1943 στο Βόλο. Το 1956 κατετάγη στο Π.Ν ως Ναυτόπαις, το 1959 προήχθη σε Δίοπο, το 1962 σε Υποκελευστή Β΄, το 1966 σε Υποκελευστή Α΄, το 1969 σε Αρχικελευστή, το 1975 σε Ανθυπασπιστή, το 1979 (αναδρ.) σε Σημαιοφόρο και τον ίδιο χρόνο τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία.

Ανθυπασπιστής (Ε) ε.α
Θεόδωρος Παπαγεωργίου
Παλαίμαχος Β΄ ΠΠ

Απεβίωσε την 11η Φεβρουαρίου 2011. Γεννήθηκε το 1917 στον Πειραιά. Το 1940 κατετάγη στο Π.Ν. ως Ναύτης, το 1941 προήχθη σε Δίοπο, το 1942 σε Υποκελευστή Β΄, το 1944 σε Υποκελευστή Α΄, το 1947 σε Κελευστή, το 1949 σε Αρχικελευστή και τον ίδιο χρόνο απολύθηκε από το Α/Τ ΑΔΡΙΑΣ.

Αρχικελευστής (ΗΝ/ΣΝ) ε.ε
Νικόλαος Παπαμικρούλας

Απεβίωσε την 18η Δεκεμβρίου 2010. Γεννήθηκε το 1982 στην Σπάρτη. Το 2000 κατετάγη στην ΣΜΥΝ, το 2002 προήχθη σε Κελευστή, το 2005 σε Επικελευστή, το 2008 σε Αρχικελευστή. Τον τελευταίο χρόνο υπηρετούσε στη ΔΥΚ.

Εκ μέρους του Πολεμικού Ναυτικού εκφράζονται τα πιο ειλικρινή συλλυπητήρια προς τις οικογένειες και τους συγγενείς των εκλιπόντων.
Ευχόμεθα ο Πανάγαθος να τους προσφέρει παρηγορία και δύναμη ψυχής.

Επόμενη σελίδα: Επετειακή αφίσα «100 Χρόνων Θ/Κ ΑΒΕΡΩΦ»

Επιμέλεια: Σημαιοφόρος (Ε) Μαρία Καλογερά Π.Ν.

1911-2011

ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΟ

ΘΩΡΗΚΤΟ "ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΕΡΩΦ"

100 ΧΡΟΝΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Από 29 Αυγ.10, η Φ/Γ ΑΔΡΙΑΣ συμμετείχε στην επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης «EUNAVFOR Somalia-Operation ATALANTA», στην περιοχή Κέρατος της Αφρικής, με αποστολή την προστασία της ανθρωπιστικής βοήθειας, τη μείωση της παρενόχλησης των θαλασσιών οδών ναυσιπλοΐας και της αποσταθεροποίησης του θαλάσσιου χώρου στην περιοχή της Σομαλίας. Η συμμετοχή του πλοίου στην εν λόγω επιχείρηση ολοκληρώθηκε την 22 Δεκ. 2010.
2. Το πλοίο Γενικής Υποστήριξης ΑΛΙΑΚΜΩΝ και το Ναρκοθηρευτικό ΕΥΝΙΚΗ συμμετείχε στη μόνιμη δύναμη του NATO SNMCMG2 (Standing NRF Mine-Counter Measures Group 2) με Διοικητή τον Πλοίαρχο Γ. Πελεκανάκη ΠΝ.
3. Από 17 Νοε. 10 η Κ/Φ ΜΑΧΗΤΗΣ συμμετείχε στην επιχείρηση UNIFIL στην περιοχή του Λιβάνου και αντικαταστάθηκε από το ΤΠΚ ΝΤΕΓΙΑΝΝΗΣ την 17 Δεκ. 10.
4. Στο πλαίσιο Εφαρμογής του προγράμματος Προληπτικής Ιατρικής σε κατοίκους νήσων Ανατολικού Αιγαίου – Δωδεκανήσου διατέθηκε η Κ/Φ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΣ από 01 έως 10 Δεκ. 10 με Διακλαδική Υγειονομική Ομάδα ιατρών αποτελούμενη από παθολόγο και φυσίατρο. Την 07 Δεκ. 10, εξετάστηκαν στη ν. Ψαρά, συνολικά είκοσι δύο (22) κάτοικοι. Την 08 Δεκ 10, εξετάστηκαν στη ν. Άγιο Ευστράτιο, συνολικά επτά (7) κάτοικοι.
5. Από 04 έως 07 Δεκ.10, το Υ/Β ΠΟΝΤΟΣ και το ΤΠΚ ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΔΗΣ συμμετείχαν σε εορταστικές εκδηλώσεις του Αγίου Νικολάου στο Λιμένα του Πειραιά.
6. Από 05 έως 06 Δεκ. 10, η Κ/Φ ΚΑΣΟΣ συμμετείχε σε εορταστικές εκδηλώσεις του Αγίου Νικολάου στο Λιμένα της Αλεξανδρούπολης.
7. Από 05 έως 06 Δεκ. 10, το ΤΠΚ ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ συμμετείχε σε εορταστικές εκδηλώσεις του Αγίου Νικολάου στο Λιμένα Ερμούπολης ν. Σύρου.
8. Από 05 έως 06 Δεκ. 10, το ΠΠ ΣΤΑΜΟΥ συμμετείχε σε εορταστικές εκδηλώσεις του Αγίου Νικολάου στο Λιμένα ν. Οινουσσών.
9. Την 06 Δεκ. 10, η Φ/Γ ΝΑΒΑΡΙΝΟΝ συμμετείχε σε εορταστικές εκδηλώσεις του Αγίου Νικολάου στον Όρμο Κανελλόπουλου της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων.
10. Την 06 Δεκ. 10, η Κ/Φ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΣ συμμετείχε σε εορταστικές εκδηλώσεις του Αγίου Νικολάου στο Λιμένα ν. Χίου.
11. Την 06 Δεκ. 10, το ΠΠ ΤΟΞΟΤΗΣ συμμετείχε σε εορταστικές εκδηλώσεις του Αγίου Νικολάου στο Λιμένα του Πλωμαρίου ν. Λέσβου.
12. Την 12 Δεκ 10 διατέθηκε από τον Ναύσταθμο Σαλαμίνας ένα (1) Πυροσβεστικό όχημα επανδρωμένο με έξι (6) Υπαξιωματικούς για συνδρομή σε κατάσβεση πυρκαγιάς που εκδηλώθηκε σε οικία στην Κακή Βίγλα ν. Σαλαμίνας κατόπιν αιτήσεως της Π.Υ.
13. Την 14 Δεκ 10, επισκέφθηκαν τη Βουλή των Ελλήνων εβδομήντα πέντε (75) Υπαξιωματικοί της ΣΜΥΝ στο πλαίσιο επιμορφωτικών επισκέψεων.
14. Την 15 Δεκ 10 ο Α/ΓΕΕΘΑ συνοδευόμενος από τον Α/ΓΕΝ και Α/ΓΕΑ επισκέφθηκαν τη Φ/Γ ΛΗΜΝΟΣ για παρακολούθηση ασκήσεως “ΚΥΚΛΩΝ 2/10” και στη συνέχεια την Ν. Λήμνο, για ανταλλαγή ευχών σε στρατιωτικές υπηρεσίες εν όψει εορτών Χριστουγέννων και Νέου Έτους.
15. Από 02 Ιαν έως 19 Ιαν. 11, το ΤΠΚ ΛΑΣΚΟΣ συμμετέχει στην επιχείρηση UNIFIL στην περιοχή του Λιβάνου.
16. Από 05 έως 06 Ιαν.11, τα Ν/Α ΑΗΔΩΝ, Ν/Α ΑΥΡΑ και Ν/Α ΑΛΚΥΩΝ συμμετείχαν σε εορταστικές εκδηλώσεις των Θεοφανίων στο Λιμένα του Πειραιά.
17. Από 05 έως 06 Ιαν.11, το ΤΠΚ ΜΑΡΙΔΑΚΗΣ συμμετείχε σε εορταστικές εκδηλώσεις των Θεοφανίων στο Λιμένα Ερμούπολης Σύρου.
18. Από 13 Ιαν έως 20 Ιαν 2011 έλαβαν χώρα συνομιλίες επιπέδου ΓΕΝ μεταξύ ΠΝ και Ναυτικού Ισραήλ που διεξήχθη στο Ισραήλ.

19. Από 18 Ιαν έως 16 Φεβ.11, η Κ/Φ ΚΑΣΟΣ συμμετέχει στην επιχείρηση UNIFIL στην περιοχή του Λιβάνου.
20. Από 20 Ιαν 11 η Φ/Γ ΣΠΕΤΣΑΙ ως πλοίο Διοικήσεως και το ΝΘΗ ΚΑΛΛΙΣΤΩ συμμετέχουν στη μόνιμη δύναμη του NATO SNMCMG2 (Standing NRF Mine-Counter Measures Group 2). Διοικητής της δύναμης είναι ο Πλοίαρχος Γ. Πελεκανάκης ΠΝ. Από την 23 Ιαν.11 τα πλοία βρίσκονται στο Ν.Κ στα πλαίσια συγκρότησης της δύναμης SNMCMG2.
21. Από 23 έως 27 Ιαν. 11, εκτελέστηκε επίσημη επίσκεψη Ισραηλινού Α/ΓΕΝ στην Ελλάδα.
22. Την 29 Ιαν. 11 το Υ/Β ΠΡΩΤΕΥΣ απέπλευσε από ΝΣ στα πλαίσια συμμετοχής του στη διασυμμαχική άσκηση με την επωνυμία «PROUD MANTA 2011» η οποία διεξήχθη από 04 έως 17 Φεβ. 11 στην περιοχή νότιο - νοτιοανατολικά Σικελίας.
23. Την 04 Φεβ.11 τα πλοία της δύναμης SNMCMG2 απέπλευσαν από Ν.Κ και κατέπλευσαν στο Λιμένα της Τζέντας της Σαουδικής Αραβίας την 11 Φεβ.11. Από 11 έως 14 Φεβ.11 τα πλοία της δύναμης SNMCMG2 παρέμειναν στο λιμένα της Τζέντα της Σαουδικής Αραβίας.
24. Από 16 Φεβ έως 16 Μαρτ.11, το ΤΠΚ ΣΤΑΡΑΚΗΣ συμμετέχει στην επιχείρηση UNIFIL στην περιοχή του Λιβάνου. Την 24 Φεβ. 11 κατέπλευσε στο λιμένα της Βηρυτού στο πλαίσιο συμμετοχής του στην τελετή παράδοσης-παραλαβής του Διοικητού CTF 448 της Ναυτικής Δύναμης που συμμετέχει στην εν λόγω Επιχείρηση.
25. Την 18 Φεβ.11, ο Α/ΓΕΝ παρευρέθη στην τελετή ορκωμοσίας της 2011 Ναυτών Α΄ ΕΣΣΟ στο Κ.Ε. ΠΟΡΟΣ.
26. Από 20 έως 21 Φεβ.11, ο Α/ΓΕΝ επισκέφτηκε την πόλη των Ιωαννίνων στο πλαίσιο εθιμοτυπίας.
27. Στο πλαίσιο Εφαρμογής του προγράμματος Προληπτικής Ιατρικής σε κατοίκους νήσων Ανατολικού Αιγαίου – Δωδεκανήσου, από 23 Φεβ έως 03 Μαρ. 11, διατίθεται η Κ/Φ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ με διακλαδική ομάδα ιατρών αποτελούμενη από παθολόγο και ουρολόγο.
28. Την 19 Φεβ.11, διατέθηκε το ΤΠΚ ΡΟΥΣΣΕΝ για μεταφορά ασθενούς από την Αίγινα στο Πειραιά.
29. Από 23 Φεβ. 11, στο πλαίσιο επιχείρησης «ΑΡΙΣΤΑΙΟΣ», διατέθηκαν η Φ/Γ ΨΑΡΑ, η Φ/Γ ΥΔΡΑ και το ΠΓΥ ΑΛΙΑΚΜΩΝ για παροχή προστασίας και συνδρομή των επιβατικών πλοίων που μεταφέρουν πολίτες από λιμένες της Λιβύης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΥΚ (ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΣΕ ΤΡΕΙΣ (3) ΣΤΗΛΕΣ)

α.α	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ
1	14-01-11	Εκτελέστηκε εξουδετέρωση νάρκης Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στην θαλάσσια περιοχή Ψάθα Ευβοίας .
2	25-01-11	Εκτελέστηκε εξουδετέρωση πυρομαχικών στην θαλάσσια περιοχή Αργοστολίου ν. Κεφαλονιάς και Λευκίμης ν. Κερκύρας.
3	31-01-11	Εκτελέστηκε εξουδετέρωση πυρομαχικών στην θαλάσσια περιοχή Τρίκερι Μαγνησίας.
4	08-02-11	Εκτελέστηκε εξουδετέρωση πυρομαχικών στην θαλάσσια περιοχή Ισθμίων Κορινθίας.
5	17-02-11	Εκτελέστηκε εξουδετέρωση πυρομαχικών στην θαλάσσια περιοχή Ισθμίων Κορινθίας.

**Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών στο βιβλίο
«Απ' τα πελάγη... στους αιθέρες.
Το Χρονικό της Ναυτικής Αεροπορίας. 1913-1941»**

οποίος τόνισε ότι ο ιστορικός οφείλει να τεκμηριώνει και να διασταυρώνει τα συμπεράσματά του βάσει των πηγών και σε κάθε περίπτωση να εκφέρει λόγο, που αντανακλά πνεύμα κατανόησης και εντιμότητας.

Το βιβλίο του Αντιναυάρχου, έλαβε το βραβείο Θεοδώρου Σινανιώτη, εις μνήμην της μητέρας του Ζωής Φώτου Τζαβέλλα. Το βραβευμένο έργο, όπως χαρακτηριστικά είπε ο Γενικός Γραμματέας της Ακαδημίας κ. Βασίλειος Πετράκος, βασίζεται σε μακρά έρευνα αρχείων και δίνει υπόσταση στη δημιουργία ενός σημαντικού όπλου των Ενόπλων Δυνάμεων, του οποίου η αρχή ανάγεται στους Βαλκανικούς πολέμους, στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο και τη Μικρασιατική εκστρατεία όταν η Ελλάδα καινοτόμησε με τη χρησιμοποίηση της τότε μικρής αεροπορίας του Στρατού και του Ναυτικού ως πολεμικού μέσου. Ο συγγραφέας φέρει στο φως άγνωστες οργανωτικές προσπάθειες των Ενόπλων Δυνάμεων που κατέληξαν στην ίδρυση, κατά τη δεκαετία του '30 της Πολεμικής Αεροπορίας.

Λίγα λόγια για την έκδοση

Για την υλοποίηση της έκδοσης αφορμή αποτέλεσε το φωτογραφικό αρχείο του Ναυτικού Μουσείου, το οποίο και έδωσε το ερέθισμα στο συγγραφέα γι' αυτή την περιπλάνηση στο παρελθόν, ενώ στη συνέχεια πραγματοποίησε ο ίδιος εκτεταμένη έρευνα στα αρχεία και τις πηγές των Υπηρεσιών Ιστορίας Ναυτικού και Αεροπορίας (Πολεμικό Μουσείο, Μουσείο Ιστορίας Πολεμικής Αεροπορίας, Μουσείο Πολεμικής Αεροπορίας, Ιστορική Υπηρεσία Ναυτικού, Ιστορικό Αρχείο Παλαιού Φαλήρου) αλλά και σε ιδιωτικά αρχεία συλλεκτών και απογόνων των ανδρών που ανήκαν στη Ναυτική Αεροπορία.

Πρόκειται για μια πτυχή της ιστορίας του Ναυτικού ελάχιστα καταγεγραμμένης από τους

Την 28η Δεκεμβρίου 2010 η Ακαδημία Αθηνών σε πανηγυρική συνεδρία της απένευσε τα ετήσια βραβεία και επαίνους σε ανθρώπους των γραμμάτων, των τεχνών και των επιστημών, καθώς και σε εκείνους που επέδειξαν σημαντικό θάρρος και αυταπάρνηση επιχειρώντας να βοηθήσουν συνανθρώπους μας.

Ανάμεσα σ' εκείνους που βραβεύτηκαν, ήταν και ο Αντιναύαρχος ε.α. Ιωάννης Παλούμπης Π.Ν. για το βιβλίο του «Απ' τα πελάγη... στους αιθέρες. Το Χρονικό της Ναυτικής Αεροπορίας. 1913-1941», έκδοσης του Ναυτικού Μουσείου Ελλάδος.

Τη συνεδρία άνοιξε ο πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών, Κωνσταντίνος Σβολόπουλος, ο

κλασικούς ιστοριογράφους της ναυτικής ιστορίας, με αποτέλεσμα να αγνοείται σχεδόν από το σύνολο του προσωπικού του Ναυτικού.

Εκτός από την καταγραφή της ιστορίας του σώματος ο αναγνώστης έχει, επίσης, τη δυνατότητα να βρει πλούσιο πληροφοριακό υλικό για το προσωπικό που υπηρέτησε στη ναυτική αεροπορία, τους τύπους των αεροσκαφών της, τα βασικότερα νομοθετήματα και διατάγματα που προσδιόρισαν τη διαδρομή της καθώς και σύντομο βιογραφικό όλων των ηρωικών νεκρών της στα πεδία των μαχών.

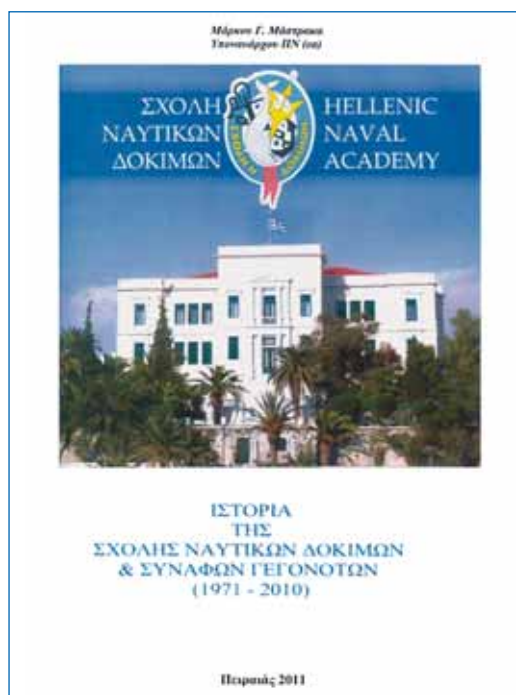
Η έκδοση είναι δίγλωσση (ελληνικά-αγγλικά), 407 σελίδων και περιέχει εκτός από πλούσιο

φωτογραφικό και αρχειακό υλικό απ' όλες τις φάσεις της ιστορικής διαδρομής της Ναυτικής Αεροπορίας.

Το βιβλίο απευθύνεται σε ιστορικούς, ερευνητές, μελετητές, φοιτητές αλλά και στο ευρύ κοινό, ιδίως το προσωπικό του Ναυτικού και σε όσους ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη και θεμελίωση της Πολεμικής Αεροπορίας.

Το βιβλίο διατίθεται από το πωλητήριο του Ναυτικού Μουσείου και σε επιλεγμένα βιβλιοπωλεία.

Έκδοση βιβλίου «Ιστορία της ΣΝΔ & συναφών γεγονότων, 1971-2010»

Πρόσφατα εκδόθηκε το βιβλίο με τίτλο: «Ιστορία της ΣΝΔ & συναφών γεγονότων, 1971-2010», από τον Υποναύαρχο ε.α. Μάρκο Μάστρακα Π.Ν.

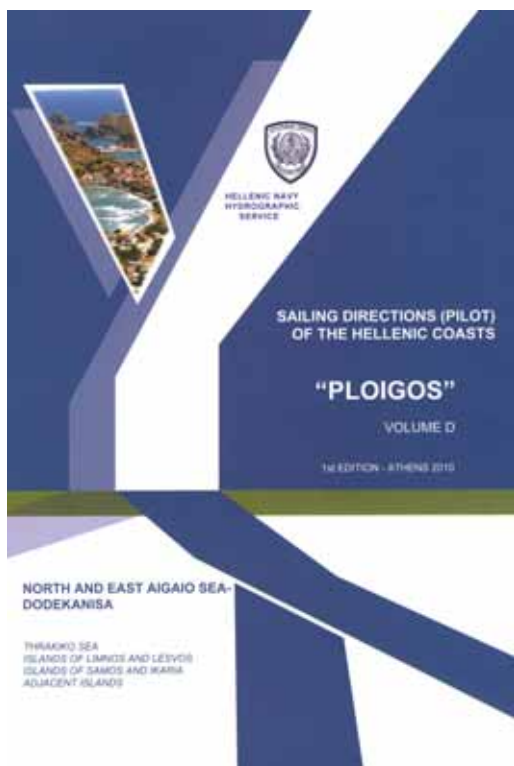
Στο εν λόγω βιβλίο εξιστορούνται τα αξιόλογα γεγονότα και καταστάσεις κατά τα τελευταία 40 χρόνια της Σχολής όσο και συναφή με το Π.Ν. και τη χώρα.

Την 30η Μαρτίου 2011, πραγματοποιήθηκε η παρουσίαση του βιβλίου, στο Πολεμικό Μουσείο Αθηνών.

Α΄ Τάξη Ναυτικών Δοκίμων, 2010-11

Νέα έκδοση «Πλοηγού Ελληνικών Ακτών» Τόμος Δ΄ από την Υδρογραφική Υπηρεσία του Πολεμικού Ναυτικού

Η Υδρογραφική Υπηρεσία του Πολεμικού Ναυτικού είναι στην ευχάριστη θέση να σας γνωστοποιήσει ότι έχει εκδοθεί και διατίθεται στην αγορά ο Τόμος Δ΄ του «Πλοηγού Ελληνικών Ακτών», στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα, ο οποίος καλύπτει τις περιοχές του Βορείου και Ανατολικού Αιγαίου Πελάγους, τις νήσους Λήμνο, Λέσβο, Χίο, Σάμο, Ικαρία και τα Δωδεκάνησα.

Περίπου στο τέλος της άνοιξης του 2011 υπολογίζεται να έχει εκδοθεί και να διατίθεται στην αγορά και ο Τόμος Γ΄ του «Πλοηγού Ελληνικών Ακτών», στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα, ο οποίος θα καλύπτει τις περιοχές των βορειοανατολικών ακτών του Αιγαίου Πελάγους, τον Βόρειο και Νότιο Ευβοϊκό κόλπο, τον Παγασητικό και το Θερμαϊκό κόλπο, την Εύβοια, τις Βόρειες Σποράδες και τη χερσόνησο της Χαλκιδικής.

Οι τιμές των «Πλοηγών» έχουν οριστεί στα 20€ για την έκδοση στην Ελληνική γλώσσα και στα 35€ για την αντίστοιχη Αγγλική «Ploigos Sailing Directions (Pilot) of the Hellenic Coasts».

Μπορείτε να τους προμηθευτείτε, όπως και κάθε προϊόν της ΥΥ, από τα καταστήματα πώλησης της Υδρογραφικής Υπηρεσίας, όπως επίσης και από το e-shop της Υπηρεσίας στην ιστοσελίδα: www.hnhs.gr.

Διαταγή Παραδίδοντος ΑΣ

Γενικό Επιτελείο Ναυτικού

ΝΣ: 10 Μαρτίου 2011

Σε εκτέλεση σχετικής απόφασης ΚΥΣΕΑ, παραδίδω σήμερα τα καθήκοντα Αρχηγού Στόλου, στον Αντιναύαρχο Παναγιώτη Ευσταθίου Π.Ν, ολοκληρώνοντας ταυτόχρονα και τη σταδιοδρομία μου στο Πολεμικό Ναυτικό.

Τις ιδιαίτερες αυτές στιγμές, αισθάνομαι συγκινημένος αλλά και πολύ υπερήφανος, γιατί στα 37 χρόνια της σταδιοδρομίας μου, οι αρχές του επαγγελματισμού, της κατανόησης του ανθρώπινου παράγοντα και της ακεραιότητας του χαρακτήρα μου καθόριζαν πάντα την πορεία μου. Πιστός πάντα, παρά τις συνεχείς απογοητεύσεις, στις αρχές της ηθικής, της αξιοκρατίας και της επαγγελματικής δεοντολογίας, είχα την τύχη τελειώσω την ενεργό υπηρεσία μου στην ηγεσία του Στόλου.

Απερχόμενος του Αρχηγείου Στόλου, αισθάνομαι ιδιαίτερη ικανοποίηση γιατί είχα την τύχη να διοικήσω υψηλό επιπέδου επαγγελματίες, από άξιους Διοικητές, ευσυνειδητούς Κυβερνήτες, έμπειρα πληρώματα και ακούραστους επιτελείς, που εργάσθηκαν φιλότιμα με αίσθημα ευθύνης για το βέλτιστο αποτέλεσμα κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες.

Πιστεύοντας ακράδαντα, παρά τις όποιες δυσκολίες διαθεσιμότητας του υλικού, ότι οι Διοικητές, οι Κυβερνήτες, οι επιτελείς και τα πληρώματα των μονάδων του στόλου, πρέπει πρωτίστως να γνωρίζουν άριστα πως θα επιχειρήσουν και πως θα επιβιώσουν με το υλικό που διαθέτουν, εκτίμησα ότι το κύριο βάρος της προσπάθειάς μας έπρεπε να εστιαστεί στη βελτίωση της απόδοσης.

Αξιωματικοί, υπαξιωματικοί και ΕΠΟΠ του Αρχηγείου Στόλου, στο χρόνο που περάσαμε μαζί, αναγνωρίζω και εκτιμώ ιδιαίτερα την καθημερινή επίπονη προσπάθεια όλων σας για την εξασφάλιση του βέλτιστου δυνατού αποτελέσματος, κάτω από τις αντικειμενικά δύσκολες συνθήκες που όλοι γνωρίζουμε. Σας ευχαριστώ όλους και σας προτρέπω να συνεχίσετε να εργάζεσθε με ενδιαφέρον, υψηλό αίσθημα ευθύνης και επαγγελματισμό.

Απερχόμενος τις τάξεις του Π.Ν., θα ήθελα να ευχαριστήσω, όλους όσους με καθοδήγησαν δημιουργικά στη σταδιοδρομία μου και αναγνώρισαν την προσωπική μου αξία. Όπως επίσης και όλους όσους ασπασθήκαν τον τρόπο σκέψης μου, τους στόχους μου, τις ιδέες μου και εργάσθηκαν εποικοδομητικά μαζί μου για να πάμε ένα βήμα πιο ψηλά το επίπεδο απόδοσης και οργάνωσης. Δεν χρειάζεται να κατονομάσω κανένα, όλοι τους γνωρίζουν πολύ καλά την προσωπική μου εκτίμηση.

Στον νέο Αρχηγό Στόλου, εύχομαι ψυχική δύναμη και κάθε επιτυχία στο πολύ δύσκολο υπό τις παρούσες συγκεκριμένες έργου του.

Εύχομαι σε όλους σας καλή συνέχεια και ο Άγιος Νικόλαος να σας προστατεύει.

Αντιναύαρχος Γεώργιος Δημητριάδης ΠΝ
Αρχηγός Στόλου

Διαταγή Παραλαμβάνοντος ΑΣ

Γενικό Επιτελείο Ναυτικού

Σαλαμίνα 10 Μαρτίου 2011

Σε εκτέλεση σχετικής αποφάσεως ΚΥΣΕΑ, παραλαμβάνω σήμερα Πέμπτη 10 Μαρτίου 2011, τα καθήκοντα του Αρχηγού Στόλου από τον Αντιναύαρχο Γεώργιο Δημητριάδη ΠΝ.

Έχω πλήρη αντίληψη του μεγέθους των ευθυνών που απορρέουν από τα καθήκοντα που μου ανατίθενται.

Θεωρώ την τοποθέτησή μου ως Αρχηγό Στόλου ύψιστη τιμή, μα ταυτόχρονα και μέγιστη πρόκληση.

Στόχοι μου είναι :

- Η επίτευξη της διατασσόμενης επιχειρησιακής ετοιμότητας, καθώς και της μέγιστης δυνατής διαθεσιμότητας.
- Η πλήρης αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, με επίκεντρο: τη διατήρηση υψηλού ηθικού, την άρτια και ρεαλιστική εκπαίδευση, τη βελτίωση της μέριμνας και την αδιάβλητη αξιολόγηση.
- Η συνεχής προσπάθεια βελτιώσεως, μέσα από την επιχειρησιακή εκπαίδευση της ικανότητας διεξαγωγής Διακλαδικών και Ναυτικών Επιχειρήσεων.

δ. Ο απόλυτος σεβασμός στις παραδόσεις του Πολεμικού Ναυτικού.

Η στρατηγική αξία της Ελλάδος, από γεωπολιτικής πλευράς, επηρεάζεται απόλυτα από τη γεωγραφική θαλάσσια ιδιομορφία της, όπως ο εκτεταμένος θαλάσσιος χώρος, η πληθώρα μεγάλων και μικρών νήσων, η ύπαρξη γραμμών επικοινωνιών, ενώ η σύνδεσή της με τη Μεσόγειο και ιδιαίτερα το ανατολικό τμήμα αυτής είναι ζωτικής σημασίας.

Σ' αυτό το επιχειρησιακό περιβάλλον, όπου η απειλή κατά της χώρας μας παραμένει κύρια, μόνιμη και ορατή, οι μονάδες του Αρχηγείου Στόλου εντέλλονται να διαδραματίσουν πρωτεύοντα ρόλο στην εξασφάλιση της Εθνικής κυριαρχίας, στην προάσπιση των Εθνικών συμφερόντων και να αντιτάξουν την ποιοτική υπεροχή, έναντι της ποσοτικής του αντιπάλου.

Επιπρόσθετα, απαιτείται να έχουν την ετοιμότητα υλοποίησης κάθε αποστολής, στο πλαίσιο συμμετοχής της χώρας μας σε Διεθνείς και Συμμαχικούς Οργανισμούς, ανάλογα με τις κατευθύνσεις της Πολιτικής και Στρατιωτικής ηγεσίας, εξασφαλίζοντας την «Ναυτική Παρουσία» και την «Επίδειξη Σημείας», από τη Μεσόγειο έως τον Ινδικό Ωκεανό.

Αξιωματικοί, Υπαξιωματικοί, Ναύτες και Πολιτικό προσωπικό, γνωρίζω άριστα, από την πολυετή υπηρεσία μου στο συγκρότημα του Στόλου, τις δυνατότητές σας και τις προσπάθειες που καταβάλλετε, μη φειδόμενοι χρόνου, κόπων και προσωπικών θυσιών.

Σας έχω απόλυτη εμπιστοσύνη.

Είμαι βέβαιος ότι δεν απαιτείται καμμία προτροπή στην εκτέλεση των καθηκόντων σας.

Σας θεωρώ όλους μαζί και έναν-έναν ξεχωριστά πολύτιμους συνεργάτες με κοινό σκοπό.

Στον απερχόμενο Αρχηγό Στόλου, φίλο και συμμαθητή, Αντιναύαρχο Γεώργιο Δημητριάδη ΠΝ, εύχομαι υγεία και ευόδωση των προσδοκιών του.

**Αντιναύαρχος Π. Ευσταθίου ΠΝ
Αρχηγός Στόλου**

13/1/2011

Επίσκεψη Διοικητού Συμμαχικών Δυνάμεων Νοτίου Ευρώπης

Από το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού ανακοινώνεται ότι ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Δημήτριος Ελευσινιώτης ΠΝ συναντήθηκε σήμερα με τον Διοικητή Συμμαχικών Δυνάμεων Νοτίου Ευρώπης Ναύαρχο Samuel J. Locklear που πραγματοποιεί επίσημη επίσκεψη στη χώρα μας. Κατά τη

διάρκεια της συνάντησης συζητήθηκαν θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος.

**Αντιπλοίαρχος Αδαμάντιος Χριστοδούλου ΠΝ
Εκπρόσωπος Τύπου ΓΕΝ**

5/1/2011

Επίσκεψη στην Κιβωτό του Κόσμου

Με την ευκαιρία των εορτών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, προσωπικό του Πολεμικού Ναυτικού επισκέφθηκε τις εγκαταστάσεις της «Κιβωτού του Κόσμου» όπου αντάλλαξε ευχές με τα φιλοξενούμενα παιδάκια, και προσέφερε γλυκίσματα και δώρα.

**Αντιπλοίαρχος Αδαμάντιος Χριστοδούλου ΠΝ
Εκπρόσωπος Τύπου ΓΕΝ**

19/1/2011

Επίσκεψη Αρχηγού Ναυτικού της Πολωνίας στην Ελλάδα

Από το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού ανακοινώνεται ότι ο Αρχηγός του Ναυτικού της Πολωνίας Ναύαρχος Tomasz Mathea θα πραγματοποιήσει επίσημη επίσκεψη στην Ελλάδα από 19 έως 20 Ιανουαρίου 2011, ανταποκρινόμενος σε πρόσκληση του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού Αντιναύαρχου Δημήτριου Ελευσινιώτη ΠΝ. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Ελλάδα ο Αρχηγός του Ναυτικού της Πολωνίας, θα επισκεφθεί το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού και το Αρχηγείο Στόλου.

**Αντιπλοίαρχος Αδαμάντιος Χριστοδούλου ΠΝ
Εκπρόσωπος Τύπου ΓΕΝ**

17/1/2011

Μετεγκατάσταση Διαβητολογικού Ιατρείου στο Ναύσταθμο Σαλαμίνας

Από το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού ανακοινώνεται ότι σήμερα 17 Ιανουαρίου 2011, στο πλαίσιο αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης, ο Αρχηγός ΓΕΝ Αντιναύαρχος Δημήτριος Ελευσινιώτης ΠΝ εγκαινίασε μετεγκατάσταση του Διαβητολογικού Ιατρείου στο Ναύσταθμο Σαλαμίνας. Στην τελετή εγκαινίων παρέστησαν Βουλευτές Β' Πειραιά, Δήμαρχοι και εκπρόσωποι Δήμων Σαλαμίνας, Περάματος και Κερασινίου και ο Αντιπρόεδρος του Εθνικού Κέντρου για το Διαβήτη κ. Νικόλαος Κατσιλάμπρος.

**Αντιπλοίαρχος Αδαμάντιος Χριστοδούλου ΠΝ
Εκπρόσωπος Τύπου ΓΕΝ**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Arromanches, le 27 décembre 2010

Tél : 02 31 22 34 31

Fax : 02 31 92 68 83

Frédéric SOMMIER

Directeur du Musée du Débarquement

14117 Arromanches

à

Vice Amiral Dimitrios Elefsiniotis HN

Chef d'état-major de la Marine Hellénique

Mesogion Ave. 229

Holargos 155 61

ATHENS GRECE

Amiral,

J'ai bien reçu les objets dont vous souhaitez faire don au Musée du Débarquement à Arromanches.

Ils seront mis en place au cours du mois de janvier 2011, dans la vitrine dédiée à votre nation. Je vous remercie de l'intérêt que vous portez à notre établissement et de la confiance que vous nous témoignez en nous confiant ces objets.

Je profite de ce courrier pour vous présenter mes meilleurs vœux pour l'année 2011.

Recevez, Amiral, l'expression de mes sentiments les plus respectueux.

MUSÉE DU DÉBARQUEMENT

Place du 6 juin 14117 ARROMANCHES

web : www.musee-arromanches.fr

12/1/2011

Ευχαριστήρια Επιστολή Διευθυντή Μουσείου Απόβασης της Νορμανδίας

Ο Διευθυντής του Μουσείου Απόβασης της Νορμανδίας Frederic Sommier απέστειλε στον Αρχηγό ΓΕΝ Αντιναύαρχο Δημήτριο Ελευσινιώτη ΠΝ ευχαριστήρια επιστολή για την προσφορά εκθεμάτων τα οποία θα φιλοξενούνται στο μουσείο Απόβασης της Νορμανδίας σε ειδικό χώρο αφιερωμένο στην Ελλάδα.

**Αντιπλοίαρχος Αδαμάντιος Χριστοδούλου ΠΝ
Εκπρόσωπος Τύπου ΓΕΝ**

ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ
www.hamogelo.gr
e-mail: info@hamogelo.gr

Προς το:
Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
Υ/Ο Αρχηγό ΓΕΝ
Κο Αντιναύαρχο Δημήτριο
Ελευσινιώτη
Μεσογειών 227
Τ.Κ. 154 51, Χολαργός

Αριθμ. Πρωτ. 189124/κβ

Αθήνα, 22 Δεκεμβρίου 2010

Αγαπητοί μας ,

Με την επιστολή μας αυτή θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε θερμά για την ευγενική χορηγία σας προς τον Εθελοντικό Οργανισμό για τα Παιδιά «Το Χαμόγελο του Παιδιού», και ειδικά για την εκδήλωση που διοργανώσατε στο Σπήι μας στον Καρέα με τη μπάντα σας.

Η προσφορά σας αυτή σημαίνει για εμάς κατάθεση ψυχής στο δύσκολο έργο μας. Με την ευγενική σας χειρονομία αποδεικνύετε τα θερμά σας αισθήματα για τα παιδιά και τον Οργανισμό μας, ενισχύοντας την προσπάθειά μας να είμαστε κοντά στα παιδιά που τους λείπει το χαμόγελο και όχι μόνο.

Χρειαζόμαστε δίπλα μας ανθρώπους όπως εσείς, πρόθυμους να ανταποκριθούν με ευαισθησία, κατανόηση και ζεστασιά στις ανάγκες των παιδιών.

Σας ευχαριστούμε για μια ακόμη φορά και εκ μέρους των παιδιών που εκπροσωπούμε και σας ευχόμαστε να συνεχίσετε να βρίσκεστε δίπλα μας σε κάθε μας προσπάθεια.

Με εκτίμηση
Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Κώστας Γιαννόπουλος
Πρόεδρος

Σημείωση:
Καλέστε από **σταθερό** του ΟΤΕ στο **90 111 151515** & ενισχύστε τις προσπάθειες του Εθελοντικού μας Οργανισμού για τα Παιδιά (χρέωση 3,67 € ανα κλήση).

Αθήνα: 1056 (στην 14, 156 83, τμή. 210-33 04 140, fax 210-39 43 038) Νίκαια: Άνω Τροισάρης & Αργυροκόπουλος 9, 184 54, τμή. 210-42 54 040, fax 210-42 54 079. Παράρτηρα: Τριπόλι: Δημητριάδης & Λαοπούλη 4, 121 27, τμή. 210 57 12 02, fax 210-57 65 400. Χαλκίδα: Ελευσίνης 2 & Α. Καραϊσκάκη 142 28, τμή. 210-51 09 500, fax 210-51 09 564. Μυτιλήνη: Πανός 25, 151 34, τμή. 210-80 24 021, fax 210-80 24 453. Χαλκίδα: Τύπου Οδού Βίτου, 151 27, τμή. 210-8640 918, fax 210-40 47 437. Αεροδρόμιο Αθηνών: «Μεταβόρας, Βενιζέλου-Επίκου, 190 19, τμή. 210-35 32 414, fax 210-35 32 445. Θεσσαλονίκη: Εργατών 82, 544 23, τμή. 2310-290 140, fax 2310-270 304. Αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης: «Μακεδονία-Θεσσαλονίκη, 551 03, τμή. 2310-985 601, Πύργος Κλάδου Αραούζος 3, 271 00, τμή. 26210-81 040, fax 26210-24 080. Κολύμνη: Κολύμνη Ν.Ιωάννης 270 48, τμή. 26220-92 923, fax 26220-92 325. Κέρκυρα: Κωνσταντίνου Σακελλάριου, 450 01, τμή. 26330-31 705, fax 26330-52 182. Πάτρα: Σολωμού 121, 242 22, τμή. 2610-32649, fax 2410-33 34 99. Αρκαδία: Βόρηνος, Θέση Θάλασσας, 200 07, τμή. 27410-32 423, fax 27410-32 426. Σαλαμίνα: Ουδέστου 7, 341 05, τμή. 22240-79 788, fax 22210-79 198. Κέντρο Στήριξης Παιδιών & Οικογένειας: Πυλάδα 2 & Τσιμισίου, Μυρσίου, 151 26, τμή. 210-40 95 844. Φθιώτικες Καλλιμαριές: Εθνικής Αντιστάσεως & Θησέως, 551 34, 2310-380 141, fax 2310-381 143.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ: **1056** e-mail: sos1056@hamogelo.gr

21/1/2011

Ευχαριστήρια Επιστολή Προέδρου Εθελοντικού Οργανισμού «Το Χαμόγελο του Παιδιού»

Ο Πρόεδρος του Εθελοντικού Οργανισμού για τα παιδιά «Το Χαμόγελο του Παιδιού» κ. Κώστας Γιαννόπουλος, απέστειλε στον Αρχηγό ΓΕΝ Αντιναύαρχο Δημήτριο Ελευσινιώτη ΠΝ ευχαριστήρια επιστολή για την διοργάνωση εκδήλωσης με συμμετοχή της μπάντας του Πολεμικού Ναυτικού στις εγκαταστάσεις του Οργανισμού στον Καρέα.

Αντιπλοίαρχος Αδαμάντιος Χριστοδούλου ΠΝ
Εκπρόσωπος Τύπου ΓΕΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ετήσια Συνδρομή Εσωτερικού

- Στρατιωτικό προσωπικό ε.ε., ε.α.
και πολιτικό προσωπικό Πολεμικού Ναυτικού 10 €
 - Ιδιώτες & νομικά πρόσωπα 12 €
- Ετήσια Συνδρομή Εξωτερικού 40 Δολ. ΗΠΑ

Η εγγραφή των νέων στελεχών του Π.Ν. διενεργείται σύμφωνα με το έγγραφο ΓΕΝ/ΔΕΔΗΣ Φ.800/05/05 από 6 Σεπτεμβρίου 2005. Η εγγραφή ιδιωτών, νομικών προσώπων και πολιτικού προσωπικού Π.Ν. υλοποιείται ως ακολούθως: Οι ενδιαφερόμενοι παρακαλούνται να καταθέσουν την ετήσια συνδρομή τους στον λογαριασμό 83737115 της Εμπορικής Τράπεζας (χωρίς χρέωση εξόδων κατάθεσης) IBAN GR 970120030000000083737115, δηλώνοντας στην κατάθεση αυτή τα στοιχεία τους και να αποστείλουν την παρακάτω αίτηση επισυνάπτοντας την απόδειξη της κατάθεσης συνδρομής τους, στην ακόλουθη διεύθυνση, ΦΑΞ και e-mail της ΥΙΝ.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

«ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ»
ΜΑΡΚΟΝΙ 20 – ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ
104 47 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ: 210-3484 243 ΦΑΞ: 210-3484 234
e-mail: yin1935@gmail.com

Η επανεγγραφή/διαγραφή των συνδρομητών υλοποιείται κατόπιν αίτησης των ενδιαφερομένων στην ΥΙΝ εντός του μηνός Οκτωβρίου, για τη συνδρομή του επόμενου έτους.

ΑΙΤΗΣΗ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ		
ΕΠΩΝΥΜΙΑ:		
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:		
ΙΔΙΟΤΗΤΑ:		
ΟΔΟΣ:	ΑΡΙΘΜΟΣ:	Τ.Κ.:
ΠΟΛΗ:		
ΤΗΛ:		
E-MAIL:		
ΑΡ. ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ:		

Ο χώρος του Ιστορικού Αρχείου/αναγνωστηρίου της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού, μετά την ανακαίνισή του.

Ενωθείτε με τον Υπέροχο Κόσμο των Νικητών!

XIII ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΘΕΡΙΝΟΙ ΑΓΩΝΕΣ SPECIAL OLYMPICS ΑΘΗΝΑ 2011

Πόλις-Αμφιτρώων	20-24 Ιουνίου 2011
Τελετή Έναρξης	25 Ιουνίου Καλλιμάρμαρο Παναθηναϊκό Στάδιο
Τελετή Λήξης	4 Ιουλίου Καλλιμάρμαρο Παναθηναϊκό Στάδιο
Αθλήματα	22
Εγκαταστάσεις	30
Αθλητές	7 500
Προπονητές	2 500
Κριτές/Διαιτητές	3 000
Εθελοντές	25 000
Οικογένειες S.O	40 000
Media	3 000
Χωριά Special Olympics	Άγιος Ανδρέας, Νέα Μάκρη, Μαραθώνος Ξενοδοχεία Νόπας Ακτής

www.athens2011.org

Διατιθέμενες Εκδόσεις Ναυτικού από ΥΙΝ

A/A	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ/ΤΙΤΛΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ/ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ	ΤΙΜΗ
1.	Η αναβίωση της θαλάσσιας μας δύναμews κατά την Τουρκοκρατίαν Ναυάρχου ε.α. Κ. Α. Αλεξανδρή Π.Ν.	1960	2,93€
2.	Τα πορίσματα του ναυτικού πολέμου της Μεσογείου 1939-45 Αντιναυάρχου ε.α. Γρ. Μεζεβίρη Π.Ν.	1961	2,93€
3.	Τα νέα όπλα και η στρατηγική και τακτική χρησιμοποίηση των Αντιναυάρχου ε.α. Γρ. Μεζεβίρη Π.Ν.	1959	2,93€
4.	Ιστορικό περί φάρων των Ελληνικών ακτών Σ. Λυκούδη		5,50€
5.	Πολεμικός Ναύσταθμος Σαλαμίνας Υποναυάρχου (ο) ε.α. Ν. Γ. Τσαπράζη Π.Ν.	1992	4,40€
6.	Ανθολογία Θαλασσινής Ποιήσεως Υποναυάρχου (ο) ε.α. Δ. Γιακουμάκη Π.Ν.	1996	11,74€
7.	Το Πολεμικό Ναυτικό στην Ελληνική Τέχνη Υποναυάρχου (ο) ε.α. Δ. Γιακουμάκη Π.Ν.	1996	11,74€
8.	Θαλασσινά Χαρακτικά Υποναυάρχου (ο) ε.α. Δ. Γιακουμάκη Π.Ν.	1996	5,87€
9.	Χρονικά του Ελληνικού Β. Ναυτικού 1833 – 1873 Αντιναυάρχου ε.α. Δ.. Φωκά Π.Ν.	1923/2007	7,00€
10.	Η θαλάσσια δύναμις εις την ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας Ναυάρχου ε.α. Κ. Α. Αλεξανδρή Π.Ν.	1957/2006	9,00€
11.	Η ρίμα του παλιού ναυτικού Υποναυάρχου ε.α. Μ. Πέρρα Π.Ν.	1970/2006	3,50€
12.	Ο Στόλος του Αιγαίου 1912 – 13. Έργα και ημέραι Αντιναυάρχου ε.α. Δ. Φωκά Π.Ν.	940/2006	7,00€
13.	Το Ναυτικό στην Ιστορία των Ελλήνων (4τομο) Αρχιπλοιάρχου (ο) ε.α. Μ. Σίμφα Π.Ν.	1982/2007	73,00€
14.	Βιογραφικό Λεξικό των Αποφοίτων ΣΝΔ Τόμοι 1-2, οι τάξεις Εισόδου 1884-1950..... Τόμος 3, οι τάξεις Εισόδου 1951-1973 Αντιναυάρχου ε.α. Α. Δημητρακόπουλου Π.Ν.	2006 2006	15,00€ 8,50€
15.	Ιστορικό Φωτογραφικό Λεύκωμα Σχολής Ναυτοπαιδών ΣΔΥΝ – ΣΜΥΝ 1946 – 2000 Ε. Σφακτού	2007	8€
16.	Υδραίοι Πρόδρομοι και Ναυμάχοι του '21 Αντιναυάρχου ε.α. Δ. Λισμάνη Π.Ν.	2008	7€
17.	«Εχθρός εν' όψει» Αντιναυάρχου ε.α. Ι. Τούμπα Π.Ν.	1954/2008	15€
18.	Θ/Κ Γ. ΑΒΕΡΩΦ Χρονικό του θωρηκτού της νίκης του Νίκου Α. Σταθάκη	Β' Εκδ. 1999	15€
19.	Λεύκωμα φωτογραφιών των Αποφοίτων της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων (1884-1973) Αντιναυάρχου ε.α. Α. Δημητρακόπουλου Π.Ν.	2009	8,50€
20.	Υποβρύχιον «Υ-1 Α. Κατσώνης» Πλοιάρχου Ηλία Τσουκαλά	Ε' Εκδ.	4,00€
21.	Η Μεσόγειος και η στρατηγική της σημασία Αντιναυάρχου ε.α. Γρ. Μεζεβίρη Π.Ν.	1957	2,93€
22.	«Τα Ελληνικά Υποβρύχια» Αντιναυάρχων ε.α. Τιμόθεου Γ. Μασούρα και Θωμά Π. Κατωπόδη Π.Ν., Επίτιμων Αρχηγών Στόλου	2010	70€

Σημ: Οι ενδιαφερόμενοι παρακαλούνται όπως επικοινωνήσουν με **ΥΙΝ (τηλ. 210-3484 236-237-233, fax 210-3484 234 και e-mail yin1935@gmail.com)**. Οι εκδόσεις με **α/α 2,3** διατίθενται και από το **ΤΕΣ (τηλ: 210-3829 575)**.

Ανωτέρω εκδόσεις διατίθενται και από NBNE (ΘΑΝ) κατά τους θερινούς μήνες.

Διατιθέμενες Εκδόσεις Ναυτικού από ΠΟΝ

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΤΙΜΗ
1.	Θωρηκτό Αβέρωφ	Ν. Σταθάκης.....	15€
2.	Η δράση του Π.Ν. κατά τον Πόλεμο του 1940-44 (Δίτομο)	Δ.Φωκάς	15€
3.	Ο Ναύαρχος Δ. Κακουλίδης Π.Ν.	Ν. Νικολαΐδης.....	10€
4.	Ναβαρίνον.....	Μ. Σίμψας	3€
5.	Το Π.Ν. στη δικτατορία (1967-1974).....	Α. Κακαράς.....	7€
6.	3000 χρόνια ελληνική Ναυτική Ιατρική (πανόδετο)	ΓΕΝ/ΝΝΑ Α. Διαμαντής	29€
7.	3000 χρόνια ελληνική Ναυτική Ιατρική (κανονική έκδοση)	ΓΕΝ/ΝΝΑ Α. Διαμαντής	20€
8.	Αμόνι και αρμύρα	Ν. Σταθάκης.....	15€
9.	Βότσαλα - I	Ν. Σταθάκης.....	12€
10.	Βότσαλα - II	Ν. Σταθάκης.....	12€
11.	Βότσαλα - III.....	Ν. Σταθάκης.....	12€
12.	Βότσαλα - IV.....	Ν. Σταθάκης.....	15€
13.	Πορτραίτα.....	Ν. Σταθάκης.....	16€
14.	«Εχθρός εν' όψει».....	Ι. Τούμπα	15€
15.	Επιστροφή	Ν. Σταθάκης.....	12€
16.	Πολιτιστική Οδύσσεια στην Κίνα το 1994.....	Ν. Σταθάκης.....	12€
17.	Βαλκανικοί Πόλεμοι, ο Ναυτικός Αγώνας 1912-13	Ι. Παλούμπης	70€
18.	Ελληνικά φτερά στην Κύπρο	Γ. Δ. Μήτσαϊνας	20€
19.	Λεύκωμα στολών Π.Ν.	ΓΕΝ/ΔΕΔΗΣ	1,5€
20.	Λεύκωμα ΣΜΥΝ	ΣΜΥΝ	17€
21.	Χρονικά του Ελληνικού Β. Ναυτικού	Δ. Φωκάς	7€
22.	Η θαλάσσια δύναμις εις την ιστορία της Βυζ. Αυτοκρατορίας	Κ. Α. Αλεξανδρής.....	9€
23.	Η ρίμα του παλιού ναυτικού	Μ. Πέρρας.....	3,5€
24.	Ο Στόλος του Αιγαίου 1912-1913. Έργα και ημέραι	Δ. Φωκάς	7€
25.	Το Ναυτικό στην ιστορία των Ελλήνων (4τομο)	Μ. Σίμψας	73€
26.	Βιογραφικό Λεξικό των Αποφοίτων ΣΝΔ	Α. Δημητρακόπουλος	
	Τόμοι 1-2, οι Τάξεις Εισόδου 1884 – 1950.....		15€
	Τόμος 3, οι Τάξεις Εισόδου 1951 – 1973		8,50€
27.	Ιστορικό Φωτογραφικό Λεύκωμα Σχολής Ναυτοπαιδων – ΣΔΥΝ – ΣΜΥΝ 1946 – 2000	Ε. Σφακτός	8 €
28.	Υδραίοι Πρόδρομοι και Ναυμάχοι του '21	Δ. Λισμάνης.....	7 €
29.	Αρμενίζοντας τα πέλαγα των ναυτικών αναμνήσεων	Μ. Μάστρακας	20 €
30.	Ιστορικών περί Φάρων των Ελληνικών Ακτών.....	Σ. Λυκούδης	5,50 €

Σημ: Η έκδοση με α/α 24, 26, 27, 28 διατίθεται από ΕΑΑΝ. Η έκδοση με α/α 27 διατίθεται και στο Σ.Α./ΣΜΥΝ. Το α/α 4 διατίθεται και από το ΤΕΣ.

ΕΠΕΤΕΙΟΛΟΓΙΟ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ-ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

- 1/3/1827** Άφιξη Κόχραν στην Ελλάδα. Έρχεται ο Κόχραν στην Ελλάδα και αναλαμβάνει την ηγεσία του επαναστατημένου εθνικού στόλου.
- 1/3/1935** Κίνημα Βενιζελικών. Κίνημα των Βενιζελικών για να ανατρέψουν την κυβέρνηση Τσαλδάρη. Ουσιαστικός αρχηγός του κινήματος ήταν ο Νικόλαος Πλαστήρας. Το κίνημα εκδηλώθηκε πρώτα στον στόλο, που καταλήφθηκε νωρίς το βράδυ της πρώτης Μαρτίου. Τελικά όμως το κίνημα απέτυχε και είχε ως συνέπεια τη δίωξη επιφανών στελεχών του Στρατού και του Ναυτικού.
- 1/3/1941** Ελληνοϊταλική συμπλοκή. Συμπλοκή δύο ελληνικών Ναρκαλιευτικών με ιταλικό υποβρύχιο. Το επεισόδιο έγινε μετά την κατάληψη της Χειμάρρας από τον Ελληνικό Στρατό. Ο οπλισμός των δύο Ναρκαλιευτικών ήταν μόνο ένα φορητό πολυβόλο που υπήρχε στο πετρελαιοκίνητο του Σημαιοφόρου Π. Σπυρομήλιου. Το ιταλικό Υποβρύχιο χρησιμοποίησε το πυροβόλο του και τα δύο Α/Α πολυβόλα του. Αν και η μονομαχία ήταν άνιση, η δράση του Σημαιοφόρου Π. Σπυρομήλιου υποχρέωσε το εχθρικό υποβρύχιο σε κατάδυση και φυγή.
- 2/3/1913** Ένωση της νήσου Σάμου με την Ελλάδα. Τμήμα του Ελληνικού Στόλου αποβιβάει αγήματα στη Σάμο και κηρύσσει την ένωσή της με την Ελλάδα.
- 5/3/1829** Παράδοση τουρκικής φρουράς στη Βόνιτσα. Ο Αρχιστράτηγος Τσωρτζ αναγκάζει την τουρκική φρουρά στην οχυρή Βόνιτσα να παραδοθεί έπειτα από στενό αποκλεισμό που διακρούσε από τα μέσα του προηγούμενου μήνα. Στην προσπάθεια αυτή είχε πολύτιμη προσφορά το Ελληνικό Ναυτικό. Ο Καποδιστριας εξέφρασε την ικανοποίησή του στον Αρχιστράτηγο Τσωρτζ και στον διοικητή του στολίσκου του Αμβρακικού Α. Κριεζή.
- 7/3/1948** Ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα. Η επίσημη τελετή ενσωμάτωσης των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα. Η τελετή αυτή επισημοποιεί την Συνθήκη Ειρήνης (10η Φεβρουαρίου 1947), σύμφωνα με την οποία τα Δωδεκάνησα αποδίδονται στην Ελλάδα.
- 12/3/1910** Καθέλκυση του Θωρηκτού «ΑΒΕΡΩΦ». Πραγματοποιείται στο Λιβόρνο η καθέλκυση του Θωρηκτού «ΑΒΕΡΩΦ». Τα έξοδα ναυπήγησης του Θωρηκτού καλύφθηκαν κατά ένα μεγάλο ποσοστό από δωρεά του Γ. Αβέρωφ, του οποίου και το όνομα αποδόθηκε τιμητικά στο πλοίο.
- 13/3/1829** Η ελληνική σημαία υψώνεται στο φρούριο Αντιρρίου. Ύστερα από θαλάσσιο αποκλεισμό από το πολεμικό πλοίο «Ελλάς» με Πλοίαρχο τον Ανδρέα Μιαούλη συνοδεύει άλλων μικρότερων πλοίων το φρούριο Αντιρρίου παραδίδεται.
- 15/3/1997** Επιχείρηση «ΚΟΣΜΑΣ». Επιχείρηση απεγκλωβισμού ξένων υπηκόων από την φλεγόμενη Αλβανία λόγω της κατάρρευσης του παρατραπεζικού συστήματος. Στην επιχείρηση συμμετείχαν η Φρεγάτα «ΑΙΓΑΙΟΝ», η Πυραυλάκατος «ΚΑΒΑΛΟΥΔΗΣ», το Ναρκαλιευτικό «ΚΛΕΙΩ» και η Τορπιλλάκατος «ΛΑΙΑΨ».
- 23/3/1941** Τορπιλλισμός ιταλικού επιβατηγού. Το υποβρύχιο «ΤΡΙΤΩΝ» εξαπολύει 4 τορπίλλες στο εχθρικό επιβατηγό «CARNIA» (5.541 τόνων) στην Αδριατική, επιτυγχάνοντας τη βύθισή του.
- 26/3/1829** Κατάληψη του Κραβασαρά (Αμφιλοχία). Η κατάληψη του Κραβασαρά αποτέλεσε ένα σημαντικό γεγονός για τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις των ελληνικών δυνάμεων στη Δυτική Στερεά.
- 30/3/1822** Η Καταστροφή της Χίου. Ο στόλαρχος του οθωμανικού στόλου Αλή Ζαδέ, ο αποκαλούμενος και Καρά Αλή, αποβιβάζει στρατό στο νησί και προβαίνει σε λεηλασίες και σφαγές.
- 2/4/1943** Τορπιλλισμός γερμανικής Ναρκοθέτιδας. Το Υποβρύχιο «ΚΑΤΣΩΝΗΣ» (Κυβερνήτης Αντιπλοίαρχος Λάσκος) τορπιλλίζει γερμανική Ναρκοθέτιδα στο Γύθειο μετά από πληροφορίες εθελοντή ναύτη που επέβη του υποβρυχίου κατά τη διάρκεια της περιπολίας.
- 3/4/1944** Αρχή της ανταρσίας των πληρωμάτων του Β. Ναυτικού. Προσχώρηση των πληρωμάτων του Βασιλικού Ναυτικού στην ανταρσία των στρατιωτικών σωμάτων στην Αλεξάνδρεια. Η ανταρσία εκδηλώθηκε πρώτα με την οργάνωση επαναστατικών επιτροπών διόπων και ναυτών.
- 4/4/1941** Βύθιση του Τορπιλλοβόλου «ΠΡΟΥΣΑ». Το Τορπιλλοβόλο «ΠΡΟΥΣΑ» ευρισκόμενο στην Κέρκυρα, με Κυβερνήτη τον Πλωτάρχη Ν. Κοσιλίρη, δέχθηκε Γερμανική αεροπορική επίθεση. Το πλοίο υπέστη πολλές ζημιές και αυτοβυθίστηκε στο λιμάνι της Κέρκυρας.
- 4/4/1942** Βύθιση του Υποβρυχίου «ΓΛΑΥΚΟΣ». Γερμανικά αεροσκάφη βυθίζουν το Υποβρύχιο «ΓΛΑΥΚΟΣ» στη Μάλτα, ενώ διενεργούσε επισκευή.
- 4/4/1944** Κατάληψη Θωρηκτού «ΑΒΕΡΩΦ» κα στρατοπέδου Έλλη. Οι στασιαστές εξαναγκάζουν τον Κυβερνήτη και τον Ύπαρχο του Θωρηκτού «ΑΒΕΡΩΦ» να αποβούν του πλοίου καθώς και τον Διοικητή και Υποδιοικητή του στρατοπέδου Έλλη να απομακρυνθούν από τη θέση τους.
- 5/4/1827** Ίδρυση Εθνικού Στόλου. Ίδρυση Εθνικού Στόλου με το Ι΄ Ψήφισμα της Γ΄ Εθνικής Συνέλευσης των Ελλήνων. Δημοσιεύτηκε στην «Γενική Εφημερίδα» την 7η Σεπτεμβρίου του 1827.
- 6/4/1941** Η Γερμανία κηρύσσει τον πόλεμο στην Ελλάδα. Μετά τη νίκη των Ελλήνων επί των Ιταλών, η οποία απέδειξε ότι σε όλο τον κόσμο ότι ο Άξονας δεν ήταν αήττητος, η Γερμανία κηρύσσει τον πόλεμο στην Ελλάδα.

ΕΠΕΤΕΙΟΛΟΓΙΟ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ-ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

- 6/4/1944** Οι στασιαστές στο Αντιτορπιλικό «ΠΙΝΔΟΣ». Οικτρές σκηνές βίας λαμβάνουν χώρα στο Αντιτορπιλικό «ΠΙΝΔΟΣ». Οι στασιαστές ναύτες έριξαν όλους τους αξιωματικούς στη θάλασσα. Στο τέλος συνέλαβαν και τον Κυβερνήτη.
- 7/4/1939** Κατάληψη Αλβανίας από την Ιταλία. Η Ιταλία καταλαμβάνει πραξικοματικά την Αλβανία. Ήταν πλέον ολοφάνερο ότι ο επόμενος στόχος ήταν η Ελλάδα.
- 7/4/1944** Οι στασιαστές στο πλωτό συνεργείο «ΗΦΑΙΣΤΟΣ». Εμφάνιση στο πλωτό συνεργείο «ΗΦΑΙΣΤΟΣ» της «Κεντρικής Επιτροπής Αγώνος» των στασιαστών. Ο Κυβερνήτης του πλοίου Πλοίαρχος Ε. Κορτέσης ήταν ουσιαστικά αιχμάλωτος των στασιαστών.
- 8/4/1827** Αιχμαλωσία τουρκικών πλοίων στον Παγασητικό κόλπο. Το Βρίκι «ΑΜΦΙΤΡΙΤΗ», η Γολέττα «ΑΣΠΑΣΙΑ», το Βρίκι «ΑΡΗΣ», το Τρικάρτο «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ» και το Ατμοκίνητο «ΚΑΡΤΕΡΙΑ» με Κυβερνήτη και αρχηγό της μοίρας Άστιγξ αιχμαλωτίζουν οκτώ φορτηγά τουρκικά πλοία με εφόδια για τον Κιουταχί στον Παγασητικό κόλπο. Ιδίως η «ΚΑΡΤΕΡΙΑ» δημιούργησε αρκετές ζημιές στο φρούριο του κόλπου. Στη συνέχεια από την πλευρά του νέου Τρίκερι τα ελληνικά πλοία βύθισαν δύο τουρκικές Γολέττες και ένα Βρίκι.
- 11/4/1941** Βύθιση του πλωτού νοσοκομείου «ΑΤΤΙΚΗ». Το πλωτό νοσοκομείο «ΑΤΤΙΚΗ» βυθίζεται κατά τη διάρκεια γερμανικής αεροπορικής επιδρομής στον όρμο του Καφηρέως. Η επίθεση αυτή κατακρίνεται από την Ιστορία γιατί η ιδιότητα του πλοίου ήταν εμφανής.
- 14/4/1941** Επίθεση κατά του Αντιτορπιλικού «Β. ΓΕΩΡΓΙΟΣ». Αεροπορική επίθεση κατά του Αντιτορπιλικού «Β. ΓΕΩΡΓΙΟΣ». Παρά τις επίμονες προσπάθειες για την επιδιόρθωση των ζημιών και τη σωτηρία του πλοίου, ο χρόνος δεν ήταν αρκετός. Τελικά το πλοίο έπεσε στα χέρια των Γερμανών το οποίο και μετονόμασαν σε «HERMES».
- 14/4/1944** Η Σοβιετική Ένωση στο μέρος των στασιαστών. Μέσω μιας απογευματινής ραδιοφωνικής εκπομπής του επίσημου ραδιοφωνικού σταθμού της Μόσχας, η Σοβιετική Ένωση υποθέτει το κίνημα των στασιαστών στο πολεμικό ναυτικό.
- 16/4/1944** Αγγλοελληνική σύσκεψη προς καταστολή της στάσης. Λαμβάνει χώρα δραματική Αγγλοελληνική σύσκεψη μεταξύ του Έλληνα Αρχηγού Στόλου Υποναύαρχου Αλεξανδρή, του Άγγλου Ναυάρχου Cunningham, του Αρχηγού και του Αρχιεπιστολέα Ναυτικών Δυνάμεων Ανατολικής Μεσογείου. Θέμα της σύσκεψης ήταν η καταστολή της στάσης που είχε εκδηλωθεί στο Πολεμικό Ναυτικό και η τύχη του ελληνικού στόλου εν γένει.
- 18/4/1829** Παράδοση του Ιτς Καλέ. Υψώνεται στο Ιτς Καλέ, στο φρούριο της Ναυπάκτου η ελληνική σημαία. Η τουρκική φρουρά παραδόθηκε έπειτα από σφοδρές μάχες και έντονο αποκλεισμό του ελληνικού ναυτικού από τον Μισούλη.
- 19/4/1944** Ο Αντιναύαρχος Βούλγαρης γίνεται Αρχηγός Στόλου. Ο Αντιναύαρχος Βούλγαρης κατά τη διάρκεια δραματικής αγγλοελληνικής σύσκεψης που αφορούσε την ίδια την τύχη του ελληνικού στόλου, αναλαμβάνει την αρχηγία του στόλου. Σε αυτόν έπεφε το βάρος της αντιμετώπισης των στασιαστών στο Πολεμικό Ναυτικό. Κατόπιν ο Αντιναύαρχος Βούλγαρης ανέλαβε και το Υπουργείο των Ναυτικών. Τυπικά η παράδοση της αρχηγίας του στόλου από τον Υποναύαρχο Αλεξανδρή έγινε την 21η Απριλίου του 1944.
- 20/4/1941** Βύθιση του Αντιτορπιλικού «ΨΑΡΑ». Το Αντιτορπιλικό «ΨΑΡΑ» δέχεται την Κυριακή του Πάσχα γερμανική αεροπορική επίθεση στον κόλπο των Μεγάρων. Το πλοίο πριν βυθιστεί καταρρίπτει τρία γερμανικά αεροσκάφη. Οι επιζώντες, εκτός του υπάρχου, ακολούθησαν τον Κυβερνήτη Αντιπλοίαρχο Π. Κώνστα στην Αλεξάνδρεια προκειμένου να συνεχίσουν τον αγώνα.
- 21/4/1941** Βύθιση του Αντιτορπιλικού «ΘΥΕΛΛΑ». Το Αντιτορπιλικό «ΘΥΕΛΛΑ» βυθίζεται ύστερα από Γερμανική αεροπορική επίθεση στη Βουλιαγμένη.
- 21/4/1941** Βύθιση του Ναρκαλιευτικού «ΠΛΕΙΑΣ». Το Ναρκαλιευτικό «ΠΛΕΙΑΣ» δέχεται γερμανική αεροπορική επίθεση στο λιμάνι των Πατρών. Ανάμεσα στους νεκρούς ήταν ο Υποπλοίαρχος Κρυσταλλίδης.
- 22/4/1941** Βύθιση του Αντιτορπιλικού «ΥΔΡΑ». Το Αντιτορπιλικό «ΥΔΡΑ» βομβαρδίστηκε ανηλεώς από γερμανικά αεροσκάφη στο Σαρωνικό. Στους νεκρούς συγκαταλέγονται ο Κυβερνήτης Αντιπλοίαρχος Πεζόπουλος, ο Υπαρχος Πλωτάρχης Βλαχάβας, ο Υποπλοίαρχος Αρλιώτης και ο Ανθυποπλοίαρχος Ιάτρος Μανιαρίζης.
- 23/4/1941** Βύθιση του Τορπιλλοβόλου «ΔΩΡΙΣ». Το Τορπιλλοβόλο «ΔΩΡΙΣ» δέχεται γερμανική αεροπορική επίθεση στον όρμο της Ραφήνας και λόγω της αδυναμίας του απόπλου, διετάχθη η αυτοβύθισή του.
- 23/4/1944** Καταστολή της στάσης του Βασιλικού Ναυτικού. Βίαιη καταστολή της στάσης που είχε εκδηλωθεί στο Πολεμικό Ναυτικό στην Αλεξάνδρεια. Κατά τη διάρκεια των αιματηρών συμπλοκών βρήκε το θάνατο ο Υποπλοίαρχος Ν. Ρουσσέν, ο οποίος συμμετείχε στην επιχείρηση ανακατάληψης των στασιαζόντων πλοίων. Μέχρι και το τέλος της ημέρας αυτής όλα τα στασιαζόντα πλοία είχαν παραδοθεί.
- 24/4/1827** Μάχη του Αναλάτου. Οι Οθωμανοί καταπνίγουν την αντίσταση των Ελλήνων στην Ακρόπολη. Στην αντίσταση συμμετείχε και ο ελληνικός επαναστατικός στόλος υπό τον Κόχραν.
- 25/4/1825** Η Έξοδος του «ΑΡΕΩΣ» του Τσαμαδού. Η Έξοδος του «ΑΡΕΩΣ» του Τσαμαδού από τον όρμο του Ναβαρίνου. Αν και είχε αποκλειστεί από ισχυρή αιγυπτιακή μοίρα και παρόλο που ο διάπλους από τα στενά Πυλίας-Σφακτηρίας καλυπτό-

ΕΠΕΤΕΙΟΛΟΓΙΟ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ-ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ταν διά φράγματος πυρός από τα εκατέρωθεν των στενών επάκτια φρούρια, εν τούτοις κατόρθωσε να διασπάσει τον κλοιό υπό τον νέο Κυβερνήτη του Ν. Βόσπη, διότι ο προηγούμενος ο Α.Τσαμαδός είχε φονευθεί και να διαφύγει με πολλές ζημιές και με πολλές απώλειες.

- 26/4/1886** Ναυτικός αποκλεισμός Ελλάδας. Οι πρεσβευτές της Αγγλίας, Ιταλίας, Ρωσίας και Αυστροουγγαρίας ανήγγειλαν στην κυβέρνηση Δηλιγιάννη την απόφαση των κυβερνήσεών τους να αποκλείσουν τα ελληνικά παράλια ώσπου η ελληνική κυβέρνηση να θέσει τις ένοπλες δυνάμεις σε κατάσταση ειρήνης. Η κινητοποίηση των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων ήρθε ως αντίδραση στην πραξικοπηματική προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας από τη Βουλγαρία (6 Σεπτεμβρίου 1885).
- 27/4/1941** Ναυμαχία του Ματαπά. Σημαντικότερη ναυμαχία για την εξέλιξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ο αγγλικός στόλος πλήττει αποφασιστικά τον ιταλικό. Λόγω ατυχών συνεννοήσεων θα αποτραπεί η συμμετοχή του ελληνικού στόλου στη ναυμαχία.
- 29/4/1944** Καταστολή των στασιαζόντων πλοίων. Αναίμακτη καταστολή των στασιαζόντων πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού στο Πορτ Σάϊντ.
- 30/4/1825** Κατόρθωμα Ναυάρχου Α.Μιαούλη. Είσοδος του ελληνικού στόλου υπό τον Ναύαρχο Α.Μιαούλη στο λιμάνι της Μεθώνης και βύθιση τουρκικών πλοίων.
- 3/5/1829** Παράδοση Μεσολογγίου και Ανατολικού. Το Μεσολόγγι και το Ανατολικό, με την συνδρομή του ελληνικού στόλου υπό τον Μιαούλη, παραδίδονται στις ελληνικές δυνάμεις έπειτα από συνθηκολόγηση των τουρκικών φρουρών.
- 5/5/1912** Καταστολή τουρκικής αντίστασης στη Ρόδο. Τα ιταλικά στρατεύματα με επικεφαλής τον στρατηγό Αμεγκλιό αποβίβαστηκαν στην Ρόδο και σε λίγες μέρες κατέστειλαν και την τελευταία αντίσταση της τουρκικής φρουράς στο εσωτερικό του νησιού. Οι Έλληνες κάτοικοι του νησιού υποδέχτηκαν τους Ιταλούς στρατιώτες ως ελευθερωτές και τους βοήθησαν στις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις.
- 8/5/1825** Η Ναυμαχία της Σφακτηρίας. Ο Ιμπραήμ με ισχυρό στρατό και στόλο, επιτέθηκε κατά του Παλαιοκράστου και της Σφακτηρίας, όπου αντιστάθηκαν ο Μαυροκορδάτος και ο Καπετάν Τσαμαδός από την Ύδρα. Χίλιοι πεντακόσιοι Άραβες αποβίβαστηκαν στο νησί για να αντιμετωπίσουν τους λίγους ναύτες και πολεμιστές που το υπερασπιζόνταν. Ο Τσαμαδός πέθανε ηρωικά αφού ακόμη και πληγωμένος στο πόδι συνέχισε να πολεμάει γονατιστός. Οι υπόλοιποι Έλληνες με τον Μαυροκορδάτο κατέφυγαν στη θάλασσα, όπου για αρκετές ώρες πολεμούσαν ανάμεσα στον οθωμανικό στόλο.
- 8/5/1945** Παράδοση Γερμανών στη Ρόδο. Η Γερμανική φρουρά στη Ρόδο υπό τον Στρατηγό Wägener παραδίδεται στους Συμμάχους.
- 12/5/1943** Κατόρθωμα Αντιτορπιλικού «ΚΑΝΑΡΗΣ». Το Αντιτορπιλικό «ΚΑΝΑΡΗΣ» αποβιβάζει άγημα υπό τον Ανθυποπλοίαρχο Ι. Σεμερτζιζή στη νησίδα Zembra έξω από την Τυνίδα και συλλαμβάνει τη φρουρά της από 120 Γερμανούς και Ιταλούς.
- 15/5/1941** Βύθιση του Αντιτορπιλικού «ΛΕΩΝ» στη Σούδα. Το Αντιτορπιλικό «ΛΕΩΝ» βυθίζεται ύστερα από Γερμανική αεροπορική επίθεση στον όρμο της Σούδας, όπου είχε ρυμουλκηθεί μερικές μέρες νωρίτερα.
- 16/5/1911** Επίσημη παραλαβή Θωρηκτού «ΑΒΕΡΩΦ». Παραλαμβάνεται το Θωρηκτό «ΑΒΕΡΩΦ» από τον Πλοίαρχο Ι.Δαμιανό. Μετά από περιπέτειες έφθασε στο Φάληρο την 1 Σεπτεμβρίου 1911. Η υποδοχή που του έγινε στα γαλανά νερά του Σαρωνικού είναι ανώτερη κάθε περιγραφής.
- 17/5/1913** Υπογραφή της Συνθήκης του Λονδίνου. Με την Συνθήκη του Λονδίνου η Τουρκία παραχώρησε στους Βαλκανικούς Συμμάχους όλα τα εδάφη δυτικά από τη γραμμή Αίνου-Μηδειαίς καθώς και την Κρήτη.
- 20/5/1825** Η Ναυμαχία του Καφηρέως. Ο ελληνικός στόλος υπό τον Ναύαρχο Γ.Σαχτούρη καταναυμαχεί τον οθωμανικό στόλο του Χοσρέφ πασά.
- 20/5/1928** Θάνατος του Άστιγξ. Ο Άμπνευ Φραγκίσκος Άστιγξ πέθανε στο λοιμοκαθατήριο της Ζακύνθου σε ηλικία 34 μόλις ετών. Ο ηρωικός φιλέλληνας επλήγη θανάσιμα κατά την ανεπιτυχή επιχειρήση κατάληψης του Ανατολικού.
- 20/5/1944** «Εθνικό Συμβόλαιο». Η διάσκεψη του Λιβάνου τερματίζει τις εργασίες της και αποτέλεσμα αυτών είναι το λεγόμενο «Εθνικό Συμβόλαιο». Δυστυχώς οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας δεν θα παραμείνουν σε ομοψυχία για μεγάλο διάστημα με αποτέλεσμα να ακολουθήσει εμφύλιος πόλεμος.
- 21/5/1864** Ένωση των Ιονίων με την Ελλάδα. Στις 21/5 επικυρώνεται η συνθήκη των Μεγάλων Δυνάμεων περί ένωσης των επτανήσων με την Ελλάδα.
- 22/5/1973** Κίνημα του Πολεμικού Ναυτικού. Κίνημα του Πολεμικού Ναυτικού κατά της επιβληθείσης δικτατορίας στην Ελλάδα. Το Αντιτορπιλικό «ΒΕΛΟΣ» κατέπλευσε στο λιμάνι «Φιουμιστίνο» της Ιταλίας στα πλαίσια της αντιδικτατορικής δράσης.

